

BIHARNAGYBAJOM KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK

2015. december 17-én megtartott zárt ülésének

– jegyzőkönyve

– határozatai: 210., 211.

HATÁROZATOK

210/2015. (XII. 17.) számú KT határozat a zárt képviselő-testületi ülés napirendjének elfogadásáról

211/2015. (XII. 17.) számú KT határozat a Biharnagybajom, Bacsó B. u. 51. szám alatti ingatlanra bejegyzett elidegenítési és terhelési tilalom törléséről

J E G Y Z Ó K Ö N Y V

Készült: Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
2015. december 17-én a Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal tanácstermében
megtartott – 12,15 órakor kezdődő – zárt ülésén.

Jelen vannak: Szitó Sándor polgármester
Dr. B. Csák István alpolgármester
B. Csák Imre
Dobos Sándor
Dul Sándor
Gazdag Endréné
Patakiné Darabos Zsuzsanna önkormányzati képviselők

Imre-Erdős Szilvia jegyző

Szitó Sándor

Köszöntöm a Képviselő-testület zárt ülésén jelenlévő képviselőket, jegyző asszonyt.

Megállapítom, hogy Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete határozatképes, a megválasztott 7 önkormányzati képviselőből jelen van 7 képviselő.

A meghívóban szereplő napirendi pontot teszem fel szavazásra. Aki azzal egyetért, kérem kézfelnyújtással jelezze.

A határozathozatalban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

210/2015. (XII. 17.) számú KT

HATÁROZAT

a képviselő-testületi ülés napirendjének elfogadásáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete

a 2015. december 17-i zárt ülésének napirendjét a következők szerint fogadja el:

N a p i r e n d:

Előterjesztés jelzalogjog törléséről szóló határozat módosítására

Előadó: Szitó Sándor polgármester

napirend
Előterjesztés jelzálogjog törléséről szóló határozat módosítására
Előadó: Szitó Sándor polgármester

Szitó Sándor

Amennyiben az előterjesztéssel és a határozati javaslattal kapcsolatban nincs kérdés, vélemény, akkor kérem, hogy aki a határozati javaslatot elfogadja, kézfelnyújtással jelezze.

Szavazáskor jelen volt 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

211/2015. (XII. 17.) számú KT
HATÁROZAT

a Biharnagybajom, Bacsó B. u. 51. szám
alatti ingatlanra bejegyzett elidegenítési és
terhelési tilalom törléséről

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete hozzájárul, hogy a Biharnagybajom Község Önkormányzata javára – 120.000,- Ft erejéig – bejegyzett jelzálogjog, elidegenítési és terhelési tilalom törlésre kerüljön a Biharnagybajom, Bacsó B. u. 51. szám (hrsz: 244) alatti ingatlanról.

Ezzel egyidejűleg hatályát veszti a 151/2015. (X. 22.) számú KT határozat.

Megbízta a jegyzőt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: 2015. december 31.

Felelős: Imre-Erdős Szilvia jegyző

A Képviselő-testület zárt ülésén több napirendi pont tárgyalására nem került sor. Szitó Sándor polgármester a Képviselő-testület zárt ülését 12,20 órakor bezárta.

k. m. f.

Szitó Sándor
polgármester

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

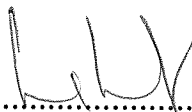

J E L E N L É T I Í V

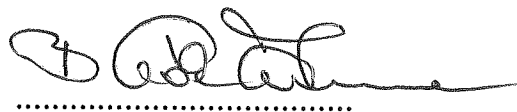
a Képviselő-testület 2015. december 17-én megtartott

zárt ülésén jelenlévő önkormányzati képviselőkről

Szitó Sándor

.....

B Csák Imre

.....

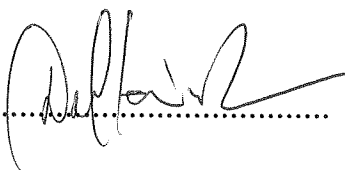
Dr. B. Csák István

.....

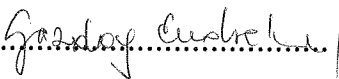
Dobos Sándor

.....

Dul Sándor

.....

Gazdag Endréné

.....

Patakiné Darabos Zsuzsanna

.....

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Polgármesterétől

Előterjesztés
a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére
jelzálogjog törlésére

Tisztelt Képviselő-testület!

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a 151/2015. (X. 22.) számú KT határozatában hozzájárult, hogy Nemes Lajos Arany J. út 1. szám alatti lakos ingatlanáról az Önkormányzat részére bejegyzett jelzálogjog törlésre kerüljön, mivel a lakásépítésre nyújtott támogatás kifizetésre került. A Képviselő-testület döntéséről szóló határozat kiküldésre került az ügyfél részére.

Ezek után Nemes Lajosné arról tájékoztatott, hogy a jelzálogjog nem az Arany J. út 1. szám alatti – ahol a lakcímük van –, hanem a Bacsó B. u. 51. szám alatti ingatlanra (hrsz: 244) lett bejegyezve, ahol a lakóépület ténylegesen felépítésre is került.

Kérem a tisztelt Képviselő-testületet, hogy a fenti számú határozatát helyezze hatályon kívül és az előterjesztéshez csatolt határozati javaslatot fogadja el.

Biharnagybajom, 2015. december 11.

Szitó Sándor s.k.
polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT
a Képviselő-testület 2015. december 17-i ülésére
a Biharnagybajom, Bacsó B. u. 51. szám
alatti ingatlanra bejegyzett elidegenítési és
terhelési tilalom törlésére

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete hozzájárul, hogy a Biharnagybajom Község Önkormányzata javára – 120.000,- Ft erejéig – bejegyzett jelzálogjog, elidegenítési és terhelési tilalom törlésre kerüljön a Biharnagybajom, Bacsó B. u. 51. szám (hrsz: 244) alatti ingatlanról.

Ezzel egyidejűleg hatályát veszti a 151/2015. (X. 22.) számú KT határozat.

Megbízza a jegyzőt a szükséges intézkedések megtételére.

Határidő: 2015. december 31.

Felelős: Imre-Erdős Szilvia jegyző

BIHARNAGYBAJOM KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT

KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK

2015. december 17-én megtartott nyilvános ülésének

– jegyzőkönyve

– határozatai: 203., 204., 205., 206., 207., 208., 209.

– rendeletei: 23., 24.

HATÁROZATOK

- 203/2015. (XII. 17.) számú KT határozat a nyilvános képviselő-testületi ülés napirendjének elfogadásáról
- 204/2015. (XII. 17.) számú KT határozat az Önkormányzat 2015. évi költségvetésével kapcsolatban
- 205/2015. (XII. 17.) számú KT határozat az élelmezési nyersanyagnorma összegének megállapításáról
- 206/2015. (XII. 17.) számú KT határozat konyhai eszközbeszerzésekkel kapcsolatban
- 207/2015. (XII. 17.) számú KT határozat Biharnagybajom fenntartható fejlődési Programjának elfogadásáról
- 208/2015. (XII. 17.) számú KT határozat „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projektben 2015. december 30-ig felmerült kifizetetlen számlák ÁFA tartalmának megfizetéséről
- 209/2015. (XII. 17.) számú KT határozat a száraztészta üzem kialakításához szükséges további költségek biztosításáról

RENDELETEK

- 23/2015. (XII. 23.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról
- 24/2015. (XII. 23.) önkormányzati rendelete a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosításáról

J E G Y Z Ó K Ö N Y V

Készült: Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
2015. december 17-én a Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal tanácstermében
megtartott – 11,00 órakor kezdődő – nyilvános ülésén.

Jelen vannak: Szitó Sándor polgármester
Dr. B. Csák István alpolgármester
B. Csák Imre
Dobos Sándor
Dul Sándor
Gazdag Endréné
Patakiné Darabos Zsuzsanna önkormányzati képviselők

Imre-Erdős Szilvia jegyző

Meghívottként tanácskozási joggal jelen van:

Nemes-Lajsz Julianna – Szűcs Sándor Általános Művelődési Központ igazgatója
Nemes István, Biharnagybajom díszpolgára

Felkért előadóként jelen van:

1. napirendi pont tárgyalásán:

Juhászné Hegedűs Mária – Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal pénzügyi csoportvezetője

4-5. napirendi pont tárgyalásán:

Hajdu Ildikó – Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal ügyintézője

7. napirendi pont tárgyalásán:

Oláh Lajosné – Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal közfoglalkoztatás szervezője

Szitó Sándor

Köszöntöm a Képviselő-testület nyilvános ülésén jelenlévő képviselőket, jegyző asszonyt; felkért előadókat, igazgató asszonyt, Biharnagybajom díszpolgárát, valamint a tévénezőket.

Megállapítom, hogy Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete határozatképes, a megválasztott 7 önkormányzati képviselőből jelen van 7 képviselő.

A meghívóban szereplő napirendi pontokat teszem fel szavazásra. Aki azzal egyetért, kérem kézfelnyújtással jelezze.

A határozathozatalban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

**203/2015. (XII. 17.) számú KT
HATÁROZAT**

a képviselő-testületi ülés napirendjének elfogadásáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete

a 2015. december 17-i nyilvános ülésének napirendjét a következők szerint fogadja el:

N a p i r e n d:

1. Előterjesztés az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról szóló önkormányzati rendelet megalkotására
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

2. Előterjesztés a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosítására
Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző

3. Előterjesztés az étkezési nyersanyagnorma összegének megállapítására, és a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz igényére
Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző
Véleményező bizottság: Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság
Pénzügyi Bizottság

4. Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekthez kapcsolódó fenntartható fejlődési programra
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

5. Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekt 2015. december 30-ig felmerülő kifizetetlen számláinak önerő és ÁFA tartalmának megfizetésére
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

6. Jelentés a lejárt határidejű önkormányzati határozatok végrehajtásáról, fontosabb eseményekről, intézkedésekről
Előadó: Szitó Sándor polgármester

7. Különfélék

1. napirendi pont

Előterjesztés az **Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról szóló önkormányzati rendelet megalkotására**

Előadó: Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság a rendelet-tervezet megismerte, elfogadásra javasolja a Képviselő-testület részére.

Dr. B. Csák István

Eddig a gyakorlat az volt, hogy február-márciusban fogadjuk el a következő évi költségvetést. Eddig a szabályozás hogyan volt január 1-től az elfogadásig terjedő időszakban?

Szitó Sándor

Ugyan így. Minden évben az önkormányzatoknak rendeletet kell alkotni az átmeneti gazdálkodás szabályairól. Hosszú évekre visszamenőleg így történik minden év végén, ez nem egy új keletű dolog.

Amennyiben nincs más kérdés, akkor kérem, aki egyetért a rendelet-tervezettel kézfelnújtással jelezze.

Szitó Sándor

Aki elfogadja a rendelet-tervezetet, kérem kézfelnújtással jelezze.

A rendeletalkotáskor jelen volt 7 képviselő.

A Képviselő-testület 6 igen szavazattal, 1 ellenvéleménnyel, tartózkodás nélkül megalkotta 23/2015. (XII. 23.) önkormányzati rendeletét az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról.

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
23/205. (XII. 23.) önkormányzati rendelete
az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Áht.) 25. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az átmeneti gazdálkodás szabályaival kapcsolatban az alábbiakat rendeli el:

Az Önkormányzat átmeneti gazdálkodása

1. §

(1) A Képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, hogy az átmeneti gazdálkodás időszakában az Áht. és az önkormányzati gazdálkodásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásával intézkedéseket tegyen az Önkormányzatot megillető bevételek folyamatos beszedésére és a felmerülő, indokolt kiadások teljesítésére.

(2) A működési, fenntartási kiadások teljesítése a költségvetési évet közvetlenül megelőző év költségvetése eredeti előirányzatának 1/12 részéig terjedhet havonta.

(3) Az 1/12 rész összegének meghatározásánál figyelemmel kell lenni az áthúzódó feladat-elmaradásokra, az áthúzódó és a rendszeres jellegű kötelezettség-vállalások körére is. Ettől eltérni csak a Képviselő-testület eseti döntései alapján lehet.

(4) Felhatalmazza a polgármestert, hogy a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program keretében a munkaerő-piaci szervezet pályázataira a közfoglalkoztatási igényt nyújtsa be, lehetőség szerint indítsa be a foglalkoztatást.

Költségvetési intézmények átmeneti gazdálkodása

2. §

(1) Az Önkormányzat irányítása alá tartozó költségvetési szervek intézményi finanszírozását az átmeneti gazdálkodás időszakában a költségvetési évet közvetlenül megelőző év eredeti intézményi finanszírozási előirányzat 1/12 részének megfelelő összegben kell biztosítani havonta, figyelemmel az előző évi feladatmaradásokra vagy többletfeladatok többletköltségei időarányos részére, a rendszeres és az áthúzódó kötelezettségvállalások kiadási szükségleteire.

(2) Az intézmény az átmeneti gazdálkodás időszakában az előző évi intézményi költségvetés eredeti előirányzatának 1/12 részéig vállalhat kötelezettséget, teljesíthet kiadásokat, figyelemmel az (1) bekezdésben meghatározott szempontokra is.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltaktól kizárólag a Képviselő-testület eseti döntései alapján lehet eltérni.

Beruházások, felújítások átmeneti finanszírozása

3. §

(1) Beruházás, felújítás, nagyobb beszerzés az átmeneti gazdálkodás időszakában kizárólag a Képviselő-testület külön, határozatban rögzített eseti döntése alapján indítható, ha ezen feladatok indításához szükséges pénzügyi fedezet rendelkezésre áll.

(2) Folyamatban lévő beruházás, felújítás beszerzés esetén kötelezettségvállalásra és pénzügyi teljesítésre a már korábban a Képviselő-testület által elfogadott, határozatban rögzített keretösszegig vállalható kötelezettség.

4. §

Az átmeneti időszakban teljesített bevételek és kiadások a költségvetésről szóló rendeletbe beépítésre kerülnek.

5. §

Ez a rendelet 2016. január 1-jén lép hatályba és a 2016. évi költségvetési rendelet hatálybalépésének napján hatályát veszti.

Biharnagybajom, 2015. december 17.

Szitó Sándor
polgármester

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

Kihirdetési záradék:

E rendelet kihirdetésre került 2015. december 23-án a Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal hirdetőtábláján történő kifüggesztéssel.

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

Szitó Sándor

Kérem Juhászné Hegedűs Mária pénzügyi csoportvezetőt, hogy röviden tájékoztassa a Képviselő-testületet az év végi várhatóságokról.

Juhászné Hegedűs Mária

A mai nap folyamán még a november 30-ai időponttal rendelkezünk lekönyvelt tényadatokkal. A december hónap kalkulálásra került mind a kiadások, mind a bevételek tekintetében. Pontos adatokkal még nem tudunk rendelkezni. Az biztos, hogy a felhalmozási forrásaink rendelkezésre állnak készpénzben 46-47 millió forintos nagyságrendben. A mai nap folyamán megérkezett a támogatás, az adóssághozzájárulásban nem részesült önkormányzatok támogatása, szintén fejlesztési forrás, közel 44 millió forint még ezen felül. A várható bevételeink az elkövetkező napokban fognak rendelkezésre állni. Itt a Munkaügyi Központ támogatása, illetve a központi támogatás is, ami fedezetet biztosít a december havi kalkulált kiadásainkra. 11. hóig a teljesítéseket megvizsgálva a szociális kiadások tekintetében van némi lemaradásunk, a Képviselő-testület számára is ismert okok miatt, itt a lakásfenntartási támogatásra tervezett kiadási összeg felhasználása miatt. Ahhoz, hogy e jogcímen kapott támogatással visszafizetési kötelezettség nélkül el tudjunk számolni, további felhasználás válna szükségessé. Ez a jelenlegi kalkuláció szerint 3–3,5 millió forintos nagyságrendet tesz ki. Kértük a Pénzügyi Bizottságot is, illetve a Képviselő-testületet is kérjük, hogy a december havi teljesítések ismeretében a szociális kiadások keretének teljes felhasználása érdekében engedélyezzék a felhasználását. Ennek is biztosított a fedezete. Az elmúlt testületi ülésen a rendeletmódosítás során még nem rendelkezünk a költségvetésünkben lévő zárolt 12.640.000,- Ft előirányzatnak a sorsáról. Bízva abban, hogy a mai testületi ülésig a benyújtott ÖNHIKI pályázat eredményéről is értesülünk. Ez még a mai napig még nem került elbírálásra. Azonban csak rendelkezünk kellene ennek a zárolt előirányzatnak a sorsáról. Végül is a költségvetésünk teljesítését figyelembe véve javasoljuk ezen zárolt előirányzatnak a felszabadítását.

Szitó Sándor

Egyeztetve a pénzügyi csoportvezetőnkkel, megmerem kockáztatni, hogy az ÖNHIKI mértékétől függetlenül megvan az Önkormányzatunk egyensúlya. Mindenféle kockázat nélkül felszabadíthatók a zárolt tételek. Az csak plusz jó hír, hogy sikerült a szociális kiadásokkal is úgy gazdálkodnunk, hogy ott pedig még tudunk rendelkezni annak felhasználásáról. Mindenképpen kérem a képviselőktől, hogy ezekben a szükséges intézkedéseket tegyék meg. Az ÖNHIKI összegét még nem ismerjük. Egyeztettünk Vitányi István országgyűlési képviselő úrral, aki a mértékét nem tudta megmondani, de azt mondta, hogy számíthatunk rá, ha nem is olyan mértékben, mint ahogy kértük – közel 8 millió forint –, de közel azonos mértékben. Erről van információnk.

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság minden ülése alkalmával áttekinti az Önkormányzat pénzügyi helyzetét, nemcsak a költségvetést érintően, hanem hogy hogyan is állunk akár a működéshez szükséges bevételekkel, kiadásokkal, akár a fejlesztéshez szükséges bevételekkel, illetve kiadásokkal.

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság is egyetértett azzal, hogy hozzuk meg azokat az intézkedéseket, amelyek egyrészt benne vannak a költségvetésben zárolt tételként, másrészt tekintettel arra, hogy év vége van, a szociális kiadásoknál is próbáltunk valamilyen irányt javasolni annak érdekében, hogy akár az ünnepet is néhány biharnagybajomi családnak, lakosnak kedvesebbé tudja tenni az Önkormányzat. A 12 millió forint zárolt tétel felszabadítását a Pénzügyi Bizottság elfogadja, támogatja. Látni kell a Testületnek, hogy emiatt azért vannak kérdőjelek, mert még nem ismert a decemberi gazdálkodás. Az is kérdéses, hogy az ígéreten kívül pénzt is fogunk-e egyáltalán kapni. Ennek az összegnek a zárolás alóli felszabadításával a Pénzügyi Bizottság egyetértett, azt támogatta. Az óvatosság ott lép be, hogy amennyiben itt a decemberi kiadások, vagy esetleges bevételek elmaradása úgy alakul, akkor a hiány mértékéig nem célszerű december 18-án reggel 9 órára elkölteni ezt a 12 millió forintot.

Azt javasolja a bizottság, hogy úgy határozza meg határozatát a Képviselő-testület, hogy pénzügyi nehézségek esetén egy része ennek év végén még visszavonható legyen, ne költsük el azonnal az összes pénzt.

A Pénzügyi Bizottság azt gondolja, hogy a mi szociális rendeleteink és különböző szociális célra leszállított kiadásaink nagyjából jól vannak, nem szabad a rendszerhez hozzányúlni. Úgy gondolja a Pénzügyi Bizottság, amennyiben a Testület egyetért vele, hogy ebből az összegből kb. 2 millió forint körüli összeget felhasználni a szociálisan rászorultaknak egy csomag összeállítására. A maradék összeget, ami kb. 3,5 millió forint a rászoruló gyerekek részére kellene valamilyen címen odaadni, melyről a Népjóléti Bizottság döntsön.

Dr. B. Csák István

A zárolt tételeket végigtekintve, ha ezt felszabadítjuk, az Önkormányzat, a Polgármesteri Hivatal dologi kiadását, 717.000,- Ft-ot, mire lehet elkölteni, ha eddig nem volt rá szükség? Az Óvoda dologi kiadásánál is van zárolva kétmillió forint. Fel vannak rá készülve, hogy egy hét alatt nem értelmetlen, hanem szükséges dolgok megvásárlására költik el?

Szitó Sándor

Ha még van hiány valahol, kifizetetlen számlák, egyéb dolgok. Következő év megkönnyítése érdekében irodaszerek vásárlása, és egyéb ilyen kiadásokra. Felelős vezetőink vannak, akik tudják ezt kezelni, nem haszontalan dolgokra költik el.

Juhászné Hegedűs Mária

Még arra is van lehetőségünk, hogy az ez évben megérkezett 2016. évi fizetési határidejű számlákat ki tudjuk egyenlíteni és már ezzel is a következő év gazdálkodásán tudunk könnyíteni.

Szitó Sándor

Senki nem akarja elszórni a pénzt, jövőre is gazdálkodnunk kell.

Dr. B. Csák István

Eddig is felelős vezetők ültek a vezetői székekben, akkor is előfordult ilyen. Ezt megelőzendő. Az általános tartalék terhére lenne ez a kétmillió forintos csomagosztás?

Szitó Sándor

A szociális kiadások terhére, mely nem került zárolásra. Előző ülésen tárgyalta a Képviselő-testület a háromnegyedéves gazdálkodásról szóló beszámolót, melyben látszott, hogy a szociális kiadások felhasználása elmarad az arányos mértéktől. Év végére sem érte magát utol ez a felhasználás. Megállapítottuk, hogy sikerült szigorúbb rendeletet alkotnunk.

Szitó Sándor

Ott keletkezett maradványösszeg. Az a javaslat, hogy azt a részét, ami általános szociális célokra történő felhasználás, ami kb. 3 millió forint körüli összeg lesz, abból kétmillió forint sorsáról a Népjóléti Bizottság döntsön.

Amennyiben nincs több kérdés, vélemény, akkor kérem, aki egyetért azzal, hogy a zárolt tételeket felszabadítsuk, a Népjóléti Bizottságot hatalmazzuk fel, hogy a szociális keretből – most még nem pontosan ismert, de nagyságrendileg 3 – 3,5 millió forint – kétmillió forintig támogassuk meg a szociálisan rászorultakat valamilyen formájú ajándécsomaggal. Az e feletti összeggel támogassuk meg a gyerekeket, aki ezzel egyetért, kézfelnyújtással jelezze.

Szavazásban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

**204/2015. (XII. 17.) számú KT
HATÁROZAT
az Önkormányzat 2015. évi költségvetésével
kapcsolatban**

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete az Önkormányzat 2015. évi költségvetésében szereplő zárolt tételeket a zárolás alól feloldja.

Az Önkormányzat 2015. évi költségvetésében a szociális kiadásokra betervezett és még rendelkezésre álló 3.500.000,- Ft felhasználásával kapcsolatos döntés meghozatalára felhatalmazza a Népjóléti és Ügyrendi Bizottságot, akinek a döntés meghozatalához javasolja, hogy 2.000.000,- Ft-ért a szociálisan rászoruló személyek részére karácsonyi ajándécsomag kerüljön összeállításra, a fennmaradó összeg pedig a gyerekek támogatására kerüljön felhasználásra.

Határidő: 2015. december 31.

Felelős: Patakiné Darabos Zsuzsanna

4. napirendi pont
Előterjesztés a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgyűjtési
közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet
módosítására

Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző

Szitó Sándor

Tegnap volt Tanácsülés Berettyóújfaluban, ahol a Tanács is tárgyalta a kiküldött előterjesztést, melyhez képest már most változás van, most kiosztásra került a módosított rendelet-tervezet. Tegnap a Tanács megtárgyalta és módosító indítvánnyal élt a kiküldött rendelet-tervezettel kapcsolatban, ezért került most a módosításnak megfelelően elkészült tervezet kiosztásra.

Tájékoztató fog hozzánk érkezni a Szolgáltatótól, melyet minden lakoshoz el kell juttatnia az Önkormányzatnak. A lakosnak igénnyel kell fordulni a Szolgáltató felé. Minden település Polgármesteri Hivatalában meg fogja tudni ezt tenni. A Hivatalnak a lakcímnnyilvántartásból igazolni kell, hogy a lakóingatlan ténylegesen hányan is használják.

B. Csák Imre

A szolgáltató bevétele le fog csökkenni. A díj hogyan fog alakulni?

Minden lakos kap egy értesítést, hogy neki január 1-től ilyen lehetősége van? Mindenki tudjon róla. Fogja-e valaki kontrollálni, hogy milyen mennyiség van a kihelyezett kukában? Hogy fog ez a gyakorlatban működni? Mennyit tud megtakarítani?

Szitó Sándor

Tegnap a társulási ülésen is előjöttek ezek a kérdések, melyek mindegyikére nem kaptunk választ. A kukát nem fogják tudni kicserélni. Ki fogja ellenőrizni? Jó kérdés. A szolgáltató jogosult ellenőrizni, illetve a jogszabály betartásáért felelős a jegyző és apparátusa. Jelzéssel kell ellátni ezeket a kukákat, amelyek csökkentett úrmértékűnek számítanak. Mi fog akkor történni? Gondok lesznek abból, hogy aki csökkentett úrtartalmú kukát kért, ő nem is egyedül él. Ez még újabb vita forrása lesz. Azt gondolom erre még nincs felkészülve se a szolgáltató, se a jegyző és apparátusa. Viszont jogszabály kötelezővé tette ennek a bevezetését. Vélhetően a jogalkotó, illetve a szolgáltató bízik a lakosok jogkövető magatartásában és jó szándékában.

Minisztérium az ármegállapító. Változatlanok a szállítási díjak évek óta, a költségek azonban emelkednek. Ez az intézkedés egyértelműen azt fogja eredményezni, hogy a bevételek csökkennek, a kiadások szinten maradnak, vagy nőnek. Tegnap megfogalmazásra került, hogy ez az új jogszabály felgyorsítja azt a célt, hogy ezek a cégek minél hamarabb állami kézbe kerüljenek. Tegnap az ügyvezető igazgató arról tájékoztatott bennünket, hogy a díjak arányosak lesznek. Most egy 120 literes kuka ürítése 279,- Ft+ áfa. Várhatóan a 60 literes kuka díja 139,- Ft/ürítés + áfa, a 80 literesé 186/ürítés + áfa.

Dul Sándor

Vannak sáros utcák és onnan nem mindig viszik el a kukákat. Erre valamilyen megoldást találni kell.

Szitó Sándor

Az Önkormányzat közcélú foglalkoztatottakkal próbálja megoldani ezt a problémát. Valamilyen szinten működik ez.

Szitó Sándor

Aki elfogadja a rendelet-tervezetet, kérem kézfelnyújtással jelezze.

A rendeletalkotásban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül megalkotta

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
24/2015. (XII. 23.) önkormányzati rendelete
a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgyűjtési közszolgáltatásról szóló
10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosításáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 35. §-ában és 88. § (4) bekezdés a) és b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 19. pontja szerinti feladatkörében eljárva az alábbiakat rendeli el:

1. §

A települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgyűjtési közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 11. § (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A közszolgáltatás körében a települési hulladék elszállítását szolgáló gyűjtőedények:

- a) 120 literes gyűjtőedény
- b) 240 literes gyűjtőedény
- c) 1100 literes gyűjtőedény

Amennyiben a hulladékgyűjtési közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 7. § (1a) bekezdése alapján a természetes személy ingatlanhasználó a részére a közszolgáltató által felajánlott 80 liter űrmértékű gyűjtőedény, illetve a lakóingatlant egyedül és életvitelszerűen használó természetes személy ingatlanhasználó 60 liter űrmértékű gyűjtőedény igénybe vételével kívánja a települési hulladék gyűjtésére vonatkozó kötelezettségét teljesíteni, ezt az ingatlanhasználó a Korm. rendelet szerinti egyedi azonosító jellel megjelölt 120 literes gyűjtőedény használatával teheti meg.

Ha az arra jogosult ingatlanhasználó a 60 vagy illetve 80 liter űrmértékű gyűjtőedénynek megfelelő szolgáltatást választja, az ingatlanhasználót nem 120 literes, hanem 60 vagy 80 literes gyűjtőedény használata szerint terheli díjfizetési kötelezettség. Az Önkormányzat az egyedüli és életvitelszerű ingatlanhasználatot igazolja, amennyiben az ingatlanhasználó az adott címen lévő ingatlanban kizárólag egyedül él és ott más személy sem bejelentett lakóhellyel sem tartózkodási hellyel nem rendelkezik.”

2. §

A Rendelet 11. § (3) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A szállítást szolgáló eszközökben elhelyezhető települési hulladék súlya:

- a) 120 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 25 kg, azonban a 60 liter űrmértékű szolgáltatás igénybe vétele esetében legfeljebb 12 kg, a 80 liter űrmértékű szolgáltatás igénybe vétele esetében legfeljebb 17 kg,
- b) 240 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 50 kg,
- c) 1100 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 250 kg,
- d) szolgáltató emblémájával jelzett zsák esetén olyan mennyiség, hogy a zsák szája beköthető legyen.”

3. §

A Rendelet 11. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„Az ingatlanhasználó az ingatlanban élők számától függően az alábbi űrmérték után fizeti a szolgáltatási díjat:

- 1 fő esetében legalább 60 liter
- 2 fő esetében legalább 80 liter
- 3 fő és további személyek esetében 120 liter”

4. §

Ez a rendelet 2016. január 1. napján lép hatályba és az azt követő napon hatályát veszti.

Biharnagybajom, 2015. december 17.

Sztó Sándor
polgármester

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

Kihirdetési záradék:

E rendelet kihirdetésre került 2015. december 23-án a Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal hirdetőtábláján történő kifüggesztéssel.

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

3. napirendi pont

Előterjesztés az étkezési nyersanyagnorma összegének megállapítására, és a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz igényére

Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző

Véleményező bizottság: Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság
Pénzügyi Bizottság

Dobos Sándor

A Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság tárgyalta az anyagot, bízva a szakemberek bölcsességében, elfogadásra javasolta.

A nagy értékű tárgyi eszközök beszerzését, cseréjét szükségesnek látja a Bizottság, támogatta a beszerzést. Egyik feltételünk a pályázat. Azt szeretnénk, ha az Önkormányzat pályázatot nyújtana be. Amennyiben május 31-ig nincs pályázati lehetőség, akkor a bizottságok és a Képviselő-testület tárgyalja újra és majd akkor továbblépünk.

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság is elfogadta a normaemelésre tett javaslatot. Az eszközfejlesztéssel kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy elsősorban pályázatból, ha abból nem sikerül, akkor ütemezve, fontossági sorrendben.

Szitó Sándor

Amennyiben nincs kérdés, vélemények, akkor kérem, hogy aki a Bizottságok által megfogalmazott kiegészítésekkel elfogadja a beterjesztett határozati javaslatot, kézfelnyújtással jelezze.

A szavazásban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatait:

205/2015. (XII. 7.) számú KT

HATÁROZAT

**az élelmezési nyersanyagnorma összegének
megállapításáról**

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Képviselő-testülete, mint fenntartó az élelmezési
nyersanyagnormát 2016. január 1. napjától az
alábbiak szerint állapítja meg
(a nyersanyagnorma az áfa-t nem tartalmazza):

1. Gyermek napközbeni ellátása
  - a) bölcsőde 258,- Ft/nap/fő
  - b) óvoda 252,- Ft/nap/fő
  - c) iskolai napközi 361,- Ft/nap/fő
  - d) iskolai menza (ebéd) 208,- Ft/nap/fő
  - e) iskolai menza (ebéd+tízórai) 285,-Ft/nap/fő
2. vendégebéd 220,- Ft/nap/fő

3. munkahelyi ebéd (kötelezően bennétkező:
ebéd + tízórai) 270,-Ft/nap/fő

Egyidejűleg hatályát veszti a 4/2013. (II. 7.)
számú KT határozat.

Határidő: 2016. január 1-től folyamatos

Felelős: Szűcs Gáborné élelmezésvezető

206/2015. (XII. 7.) számú KT

HATÁROZAT

konyhai eszközbeszerzésekkel kapcsolatban

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Képviselő-testülete megtárgyalta a Konyha
nagyértékű eszközszükségletét és úgy határozott,
hogy támogatja azok beszerzését, elsősorban
pályázati úton. Amennyiben 2016. évben nem
sikerül pályázati forrást nyerni, úgy a Képviselő-
testület újratárgyalja az eszközbeszerzést.

Határidő: 2016. augusztus 31.

Felelős: Szűcs Gáborné élelmezésvezető

4. napirendi pont

**Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási
Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című
KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekthez kapcsolódó
fenntartható fejlődési programra**

Előadó: Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság a programot 3 igen, 1 nem szavazattal elfogadásra javasolta a
Képviselő-testület részére.

Szitó Sándor

Elfogadásra javaslom a tervet, kifizetését pedig megpróbálva a dologból, ha nem, akkor
pedig a fejlesztési keretből. Aki elfogadja, kérem kézfelnyújtással jelezze.

A döntéshozatalban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 6 igen szavazattal, 1 ellenvéleménnyel, tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

**207/2015. (XII. 17.) számú KT
HATÁROZAT**

**Biharnagybajom fenntartható fejlődési
Programjának elfogadásáról**

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú, „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című projekt kapcsán úgy határoz, hogy jóváhagyja a Biharnagybajom település Helyi fenntartható fejlődési programját.

Határidő: 2015. december 17.

Felelős: Szitó Sándor polgármester

5. napirendi pont

Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekt 2015. december 30-ig felmerülő kifizetetlen számláinak önerő és ÁFA tartalmának megfizetésére

Előadó: Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

Hajdu Ildikó

Pontosítani kellett az ÁFA fizetési kötelezettségünket, mert időközben kiderült, hogy a kártalanítási összeg nettó összegben került meghatározásra. Emiatt módosítani kell a korábbi kártalanítási szerződéseket, valamint újat kell kötni. Az ehhez szükséges összeg 1.002.730,- Ft. Ezzel növekszik a kiküldött anyagban szereplő ÁFA értéke, mely így 20.072.028,- Ft lett. Ez az összeg oszlik meg a két Önkormányzat között 50-50%-ban, 10.036.014,- Ft.

B. Csák Imre

A Pénzügyi Bizottság a Testület részére támogatja ennek az összegnek a Társulás részére történő átadását abban a reményben, hogy a NAV-val történő sikeres elszámolás után maradéktalanul visszacapjuk.

Szitó Sándor

Aki elfogadja, kérem kézfelnyújtással jelezze.

A döntéshozatalban részt vett 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény, tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

208/2015. (XII. 17.) számú KT

HATÁROZAT

**„Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003
azonosító számú projektben 2015. december 30-ig felmerült kifizetetlen számlák ÁFA
tartalmának megfizetéséről**

A Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy határoz, hogy a pályázati konstrukció megvalósítási szakaszában az előterjesztésben megfizetendő költségeket az alábbiak szerint biztosítja:

Az előterjesztés mellékletében felsorolt kifizetetlen számlák 20.072.028,- Ft összegű ÁFA tartalmának 50%-át, azaz 10.036.014,- Ft-ot kamatmentes kölcsön formájában biztosít a Társulás részére a Társulási Megállapodás 3. számú mellékletében foglaltak alapján.

Így az alábbiak szerint oszlik meg a két Önkormányzat által megfinanszírozandó ÁFA költsége:

	Biharnagybajom Községi Önkormányzat	Sárrétudvari Nagyközség Önkormányzata	Összesen
Számlák ÁFA tartalmából megfinanszírozott összeg	10.036.014,- Ft	10.036.014,- Ft	20.072.028,- Ft

Fentiek alapján

- Biharnagybajom Községi Önkormányzat 10.036.014,- Ft-ot biztosít a 2015. évi felhalmozási bevételei terhére a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulásnak a keletkező ÁFA költségek kifizetése érdekében.

A NAV által történő 75 napos ÁFA utalást követően a fenti összeg visszautalásra kerül az önkormányzat részére, melyre 2016. évben kerül sor.

Határidő: 2015. december 20.

Felelős: Szitó Sándor polgármester

6. napirendi pont

Jelentés a lejárt határidejű önkormányzati határozatok végrehajtásáról, fontosabb eseményekről, intézkedésekről

Előadó: Szitó Sándor polgármester

Szitó Sándor

Több, mint egy hete volt a záró rendezvénye a szennyvízberuházásnak, ahol ismertetésre került az, hogy november 30-ával befejeződtek az építési munkálatok a szennyvízberuházást illetően. Természetesen ez nem jelenti azt, hogy innentől kezdve elment a kivitelező és már vissza sem jön többet, garanciális kötelmei terhére az idő közben fellépő problémákat folyamatosan kötelessége teljesíteni és ígérete szerint fogja is teljesíteni az időközben felmerülő problémákat. December 1-jétől próbaüzem zajlik mind a hálózaton, mind a szennyvíztelepet illetően. A hálózatra 30 napos próbaüzem teljesítési kötelezettség van, míg a szennyvíztisztító telepre 6 hónap. Jelenleg a végszámla kiállítására jogosult a kivitelező, valamint a projekt összes résztvevője. Volt szerződésmódosítás, amely lehetővé tette, hogy azon közreműködő szervezetek is kötelezettségvállalás mellett kiállíthassák a végszámláikat, akiknek még a próbaüzem leteltét követően kell nyilatkozatot tenni, mérnök, projektmenedzser. Részükről ez megtörtént. A végszámlát mindenki kiállíthatja. Most már, hogy az áfa megelőlegezéséről döntöttünk, a benyújtott végszámlák, illetve az egyéb dolgok kifizetésre fognak kerülni. Sajnos azonban nem fogjuk tudni lezárni teljes mértékben vitamentesen ezt a beruházást.

Korábban tájékoztattam a képviselőket arról, hogy két követelésből az időbeliséget elfogadta mind a Társulás, mind a mérnök a kivitelezőnek, amely arra vonatkozott, hogy a MÁV okozta késedelemről neki plusz időigénye van, ami a vállalkozási szerződés módosítását jelentené. A Közreműködő Szervezet kevesebb időt hagyott jóvá ezeknek a munkáknak az elvégzésére, mint amennyit kért a kivitelező. Ez azt eredményezte, hogy lehetőségünk lenne aláírni a vállalkozói szerződés módosítását november 10-ei nappal. Nekünk csak arra van lehetőségünk, amit a Közreműködő Szervezet, illetve a Közbeszerzések Felügyeleti Főosztálya jóváhagy. Ez november 10-e. A vállalkozó kinyilvánította azon szándékát, hogy nem kívánja aláírni, ha kell, akkor peres úton vitatja ezt a határidőt. Innentől kezdve a hatályban lévő határidőnk a szeptember 30-a. megkérdeztük a Közreműködő Szervezetet, hogy ebben az esetben mi a helyzet az elszámolással. A szerződésben vállalt kötelezettségének egyik részét, a fontosabb részét a kivitelező elvégezte, a vállalt munkát elvégezte hiánymentesen, azonban tény, hogy a határidőre nem készült el. Véleményünk szerint és a KSZ véleménye szerint is van egy időszak, amíg jogosan ki tudja menteni magát, viszont a november 10-e és 30-a között véleményünk szerint, mivel ezt nem hagyta nekünk jóvá a KSZ, várat magára a kimentése ennek az időszaknak. A Közreműködő Szervezet azt mondta, abban az esetben lehet kifizetni vállalkozó részére a szerződésben szereplő ellenértéket, ha mellette a kötbérigényünket is benyújtjuk a vállalkozó felé és mellékeljük ezt az elszámolási dokumentumhoz. A szerződés teljesítése úgy valósul meg, hogy kötbérigényt nyújtunk be a vállalkozó felé. Ebből nagy valószínűség szerint polgári peres eljárás fog következni. A vállalkozó által benyújtott követelésekből még egy nincs elbírálva, a mai napig még nem érkezett meg a mérnök általi javaslat a vákumkutas víztelenítésnek az elbírálására. Ez egy 118 millió forintos követelés. Nagyon kicsi a valószínűsége – bármi is lesz ennek a mérnöki javaslata, véleménye –, hogy ezt el lehessen számolni. Itt szintén fenyegetőzött a polgári peres eljárással a vállalkozó. Itt még ebben nem tudunk nyilatkozni, hogy mit fog tenni. Kértük az országgyűlési képviselő segítségét is abban, hogy próbáljuk meg békésen zárni ezt a beruházást, hiszen tényleg rendkívüli esemény volt az, hogy ilyen rövid idő alatt teljesítették ezt a dolgot.

Szitó Sándor

Nem lenne jó, hogy ilyen dolgok miatt rossz szájíze lenne a befejezésnek. Segítséget kaptunk, de úgy néz ki, hogy egyelőre még az sem fog tudni eredményre vezetni.

Amennyiben nincs kérdés, vélemény, akkor kérem a Képviselő-testülettől jelentésem tudomásul vételét.

A jelentést a Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül tudomásul vette.

7. napirendi pont

Különfélék

1.

Száraztészta üzemben lévő radiátorok cseréjére fedezet biztosításának kérése szóbeli előterjesztés

Oláh Lajosné

Száraztészta üzem kialakításával kapcsolatban korábban már fordultam kéréssel a Képviselő-testülethez és most sajnos ismét ide kell fordulni, mert az eddig biztosított 3 millió forint felhasználásra került. A már leszámlázott és még számlázásra váró tételek alapján a 3.110.540,- Ft-ot fordítottunk az üzem felújítására. A fűtés kialakítását is befejeztük. Ahogy beindult a fűtés, sajnos az egyik radiátor a másik után lyukadt ki. 11 db radiátor van az épületben, ami az üzem fűtését biztosítaná. Ebből már sajnos csak 5 üzemel. Ha nem teszünk semmit, akkor veszélyben forog a foglalkoztatása a dolgozóknak. Ezért kérném szépen, hogy a Képviselő-testület járuljon hozzá ahhoz, hogy a radiátorokat ki tudjuk cserélni, ehhez az anyagi támogatást biztosítani tudjuk. Árajánlatokat kértem a közeli forgalmazóktól. A Pénzügyi Bizottság is megismerte a kérelmet, a pénzügyi csoportvezetővel történt egyeztetést követően úgy tűnik, hogy a szociális kiadásokból lehet biztosítani a szükséges összeget. 342.851,- Ft áfásan a 11 db radiátor.

B. Csák Imre

Azt javasolja a Pénzügyi Bizottság, hogy 300.000 + 100.0000, maximum 500.000,- Ft-ot a szociális keret terhére támogattja jóváhagyni a Képviselő-testületnek.

Szitó Sándor

A szociális keret több részre van bontva. Van egy rész, ami 10-12 millió forint, amely a közfoglalkoztatás dolgaihoz kapcsolódik. Ez még abba belefér. Amennyiben nincs kérdés, vélemény, akkor, aki a kérést tudja támogatni a Pénzügyi Bizottság javaslatával, kérem kézfelnyújtással jelezze.

Döntéshozatalkor jelen volt 7 képviselő.

A Képviselő-testület 7 igen szavazattal, ellenvélemény és tartózkodás nélkül meghozta határozatát:

209/2015. (XII. 17.) számú KT

HATÁROZAT

**a száraztészta üzem kialakításához szükséges
további költségek biztosításáról**

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Képviselő-testülete Biharnagybajom Községi
Önkormányzat Képviselő-testülete az
Önkormányzat 2015. évi költségvetésében
szereplő szociális kiadások terhére a száraztészta
üzem kialakításához a 88/2015. (VI. 25.) és a
128/2015. (IX. 24.) számú KT határozatokban
biztosított összegeken túl, annak kiegészítésére,
valamint az üzemben meglévő 11 db régi radiátor
cseréjére maximum 500.000,- Ft-ot biztosít.

Felhatalmazza a polgármestert a szükséges
intézkedések megtételére.

Határidő: 2015. december 31.

Felelős: Szitó Sándor polgármester

Különfélék

2.

Kérdések, felvetések

Dul Sándor

Szennyvíz helyreállítás folyik most, ellenőrzi valaki? Több terület is van, ami elég rossz állapotban van.

Szitó Sándor

Vissza fognak jönni, folyamatosan javítják a feltárt problémákat. Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a kivitelező céggel. Tudomásom szerint folyamatosan javítják a jelzett problémákat.

A Képviselő-testület nyilvános ülésén több napirendi pont tárgyalására nem került sor.
Szitó Sándor polgármester a Képviselő-testület nyilvános ülését 12,10 órakor bezárta.

k. m. f.

Szitó Sándor
polgármester

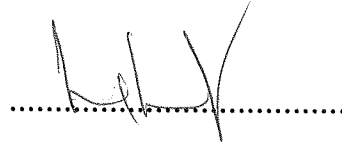

Imre-Erdős Szilvia
jegyző

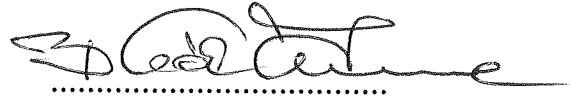
J E L E N L É T I Í V

a Képviselő-testület 2015. december 17-én megtartott
nyilvános ülésén jelenlévő önkormányzati képviselőkről

Szitó Sándor

B Csák Imre

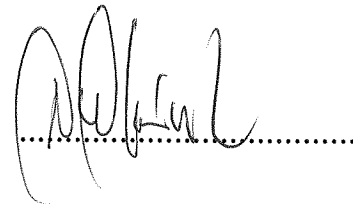
Dr. B. Csák István

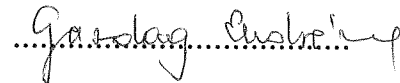
Dobos Sándor

Dul Sándor

Gazdag Endréné

Patakiné Darabos Zsuzsanna

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Polgármesterétől

MEGHÍVÓ

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
2015. december 17-én csütörtökön 13,00 órakor tartandó
ülésére és az azt követő ünnepi állófogadásra
tisztelettel meghívom.

Az ülés helye: Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal tanácsterme

Napirend:

1. Előterjesztés az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról szóló önkormányzati rendelet megalkotására
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság
2. Előterjesztés a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosítására
Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző
3. Előterjesztés az étkezési nyersanyagnorma összegének megállapítására, és a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz igényére
Előadó: Imre-Erdős Szilvia jegyző
Véleményező bizottság: Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság
Pénzügyi Bizottság
4. Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekthez kapcsolódó fenntartható fejlődési programra
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság
5. Előterjesztés a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekt 2015. december 30-ig felmerülő kifizetetlen számláinak önerő és ÁFA tartalmának megfizetésére
Előadó: Szitó Sándor polgármester
Véleményező bizottság: Pénzügyi Bizottság

6. Jelentés a lejárt határidejű önkormányzati határozatok végrehajtásáról, fontosabb eseményekről, intézkedésekről

Előadó: Szitó Sándor polgármester

7. Különfélék

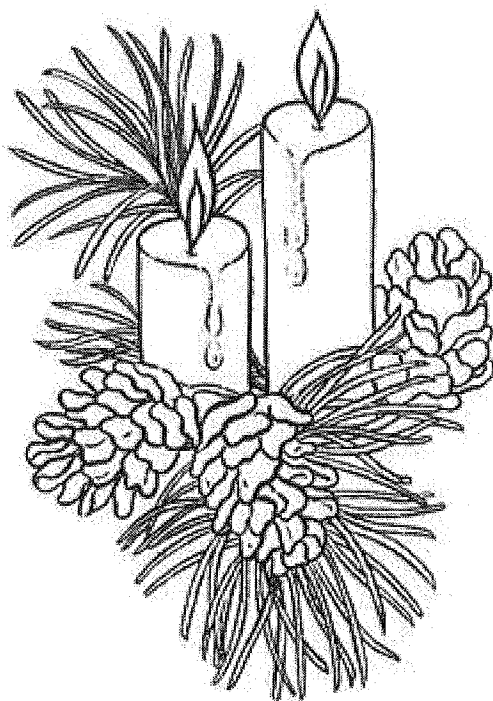
Zárt ülés

Előterjesztés jelzálogjog törléséről szóló határozat módosítására

Előadó: Szitó Sándor polgármester

Biharnagybajom, 2015. december 11.

Szitó Sándor s.k.
polgármester

1. napirendi pont

Előterjesztés

**az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról szóló
önkormányzati rendelet megalkotására**

Előadó:

Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság:

Pénzügyi Bizottság

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
Polgármesterétől

Előterjesztés
a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére
az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról szóló rendelet megalkotására

Tisztelt Képviselő-testület!

A Képviselő-testület a 2015. november 26-án tartott ülésén tárgyalta az Önkormányzat és intézményeinek 2016. évi költségvetési koncepciójának megalapozásával kapcsolatos tájékoztatót, mellyel kapcsolatban meghozott határozatában szükségesnek tartotta az átmeneti gazdálkodásról szóló rendelet megalkotását.

Az Államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény 25. § (1) bekezdése alapján, ha a költségvetési rendeletet a Képviselő-testület a költségvetési évben legkésőbb március 15-ig nem fogadja el az átmeneti gazdálkodásról szóló rendeletet alkot, melyben felhatalmazást ad, hogy a helyi önkormányzat és költségvetési szervei a bevételeiket folytatólagosan beszédhessék, kiadásait teljesítsék.

Az átmeneti gazdálkodásról szóló rendeletben meg kell határozni a felhatalmazás időtartamát. A felhatalmazás az új költségvetési rendelet hatálybalépésének napján megszűnik. A felhatalmazás időtartama alatt beszédett bevételeket és teljesített kiadásokat a költségvetési rendeletbe kell beilleszteni.

Ezek alapján az elkészült rendelet-tervezetet betérjesztem a Képviselő-testület elé és kérem, hogy azt fogadja el.

Biharnagybajom, 2015. december 11.

Szitó Sándor s.k.
polgármester

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
...../..... (.... ....) **önkormányzati rendelete**
az Önkormányzat 2016. évi átmeneti gazdálkodásáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (továbbiakban: Áht.) 25. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján az átmeneti gazdálkodás szabályaival kapcsolatban az alábbiakat rendeli el:

Az Önkormányzat átmeneti gazdálkodása

1. §

(1) A Képviselő-testület felhatalmazza a polgármestert, hogy az átmeneti gazdálkodás időszakában az Áht. és az önkormányzati gazdálkodásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések betartásával intézkedéseket tegyen az Önkormányzatot megillető bevételek folyamatos beszedésére és a felmerülő, indokolt kiadások teljesítésére.

(2) A működési, fenntartási kiadások teljesítése a költségvetési évet közvetlenül megelőző év költségvetése eredeti előirányzatának 1/12 részéig terjedhet havonta.

(3) Az 1/12 rész összegének meghatározásánál figyelemmel kell lenni az áthúzódó feladat-elmaradásokra, az áthúzódó és a rendszeres jellegű kötelezettség-vállalások körére is. Ettől eltérni csak a Képviselő-testület eseti döntései alapján lehet.

(4) Felhatalmazza a polgármestert, hogy a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program keretében a munkaerő-piaci szervezet pályázataira a közfoglalkoztatási igényt nyújtsa be, lehetőség szerint indítsa be a foglalkoztatást.

Költségvetési intézmények átmeneti gazdálkodása

2. §

(1) Az Önkormányzat irányítása alá tartozó költségvetési szervek intézményi finanszírozását az átmeneti gazdálkodás időszakában a költségvetési évet közvetlenül megelőző év eredeti intézményi finanszírozási előirányzat 1/12 részének megfelelő összegben kell biztosítani havonta, figyelemmel az előző évi feladatmaradásokra vagy többletfeladatok többletköltségei időarányos részére, a rendszeres és az áthúzódó kötelezettségvállalások kiadási szükségleteire.

(2) Az intézmény az átmeneti gazdálkodás időszakában az előző évi intézményi költségvetés eredeti előirányzatának 1/12 részéig vállalhat kötelezettséget, teljesíthet kiadásokat, figyelemmel az (1) bekezdésben meghatározott szempontokra is.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltaktól kizárólag a Képviselő-testület eseti döntései alapján lehet eltérni.

Beruházások, felújítások átmeneti finanszírozása

3. §

(1) Beruházás, felújítás, nagyobb beszerzés az átmeneti gazdálkodás időszakában kizárólag a Képviselő-testület külön, határozatban rögzített eseti döntése alapján indítható, ha ezen feladatok indításához szükséges pénzügyi fedezet rendelkezésre áll.

(2) Folyamatban lévő beruházás, felújítás beszerzés esetén kötelezettségvállalásra és pénzügyi teljesítésre a már korábban a Képviselő-testület által elfogadott, határozatban rögzített keretösszegig vállalható kötelezettség.

4. §

Az átmeneti időszakban teljesített bevételek és kiadások a költségvetésről szóló rendeletbe beépítésre kerülnek.

5. §

Ez a rendelet 2016. január 1-jén lép hatályba és a 2016. évi költségvetési rendelet hatálybalépésének napján hatályát veszti.

Biharnagybajom, 2015. december 11

Szitó Sándor s.k.
polgármester

Imre-Erdős Szilvia s.k.
jegyző

2. napirendi pont

Előterjesztés

**a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási
közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet
módosítására**

Előadó:

Imre-Erdős Szilvia jegyző

Biharnagybajom Községi Önkormányzat
J e g y z ő j é t ő l

Előterjesztés
a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére
a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló
10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosításáról

Tisztelt Képviselő-testület!

A hulladékgazdálkodási közszolgáltatás feltételeit meghatározó 2013. január 1-jén hatályba lépett, hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.), valamint a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) szükségessé tette a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló önkormányzati rendelet felülvizsgálatát.

A Korm. rendelet 7. §-a értelmében, a vegyes hulladék gyűjtéséhez olyan úrmértékű edényzetet kell biztosítani a szolgáltatást igénybe vevők részére, mely igazodik a fajlagosan keletkező hulladék mennyiségéhez. Ennek megfelelően figyelembe kell venni az ingatlanhasználók számát, és annak alapján kell a szolgáltatónak a megfelelő edényzetet felajánlania az ingatlan tulajdonos részére. A Korm. rendelet részletesen szabályozza minden esetben, hogy milyen úrmértékű edényzetet kell biztosítani, továbbá szabályozza, hogy ezen edényzeteket milyen módon vehetik igénybe az ingatlanhasználók.

A Korm. rendelet alapján a közszolgáltatónak biztosítania kell a lakóingatlant egyedül és életvitelszerűen használó természetes személy ingatlanhasználó részére 60 literes gyűjtőedény igénybe vételének lehetőségét, valamint fel kell ajánlania a természetes személy ingatlanhasználók részére 80 literes gyűjtőedény választásának lehetőségét.

A közszolgáltatónak nem áll rendelkezésre 60 és 80 literes gyűjtőedény, és ezek kellő mennyiségű megvásárlására nincs fedezet, ezért a Korm. rendelet szerinti egyedi azonosító jellel rendelkező 120 literes gyűjtőedények használatával vehetik igénybe az arra jogosult ingatlanhasználók a 60, illetve a 80 literes gyűjtőedényeknek megfelelő szolgáltatást. Ha az ingatlanhasználó a 60, illetve 80 liter úrmértékű gyűjtőedényeknek megfelelő szolgáltatást választja, az ingatlanhasználót nem 120 literes, hanem 60, illetve 80 literes gyűjtőedény használata után terheli díjfizetési kötelezettség.

Kérem, hogy az előterjesztésben foglaltakat és a rendelet-tervezetet elfogadni szíveskedjenek.

Biharnagybajom, 2015. december 10.

Imre-Erdős Szilvia s.k.
jegyző

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
...../2015. (.....) önkormányzati rendelete
a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló
10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet módosításáról

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (a továbbiakban: Ht.) 35. §-ában és 88. § (4) bekezdés a) és b) pontjában foglalt felhatalmazás alapján, a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 19. pontja szerinti feladatkörében eljárva az alábbiakat rendeli el:

1. §

A települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 10/2015. (V. 11.) önkormányzati rendelet (a továbbiakban: Rendelet) 11. § (1) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A közszolgáltatás körében a települési hulladék elszállítását szolgáló gyűjtőedények:

- a) 120 literes gyűjtőedény
- b) 240 literes gyűjtőedény
- c) 1100 literes gyűjtőedény

Amennyiben a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) 7. § (1a) bekezdése alapján a természetes személy ingatlanhasználó a részére a közszolgáltató által felajánlott 80 liter űrmértékű gyűjtőedény, illetve a lakóingatlant egyedül és életvitelszerűen használó természetes személy ingatlanhasználó 60 liter űrmértékű gyűjtőedény igénybe vételével kívánja a települési hulladék gyűjtésére vonatkozó kötelezettségét teljesíteni, ezt az ingatlanhasználó a Korm. rendelet szerinti egyedi azonosító jellel megjelölt 120 literes gyűjtőedény használatával teheti meg.

Ha az arra jogosult ingatlanhasználó a 60 vagy 80 liter űrmértékű gyűjtőedénynek megfelelő szolgáltatást választja, az ingatlanhasználót nem 120 literes, hanem 60 vagy 80 literes gyűjtőedény használata szerint terheli díjfizetési kötelezettség. Az Önkormányzat az egyedüli és életvitelszerű ingatlanhasználatot igazolja, amennyiben az ingatlanhasználó az adott címen lévő ingatlanban kizárólag egyedül él és ott más személy sem bejelentett lakóhellyel sem tartózkodási hellyel nem rendelkezik.”

2. §

A Rendelet 11. § (3) bekezdése helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„A szállítást szolgáló eszközökben elhelyezhető települési hulladék súlya:

- a) 120 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 25 kg, azonban a 60 liter űrmértékű szolgáltatás igénybe vétele esetében legfeljebb 12 kg, a 80 liter űrmértékű szolgáltatás igénybe vétele esetében legfeljebb 17 kg,
- b) 240 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 50 kg,

- c) 1100 literes gyűjtőedény esetében legfeljebb 250 kg,
- d) szolgáltató emblémájával jelzett zsák esetén olyan mennyiség, hogy a zsák szája beköthető legyen.”

3. §

A Rendelet 11. §-a a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„Az ingatlanhasználó az ingatlanban élők számától függően az alábbi úrmérték után fizeti a szolgáltatási díjat:

- 1 fő esetében legalább 60 liter**
- 2 fő esetében legalább 80 liter**
- 3 fő és további személyek esetében 120 liter”**

4. §

Ez a rendelet 2016. január 1. napján lép hatályba és az azt követő napon hatályát veszti.

Biharnagybajom, 2015. december 16.

Szitó Sándor s.k.
polgármester

Imre-Erdős Szilvia s.k.
jegyző

ELŐZETES HATÁSVIZSGÁLAT
Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testületének
a települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló
rendelet elfogadására

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 17. §-a értelmében a jogszabályok előkészítőjének előzetes hatásvizsgálat elvégzésével kell felmérnie a szabályozás várható következményeit. Önkormányzati rendelet esetében az előzetes hatásvizsgálat eredményéről az önkormányzat képviselő-testületét kell tájékoztatni a rendelet elfogadását megelőzően.

Társadalmi, gazdasági, költségvetési hatása:

A rendeletalkotás a község köztisztaságának, a lakosság környezettudatos magatartásának, valamint a fenntarthatóság elveinek figyelembe vételével formálja és javítja a környezet iránti tudatot és a környezet központú szemléletet.

Környezeti, egészségi hatása:

A települési hulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló rendelet a község polgáira, vállalkozásaira, szervezeti egységeire, intézményeire környezeti és egészségi hatásokat úgy gyakorol, hogy ösztönzőleg hat a tisztább környezet megteremtésére, ami alapfeltétele az egészséges életvitel megteremtésének.

Adminisztratív terheket befolyásoló hatása:

A rendelet előkészítése a munkálatokban résztvevőknek különösebb adminisztratív terhet nem jelent.

A rendelet megalkotásának szükségessége, a jogalkotás elmaradásának várható következményei:

A rendelet megalkotását a Magyarország 2012. évi a hulladékról szóló CLXXXV. törvény, valamint a 385/2014. (XII. 31.) Kormányrendelet határidő megállapításával kötelezettségként előírta. Elmaradása mulasztásban megnyilvánuló törvénysértést valósítana meg.

A rendelet alkalmazásához szükséges személyi, szervezeti, tárgyi, és pénzügyi feltételek:

A rendelet alkalmazásához a pénzügyi feltételeket az Önkormányzat 2015. évi költségvetési rendelete tartalmazza, a személyi, szervezeti, tárgyi feltételek a Polgármesteri Hivatalban biztosítottak, a rendelet módosítása egyéb feltételeket nem igényel.

3. napirendi pont

Előterjesztés

**az étkezési nyersanyagnorma összegének megállapítására,
és a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz igényére**

Előadó:

Imre-Erdős Szilvia jegyző

Véleményező bizottság:

Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság
Pénzügyi Bizottság

BIHARNAGYBAJOM KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
JEGYZŐJÉTŐL

ELŐTERJESZTÉS

a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére,
az ételmezési nyersanyagnorma összegének megállapítására,
és a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz
igényéről

Tisztelt Településfejlesztési és Mezőgazdasági Bizottság !
Tisztelt Pénzügyi Bizottság !
Tisztelt Képviselő-testület!

A Képviselő-testület 2015. november 26-i ülésén tárgyalta a Konyha beszámolóját. A képviselő-testület ez alkalomból, a 158/2015.(XI.26.) számú határozatával döntött arról, hogy a következő ülésre kerüljön kidolgozásra norma emelési javaslat, valamint a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz szükségleteiről szóló kimutatás. Ezen döntésnek megfelelően az alábbiakat terjesztem elő:

Az ételmezésvezető és a Hivatal pénzügyi csoportvezetője elvégezte a szükséges elemzéseket, kiértékeléseket a határozati javaslat elkészítéséhez, mely szerint nem minden korosztály étkező számára válik szükségessé a normaemelés.

2016. január 1. napjától az alábbi normaemelési javaslatot teszem:

1. Gyermek napközbeni ellátása		
a.) Bölcsőde	224,- Ft/nap/főről	258,- Ft/nap/főre,
b.) Óvoda	240,- Ft/nap/főről	252,- Ft/nap/főre,
c.) Iskolai napközi	344,- Ft/nap/főről	361,- Ft/nap/főre,
d.) Isk. menza (E)	198,- Ft/nap/főről	208,- Ft/nap/főre,
e.) Isk. menza(E+T)	271,- Ft/nap/főről	285,- Ft/nap/főre.

A vendégbéd és a munkahelyi ebéd normáját változatlan mértékben javaslom megállapítani.

Az ételmezésvezető beszámolójában tájékoztatta a Képviselő-testületet, miszerint a tárgyi feltételeik hiányosak, a megváltozott követelményeknek nem felelnek meg. A meglévő eszközeik elavultak, mely nagyban hátráltatja a napi munkavégzést.

A Képviselő-testület kérésének megfelelően **összeírásra és rangsorolásra kerültek a legszükségesebb eszközök.**

1. Kombi pároló-sütő-főző berendezés	2.980.000,- Ft + Áfa
2. Húsdaráló gép	93.000,- Ft + Áfa
Dagasztó- habverő gép	250.807,- Ft + Áfa
Zöldség szeletelő	103.861,- Ft + Áfa

3. Ebédlőbe:

35 db fenyő asztal + 140 db fenyő szék 1.137.500,- Ft + Áfa

4. Klimatizálása az ebédlőnek és a konyhának (felmérést még nem sikerült elkészíttetni)

**Fentiek költségvetése összesen (klimatizálás beépítése nélkül) 4.565.168,- Ft + Áfa, azaz
Bruttó 5.797.763,- Ft.**

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a normaemelési javaslatot vitassa meg, valamint a 2016. évi költségvetés tervezésekor - lehetőségéhez mérten - vegye figyelembe a konyha nagy értékű eszköz igényeit!

Biharnagybajom, 2015. december 8.

Tisztelettel:

Imre-Erdős Szilvia s.k.
jegyző

HATÁROZATI JAVASLAT
a Képviselő-testület 2015. 12. 17-i ülésére
**az ételmezési nyersanyagnorma összegének
megállapítására**

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete, mint fenntartó az ételmezési nyersanyagnormát 2016. január 1. napjától az alábbiak szerint állapítja meg (a nyersanyagnorma az áfa-t nem tartalmazza):

1. Gyermek napközbeni ellátása
  - a) bölcsőde 258,- Ft/nap/fő
  - b) óvoda 252,- Ft/nap/fő
  - c) iskolai napközi 361,- Ft/nap/fő
  - d) iskolai menza (ebéd) 208,- Ft/nap/fő
  - e) iskolai menza (ebéd+tízórai) 285,-Ft/nap/fő
2. vendégebéd 220,- Ft/nap/fő
3. munkahelyi ebéd (kötelezően bennétkező:
ebéd + tízórai) 270,-Ft/nap/fő

Egyidejűleg hatályát veszti a 4/2013. (II. 7.) számú KT határozat.

Határidő: 2016. január 1-től folyamatos

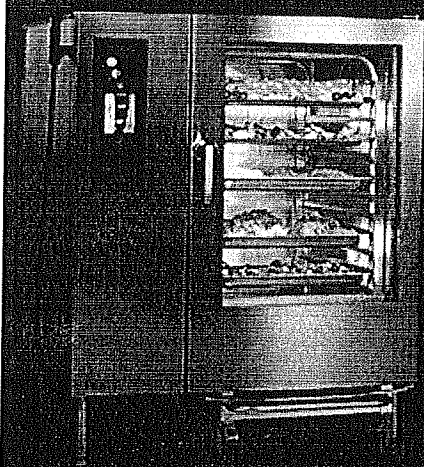
Felelős: Szűcs Gáborné ételmezésvezető

1

Blue Vision B 1221

Általános jellemzők Technikai adatok Szerkezeti ábrák

Általános jellemzők

- (befecskendezés, gőzgenerátor)
- - EASY COOKING
- - VISION TOUCH – érintógombos irányító felület
- - VISION AGENT – navigáló gomb
- - ACTIVE CLEANING (automatikus tisztítás)
- - Színes érintőképernyő

- - 4 pontos belső hőmérsékletet mérő pálcá
- - Meleg levegő 30 - 300 °C
- - Kombináció 30 - 300 °C
- - Párolás 30 - 130 °C
- - Higiénikus melegítő kamra - Éjszakai sütés/főzés
- - Alacsony hőmérsékletű sütés/főzés
- - Delta T sütés/főzés
- - Cook and Hold
- - Regenerálás
- - Bankett rendszer
- - Tálcánkénti eltérő hőfokok beállítása
- - 1000 program 20 lépéssel
- - Kétirányú ventilátor
- - 5 sebességes ventilátor
- - Ventilátoridőzítés
- - TANULÓ funkció
- - Energia logika
- - Fan Stop - ventilátor azonnali leállítása az ajtók kinyitásakor
- - Automatikus előmelegítés, hűtés
- - Auto-klíma - gőzpára beállítása
- - Automatikus bekapcsolás
- - Gyors áttekintés - a programok gyors áttekintése
- - ACM (Automatikus kapacitás menedzsment)
- - BCS (Gőzgenerátor ellenőrzőrendszer)*
- - SDS (Szerviz és diagnosztikai rendszer)
- - CCS (Kalcium ellenőrzőrendszer)*
- - WSS (Víz megtakarító rendszer)
- - Csapszelep
- - Beépített zuhany
- - Kétállású ajtókitámasztó
- - Hajlított ajtóüveg
- - Halogén lámpák
- - Levehető ajtózár
- - Dupla üvegajtók megakadályozzák a hővesztést
- - Turbó gőz funkció - gyors gőzölés
- - USB csatlakozás
- - LAN – internet kommunikációs csatorna
- Választható kiegészítők
- - Bal ajtó (611, 1011)
- - Biztonsági ajtónyitás két lépésben (623, 611, 1011)
- maghőmérséklet mérő pálcá
- - HACCP szett

ÁR: 2.980.000 ft +(áfa)

Húsdaráló 120 kg/óra

SKU# FWH12

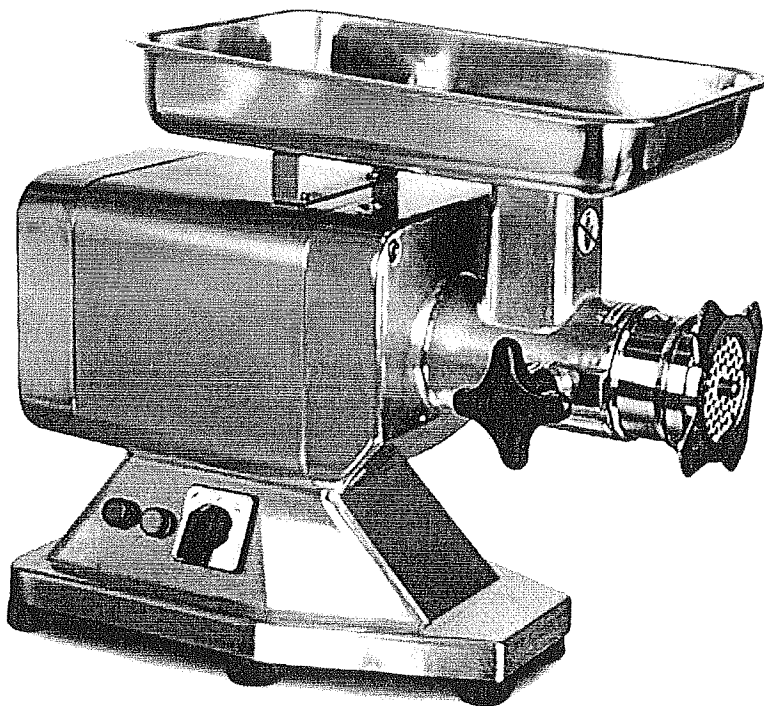
Delivery Time: 8 - 9 szállítási nap

Availability: **In Stock**

205 158,90 Ft

93 253,51 Ft

- 120 kg / {} ME
- Könnyű használat
- Csendes működés

- Rozsdamentes
- Beleértve 2 Lochscheiben (1 x 5mm, 1 x 8mm)

2

Zöldségvágógép / 230 V

SKU# GEH

- Next Product

Delivery Time: 8 - 9 szállítási nap 228 495,90 Ft

103 861,14 Ft

Excl. 20% Tax, incl. Shipping Cost

- Modern

hasznos térfogat optimalizált kialakítás

- Eloxált alumíniumból
- Ideális megoldás a professzionális használatra
- Átlátszó fedél biztonsági eszköz
- Kizárólag a vágás és aprítás lemezek
- Vegye ki a lemezt, hub védelem
- Csendes működés
- Nagy teljesítményű, alacsony fogyasztású (környezetbarát)
- Nem valószínű, hogy hatékonyan működik lehetséges

• **Nem tartalmazza vágótárcsa tartalmazza**

- Könnyen tisztítható
- Után higiéniai és biztonsági előírások előállított
- CE előírások az ISO 9001 (International TÜV tanúsítvány)

Keverő 12 literes

8 - 9 szállítási nap

551 778,90 Ft

250 807,96 Ft

Delivery Time:

- Für 12 Liter
- Táblázat eszköz
- Időzítő funkció
- Bolygómu
- Kazán levehető és állítható fedél
- Fordulatszám-szabályozás
- Szállítási terjedelem:
- Dagasztókar
- Habverő
- Habverő
- Jó: Teig, Sahne, Eier etc.
- Könnyen tisztítható
- Után higiéniai és biztonsági előírások előállított
- CE előírások (nemzetközi TÜV tanúsítvány)

3.
tömörfa^{II}
garnitúra

75 x 118 + 73

32.500, Ft/2ett

4. napirendi pont

Előterjesztés

a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekthez kapcsolódó fenntartható fejlődési programra

Előadó:

Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság:

Pénzügyi Bizottság

ELŐTERJESZTÉS

a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére
a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás
„Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-
0003 azonosító számú projekthez kapcsolódó fenntartható fejlődési programról

Tisztelt Pénzügyi Bizottság!
Tisztelt Képviselő-testület!

A „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” tárgyú KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 számú pályázat benyújtásakor a horizontális szempontok érvényesítése érdekében választani kellett 3 db fenntartható fejlődési intézkedést, melyek a pályázat benyújtásakor még nem álltak rendelkezésre, viszont a projekt befejezésére teljesíteni kell. A Támogatási Szerződésben rögzített befejezési határidő jelenleg 2015. november 21-e. A Közreműködő Szervezet javaslatára – változás-bejelentés kiegészítés formájában – 2015. december 30-ra kellett módosítani a befejezési határidőt, mert vannak olyan számlák, amelyek december 21-e utáni teljesítésűek (pl.: állami tulajdont érintő szolgalmi jog bejegyzések, rakodógép számlája) ezeket a számlákat az elszámolhatóság miatt csak ezt a dátumot követően lehet kifizetni 2015. december 30-ig.

A pályázatiíró az alábbi fenntartható fejlődési intézkedéseket, vállalásokat tette a 2012. december 21-én benyújtott pályázatban:

1. Környezeti szempontú tanúsítás szerint működik (ISO minősítéssel kell rendelkezni) – pályázó szervezetre vonatkozik
2. Fenntarthatósági tervvel, vagy programmal rendelkezik, vagy vállalja elkészítését - pályázó szervezetre vonatkozik
3. Partnerség építés a projekt tervezés és végrehajtás során – Fejlesztésre vonatkozik

Pályázó szervezet lehet a Társulás, vagy az Önkormányzat is.

Környezeti szempontú tanúsítás megléte

Az első vállalásnak akkor teszünk eleget, ha a projektben érintett önkormányzat valamelyike rendelkezik ISO 14001:2005 hazai és/vagy EU-s bejegyzésű akkreditált tanúsító szervezet által kiállított tanúsítvánnyal. Ilyen tanúsítvánnyal egyik önkormányzat sem rendelkezik. A vállalás teljesítése 2-3 millió forintba kerülne, ezt követően a fenntartási időszakban évente felül kellene vizsgáltatni és ez szintén jelentős költséggel jár. A szennyvíz projekt erre nem biztosít forrást, tehát a két Önkormányzatnak kellene kifizetni.

A Közreműködő Szervezet álláspontja szerint lehetőség van ennek a vállalásnak a kiváltására. Ezt a lehetőséget kihasználva javaslom, hogy a létrejövő létesítmény környezetében a forgalomnövekedést okozó útvonalakon terheléscsillapító intézkedések megtételével – pl.: sebességkorlátozó táblák kihelyezésével – váltsuk ki a környezeti szempontú tanúsítást, mert így csak a jelző táblák költsége merülne fel az Önkormányzat számára. A pályázatból szintén nem elszámolható költség.

Jelenleg arra várunk választ a KSZ-től, hogy elegendő lenne-e a szennyvíztisztító telephez vezető bekötő úton megvalósítani a forgalomcsillapító intézkedést, vagy több olyan önkormányzati úton is meg kell valósítani, melyek teljes szélességű aszfaltborítást kaptak. (Ebben a feszített tempóban gyakran előfordul, hogy az általunk és a projektmenedzsment által feltett kérdésekre 1 hét múlva, vagy később kapunk választ a KSZ-től) A szennyvíz telephez vezető bekötő út Biharnagybajom Községi Önkormányzat tulajdonában van, a terület rendezése az úterv módosítás miatt még folyamatban van a Földhivatalnál.

A környezeti szempontú tanúsítás megszerzése helyett, ezért terheléscsillapító intézkedések bevezetésével teljesítenénk ezt a horizontális vállalást, melyet változás-bejelentéssel jelzünk a KSZ felé és a jóváhagyásuk után lehet megvalósítani.

Fenntarthatósági terv, vagy program elkészítése

A második pontban hivatkozott fenntarthatósági tervvel, vagy programmal sem rendelkezik a két települési önkormányzat, ezért ezt el kell készíttetni valamelyik településre vonatkozóan. Tekintettel arra, hogy Biharnagybajom a gesztor önkormányzat, ezért Biharnagybajom Községi Önkormányzatnak kellett elkészíttetni a Programot. A Társulás árajánlatot kért a **KONSULTING Tanácsadó és Kutató Bt.-től** (4028 Debrecen, Ajtó u. 25.), akinek az ajánlati ára: nettó 350.000,- Ft + ÁFA, azaz bruttó 444.500,- Ft, melyet a pályázati költségvetés terhére akartunk volna elszámolni, de erre nincs lehetősége a Társulásnak.

A helyi fenntarthatósági program elkészült Biharnagybajomra vonatkozóan, melyet az előterjesztéshez mellékelek.

A horizontális vállalás teljesítéséhez szükséges a Program Képviselő-testület általi jóváhagyása. További egyeztetések során a KSZ közölte, hogy Sárrétudvari Nagyközségi Önkormányzatnak is kell Fenntarthatósági Programot készíttetni.

Partnerség építés a projekt tervezés és végrehajtás során

A harmadik fenntarthatósági vállalás a „Partnerség építés a projekt tervezés és végrehajtás során” teljesítése érdekében a Társulás Együttműködési Megállapodást kötött a Bihari Természetbarát Egyesülettel (4100 Berettyóújfalu Kálvin tér 1.) és a Megállapodás szerint történik a kapcsolattartás és együttműködés.

A partnerség építése a Bihari Természetbarát Egyesülettel fenntarthatósági elvárás teljesítése a KEVIÉP Kft. feladata is, melyet rögzít a Kivitelező Vállalkozási Szerződésének 2.5. pontja is rögzít.

A fenntarthatósági vállalások teljesítésével egyrészt célunk a pályázati kiírásnak való megfelelés, másrészt a környezetvédelem elősegítése településünkön, a fenntartható fejlődés bevezetése és a biztonságos közlekedés megvalósítása a szennyvíztelephez vezető bekötő úton.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy vitassa meg az előterjesztést, a fenntarthatósági programot hagyja jóvá és elkészítésének költségét biztosítsa a felhalmozási keret terhére.

Biharnagybajom, 2015. december 11.

Szitó Sándor s.k.
polgármester

HATÁROZATI JAVASLAT
a Képviselő-testület 2015. 12. 17-i ülésére
Biharnagybajom fenntartható fejlődési
programjára

Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete a KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú, „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című projekt kapcsán úgy határoz, hogy jóváhagyja a Biharnagybajom település Helyi fenntartható fejlődési programját.

Határidő: 2015. december 17.

Felelős: Szitó Sándor polgármester

„Hogyan gazdálkodjunk az adottságainkkal és a lehetőségeinkkel.”

Biharnagybajom település

Helyi fenntartható fejlődési programja

Tanulmány

2015

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ.....	3
1. BEVEZETÉS.....	4
1.1 MI A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS?	5
1.2 AZ EURÓPAI UNIÓ ÉS A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS	7
1.3 NEMZETI FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS STRATÉGIA	8
1.4 A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS MEGHATÁROZÁSA	8
1.5 A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉS ALAPELVEI.....	11
1.6 FENNTARTHATÓSÁGGAL KAPCSOLATOS ANOMÁLIÁK, AKADÁLYOZÓ TÉNYEZŐK	12
2. HELYZETELEMZÉS	16
2.1 BIHARNAGYBAJOM ÁLTALÁNOS BEMUTATÁSA	16
2.2 BIHARNAGYBAJOM TERMÉSZETI KÖRNYEZETE.....	18
2.3 A LAKOSSÁG KOR ÉS NEM SZERINTI ÖSSZETÉTELE, ÖREGEDÉSI INDEX	27
2.4 GAZDASÁGI HELYZET.....	32
2.5 KÉRDŐÍVEK KIÉRTÉKELÉSE.....	54
3. FENNTARTHATÓSÁG FEJLESZTÉSPOLITIKAI KERETEI.....	70
3.1 NEMZETKÖZI KITEKINTÉS A FENNTARTHATÓSÁG FOGALMÁVAL KAPCSOLATOSAN.....	70
3.2 HAZAI KAPCSOLÓDÓ PROGRAMOZÁSI ÉS STRATÉGIAI DOKUMENTUMOK	83
3.3 BIHARNAGYBAJOM FEJLESZTÉSI DOKUMENTUMAINAK FENNTARTHATÓSÁGI VONATKOZÁSAI.....	89
4. FENNTARTHATÓSÁGI STRATÉGIA MEGFOGALMAZÁSA	91
4.1 A LOCAL AGENDA 21 SZERKEZETE	91
4.2 SWOT ANALÍZIS	93
4.3 BIHARNAGYBAJOM FENNTARTHATÓSÁGI STRATÉGIÁJÁNAK FŐBB CÉLJAI.....	98
4.4 FENNTARTHATÓSÁGI MEGVALÓSÍTÁSI TERV	103
4.5 CSELEKVÉSI TERV	110
4.6 MONITORING ÉS VISSZACSATOLÁS	128
4.7 POTENCIÁLIS INDIKÁTOROK	129
4.8 EURÓPAI UNIÓS PÁLYÁZATI PROJEKTEKBE VÁLLALHATÓ TELJESÍTÉSEK.....	132
5. SZERVEZETI ÉS GAZDASÁGI FELTÉTELEK.....	151
5.1 AZ ÖNKORMÁNYZAT SZEREPE A LOCAL AGENDA 21 FOLYAMATÁBAN	151
5.3 A LA21 MEGVALÓSÍTÁST SEGÍTŐ MÓDSZEREK	153
5.4 KÜLSŐ FORRÁSOK	158
5.4.1 <i>Európai Unió támogatások</i>	158
5.4.2 <i>Nemzeti támogatások</i>	162
5.4.3 <i>Banki hitelek</i>	167
5.5 NEMZETI SZABÁLYOZÁS.....	169
6. JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK.....	183
6.1. 2014 UTÁN MEGVALÓSULT/MEGVALÓSULÓBAN LÉVŐ ENERGETIKAI KORSZERŰSÍTÉSEK ÉS MINTAPROJEKTEK	183
6.2.RÖVIDTÁVÚ JAVASLATOK (2016-IG).....	184
7. A 2020-AS ÉV VÁRHATÓ ENERGIA-FOGYASZTÁSA ÉS KÁROSANYAG-KIBOCSÁTÁSA (MEI)	189
7.1. MAKROGAZDASÁGI HATÁSOK.....	189
7.2. A JAVASOLT INTÉZKEDÉSEK ÉS A MAKROGAZDASÁGI TÉNYEZŐK VÁRHATÓ HATÁSA	191
7.3. A 2020-AS ÉV VÁRHATÓ ÉRTÉKEI.....	192
8. FORRÁSJEGYZÉK:.....	194

Vezetői összefoglaló

Mit jelent a Helyi fenntartható fejlődési program (Local Agenda 21) kifejezés?

A Local Agenda 21. az ENSZ ajánlása alapján a helyi fenntarthatóság programja a XXI. századra.

Három fő alappillére:

- gazdasági fejlődés;
- társadalmi fejlődés;
- környezetvédelem.

Alapkövetelmény a jövő generáció érdekeinek figyelembevétele a jelenlegi gazdasági – társadalmi – környezeti döntések meghozatalánál.

Ki és hogyan végezte a feladatot?

Biharnagybajom fenntarthatósági programja (Local Agenda 21) Biharnagybajom Önkormányzatának megrendelése alapján készült, a vonatkozó útmutatók figyelembevételével. A helyi lakosok, vállalkozók, döntéshozók és civil élet képviselőinek véleményét figyelembe vevő fenntarthatósági stratégia előtérbe helyezi a helyi életminőség és környezeti állapot javítását, az erőforrásokat nem kimerítő fejlődést, valamint a hosszú távú gondolkodást.

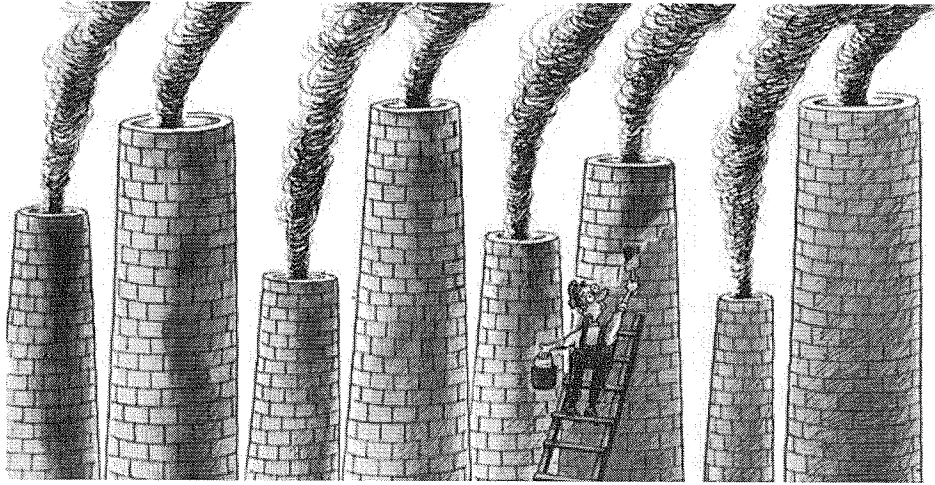
Mire kaphatunk választ a dokumentumból (milyen megállapításokat, javaslatokat tartalmaz)?

A Helyi Fenntartható Fejlődési Terv (Local Agenda 21) egy újszerű stratégiai és tervezési dokumentum Biharnagybajom számára. Az ENSZ II. Környezetvédelmi Világkonferenciája által javasolt Local Agenda 21 tervet világszerte számos önkormányzat dolgozta ki saját településére vonatkozóan, Magyarországon eddig mindössze 25-30 település kezdte el ennek megvalósítását.

Az ENSZ és az EU minden települést a helyi társadalom által létrehozott egyedi térbeli képződménynek tekint, melynek további fejlődését saját társadalma határozza meg igényeivel és környezeti, társadalmi, gazdasági lehetőségeivel összhangban.

Egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy a mai kor globális gazdasági és pénzügyi rendszerei fenntarthatatlanok. Egyes előrejelzések szerint a közeljövőben sokkal mélyebb gazdasági és pénzügyi válságra számíthatunk, mint a 2010. évi volt. Egyre több olyan folyamatnak lehetünk szemtanúi, amely a különböző válságok (ökológiai, társadalmi, gazdasági) mélyülésére utalnak. Megoldást csak az kínálhat, ha az emberiség fejlődése jelentős

irányváltással a fenntarthatóság felé fordul, támogatva a valódi fenntartható fejlődés folyamatát. Ennek iránya a helyi gazdaság, a helyi közösségek erősítése, a helyi és globális erőforrások korlátainak meg- és beismerése, bölcs és fenntartható használata.

1. Bevezetés

A szociális és a környezeti problémák fontosságának, e problémák, illetve megoldási lehetőségeik és a gazdasági fejlődés közötti sokrétű összefüggések felismerésével egyre inkább teret nyertek azok a nézetek, amelyek szerint e területeket együtt kell vizsgálni, s sajátosan a környezet és fejlesztés kérdéseinek együttes megközelítése szükséges.

A nyolcvanas évek elején jelent meg a "fenntarthatóság" vagy a "fenntartható fejlődés" kifejezés a nemzetközi szakirodalomban. Általános ismertségét Lester R. Brown a fenntartható társadalom kialakításával foglalkozó műve váltotta ki, amely 1981-ben jelent meg. A szerző összekapcsolta a népesség növekedését a természeti erőforrások hasznosításával és mindezt úgy kívánta megoldani, hogy a lehető legkisebb legyen a természeti környezet mennyiségi és minőségi romlása.

1983-ban az ENSZ Közgyűlés határozata alapján megkezdte munkáját az ENSZ Környezet és Fejlődés Világbizottsága, amelyet Gro Harlem Brundtland norvég miniszterelnök nő vezetett. A Bizottság 1987-ben „Közös jövőnk” címmel kiadott jelentésében a gazdasági növekedés olyan új korszakának lehetőségét vázolta fel, amely a fenntartható fejlődés globális megvalósítására épít, megőrzi a természeti erőforrásokat, s amely megoldás lehetne a fejlődő országok nagy részében elhatalmasodó szegénység leküzdésére is.

A jelentés nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát: "a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket". A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális, a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindhármát együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok Cselekvési programjaiba.

A fenntartható fejlődés fogalmáról, lényegéről számos elemzés, vitairat látott napvilágot. Herman Daly megfogalmazása szerint *"a fenntartható fejlődés a folytonos szociális jólét elérése, anélkül, hogy az ökológiai eltartó-képességet meghaladó módon növekednénk"*.

1.1 Mi a fenntartható fejlődés?

1992 jún.-ában Rio de Janeiróban került sor az Egyesült Nemzetek Szervezetének Környezet és Fejlődés Konferenciájára és a Földi Csúcstalálkozóra, melynek zárójelentése nagyon röviden és tömören határozta meg a fenntartható fejlődés fogalmát: *"a fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket"*.

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása.

Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

„Követni kell a természeti jelenségek folyamatát és így szükséges az emberi fejekben is a napfogyatkozás jelenségén túl lenni.” hangzott el egy nagyon magvas gondolat a jövőnk érdekében.

Az emberiség, az egyes emberek és társadalmak közvetlenül vagy a gazdaság révén szükségleteik kielégítése érdekében természetes környezetükből veszik el azokat a javakat, amelyeket a földi rendszer létezése óta felhalmozott. A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit.

A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása. Ebben az állandó feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét, azaz eltartó-képességét. A gazdaság a társadalom fenntartásának, és ezen keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk. Nem lehet megengedni, hogy a gazdaság öncélúvá váljon olyan mértékig, hogy működésével sértse társadalmi, környezeti érdekeinket. A fenntartható fejlődés célja a növekedéssel ellentétben nem az, hogy nagyobbak legyünk, hanem az, hogy „jobbak”. Amíg a fejlesztés megvalósítása visszahat a környezet minőségére, addig a környezetünk erőforrásai, és állapota meghatározza, hogy az emberiség mit és mennyit vehet el a környezetből fejlődéséhez.

A fenntartható társadalom alapvető követelményei: szociális igazságosság, amelynek az alapja a lehetőségekhez való hozzáférés esélyegyenlőségének biztosítása, és a társadalmi terhekből való közös részesedés; az életminőség javítására való törekvés; a természeti erőforrások fenntartó használata, amelynek megvalósításához a társadalom környezet-tudatos és környezet-etikus magatartása szükséges; és a környezetminőség megőrzése.

Mindez azt üzeni a számunkra, hogy a környezet jó minőségét a fejlesztések közben kell garantálni, s arról nem utólag kell gondoskodni, amikor a károsodást már létrehoztuk. Még érthetőbben, a környezet károsodását a jól megfontolt fejlesztésekkel meg tudjuk előzni. Mindaddig ugyanis, amíg az egyes szereplők csak állandó beavatkozások (szabályok) révén

terelhetők a megfelelő magatartás irányába, fennáll a környezeti és társadalmi katasztrófák kockázata. A fenntartható fejlődés az önkéntes, gondos és megelőző magatartás megvalósításával képes megőrizni a környezet, társadalom és gazdaság dinamikus egyensúlyát.

1.2 Az Európai Unió és a fenntartható fejlődés

Az Európai Unió alapokmánya szerint a fenntartható fejlődés az EU alapvető célkitűzése. Az Európai Tanács 2001- ben Göteborgban fogadta el az EU első fenntartható fejlődési stratégiáját, amely az EU gazdasági fejlődésre, társadalmi jólétre és környezetvédelemre vonatkozó komplex, hosszú távú feladatait tartalmazta. Az első Stratégia felülvizsgálata során az Európai Tanács a fenntartható fejlődést meghatározó alapelvekről 2005 júniusában nyilatkozatot fogadott el, amely szerint az EU elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Szabadságon, demokrácián, az alapvető jogok tiszteletén alapuló társadalmat épít, amely támogatja az esélyegyenlőséget és a nemzedékek közötti szolidaritást. A fenntartható fejlődés középpontjába az életminőség javítását kell tenni, s ehhez a környezet védelmét és a társadalmi kohézió célkitűzését az innováció, a növekedés és a munkahelyteremtés motorjának tekinteni.

Az Európai Tanács 2008. június 16-án elfogadta az EU megújított Fenntartható Fejlődési Stratégiáját. Az EU - stratégia a fent említett nyilatkozatban megfogalmazott célkitűzésekből és irányelveiből indul ki. A Fenntartható Fejlődési Stratégia szerint a Lisszaboni Stratégia fontos hozzájárulást valósít meg a fenntartható fejlődés átfogó célkitűzésének eléréséhez azáltal, hogy intézkedéseivel elsősorban a versenyképesség erősítését, a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést célozza.

A megújított EU Stratégiának való megfeleléshez – az összhang érdekében – egy valamennyi közösségi stratégiát és szakpolitikát érintő strukturális reform szükséges, melyben mindezeket a fenntartható fejlődés alapelveinek megfelelően alakítják át. Ennek érdekében a szakpolitikák alkotóinak integrálniuk kell valamennyi EU-s, nemzeti, regionális és helyi szintű politikaformálásba a fenntartható fejlődés alapelveit, valamint minden jelentősebb szakmapolitikai döntést a továbbiakban fenntarthatósági hatásvizsgálatnak kell megelőznie.

Az EU - stratégiában nevesített fő kihívások: éghajlatváltozás és tiszta energia; fenntartható közlekedés; fenntartható termelési és fogyasztói szokások; természeti erőforrásokkal való gazdálkodás; népegészségügy; társadalmi befogadás, demográfia és migráció; a szegénységgel és a fenntartható fejlődéssel kapcsolatos globális kihívások.

1.3 Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia

A Nemzeti Fenntartható Fejlődés Stratégia 2009.-ben a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség (NFP) – készítette a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium által.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia a társadalom fejlődésének egy ennek megfelelő pályára való állítását elősegítő, hosszú távú, keretstratégiai jellegű dokumentum, mely valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti területre egy pozitív, fenntartható, társadalmisítható jövőképek megfelelő eszközrendszert és reformkeretet vázol fel. A fenntartható fejlődés ügyének jelenleg nincs kifejezetten erre rendelt intézményi képviselete vagy felelőse. Az 1992. évi ENSZ-konferencia után az elfogadott programokból és egyezményekből adódó hazai feladatok meghatározására, és a végrehajtás koordinálására megalakult a fenntartható fejlődéssel foglalkozó tárcaközi állandó bizottság, amelyben több országos hatáskörű szerv és civil szervezetek is képviseltették magukat. A bizottság 2001 szeptemberében megújította tevékenységét, hogy a 2002-es johannesburgi Fenntartható Fejlődési Világkonferenciára való felkészülést koordinálja, a hazai stratégiáját előkészítse, és az európai integráció keretében az Európai Unió fenntartható fejlődési stratégiájából adódó hazai feladatokra való felkészülést elősegítse.

Prioritásai:

- fenntartható népesedési politika;
- egészségi állapot javítása;
- a társadalmi kohézió és a foglalkoztatás javítása;
- a természeti értékek védelme;
- a klímaváltozás elleni küzdelem;
- a fenntartható vízgazdálkodás;
- versenyképesség fenntartható erősítése;
- fenntartható termelési eljárások és fogyasztói szokások erősítése;
- az energiagazdálkodás átalakítása;
- a fenntartható mobilitás és térszerkezet kialakítása;
- a gazdasági szabályozás.

1.4 A fenntartható fejlődés meghatározása

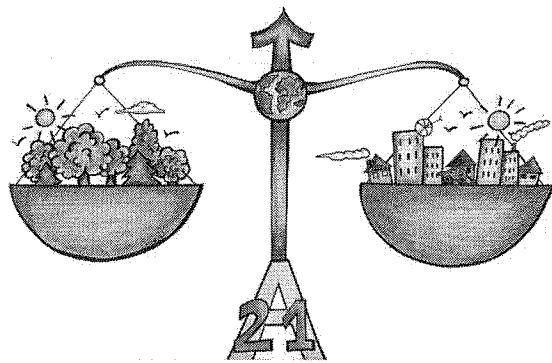
Olyan fejlődési-fejlesztési folyamatok együttese, amely az életminőség hosszú távú, egyenletesen biztosítható javulását szolgálja az adott ökológiai keretek között. Ezért a természeti erőforrásokkal, a környezettel való fenntartható gazdálkodásnak együtt kell érvényesülnie a jólét elérését, megtartását elősegítő gazdasági fejlődéssel, valamint a szociális esélyegyenlőség folyamatos növelésével.

Az EU a tagállamok mellett felkért társult országokat is, hogy az EU stratégiával összhangban készítsék el saját stratégiájukat. A Bizottság a fenntartható fejlődés stratégiáját meghatározó alapelvekről szóló, 2005-ben született deklarációja szerint az Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés mellett, amely minden politikáját és cselekedetét meghatározza. Az Unió megújított Fenntartható Fejlődés Stratégiájának jóváhagyása a 2008. júniusi Európai Tanács napirendjén szerepelt. 1992-ben Rio de Janeiróban rendezett ENSZ Környezet és Fejlődés Konferencián elfogadott „Local Agenda 21” program („LA 21”) értékelése kapcsán fogalmazódott meg a fenntartható fejlődés helyi, lokális programja. Ezzel a modellel - általános „receptúrával” – a cél az, hogy elveket (vezérfonalat) fogalmazzon meg a helyi önkormányzat(ok), valamint a helyi lakosok, közösségek számára a fenntarthatóság tennivalóinak, helyi programjának kidolgozása, megvalósítása érdekében.

A „LA 21” program az általános érvényű fenntartható fejlődés konkrét, gyakorlati megvalósítását a helyi adottságok, érdekek

alapján, az önkormányzat és a helyi lakosok, közösségek széleskörű együtt munkálkodásával javasolja folytatni. Az alapfeladat itt a helyi hatáskörben befolyásolható fejlődés (beruházások, fejlesztések, felújítások, intézkedések, szabályozás stb.) olyan irányú alakítása,

amely mind jobban előtérbe helyezi „a helybeni” életminőség, környezeti állapot javítását, valamint a helyi erőforrások - talaj, vízkészlet, energia, emberi- és jövedelemtermelő erőforrások stb.- tartamos, azaz nem kimerítő kiaknázását. További fontos elvárás, hogy valamennyi nem helyi erőforrásra támaszkodó, de helyi felhasználásban szerepet játszó beruházó, fejlesztő, termelő-szolgáltató- és fogyasztó törekedjen a fenntarthatóságot figyelembe vevő megoldások, eljárások igénybe vételére, szokások kialakítására. Ennek megvalósíthatóságát a megfelelő politikai akarat megléte és helyi társadalmi-közösségi kultúra jellege együttesen szabja meg és egy racionális tervezési folyamat útján kimunkált stratégia foglalja rendezett keretbe. A fenntartható fejlődés nemzeti stratégia (FFNS) globális

összefüggéseket is tükröző, nemzeti szintű prioritásai és fókuszai - az előzőekkel is összefüggésben - a következők:

- a gazdaság anyag- és energiaigényességének racionalizálása;
- a fenntarthatatlan társadalmi folyamatok kezelése és szabályozása;
- környezeti rendszerek fenntartható hasznosítása.

A fenntartható fejlődés környezeti szempontjainak figyelembe vétele az Európa Unió keretében benyújtott pályázatoknál: Az Európa Unió projektek tervezésekor javasolt eljárás a környezeti fenntarthatóságra történő hivatkozás és az azt szolgáló tervezett, gyakorlati törekvések bemutatása: ezért a pályázónak a környezeti fenntarthatóság elvének érvényesítését a pályázati dokumentáció egészében (célok, tevékenységek és eredmények stb.) érvényre kell juttatnia. A környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tevékenységét összefoglalóan is értékelnie kell a pályázati adatlap megfelelő pontjaiban. Az FF reális és ténylegesen érvényesíthető szempontjainak pályázatba történő megfelelő beépítése így "versenyelőnyt" jelent a pályázat elbírálása során.

Az Agenda 21 program fő területei:

- a helyi közösségi humán és intézményi kapacitások fejlesztése
- a helyi és a regionális fenntarthatósági programok kidolgozásához és végrehajtásához nyújtott segítség
- a környezeti döntésekben való lakossági részvétel előmozdítása és ezzel a demokrácia erősítése
- a helyi és a regionális környezetpolitika számára kedvező jogi és gazdasági környezet kialakítása.

Hangsúlyozni kell, hogy az LA21 nem azonos a környezetvédelmi programmal, noha anélkül az LA21 nem teljes. A fenntarthatóság lokális, helyi programja komplex program, amely a természeti környezet fejlesztésével összhangban tervezi el az épített környezet, infrastrukturális rendszer, energiaellátás, közlekedés, hulladékkezelés stb. jövő orientált alakítását.

1.5 A fenntartható fejlődés alapelvei

A fenntartható fejlődés három alappilléren nyugszik: a szociális, a gazdasági és a környezeti pilléreken és mindháromat együttesen, kölcsönhatásaik figyelembevételével mérlegelni kell a különböző fejlesztési stratégiák, programok kidolgozása során, illetve a konkrét intézkedésekben, cselekvésekben. A fenntartható fejlődés, mint általános stratégiai cél "bevonult" a nemzetközi konferenciák, szervezetek dokumentumaiba és a nemzeti kormányok cselekvési programjaiba.

A fejlődés alapvető célja tehát a szociális jólét, a méltányos életfeltételek lehetőségének biztosítása mindenki és egyaránt a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára, ami csak úgy lehetséges, ha közben fenntartható módon hasznosítjuk a természeti erőforrásokat, elkerüljük a káros hatásokat, s különösen a környezet állapotában bekövetkező visszafordíthatatlan változásokat.

A Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata megfogalmazásában: *"A fenntarthatóság az emberiség jelen szükségleteinek kielégítése, a környezet és a természeti erőforrások jövő generációk számára történő megőrzésével egyidejűleg."* (Átmenet a fenntarthatóság felé; Világ Tudományos Akadémiáinak Nyilatkozata, Tokió, 2000).

A fenntarthatóság biztosítása azt kívánja tőlünk, hogy a jelen és jövő generációk létfeltételeihez szükséges természeti és épített környezet minőségét, értékeit megőrizzük. Ettől a rendszertől az ember annyit és olyan körülmények között vehet el, hogy ne sértse saját létkielégítésének jövőbeli esélyeit. A fenntartható fejlődés célja mindezek értelmében az emberi társadalom fenntartása. Ebben a feladatban a környezet feltételként jelenik meg, amely azt jelenti, hogy addig a mértékig használhatjuk természetes környezetünk erőforrásait, amíg nem sértjük annak megújulási lehetőségét. A gazdaság a társadalom fenntartásának és ezen

keresztül a környezet használatának eszköze. Ezt az eszközt bölcsen, a társadalom hasznára, a környezet sérelme nélkül kell használnunk.

A „Local Agenda 21”:

- jól összpontosított politika, ami integrálja az egyes szektorok „környezet és fejlődés” típusú problémáit, tervezési céljait és értékeit, döntéshozását és végrehajtási mechanizmusát;
- elkötelezett a helyi problémák felismerése és megoldása mellett, mindezt szélesebb ökológiai-, regionális és megnyújtott időkeretben végezve;
- a környezeti hatásokat tudatosan összefüggésbe hozza a mögöttes gazdasági és politikai nyomásokkal (amelyek rendszerint politikai döntésekből, döntések hiányából és a piac működési elégtelenségéből fakadnak);
- a helyi jellegű kérdések, ügyek, döntések és intézkedések és a globális hatások között próbálja az összefüggéseket megtalálni, legyen az környezeti vagy globális szolidaritási/méltányossági vetület;
- a közösség közreműködését erőteljesen próbálja motiválni.

Az átlag polgárokat és a fő érdekcsoportokat igyekszik bevonni a „környezet és fejlődés” típusú ügyek tervezési és megvalósítási folyamatába.

1.6 Fenntarthatósággal kapcsolatos anomáliák, akadályozó tényezők

Biharnagybajom Önkormányzata a település lakosságával és gazdasági szereplőivel együttműködve kívánja megvalósítani a településfejlesztést oly módon, hogy eközben a fenntartható fejlődés elve minden vonatkozásban a lehető legnagyobb mértékben érvényesüljön. Ehhez első lépésként a fenntarthatóság helyi programját teremti meg, amelynek alkalmazásával és folyamatos aktualizálásával a település hosszú távon a szociális jólét, a társadalmi igazságosság, valamint a természeti és épített környezet megóvásának érvényre juttatásával egyre inkább élhető és otthonos településsé válhat.

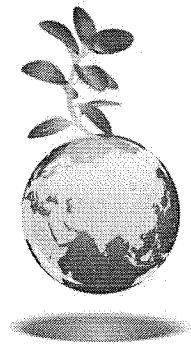
A feladat elvégzése a jól definiált és könnyen érthető elvek ellenére sem egyszerű. Tekintve, hogy a gondolkodásmód átformálását igényli mind gazdasági, mind településvezetési (politikai), mind lakossági szempontból.

A program megvalósításához tudatosítani kell minden érintett szereplővel, hogy a fenntarthatósági célok elérése közös érdek, és a szükséges áldozatok meghozatalával hosszú távú több generációra előre mutató hasznok (illetve az elkerülhető károk) mértéke felbecsülhetetlen. Éppen ezért a kapcsolatok építése, a folyamatos kommunikáció, érdekegyeztetés és a közös célok megteremtése elsődleges fontosságú.

Biharnagybajom Fenntarthatósági programjának illeszkedni kell a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia és az Európai Unió Fenntarthatósági Stratégiájához egyaránt, valamint összhangban áll a település Környezetvédelmi programjával.

A Nemzetközi Együttműködés a Fenntartható fejlődés jegyében és az Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiája című kiadvány megfogalmazza a fenntarthatóság legfontosabb feltételeit és a megvalósulásának akadályait. Eszerint a fenntarthatóság feltételei között kell említenünk:

- a folytonos szociális jólét megvalósulását
- az emberek alapvető szükségleteinek kielégítését, az erőforrásokból származó hasznok igazságos elosztását, az egyenlő lehetőségek biztosítását
- a holisztikus gondolkodásmódot, az ágazatok közötti integrációt
- az erőforrások fenntartható, eltartókéesség szerinti használatát
- környezetminőség biztosítását.

Szemléletbeli akadályok:

- A fogyasztói társadalmak szemléletében az ember uralja a természetet, ezáltal az ember szembekerül az eltartó természettel, a természetbe való harmonikus beilleszkedés nem valósul meg.
- A jólét elérésének eszközeként a gazdasági növekedés kap elsőbbséget, ez válik a társadalom céljává. A környezet és maga a társadalom is eszközévé válik a gazdasági növekedés kiszolgálásának.
- A világot szektorokra, ismerethalmazokra bontó szemlélet és oktatás nem alkalmas a környezet és fejlődés összefüggő ügyeinek integrált kezelésére.
- Az emberek legtöbbje a fenntartható fejlődést azonosítja a környezetvédelemmel.

Az emberek tudatában és viselkedésében rejlő akadályok:

- A társadalmi jólétet a gazdasági növekedéssel azonosító megközelítés népszerű, mert az emberek legtöbbje a világot anyagi javakban méri.
- A birtoklás vágya, a másokkal való megosztás készségének hiánya csak nehezen leküzdhető emberi tulajdonság.
- Sokan úgy vélik, hogy a világ problémái megoldhatók a tudományos-technikai haladás által, holott a fennálló problémák legtöbbje erkölcsi, etikai gyökerekkel rendelkezik.
- A döntéshozók legtöbbje nincs tudatában annak az egyszerű összefüggésnek, hogy a gazdasági növekedés a természet eltartó-képességének a függvénye.
- Az egyes emberek, az egyes társadalmak és a környezet között fennálló jelenlegi viszonyrendszer nem alkalmas az egymással és a természettel való harmonikus együttélés megvalósítására.

Intézményes akadályok:

- A valóságot szétszabdalo, tantárgy és tudományág alapú iskolai oktatás alkalmatlan a világot teljességében, összefüggéseiben látó generációk felnevelésére.
- A környezet és fejlődés ügyének összefüggő kérdésköre nem kezelhető szektorokra elkülönülő intézményrendszerekkel, ahol az átjárhatóság és kommunikáció nem biztosított.
- A jogi és közgazdasági szabályozó rendszerek is a szektorszemléletet követik, ezért az elkülönülő szabályok és szabályozók alkalmatlanok az összefüggő ügyek komplex szabályozására.
- Az integráltság hiányának következtében a különböző intézkedések keresztezik egymást, s leggyakrabban a problémák áttérhelését, más formában való megjelenését okozzák.
- Nem alakultak ki azok a mérési, értékelési és nyomon-követési módszerek, amelyek a társadalmi jólétet képesek lennének számunkra jelezni. A GDP és más mérési eszközök alkalmatlanok a fenntarthatóság kimutatására.
- A politikai intézményrendszer nem alkalmas a hosszú távú érdekek, a jövő generációk érdekeinek képviselésére, mert a politikai népszerűség a rövidtávú sikereket igényli.

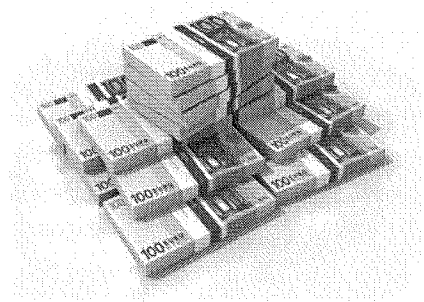
- Nincsenek olyan szabályok, amelyek képesek lennének megakadályozni a multinacionális tőkeérdekek határtalan terjeszkedését a természeti és humán erőforrások gyarmatosításában, a politika ezen érdekeket támogatja a közérdekkel szemben.

Ismereti hiányok:

- Az emberek legtöbbször nincs birtokában azoknak az alapvető ökológiai és társadalmi ismereteknek, amelyek szükségesek lennének a fenntarthatóság megértéséhez. Ezeket a mai iskolai oktatás nélkülözi, a kommunikáció nem közli, vagy elhallgatja.
- Nem ismerjük a fenntartható erőforrás-gazdálkodás módjait, s nem ismerjük a fenntartható termelési és fogyasztási mintázatokat.
- A tudomány a mai napig adós maradt a világ dolgainak holisztikus megközelítésével és közérthető megláttatásával.

A közgazdasági megközelítésben rejlő akadályok:

- A közgazdasági rendszer nem képes kezelni a negatív környezeti externális hatásokat, következésképpen azokat a társadalom fizeti meg.
- A közgazdasági rendszer nem ismeri el a természeti erőforrások materiális, sem pedig immateriális értékét.
- Mivel a gazdasági folyamatok nem juttatnak elegendő forrásokat a természeti erőforrások és a környezet minőségének megőrzésére és fejlesztésére, ezért a környezeti problémák bővített módon termelődnek újra.

A fenntartható fejlődés ENSZ programja ugyanakkor meghatározza azokat a változásokat is, amelyek elengedhetetlenek a fenntarthatóság érdekében.

2. Helyzetelemzés

2.1 Biharnagybajom általános bemutatása

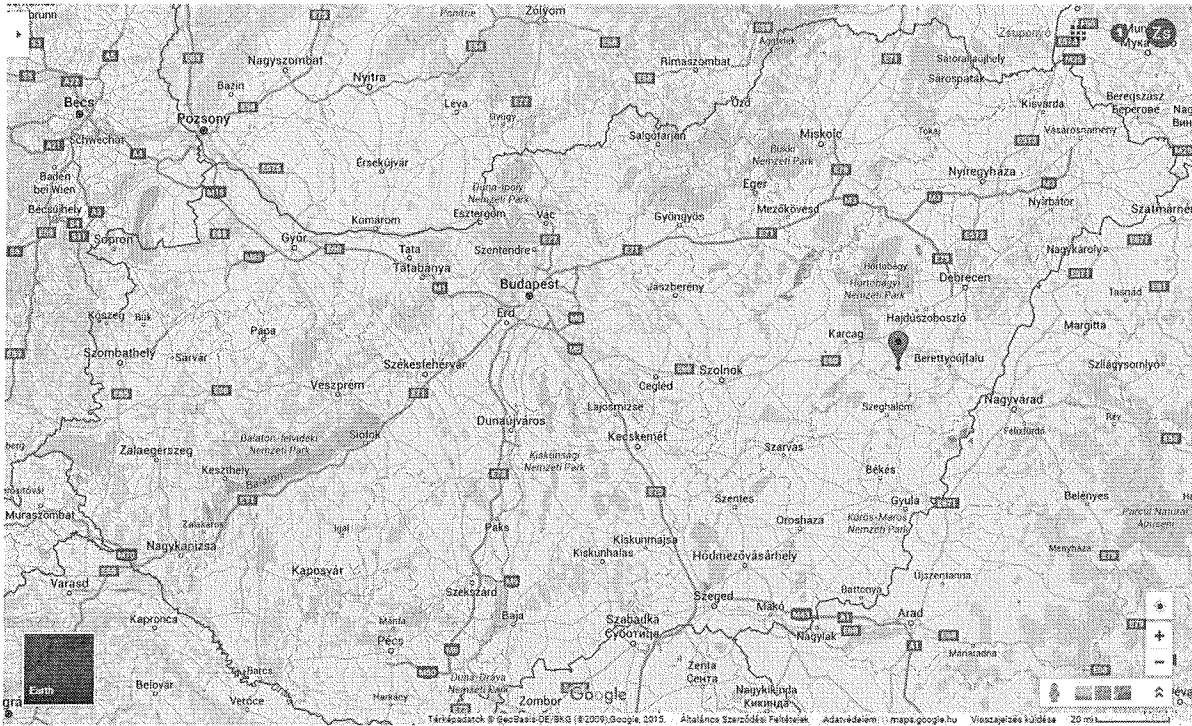
Biharnagybajom a Nagysárrét szívében, Hajdú-Bihar megye délnyugati részén, Debrecentől 60 kilométerre található. Területe 6135 ha, ebből belterület 275 ha.

A település mind közúton, mind vasúton megközelíthető. A 42-es főközlekedési útról letérve Püspökladánytól 17 kilométerre, Berettyóújfalutól 30 kilométer távolságban érhető el. A Püspökladány-Szeghalom vonalon saját vasútállomással rendelkezik. Biharnagybajom község három országos főútvonal által közrefogott területrész súlypontjában helyezkedik el. Északi irányban közúton 12 km távolságra lehet elérni Báránd települést és a 42 sz. főutat. Déli irányban ugyancsak 12 km távolságra található a Békés megyei Füzesgyarmat, ahol a 4206 sz. távlatban országos főúttá fejlesztendő mellékút található.

Biharnagybajom Hajdú-Bihar megye közepes lakosságú községei közé tartoznak, Biharnagybajom állandó lélekszáma 2014. január 1-én 2 861 fő. A település népsűrűsége 48 fő/km² - a kistérség községeihez hasonló. A község lakónépessége az 1950-es évek végén érte el maximumát, azóta csökken. A népesség számának csökkenésében mind a természetes fogyás, mind az elvándorlás szerepet játszik.

A férfiak és a nők aránya Biharnagybajomban 2013. január 1-én nagyjából 50-50% (1438 nő és 1423 férfi él a településen). Az állandó népesség életkor szerinti megoszlása kedvező a településen, hiszen a lakosság 28%-a (806 fő) a 0-18 év közötti korosztályhoz tartozik, míg a 60 év felettek aránya 18% (532 fő). A középkorúak, vagyis a 19-60 év közötti népesség aránya 54% (1590 fő).

Biharnagybajom elhelyezkedése az Magyarországon (ponttal jelölt helyen)

Forrás: googlemap

Biharnagybajomban 1163 db lakás található, ebből lakott 1100 db. A lakások 88%-a csatlakozik a vezetékes vízhálózatra, 65%-a a gázhálózatra, 70%-a rendelkezik telefonnal. A közlekedési utak 95 %-a szilárd burkolatú. A szennyvízcsatorna frissen kiépített, szennyvíztisztító telep próbatüzeme zajlik a településen. A kommunális hulladék gyűjtése és elhelyezése megoldott. A település biztosítja lakosságá számára az alapellátást.

A megközelítőleg 48 fő/km²-es eloszlású település a megyei és országos viszonylatban is a ritkább népsűrűséggel rendelkező települések közé tartozik. Kimutatások szerint lakónépessége 1960 - 1990 között 32%-al csökkent, ellenben azóta lassú növekedést mutat, illetve stagnál. A lakónépesség csökkenését az elvándorlások okozzák.

Biharnagybajomban működik általános iskola, bölcsőde és óvoda, valamint 2011. január 1-től saját fenntartásúvá vált a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat. A településen működik művelődési ház, illetve egy községi- és iskolai könyvtár is. Szintén működik a településen az idősekkel foglalkozó Gondozási Központ is, ahol több mint 200 idős embernek nyújtanak kiemelt szolgáltatásokat. A településen működik állandó postaszolgálat, elérhető a háziorvosi szolgáltatás, védőnői szolgálat és gyógyszertár is.

A teljes dokumentum környezetbarát, újrahasznosított papírra van nyomtatva – Consulting Bt.

311/2009. (XI. 17.) Korm. rendelet értelmében a Püspökladányi kistérség a 34. a kistérségek rangsorában hátrányok szempontjából, de két település a kistérségen belül különösen elmaradott gazdasági, foglalkoztatási szempontból.

Az 2 932 lakosú Biharnagybajomban 2015. november 20. napi ÁFSZ adatok alapján 1 834 munkavállalási korú lakos élt, amelyből 241 fő nyilvántartott álláskeresőként jelent meg, a munkanélküliség relatív mutatója 13,15 %, amely az országos érték 2, 14 - szerese.

A település fejlődését a térségi gazdaság fejlesztése szolgálná, amelynek viszont feltétele a lakosság képzettségi szintjének növelése, a munkavállaláshoz szükséges készségeinek fejlesztése, munkamotivációjának illetve a mobilitási hajlandóságának erősítése.

2.2 Biharnagybajom természeti környezete

Földrajzi helyzet

A Nagy-Sárrét a bihari térség jellegzetes kistája 85 és 100 m közötti tszf-i magasságú, a Sebes-Körös hordalékkúpjának Ny-i lábánál alakult ki. É és D felől folyóhátak fogják közre, amelyek csaknem teljesen zárt, rossz lefolyású mélyedést alakítottak ki. A típusos felszíni formák folyóvízi (folyóhát, elhagyott medrek, morotvák stb.) és parti dűne eredetűek.

A régió kevésbé iparosodottnak mondható, a meghatározó gazdasági centrumoktól távol esik, a külföldi tőke aránya alacsony, a meglévő ipari kapacitásokat alacsony technológiai színvonal jellemzi. Az ipar fejlődése az ország többi térségéhez képest lassú, a feldolgozóipar jellemző a régióban, azon belül is a kevésbé versenyképes és kevésbé korszerű ágazatok túlsúlyával. Az ipari vállalkozások 99%-át az országos tendenciákhoz hasonlóan a mikro-, kis-, és közepes vállalkozások adják. Hajdú-Bihar megye a gazdaságilag fejlettebb megyék közé tartozik, amely főként az ipar gazdasági súlyán alapul. E mellett a megye gazdaságában meghatározó a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat is, míg a szolgáltatási szektor részesedése viszonylag alacsony. Az Biharnagybajomi mikrotérség gazdasági teljesítménye az országos átlag alatti, ahol a gazdasági fejlődés az ország gazdasági részéhez képest több évnnyi időbeli késéssel kezdődött el.

Éghajlat

A régió sokévi átlagos havi középhőmérsékleteit tekintve elmondható, hogy a leghidegebb hónap a január, míg a legmelegebb a július. Az évi közepes hőingás 22,3°C.

A térség átlagos évi csapadékösszege 540 mm, a nyári félév csapadékosabb, míg a téli félév szárazabb. A legkevesebb csapadék január-március időszakban hullik, a legcsapadékosabb hónap pedig – közel két és félszer akkora összeggel – a június.

Biharnagybajom körzetében a napsütéses órák éves összege átlagosan 1960 óra, de évről évre nagy változékonyságot mutat. Megfigyelhető a napfénytartam jellegzetes évi menete, a nyári hónapokban van a maximuma (havi 250-270 óra), míg november-január időszakban a minimuma (havi 50-70 óra).

A téli hótakarós napok száma 36-37, a várható átlagos maximális hóvastagság 16-18 cm. A fagymentes időszak hossza 190-193 nap. Az átlagos szélsébség 2,5 m/s, az uralkodó szélirány az északkeleti, de gyakori a nyugati, délnyugati szél is. A száraz gyér lefolyású terület jelentős vízhiánnyal bír. A fajlagos lefolyás 1 l/s*km², az átlagos területi lefolyási tényező 6 %, a vízhiány mértéke mintegy 110 mm/év.

Meteorológiai átlagok:

Hónapok	Hőmérséklet [°C]			Csapadék [mm]	Napfénytartam [óra]
	Közép	Maximum	Minimum		
január	-1,6	1,5	-4,5	29	55
február	0,3	4,5	-2,9	27	89
március	5,2	10,6	0,7	29	151
április	10,6	16,1	5,3	49	183
május	16,2	21,4	10,4	64	238
június	18,8	24,4	13,3	74	250
július	20,7	26,3	14,7	63	272
augusztus	20,2	26,3	14,5	49	263
szeptember	15,8	22,0	10,5	39	194
október	10,1	16,1	5,47	37	148
november	4,0	7,9	0,8	42	71
december	0,1	2,8	-2,7	37	47

Forrás: Országos Meteorológiai Szolgálat

Geológia

Hajdú-Bihar földrajzi sajátossága, hogy felszínét fiatal, laza, gyüretlen és igen nagy vastagságban felhalmozódott szárazföldi eredetű üledék borítja. A megye tájképének változatossága a föld-történeti újkorban bekövetkezett fejlődés következménye. Az agyagos, homokos üledéket a környező magasabb térségről érkező vizek szállították és rakták le a fokozatosan tóvá alakuló egykori beltengerbe. A feltöltött és szárazzá vált területen a szerkezeti mozgások és az éghajlat-változás következtében a pleisztocénban újabb jelentős változás történt. A terület további süllyedésével, valamint a szomszédos területek (Kárpátok) emelkedésével megnőtt a folyók energiája. A pleisztocén folyamán a folyók 100-200 m vastag, főleg homokos üledéket halmoztak fel a pannon alapon.

A felszín nagy részét ártéri iszap és agyag borítja, amely É-ről és D-ről a folyóhátak szélére is rátelepül. A gyors feltöltődésű medencébe a Berettyón kívül a Kálló-ér is ide szállította hordalékát, sőt a Nagykunságon keresztül a Tisza, az Ér völgyén át a Kraszna árvize is eljutott ide. A felső 10 m-es rétegben csak helyenként fordul elő néhány cm vastag „iszapos”, agyagos, tőzegcsík, de az iszapos, homokos rétegek helyett gyakran víz-átnemesztő agyag keletkezett. Ezzel kapcsolatos az elmocsarasodás.

A talaj a földkéreg legfelső, termékeny rétege, amely egyben megújuló természeti erőforrás.

A talajok képződését a földtani, az éghajlati, a domborzati, a biológiai és kémiai kölcsönhatások összessége alakítja ki. Jelentős talajképződést módosító tényezőnek számít az emberi tevékenység. A természetes talajpusztulás (degradáció) legjellemzőbb formája a víz és a szél által előidézett erózió, illetve defláció. A termőtalajok erózióját és deflációját az erdőirtások és a helytelen mezőgazdasági behatások jelentősen gyorsíthatják.

A talajok elszennyeződését okozhatják az ipari tevékenységből származó ülepedő por, a hulladéklerakás, a növényvédőszer-műtrágya használata, hígtrágya elhelyezés és a közutak sózása is. A légszennyező anyagok kiülepedése és eső általi bemosódása, savas és nehézfém jellegű többletterhelést jelent a talajnak és a vízbázisnak egyaránt. A talaj állapotának ismerete és az állapotváltozás nyomon követése kiemelten fontos feladat. A mezőgazdasági eredetű talajszennyeződések kialakulása leginkább a különböző műtrágyák, növényvédőszer és egyéb kémiai anyagok nem megfelelő alkalmazásából (elcsurgás, tárolási problémák) adódik. A szennyezések általában pontszerűek, kis területen, nagy koncentrációban fordulnak elő, viszont a helytelen műtrágya-használat nagyobb területeket érinthet károsan. A rendszerváltás előtti időszakban nem volt kirívó eset az átlagos 300-350 kg/ha-os műtrágya-felhasználás sem. Mára a kemikáliák használata visszaesett (70-90 kg/ha műtrágya adag), ami a talajvíz és élővíz szennyezésének mérséklődését is eredményezte. Különös jelentőségűek az állattartó telepek hígtrágyájának kezeléséből és elhelyezéséből

adódó veszélyek. Szigorú ellenőrzéssel és környezetkímélő módszerek alkalmazásának támogatásával javítható a helyzet.

A gazdákkal megismertetve a környezeti elemeket kímélő művelési módokat, a mezőgazdaság okozta környezeti terhelés tovább csökkenthető. Bár Magyarországon elindult egyfajta Rachel Carson műve (Silent Spring, 1962.) által megalapozott ökológiai gazdálkodás, de a mezőgazdaság ilyenfajta reformja még várat magára, mivel a hagyományos, „jól bevált” technológiát nem szívesen adják fel a gazdák, és a mezőgazdaságban tomboló ágazati problémák további nehézségeket állítanak a cél elérése elé.

Vízrajz

A víz mindennapi életünkben, környezetünkben nagyon fontos szerepet tölt be. Víz nélkül nincs élet, ezért egyértelmű, hogy a környezetvédelem egyik legfontosabb feladata ennek mennyiségi és minőségi védelme, fenntartható vízkészlet-gazdálkodás és az esetleges károsodások megelőzése. Megítélésünk szerint a lakosság tájékoztatása e vonatkozásban nem teljes, nem megfelelő mértékű és mélységű. Fontosnak tartjuk hangsúlyozni a víznek, mint természeti kincsnek a mindennapi életben betöltött szerepét, ösztönözve ezzel a lakosságot a takarékos vízhasználatra, a szennyvízgyűjtésre, elvezetésre, a tisztítás fontosságára, valamint a vízi környezet megóvására.

Komoly veszélyforrás lehet a nitrogéntartalmú vegyületek közül az ammónia, mivel zavarja a vízelőkészítést az ivóvíz tisztítása során, valamint a felszíni vizekben – magasabb pH-érték esetén – a szabad formában lévő ammónia halpusztulást okoz. A talajvizek nitrát tartalma a csecsemőkre jelent veszélyt („blue-baby” szindróma). A foszforvegyületek élővízbe jutva tápanyagdúsulást (eutrofizáció) idéznek elő, ami gyorsítja az élővizek öregedési folyamatát. A foszforkoncentráció növekedéséért elsősorban az ember a felelős (például: szennyvíz élővizekbe juttatása, műtrágyák bemosódása, mosó-tisztító szerek hatóanyagainak szennyezése, stb.). A különböző szintetikus kemikáliák képesek a szervezetben akkumulálódni. Mérgező, rákkeltő és irritáló anyagok, amelyek hatásukat a szervezetbe való bejutást követően csak később fejtik ki. Többségük a hagyományos szennyvíztisztítás, illetve vízelőkészítés során nem távolítható el. A kommunális szennyvizekkel olyan kórokozó baktérium szervezetek is a vizekbe kerülhetnek, melyek fertőzést okozhatnak. A kólibaktériumok (*Escherichia coli*) az emberi emésztés bélflórájához tartoznak. Amennyiben a talajvízben megjelennek, feltételezhető a vizek kommunális szennyvízzel való elszennyeződése. Az ivóvizek kórokozó baktériumot nem tartalmazhatnak. Elsősorban a

felszíni vizek ivóvízként való felhasználása során jelent gondot, hogy a hagyományos szennyező anyagokon kívül egyre több olyan anyag kerül a vizekbe, amelyek viszonylag kis mennyiségben is rendkívül káros hatásúak, ezek az ún. „mikro szennyezők”.

Felszín alatti vizek

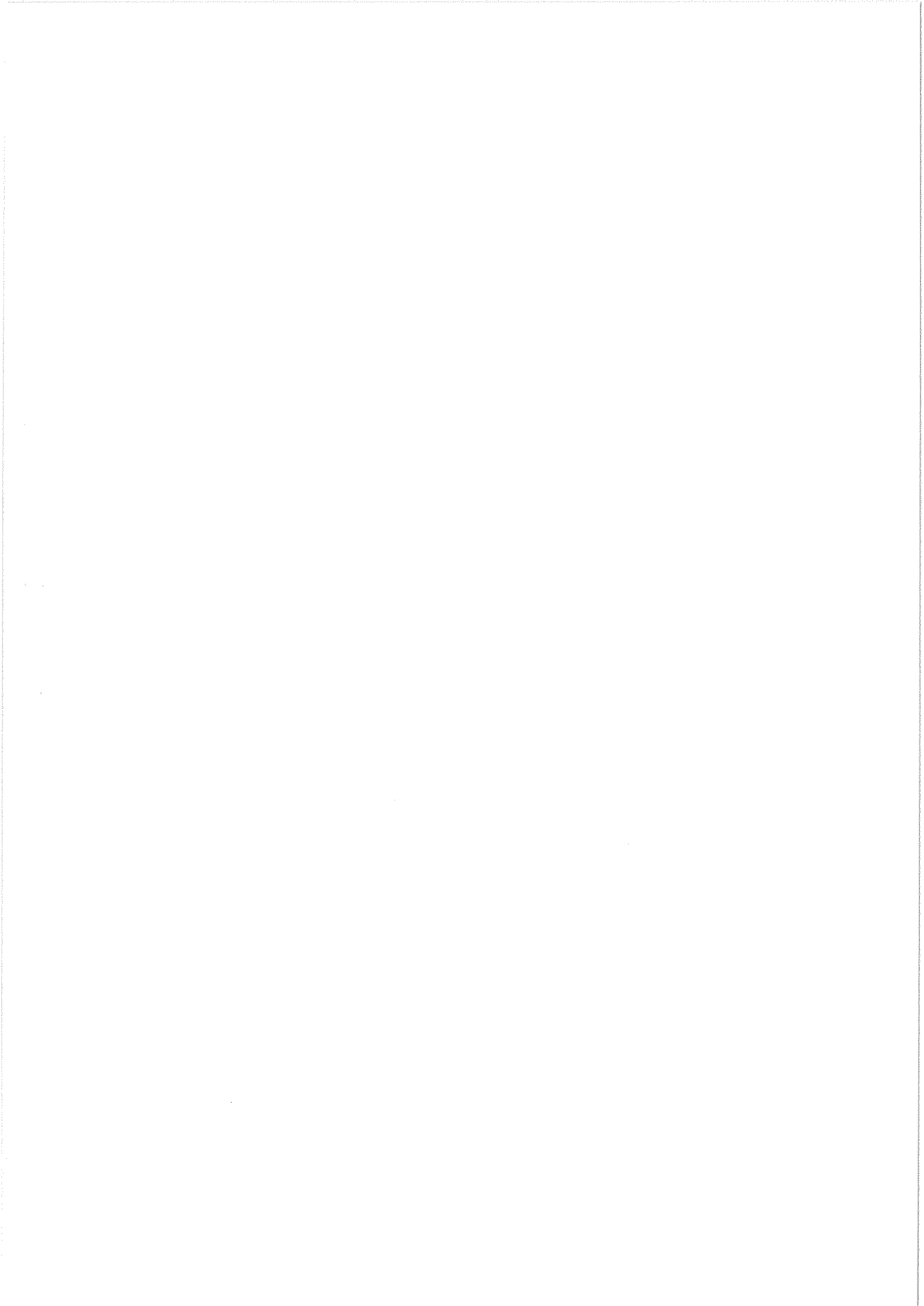
Talajvíz

A kistáj magja a hajdani Nagy-Sárrét hordalékkúp és folyóhátak közé zárt, ma is gyenge lefolyású, magas talajvízállású ártéri síksági teknője. Talajai főleg lecsapolt és telkesített síkláptalajok, amelyeken főleg réteket, legelőket, rétlápokat és láperdő maradványokat találunk. Szántókkal csak a szigetszerűen kiemelkedő hátságabb felszíneket hasznosítják. É-ről és D-ről ehhez holtmedrekkel és csatornákkal sűrűn szabdalt alacsony fekvésű ártéri síkság csatlakozik, amelynek talajai D-ről főleg réti talajok. É-ről pedig réti és mélyben sós réti csernozjomok. Ennek megfelelően utóbbin kizárólagos a szántóföldi hasznosítás, amíg a réti talajokon a rét és legelő is előfordul. Így a kistáj mindenképpen erősen kultúrsztyep jellegű.

Végül Nyugaton, a Hortobágy- Berettyó mellékén folyóhátak közé zárt magas talajvízű, rossz lefolyású, alacsonyártéri síkság húzódik, amely többnyire elszikesedett. A szántóföldeket a láposok magas talajvízű szikesein típusos szikes növényzetű legelők tarkítják.

A talajvíz 1,5-2 méter körül ingadozik, mennyisége jelentős. Minősége a rendkívül heterogén sótartalom miatt nem megfelelő. Sajnos frissebb talajvízminta vegyelemzési adatok nem álltak rendelkezésemre, ezért dr. Rónai András: Az Alföld talajvíztérképe (MÁFI, 1961.) című kiadványának adatsorát használtam fel szemléltetésképpen, amelyet az alábbi táblázat tartalmaz.

Talajvízminta vegyelemzési adatok (mg/l).

Megnevezés	mg/l
<i>Na</i>	319
<i>Ca</i>	1208
<i>Mg</i>	264
<i>Cl</i>	1523
<i>SO⁴</i>	1066
<i>NO³</i>	1348
<i>Össz. keménység német fok</i>	230
<i>pH</i>	9,0

Forrás: dr. Rónai András. Az Alföld talajvíztérképe (MÁFI, 1961.). Saját szerkesztés

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területen lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint a felszín alatti víz A település belterületén belül szinte teljesen kiépült a szennyvízcsatorna-hálózat, viszont a hálózatra csatlakozott lakások száma jelenleg elmarad a kívánatostól, így a talajvizek elszennyeződése még okozhat problémát. A talajvizek nitrát szennyeződésének mértékéről nem áll rendelkezésemre adat. A település ipari jellegű létesítményei által okozott szennyeződéséről nincs tudomásunk.

Rétegvíz

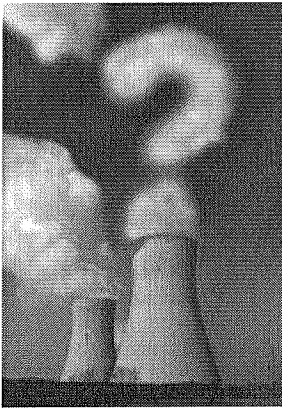
A rétegvizek vízáadó rétege pleisztocén eredetű. Komplex vízvédelmi terv nem készült a területre. A vízbázis-védelem vonatkozásában az előzetes vizsgálatoknak az alábbi területekre kell kiterjednie:

- szennyvizek hatása a vízkészletre,
- mezőgazdasági tevékenységek hatása a vízkészletre,
- emberi vízhasználat hatása a vízkészlet mennyiségére.

Levegőminőség

Magyarország levegőminőségi helyzete – az utóbbi évtizedekben, a nagy mennyiségben kibocsátott „hagyományos” légszennyező anyagok emissziójának csökkenése ellenére – sok területen még mindig nem kielégítő. A levegő minőségét a természeti tényezők mellett

(talajviszonyok, uralkodó szélirány, csapadék, stb.) elsősorban a mező- és erdőgazdálkodás, az ipar- és szolgáltatóipar, a közlekedés, valamint a lakossági tüzelés határozza meg. A mezőgazdaság főleg a gyér növény-borítottságú időszakokban zajló kiporzással és az állattartó telepek szag- és bűzhatásával szennyezi a levegőt.

A régióban a legjelentősebb légszennyezést előidéző üzemek a hőerőművek, az acél- és vegyipari vállalatok. Az összes szennyező anyag kibocsátásának több mint 90 %-át a villamos energia ipar adja. Az utóbbi tíz évben javult a levegő állapota. Ez annak köszönhető, hogy a károsító üzemek nagy részét bezárták, korszerűsödtek a gyártási technológiák és egyre több lakás csatlakozott a vezetékes gázhálózathoz. A kistérségre jellemző a külterületi transzmissziós porhatás, a mezőgazdasági eredetű légszennyezés annak ellenére, hogy a mezőgazdasági termelés során keletkező növényi hulladék égetése tilos. A hulladék ártalmatlanításáról elsősorban komposztálással, ha ez nem lehetséges, elszállításával kell gondoskodni.

A kémiai légszennyező összetevők vonatkozásában Biharnagybajom levegője nem kifogásolható. A település területén a gázfűtés térnyerése kedvező hatású, már csak külterületi majorok, tanyák fűtése maradt kizárólag hagyományos. A fűtéskorszerűsítés után már csak a kerti hulladékok időszakos égetéséből származó szennyező anyagok (CO, NO, korom és egyéb bűzös anyagok) csökkentése, megszüntetése vár megoldásra. Az egyedi fűtéssel rendelkező lakóházakban a megfelelően karbantartott tüzelőberendezésekben csak az arra a berendezésre engedélyezett tüzelőanyagot szabad égetni. A háztartási fűtőeszközökben a tüzelőanyag egészségre káros égéstermék kibocsátó anyagot - különösen ipari hulladékot, műanyagot, gumit, vegyszert, festéket, stb. - nem tartalmazhat. Bejelentés kötelezett légszennyező forrás a településen nincs. Engedélyköteles a levegőterhelést okozó helyhez kötött légszennyező pontforrás, ha névleges hő-teljesítménye > 140 kW.

Szennyezőanyag	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Éves határértéke	átlag	Összesen (kg)
1 - Kén-oxidok (SO ₂ és SO ₃) mint SO ₂	1	1	1	<0,5	<0,5	<0,5	<0,25	41		118
12 - Kénsav-kénsav gőzök (SPECIFIKUS)	<0,5	3 366	3 338	3 007	2797	2649	2589			7 819
151 - Toluol	5	4	3	74	81	88	94			102
152 - Xilolok	38	28	31	357	416	468	501			507
157 - Etil-benzol	5	3	4	64	72	77	82			86
16 - Sósav és egyéb szervesen gáznemű klór vegyületek, kivéve klór és cian-klorid HCl-ként	76	1 384	1 372	1 236	1 185	1 164	1 201			3 419
160 - Sztírol	409	985	553	511	503	498	507			2 516
162 - Propil-benzol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
163 - 1,2,4,-Trimetil-benzol (Pseudokumulol)	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
164 - Trimetil-benzolok	<0,5	1	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
165 - Izo-propil-benzol / kumulol; metil-etil-benzol /	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
166 - Izo-propil-toluol-(4) / 4-Izo-propil-toluol, p-cimol /	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
2 - Szén-monoxid	811	296	285	467	514	469	471	3000		7 726
201 - Triklór-etilén (TRI)	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			52
239 - Tetraklór-etilén (PER) / perklór-etilén /	9	9	<0,5	9	5	3	1			2 756
24 - Foszforsav	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
266 - Butil-alkohol (szekunder-butanol) / butanol-2 /	8	5	6	443	498	509	523			580
3 - Nitrogén oxidok (NO és NO ₂) mint NO ₂	1 193	629	1 039	1 324	1 486	1 534	1 541	70		13 217
302 - Propil-alkolok	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5			<0,5
304 - Butil-alkolok	<0,5	<0,5	<0,5	1	<0,5	<0,5	<0,5			1
305 - Pentanolok	<0,5	<0,5	19	42	57	71	90			82
308 - Butil-alkohol (primer-butanol) / butanol-1 /	8	5	6	46	52	59	65			76
310 - Formaldehid	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5		<0,5
312 - Aceton	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5		<0,5
316 - Metil-izobutil-ke-ton / 4-metil-2-pentanon; izobutil-metil-ke-ton /	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5		<0,5
321 - Etil-acetát / ecetészter; ecetsav-etil-észter /	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5		<0,5
323 - Butil-acetát / ecetsav-butil-észter /	21	22	18	6	5	5	5			92
326 - Izo-butil-acetát	<0,5	1	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5		1

A teljes dokumentum környezetbarát, újrahasznosított papírra van nyomtatva – Konsulting Bt.

331 - Butil-glikol-acetát	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
360 - Etilén-glikol-monobutil-éter / 2-butoxi-etanol;butil-glikol /	24	16	19	49	60	72	85		1 394
462 - Furfuril-alkohol	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
500 - Benzin mint C, ásványolajból	1 289	1 208	1 198	1 237	1 318	1 364	1 401		7 261
52 - Ólom és szervesetlen vegyületei Pb-ként	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
530 - Ásványolaj gőzök	755	974	2 066	1 306	1 128	1 077	1 072		998
57 - Antimon és vegyületei Sb-ként	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
598 - Paraffin-szénhidrogének C9-től	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
7 - Szilárd anyag	8	23	14	1 119	1 235	1 294	1 308		1 769
8 - Szilárd anyag (SPECIFIKUS) nehezen bomló, könnyen halmozódó, toxikus anyagok jelenlétében	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
82 - Nikkel és vegyületei Ni-ként	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
84 - Ón és vegyületei Sn-ként	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
9 - Nitrogén-dioxid (SPECIFIKUS)	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5	<0,5
999 - SZÉN-DIOXID	1 687 270	1 016 504	1 357 613	1 780 522	1 815 248	1 866 687	1 908 134		24 089 971

Megjegyzés: A határértékkel nem szabályozott anyagok neve nagybetűvel jelenik meg.

Biharnagybajom légszennyezőanyagai éves szintben (kg-ban)

Forrás: Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer

2.3 A lakosság kor és nem szerinti összetétele, öregedési index

A Püspökladányi kistérségben, melyhez Biharnagybajom települése is tartozik, a természetes szaporodás (azaz a születések és a halálozások különbözete) 2000-től átlagban egyedül Sáp esetében rendelkezik kitartóan pozitív értékkel, azaz itt valóban szaporodásról beszélhetünk, míg a többi település – csakúgy mint az egész kistérség, illetve a megye – vonatkozásában fogyásról, stagnálásról van szó.

Lakosság korosztályos megoszlása

Indikátor megnevezése	2012		2013		2014	
	fő	%	fő	%	fő	%
0-6 év	265	9,15	250	8,62	237	8,29
7-14 év	342	11,8	348	12	350	12,24
15-20 év	260	8,97	258	8,9	247	8,64
21-40 év	785	27,08	788	27,16	784	27,41
41-60 év	716	24,7	726	25,02	717	25,07
60 év felett	531	18,32	532	18,34	526	18,39
Összesen:	2899	100	2902	100	2861	100

Az utóbbi években fogyatkozó a népességszám, melynek oka az országosan is jellemző negatív demográfiai folyamatokban keresendő: a házasságkötések és születések számának csökkenése, miközben a halálozások száma magasabb, mint a születések száma.

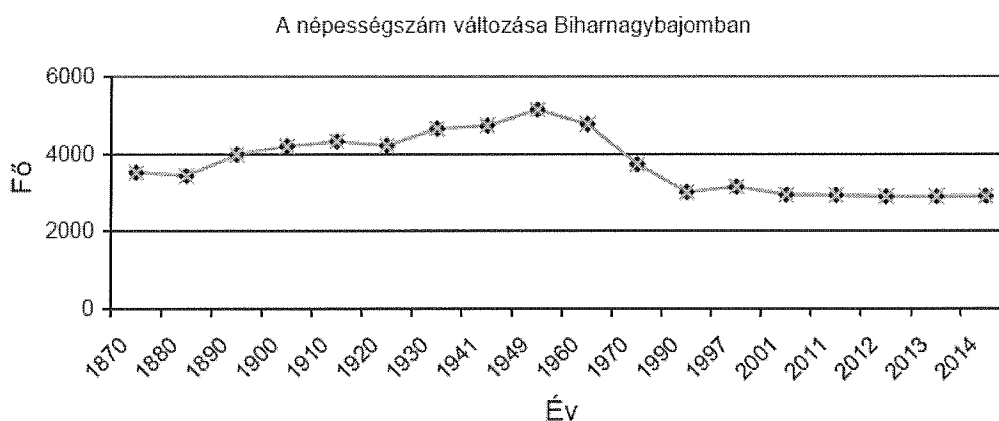
Halálozások és születések száma

Indikátor megnevezése	Egység	2012	2013	2014
Halálozások száma	fő	45	33	40
Születések száma	fő	40	30	34
Különbség %-ban	%	-12 %	-10 %	-15%

Az első hivatalos magyarországi népszámláláskor, 1870-ben Nagybajom népessége 3519 fő volt, amit ezután egy kis visszaesés követett, de a századfordulóra már négyezernél többen lakták a községet, sőt 1910-ben 4314 főről tudott a statisztika. Némi csökkenés után a húszas években megint dinamikus fellendülés következett a község demográfiájában, amely törés nélkül folytatódott a hatvanas évekig. 1941-ben 4725, 1949-ben 5142, 1960-ban 5155 főt számláltak. Ezután drámai fordulat következett, a lakosság száma 1970-ben már 4000 alá,

3728 főre esett, 1990-ben mindössze 3008, 2001-ben 2936, 2013-ban 2899, 2014. január 1-én 2904 lakosa volt a községnek.

Biharnagybajom a megye közepes lakosságú községei közé tartozik, a település állandó lélekszáma 2014. január 1-én 2904 fő. Ez a népesség 61,35 km² területen él, így a népsűrűség 47 fő/km² - a kistérség községeihez hasonló. Lakónépessége az 1950-es évek végén érte el maximumát, azóta csökken. A népesség számának csökkenésében mind a természetes fogyás, mind az elvándorlás szerepet játszik. Várhatóan hosszabb távon a negatív tendenciák fognak érvényesülni.

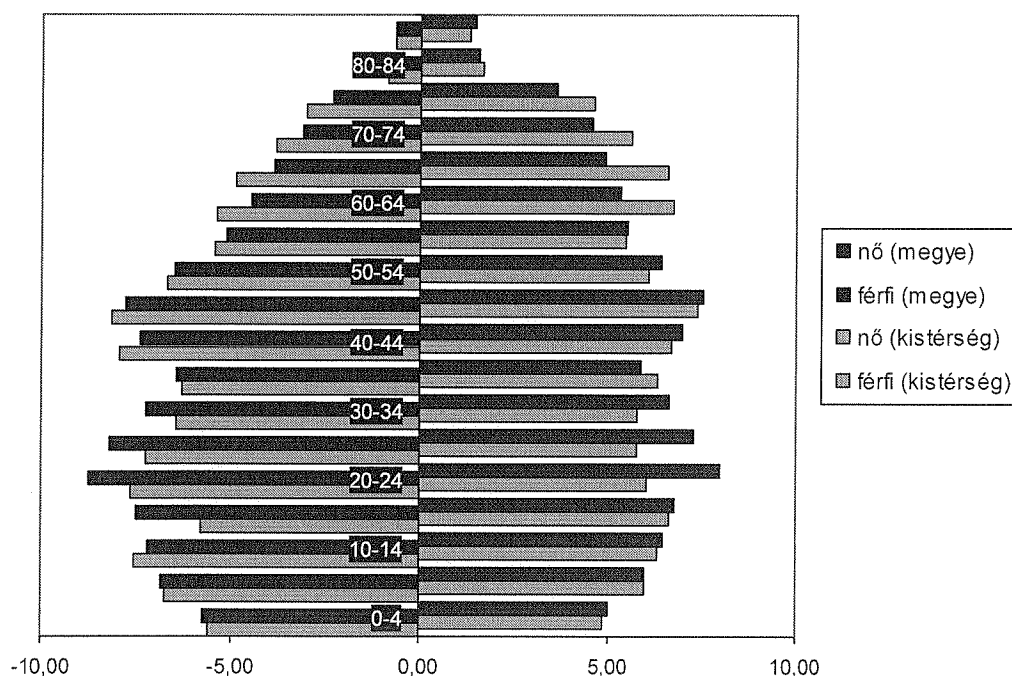
Évszám	Népességszám
1870	3519 fő
1910	4314 fő
1941	4725 fő
1949	5142 fő
1970	4000 fő
1990	3008 fő
1997	3149 fő
2001	2936 fő
2011	2932 fő
2013	2899 fő
2014	2904 fő

A kistérség népességének vizsgálata során célszerű elemezni a lakosság kor szerinti összetételét, hiszen pl. mind a fiatal, mind az idős korosztály magas aránya az eltartott és kereső lakosság kedvezőtlen arányára utalhat. A kor szerinti összetétel ismeretében más-más fejlesztési irányokat, stratégiai beavatkozásokat lehet meghatározni. **A népesség kor szerinti összetételét a korfa mutatja**, mely öt éves bontásban szerepelteti az egyes korosztályokat,

bal oldalán a férfiak arányszámát, jobb oldalán pedig a nőket feltüntetve. Az alábbi ábrán együtt szerepel a megye és a Püspökladányi kistérség korfája, így a kettő jól összehasonlítható.

A Püspökladányi kistérség és Hajdú-Bihar megye korfája

Forrás: Népszámlálás, 2010, Területi adatok – Hajdú-Bihar megye, KSH alapján saját szerkesztés

A korfa alakja a csökkenő népességű országokra (térségekre) jellemző ún. „urna” alakú, talpánál szűkülő. Az ábráról leolvasható, hogy a megyei megoszláshoz képest a kistérségben lényegesen kevesebb a férfiak aránya a 15-34 éves korosztályban, ugyanakkor nagyobb arányban vannak jelen az idősebb generáció képviselői körében. Nők esetében is hasonló a helyzet, itt még nagyobb kontraszt mutatkozik a megyéhez viszonyítva: lényegesen kisebb a kistérségben a 20-34 év közötti nők aránya, és lényegesen nagyobb a 60-on felüliek aránya. 80 év felett azonos az arány a megyei értékekkel.

A kor szerinti megoszlást érzékletesen mutatja be az ún. öregedési index, mely az időskorú (60 év feletti) népesség fiatal népességhez (14 év alattiakhoz) viszonyított arányát mutatja. A megyei és a regionális értékhez képest a Püspökladányi kistérség kimondottan magas (1,31) öregedési indexet mondhat magáénak (bár ez nem haladja meg az országos átlagot). Mivel azonban az országos értéket Budapest kimondottan magas (1,9 feletti) értéke emeli meg, ezért

az mondható, hogy a „vidéki” Magyarországon a Püspökladányi kistérségben számított öregedési index értéke magasnak számít, azaz **a térségben magas az időskorú lakosság aránya.**

A népesség kor szerinti megoszlása és az öregedési index értékei (%),

Mutató	Püspökladányi kistérség	Hajdú-Bihar megye	Észak-alföldi régió	Magyarország
0-14 év között	16,8	17,7	18,1	15,9
15-59 év között	60,2	63,2	62,8	63,1
60 év felett	22,0	19,1	19,2	21,0
Öregedési index	1,31	1,08	1,06	1,32

Forrás: Területi Statisztikai Évkönyv, 2003, KSH, T-Star adatbázis, 2003, KSH alapján saját számítás

A demográfiai adatokat jelentősen befolyásolja az elvándorlás, hiszen a kevés számú munkahely nem ösztönzi maradásra a fiatalokat.

Mobilitás és jólét

Indikátor megnevezése	Egység	2012	2013	2014
Betelepülők	fő	23	61	30
Kitelepülők	fő	65	55	59
Egyenleg	fő	- 42	+ 6	- 29
Lakosság ában	%- %	- 1,45 %	0,02 %	- 1%

A férfiak és a nők aránya 2013. január 1-én nagyjából 50-50% (1445 nő és 1454 férfi él a településen). Az állandó népesség életkor szerinti megoszlása kedvező a településen, hiszen a lakosság 28 %-a a 0-18 év közötti korosztályhoz tartozik, míg a 60 év felettek aránya 18 %. A középkorúak, vagyis a 19-60 év közötti népesség aránya 54 %.

Hátrányos helyzetű csoportok a kistérségben

Romák:

Hajdú-Bihar megye hatodik a megyék rangsorában (11 742 fővel), lakosságának 2,12 %-a tartozik saját bevallása szerint a roma népességhez. A 2001-es népszámlálás adatai szerint a kistérségben roma kisebbség részaránya 4,5% körüli, ami kétszerese a megyei értéknek. A kistérség roma lakosságának mintegy 80%-a Bihartorda és Sáp településeken él.

Alacsony iskolai végzettségűek:

A képzettség tekintetében a térség lemaradása jelentős: a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők részaránya az országos átlagnak mindössze 59,9 %-a, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké pedig ennél is alacsonyabb, 42,1 %. Települési szinten áttekintve a térség egészét jellemzi a középfokú- és felsőfokú végzettségűek markánsan alacsony aránya.

Tartósan munkanélküliek:

A munkanélküliségi ráta a vizsgált településen meghaladja a megyei, a régiós és az országos átlagot egyaránt. Iskolázottsági szint szerint szignifikánsak a mutatók, mivel a nyolc általánossal rendelkező nők között található a legtöbb munkanélküli. A munkaképes korú népesség 2015 novemberében 1834 fő – a népesség 60 %-a. A nyilvántartott munkanélküliek száma 241 fő volt – ez 13,15 %-os munkanélküliségi rátát jelent.

A településre vonatkozó mutatók magasabbak, mind az országos, mind a megyei átlagnál. A munkanélkülieken belül a tartós (180 napon túli) munkanélküliek aránya a megye kistérségeiben 45-50% között van.

Fogyatékkal élők és megváltozott munkaképességűek:

A Társulás településein magas a fogyatékkal élők és megváltozott munkaképességűek aránya az összlakossághoz viszonyítva, továbbá jelentős azon hátrányos helyzetű csoportok aránya, akik rendszeres szociális támogatásban részesülnek. Erősség ugyanakkor, hogy minden településen működik fogyatékosok megváltozott munkaképességűek érdekvédelmi szervezete, melyek lehetőségeikhez mérten próbálják biztosítani a településen élő fogyatékosok és megváltozott munkaképességűek munkához való jutását. A hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatásában néhány, a Társulás településein működő vállalkozás részt vesz.

Fizetőképességi vizsgálatok

A fogyasztói döntéseket egy adott termék, így a szennyvízcsatorna és szennyvíztisztítási szolgáltatások igénybevétele esetében is, alapvetően a piaci árhoz igazodva, azt figyelembe véve hozza meg a lakosság. A fizetőképes kereslet nagysága tehát a szolgáltatás ára függvényében határozható meg. Fizetőképes keresletnek nevezzük a pénzzel alátámasztott, ténylegesen realizálható keresletet.

A csökkenő kereslet törvénye kimondja, hogy ha egy szolgáltatás ára emelkedik, akkor a fogyasztók kevesebbet fognak belőle vásárolni, azaz kereslete lecsökken. E törvény a legtöbb termékre, szolgáltatásra igaz, de természetesen léteznek a gazdaságban olyan speciális termékek, helyzetek, amelyeket ezzel ellentétes szabályszerűség jellemez.

A szennyvízcsatorna és szennyvíztisztítási szolgáltatások lakossági árának és fizetőképes keresletének megítélésénél figyelembe kell venni a szolgáltatást nem vásárlókra az önkormányzat által automatikusan kiszámlázott talajterhelési bírságot. A talajterhelési bírság mindenkori fajlagos értékét ugyanis az önkormányzat úgy határozza meg, hogy magasabb legyen, mint a gyűjtés- és szállítás díja. Ez azonban csak közvetett hatással van a lakossági fizetőképességre.

A lakosság fizetőképessége 2011. év első felében kismértékben romlott. Az általános gazdasági válság és a megszorító intézkedések eredményeként többen ezt a jelenséget jóval előbbre várták, azonban a leginkább érintettek zöme további hitelfelvétellel, illetve meglévő kölcsönei kiváltásával, átütemezésével próbálta kezelni a helyzetet.

A lakosság fizetőképességének romlása 2011.-2050. évek között tovább erősödhet, ami negatív forgatókönyv szerint éves szinten a fizetési fegyelem 5-10 százalékos közötti romlását jelentheti, ami azt jelentheti, hogy egyre többeknek jelent gondot már a viszonylag alacsonyabb értékű számlák határidőre való kiegyenlítése is.

Pozitív várakozásra ad azonban okot, hogy a lakosság fizetési morálját nézve a közüzemi szegmens a harmadik körben található - a háztartások havi költségvetésükben első körben ugyanis a tapasztalatok szerint a távközlési és egyéb kényelmi szolgáltatások díjaival kerülnek elmaradásba, ezt követik a fedezetlen hitelek és fedezett kölcsönök, majd legvégül a közüzemi tartozások. 2011 második negyedében a banki ügyek aránya meghaladta a közműszektorét, vagyis a jogi útra terelt kintlévőség kezelésének számában a közüzemi tartozások a hátsó régióban találhatók.

2.4 Gazdasági helyzet

Biharnagybajom – gazdasági szerkezetét tekintve mezőgazdasági gyökerekkel rendelkező település. A helyi gazdaságélénkítés legfontosabb eleme a mezőgazdaság újjáélesztése a településen, különös tekintettel a magas hozzáadott értékű, azaz emberi munkaerő igényű ágazatok, mint például a zöldség-, gyümölcs és gyógynövénytermesztés, állattenyésztés és az így megtermelt nyersanyagokat fogadó feldolgozóipar. Szintén munkahelyeket teremthet az idegenforgalomban meglévő potenciál helyi szinten történő kihasználása.

Az önkormányzat, mint munkáltató, közvetlenül a szociális földprogram, illetve szociális szövetkezet beindításával tud tenni a munkanélküliség ellen. Ehhez azonban szükséges az önkormányzati földterületek helyzetének a rendezése, újabb területek megszerzése, valamint a zártkertek rendezése.

A településen 2013-ban 38 gazdasági szervezetet tartottak nyilván, illetve kb. 450 fő rendelkezett őstermelői igazolvánnyal.

Egyéni vállalkozás (akik nem őstermelők): 78

Betéti társaság (Bt.): 8

Korlátolt felelősségű társaság (Kft.): 21

Zártkörűen működő részvénytársaság (Zrt.): 3

Nyilvánosan működő részvénytársaság (Nyrt.): 0

Szövetkezet: 3

Egyéb szervezeti forma: 3

A legnagyobb vállalkozás a Biharnagybajomi Dózsa Agrár Zrt., mely 130-140 főnek ad munkát – növénytermesztéssel, állattenyésztéssel foglalkozik. Jelentősebb számú munkaerőt foglalkoztat a Hungaroprogest Kft., ruhaipari vállalkozás; az IMKI-Food Kft., mely vágóhidat tart fent a településen, valamint a Községi Önkormányzat. Az egyéni vállalkozások közül legnagyobb a kereskedelmi és szolgáltatási vállalkozások száma.

A települési önkormányzat körében végzett információgyűjtés során kiderült, hogy a mezőgazdaság az országosan is jellemző problémákkal küzd, jelentős kapacitások épültek le, a háztáji tevékenység visszaszorult. Alternatív mezőgazdasági tevékenységre, új típusú összefogásra, komolyabb feldolgozó-kapacitás kiépülésére azonban akad példa a térségben. Biharnagybajomban működik 2-3 méhész, néhány méhcsaláddal. A mezőgazdaság területén végzett igényfelmérés során véleményként hangozott el az, hogy kitörési pont lehetne pl. a gyógynövényeszedés (kamilla, csalán, bodza, cickafark), az erre épülő feldolgozó-kapacitások

kialakítása, mely tevékenységek egy részébe a hátrányos helyzetű csoportokat is be lehetne vonni, ezért Biharnagybajom községben tervezik biogazdálkodás indítását.

A megújuló energiaforrás olyan közeg, természeti jelenség, melyből energia nyerhető ki, és amely akár naponta többször ismétlődően rendelkezésre áll, vagy jelentősebb emberi beavatkozás nélkül legfeljebb néhány éven belül újratermelődik.

A megújuló energiaforrások jelentősége, hogy használatuk összhangban van a fenntartható fejlődés alapelveivel, tehát alkalmazásuk nem rombolja a környezetet, ugyanakkor nem is fogják vissza az emberiség fejlődési lehetőségeit. Szemben a nem megújuló energiaforrások (kőszén, kőolaj, földgáz stb.) használatával, nem okoznak olyan halmozódó káros hatásokat mint az üvegházhatás, a levegőszennyezés, vagy a vízszennyezés.

A biomassza kifejezés alatt tágabb értelemben a Földön lévő összes élő tömeget értjük. A mai elterjedt jelentése: energetikailag hasznosítható növények, termés, melléktermékek, növényi és állati hulladékok. A biomassza segítségével fosszilis tüzelőanyagok válthatóak ki és ideális esetben az elégetett növényi anyag 1 éven belül újratermelődik, megteremtve ezzel a fenntartható fejlődés és energiagazdálkodás lehetőségét.

Az Biharnagybajom településén is nagy mennyiségben fellelhető biomassza alapanyag felhasználásának előnyei:

- Csökken a gazdaság importfüggősége (Hazánk energiaszükségletének kb. 70 %-át jelenleg külső forrásból szerzi be.);
- Folyamatos energiatermelést biztosít;
- Csökken a környezetszennyezés (kevesebb CO₂ kibocsátás, az üvegházhatás csökkentése a Kyoto-i Klímaváltozási Keretegyezményben vállalt csökkentés teljesítéséhez);
- Csökken a mezőgazdasági termékek, (élelmiszer) túlkínálat (A magyar mezőgazdaság az EU tagsággal olyan piacra került, ahol hatalmas termék felesleg van. A közös mezőgazdasági politika egy irányba változhat ennek megfelelően: a mezőgazdasági termelésből kieső területeket úgy kell hasznosítani, hogy az azon előállított termék ne az eladhatatlan termékfelesleget növelje. Az egyik hasznosítási lehetőség a nem élelmiszercélú termékek termelése, azaz az energetikai alapanyagok előállítása.);
- Javul a vidéki lakosság jövedelemszerző képessége;
- Javul a környezet állapota;
- Felhasználja a mezőgazdasági hulladékokat;
- Egy adott helyen nem igényel nagy beruházást a felhasználása.

A Biharnagybajomban közeljövőben megvalósításra kerülő biogáz technológia megvalósít egy a természetes körforgásba jól illeszkedő energiatermelési módot, mely a tápanyagokat visszajuttatja a termőföldre, miközben a társadalom számára fontos villamos- és hőenergiát termel.

A kistérségben működő vizsgált szervezetek többsége (79,6 %) 0-20 millió Ft éves árbevétellel rendelkezik- Egy kivétellel mindegyik szervezet a növénytermesztésben érdekelt. A foglalkoztatotti létszám, azaz a munkahely-teremtő képesség tekintetében a kistérségben több olyan vállalkozás működik, mely 10 fő feletti létszámot tud foglalkoztatni. Ezen szempontból kiemelt szervezetek mindegyike szintén a növénytermesztésben érdekelt.

Az erősségek közé sorolható, hogy van kezdeményezés az öko- és bio- termékek előállítására, valamint a mezőgazdaság bekapcsolódására az idegenforgalomba, rekreációba (falusi, tanyai szálláshelyek, helyi ízek - tej, húskészítmények). Az ellenőrzött körülmények között előállított ökológiai- és bio- termékek feldolgozottságának növelése javítja a helyben képződő és felhasználható jövedelmet.

A település vezetőinek távlati tervei között szerepelnek:

- A település közigazgatási területén megtermelt mezőgazdasági termékek logisztikai rendszerének kidolgozása, a gazdák közös értékesítési programjának kidolgozása, termékklánok fejlesztése;
- Mezőgazdasági termékekhez kötődő feldolgozóipar fejlesztése;
- Értékesítési, szövetkezések szervezése;
- Szociális szövetkezetek létrehozásának vizsgálata;

Erősségnek tekinthetjük, hogy a térségben számos turisztikai fejlesztési elképzelés, ötlet van. Kerékpárút kiépítéséhez, tanösvény kialakításához, termálforráshoz, vadászturizmushoz, horgászturizmushoz, rendezvények tartásához, épületek turisztikai hasznosításához (pl. Erdei Iskola, sportcentrum, Közösségi Ház, konferenciák lebonyolítására alkalmas épület kiépítése), valamint turisztikai infrastruktúrához (szálláshelyek, éttermek, turisztikai információs táblák) kapcsolódó fejlesztéseket terveznek a jövőben önkormányzati- és magánberuházások keretében.

A Püspökladányi kistérség az országos viszonylatba elmaradottnak tekintett Észak-Alföldi Régióban található, ugyanakkor a megyék rangsorát nézve a gazdaságilag fejlettebb Hajdú-Bihar megyében helyezkedik el. Az egy főre vetített bruttó hazai termék tekintetében az Észak-Alföldi Régió a régiók rangsorában az utolsó, vagyis a 7. helyen állt (az országos átlag 63,6 százalékkal) 2005.-ben, azon belül Hajdú-Bihar megye a 10. helyét tartja stabilan a 19 megyén belül (az országos átlag 74,2 százalékat tudta elérni). A régió kevésbé iparosodottnak mondható, a meghatározó gazdasági centrumoktól távol esik, a külföldi tőke aránya alacsony, a meglévő ipari kapacitásokat alacsony technológiai színvonal jellemzi. A bruttó hozzáadott érték ágazati megoszlása jól követi az országos trendeket.

A gazdaság helyzetének fő mutatója, a bruttó hazai termék

Megye, ország	régió,	Bruttó hazai termék piaci beszerzési áron (millió Ft)			Egy lakosra jutó bruttó hazai termék (ezer Ft)		
		2008	2009	2010	2008	2009	2010
Észak- magyarországi Régió		1 553 834	1 742 984	1 824 335	1 210	1 366	1 441
Hajdú-Bihar megye		790 749	860 052	889 324	1 435	1 564	1 622
Észak-Alföldi Régió		1 929 424	2 086 244	2 137 912	1 244	1 351	1 391
Ország összesen		18 940 742	20 717 110	22 055 093	1 870	2 050	2 186

Forrás: Kisfalu Program Helyzetfeltárás fejezet

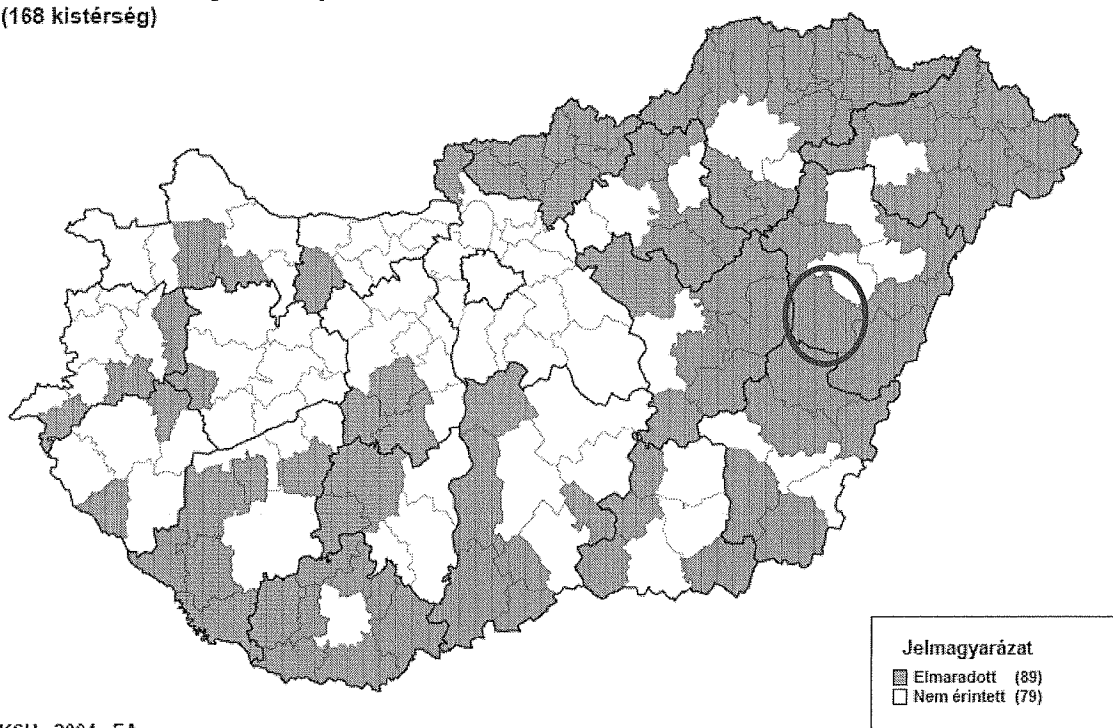
Hajdú-Bihar megye a gazdaságilag fejlettebb megyék közé tartozik, amely főként az ipar gazdasági súlyán alapul. E mellett a megye gazdaságában meghatározó a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat is, míg a szolgáltatási szektor részesedése még viszonylag alacsony. A Püspökladányi kistérség gazdasági teljesítménye az országos átlag alatti, ahol a gazdasági fejlődés az ország gazdasági részéhez képest több évnyi időbeli késéssel kezdődött el.

Ezek a periférikus helyzetű, elmaradott, döntően aprófalvas településeken – számottevő ipar híján - a csökkenő nemzetgazdasági súlyú mezőgazdaság továbbra is jelentős szerepet

játszik (bár nem túl jövedelmező). A korábban nagy reményekkel kecsegtető idegenforgalom – megfelelő infrastruktúra és szakértelem hiányában – eddig még nem tudta beváltani a hozzá fűzött reményeket: mind a vendégéjszakák számában, vendégek költségeiben, illetve az ágazat jövedelmezőségében is jelentős elmaradások mutatkoznak. A kedvezményezett térségek besorolásáról szóló 311./2009. (XI.17.) Korm. rendelet 2. melléklete szerint a Püspökladányi kistérség már nem a leghátrányosabb helyzetű kistérségek közé tartozik, de továbbra is a hátrányos helyzetűek között tartják számon.

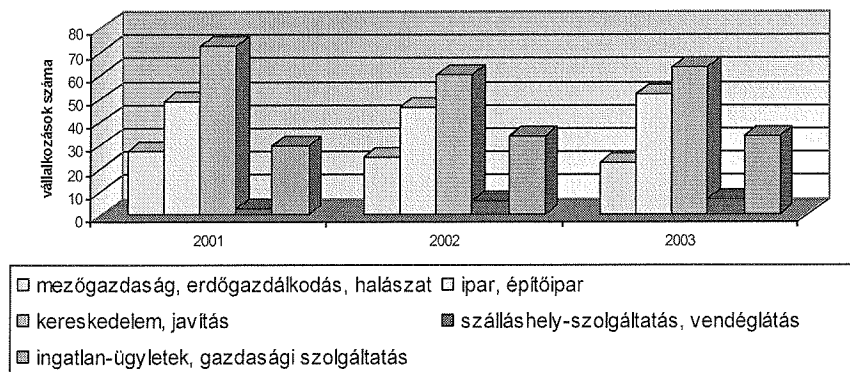
Elmaradott kistérségek, 2004. január 1.
(168 kistérség)

Forrás: Kisfalu Program Helyzetfeltárás fejezet

A Püspökladányi kistérségben a működő vállalkozások száma 2009-ben 876 darab volt, az ezer főre jutó vállalkozások számának tekintetében 2009-ben 59, (Forrás: KSH). A működő társas vállalkozások tevékenység szerinti megoszlásában az ipar nem tölt be vezető szerepet, 2009-ben ismét növekvő tendenciát mutatott (2005-ben 49 db; 2007-ben 46 db; 2008-ban 52 db).

Működő társas vállalkozások megoszlása tevékenység szerint a Püspökladányi kistérségben

Forrás: Kisfalu Program Helyzetfeltárás fejezet

A Püspökladányi kistérségben az iparban foglalkoztatottak magas aránya nincs egyensúlyban a terület iparosodottságával, a dolgozók nagy számban a szomszédos Debrecen ipari üzemibe ingáznak, ami erőteljes külső hatásoktól való függést eredményez. A településeken az ipar szerepe nem jelentős, megtalálható a térségben az építőipar, fafeldolgozás, fémfeldolgozás, üvegyipar és műanyag-feldolgozás. A turizmusban is jelentős szerepet vállalható kézművesipar nem jelentős, jelenleg nincs a térségben ilyen tevékenységet főfoglalkozásban űző egyéni vagy társas vállalkozás. A működő társas vállalkozások tevékenységi megoszlásában az ipar és építőipar az elmúlt években vezető szerepet töltött be folyamatos növekedés mellett (2009-ben 111 db; 2010-ben 116 db; 2013-ban 130 db). A térségben az építőipar, a fafeldolgozás, a fémfeldolgozás, az üvegyipar és a műanyag-feldolgozás számít meghatározó ipari tevékenységnek. Püspökladány településen található a térség egyetlen ipari parkja. Az ipari foglalkoztatási arány növekedése egyelőre nem várható.

Az autópálya relatív közelségének pozitív hatását rontja, hogy az alsóbbrendű utak rendkívül rossz állapotban vannak, ami rontja a térség településeinek elérhetőségét. A települések belterületi útjainak állapota is több településen rossz, a külterületi utak rossz állapota a mezőgazdaság versenyképességét rontja. A munkavállalók ingázása a helyközi autóbuszjáratokkal megoldott.

A térségnek számos, a természethez kapcsolódó vonzereje van (pl. Tisza, Nemzeti park), emellett termálfürdő, különféle rendezvények és nem utolsósorban néhány építészeti értéke csalogatja ide a turistákat. A jó turisztikai adottságok ellenére a térség ma még nem szerepel az ismert turisztikai célállomások között, a Tisza-tó egyelőre elfordítja a térségbe

érkezők figyelmét erről a kistérségről. Az adottságok és a kapcsolódó infrastruktúra fejlesztésére, valamint a szakemberek megfelelő kiképzésére szükség lenne.

Munkaerőpiac

A munkanélküliségi ráta a vizsgált települések mindegyikén meghaladja a megyei, a régiós és az országos átlagot egyaránt. Iskolázottsági szint szerint szignifikánsak a mutatók, mivel mindegyik településen a nyolc általánossal rendelkező nők között található a legtöbb munkanélküli.

A munkaerő-piaci helyzetről a statisztikai elemzések és az önkormányzat adatai alapján összefoglalóan az alábbiak mondhatók el:

A magyar aktivitási ráta nemzetközi összehasonlításban alacsony, a kistérségben a gazdaságilag aktívak aránya az országos átlagtól is elmarad (2012-ben 36,7 %).

A Püspökladányi kistérségben foglalkoztatottak aránya (27 %), amely nem éri el, az inaktív keresők (34,8 %) és eltartottak (28,4 %) aránya viszont jóval meghaladja a megyei és országos átlagot.

A regisztrált munkanélküliek aránya az elmúlt két évben jelentősen megnőtt, értéke magasabb, mint a megyei vagy az országos átlag.

A munkanélkülieken belül a tartós (180 napon túli) munkanélküliek aránya a megye kistérségeiben 45-50% között van.

A kistérségben kiugróan magas (48 %) a foglalkoztatottak közt az ingázók aránya. A célállomás legtöbb esetben Debrecen, Balmazújváros, Berettyóújfalú, Hajdúszoboszló.

A kistérségben működő vállalkozások körében végzett felmérés azt mutatja, hogy a települések többségén a legnagyobb foglalkoztató az önkormányzat, illetve intézményei. Emellett van azonban néhány versenyképesebb vállalkozás is a térségben, mely képes munkahelyeket teremteni. A kistérségi önkormányzatok részt vesznek közhasznú, közcélú és közmunkaprogramokban. Ezek a munkák rendszerint közmunkaprogramok mezőgazdasági értékteremtésre, parlagfűirtásra, ároktisztításra, közterület-fenntartásra irányulnak.

A kistérségben magas a mezőgazdaságban dolgozók részaránya, alacsonyabb az iparban és szolgáltatásban dolgozók aránya, az országos megoszláshoz viszonyítva.

Társadalmi jellemzők

A Püspökladányi kistérség iskolai végzettséggel kapcsolatos adatait áttekintve azt kapjuk, hogy a térség lemaradása jelentős: a legalább középfokú végzettséggel rendelkezők részaránya az országos átlagnak mindössze 59,9 %-a, a felsőfokú végzettséggel rendelkezőké pedig ennél is alacsonyabb, 42,1 %. Települési szinten áttekintve az elmondottakat, legkedvezőtlenebb a helyzet Sáp községben, de a térség egészét jellemzi a felsőfokú végzettségűek markánsan alacsony aránya (s a csoport nagy része a településen dolgozó pedagógusokból, önkormányzati dolgozókból áll.). A megoszlás egyetlen községben sem haladja meg a 3,2%-ot (a hazai átlag 25,4%-a.)

A vizsgált települések diákjainak a közeli nagyvárosokban van lehetősége felsőfokú tanulmányok folytatására, a kistérségben felsőfokú oktatási intézmény nem működik.

A Társulás településein a Hajdú-Bihar Megyei Munkaügyi Központ kirendeltsége működik. A kirendeltségen számos program fut, melyek révén a munkanélküliek és inaktív munkavállalók támogatásokhoz, képzésekhez stb. juthatnak. A programok az elmúlt 15 évben több száz álláskeresőt juttattak álláshoz, ugyanakkor a foglalkoztatás helyzete a Társulás területén jelentősen nem javult az elmúlt 15 évben, mivel a kirendeltségek korlátozott lehetőséggel bírnak.

A helyi foglalkoztatók és a helyi képzési szereplők között meglévő jó együttműködés és a hatékony összefogás lehetőséget biztosíthatna a különböző oktatási és foglalkoztatási programok elindítására.

A kutatás azt is vizsgálta, hogy a pedagógusok milyen mértékben vesznek részt a helyi közélet szervezésében. A kistérségben az iskolán túli aktivitásban a lakosság, az iskolák jelenleg kevésbé aktívak, bár van néhány tanár, aki szívesen szervezne több programot.

Foglalkoztatási mutatók, munkanélküliség

A foglalkoztatás tekintetében különböző magyar „sajátosságokról” beszélhetünk:

- magas inaktivitásról a népesség egészén belül
- az alacsony iskolai végzettségű emberek rendkívül alacsony foglalkoztatottságáról
- nagy területi különbségekről.

Az Észak-Alföldi Régió foglalkoztatási szerkezete kedvezőtlen, a foglalkoztatottak aránya rendkívül alacsony. Az eltartottak, inaktívak és munkanélküliek száma jóval meghaladja az országos átlagot, az átlagkeresetek mértéke pedig alatta marad. Az Észak-Alföldi Régiót 2012-ben két régiót tudott a foglalkoztatási ráta tekintetében „maga mögött hagyni” (2009-ben kizárólag az Észak-Magyarországi régiót), az Észak-Magyarországi régiót és a Dél-Dunántúli régiót. A rendszerváltást követően a kistérség területén is jelentős problémák mutatkoztak a foglalkoztatottságban. A gazdasági szerkezetváltás, a mezőgazdasági szövetkezetek megszűnése, a nagy gyárak bezárása mind azt eredményezte, hogy a foglalkoztatottak aránya jelentősen lecsökkent. Problémát jelentett, hogy a felszabadult munkaerő:

- elvándorolt a térségből, hiszen munkahelyet keresett, melynek köszönhetően a migrációs különbség negatív és a települések lakosság száma folyamatosan csökkent, illetve csökken a mai napig is;
- életkorát tekintve veszélyeztetett korú, átlagéletkora magas, tehát nehezen tudott munkát találni, a szociális ellátórendszer által biztosított juttatásokat vette és veszi ma is igénybe.

A foglalkoztatásra vonatkozó 2013. évi megyei, régiós és országos adatok ismeretében az országban 55,0 %-os az aktivitási arány, a foglalkoztatási arány 50,9 %, mely arányszám az Észak-Alföldön kedvezőtlenebb, hiszen 51,4 %-os az aktivitás, míg a foglalkoztatás 45,8 %-os. A megyei adatok kedvezőbbben a régiós mutatóknál, viszont alatta maradnak az országos adatnak. A megyében 52,2 % az aktivitási arány, míg a foglalkoztatási arány 47,4 %.

Az Észak-Alföldi Régióban foglalkoztatott lakosságból 33.472 fő mezőgazdaságban és erdőgazdaságban (a foglalkoztatottak 6,6 %-a) tevékenykedik, ipar és építőiparban 157.998 fő (31,3 %), míg szolgáltatási jellegű ágazatokban 313.845 fő (62,1 %). Régiós szinten magasabb a mezőgazdaságból élők aránya, mint az országos átlag. Hajdú-Bihar megyében a foglalkoztatott lakosság 7,7 %-a 14.656 fő dolgozik a mezőgazdaságban és erdőgazdaságban, 30,8 %-a tevékenykedik az ipar és építőiparban 58. 620 fő, a szolgáltatási jellegű ágazatokban 117.214 fő (61,5 %). A Püspökladányi kistérségben a mezőgazdasági ágazat súlya 13,78 %, a megyében 8,59 %. A települések közül Biharnagybajom községben (31,39 %) a legszembetűnőbb a mezőgazdasági tevékenység aránya. Püspökladány (6,19 %) kivételével a többi településen az országos átlag (5,5 %) kétszerese a mezőgazdaságban dolgozók aránya. Az országos, a régiós és a megyei átlaghoz viszonyítva magasabb az ipari tevékenység

részaránya is. A foglalkoztatottak létszámán belül az iparban és építőiparban tevékenykedik a teljes magyarországi adatokat tekintve a foglalkoztatottak 32, 86 %-a, a régióban 32,33 %, a Püspökladányi kistérségben: 41,08 %, a megyei releváns adat: 29,89 %.

Az Észak-Alföldi Régió egyik legsúlyosabb problémája és területi fejlődésének – gazdasági szempontból, de az általa kiváltott súlyos társadalmi feszültségek és konfliktusok miatt is – alapvető és legfőbb akadálya az alacsony arányú foglalkoztatottság, illetve az országos átlagnál jelentősebb és területileg is differenciált munkanélküliség. Hajdú-Bihar megyében a munkanélküliség hivatalos elismerése – vagyis 1987 – óta folyamatosan és magasan az országos átlag felett van az állástalanok aránya. A rossz foglalkoztatási helyzet a megye összetett gyökerű elmaradottságának egyik legfontosabb következménye, ugyanakkor tartóssá válása, illetve a munkanélküliek tömeges megjelenésének következményei (társadalmi devianciák, elszegényedés stb.) miatt maga is az elmaradottság egyik fő tényezőjévé, strukturális elemmé vált. A foglalkoztatási helyzet nem változott az elmúlt években az Észak-Alföldön is meginduló – igaz, az országosnál jóval szerényebb mértékű – gazdasági növekedés hatására sem.

Az 1990-es évek elején a felbomló, majd átalakuló termelőszövetkezetek, valamint a bezárt ipari nagyüzemek rengeteg munkaerőt szabadítottak fel. Míg a 1980-as években csak néhány 100 főt érintett a munkanélküliség, addig a '90-es évekre már több tízezer embert. A KGST széthullása illetve a szovjet (később orosz) piacra történő export megszűnése mintegy 30-40%-os visszaesést eredményezett a régió iparában, különösen a textil- és az élelmiszeriparban szűnt meg számos korábbi nagyfoglalkoztató. A falusi térségekben mindezzel együtt a mezőgazdasági termelőszövetkezetek széthullása volt a munkanélkülivé válás meghatározó tényezője, hiszen sok helyen a TSZ volt az egyetlen foglalkoztató, így annak megszűntével az újra elhelyezkedésre alig maradt esély. 1990 és 1996 között ebben a régióban is kevesebb, mint felére csökkent a mezőgazdaság aktív keresőinek száma.

Hajdú-Bihar megyében a munkanélküliek száma – 2014. évi adatok alapján a 15-74 éves népesség gazdasági aktivitását figyelembe véve – 16,3 e fő, a munkanélküliségi ráta 7,9 %, mely előző évhez képest kismértékű javulást mutat. A munkanélküliség mértékének ismeretén túl a térség fontos ismérve, hogy a munkanélkülieken belül milyen arányban találhatóak tartós munkanélküliek, vagyis mekkora a hosszú ideje sikertelenül munkát kereső aránya. A tartós munkanélküliség súlyos szociális és társadalmi problémát is jelent, hiszen a minél hosszabb

ideje munkanélküli valaki, annál kisebb az esélye és a lehetősége arra, hogy a munkaerő-piacra belépjen és munkát tudjon vállalni.

Álláskeresők megoszlásai különböző tényezők alapján (2014) (%)

Kistérség, Megye	A nyilvántartott állás-keresők	A 180 napon túl nyilvántartott állás-keresők	A 180 napon túl nyilvántartott állás-keresők	A pályakezdők
	aránya a munkavállalási korú állandó népességből, %, 2008			aránya a nyilvántartott álláskeresőkből, %, 2008
Püspökladányi kistérség	12,0	5,9	49,4	4,9
Hajdú-Bihar megye	9,0	4,8	53,5	9,9

Forrás: Hajdú-Bihar Megye Statisztikai Évkönyve, 2014

A Püspökladányi kistérségben a nyilvántartott álláskeresők száma 12 % (a munkavállalási korú állandó népességből), mely a megyei átlagot (9,0 %) 33,3 %-kal meghaladja. A nyilvántartott álláskeresők aránya rendkívül magas mind a Püspökladányi kistérségben, mind pedig a megyében. A megyében az álláskeresők 53,5 %-a (több mint fele) legalább fél éve állást keres, a Püspökladányi kistérségben ez az arány kismértékben kedvezőbb, hiszen 49,4 %-ban vannak 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők. Sajnálatos tendencia, hogy a nyilvántartott álláskeresők fele nem talál állást fél éven belül, minél inkább növekszik a nyilvántartásuk időtartama, annál nehezebb visszavezetni őket a munka világába.

A pályakezdők aránya a megyében – az összes álláskeresőn belül 9,9 %, tehát nagyon magas, a Püspökladányi kistérségben 4,9 %. A megyei adatok magas száma összefügg azzal, hogy Debrecenben magas a frissen végzett és még munkát nem talált pályakezdők száma, míg a kistérségben a pályakezdők alacsonyabb végzettséggel rendelkeznek, illetve magasabb végzettség esetén számosan megjelennek más városok (pl. Debrecen) munkaerő-piacán. A kistérségben a nyilvántartott munkanélküliek száma 2009. január óta – a szezonális hatását

figyelman kívül hagyva – emelkedett. A munkanélkülieken belül a legalább 1 éve munkanélküliek aránya rendkívül magas.

Az önkormányzat által nyújtott, rászorultságtól függő egyéb (pénzbeni és természetbeni) támogatási esetek száma szintén a településen lakók jövedelmi helyzetéről ad képet. Olyan elemek, támogatások tartoznak ide, mint például rendszeres vagy rendkívüli gyermekvédelmi támogatás, temetési segély, lakbértámogatás (pénzbeliek), méltányossági közgyógyellátás, tankönyvsegély (természetbeniek). A lakásfenntartási támogatást az a személy kaphatja, aki a minimális lakásnagyságot és minőséget el nem érő lakásban lakik, és a lakásfenntartás költségeit igen nehezen tudná önmaga fedezni. A kistérségben legrégebben Biharnagybajom él ezzel a támogatási formával.

Demográfiai mutatók

A lakosságszám alakulása kiemelt fontosságú a foglalkoztatási helyzet, illetve annak jövőbeni alakulása tekintetében. A kistérség egy olyan régióban és azon belül olyan megyében található, ahol az országos átlagot jelentő népességsökkenés, illetve a kisebb településeket sújtó elvándorlás még fokozottabb mértékben jelentkezik. Az immár állandóvá vált népességsökkenést és elvándorlást súlyosbítják ezeknek a gyorsuló ütemben romló adatai.

A népsűrűség alakulása befolyással van a foglalkoztatás helyzetére. Az országos átlag 110 főről folyamatosan csökkent 108 főre, a megyei átlag 87 és 89 fő között egyenletesen változott. A kistérség népsűrűsége 38 és 39 fő között alakult, mely jelentősen alatta marad a megyei és az országos adatnak egyaránt. Tehát a kistérség népsűrűsége jelentősen alatta marad a megyei és az országos átlagnak egyaránt, mely a foglalkoztatás szempontjából kedvezőtlen, mivel a munkavállalók kínálata kisebb koncentrációjú.

A demográfiai csökkenés és a migráció együttes eredményeként csökkent a lakónépesség. A jelentős elvándorlás több okra vezethető vissza. Az egyik fő ok a rendszerváltást követően jelentkező folyamat, amelynek során a termelőszövetkezetek és azok kihelyezett üzemegységei is megszűntek, és ezzel az agrárjellegű falvak legfőbb munkaadói szűntek meg a településeken. A másik ok – amely már a rendszerváltást megelőzően is okozója volt a falvak népességsökkenésének – a fiatal munkaképes korú lakosság elköltözése a közeli nagyobb városokba. A városok gazdasági, társadalmi vonzereje erősen hat a kistérség

esetében is, és nagymértékben felelnek a lakosság szám csökkenéséért, és mivel az elköltözés főként a fiatalabb generációkat érinti, ezért nagymértékben felelnek a falvak előregedéséért is.

A népesség etnikai összetételére vonatkozóan a legutolsó népszámlálási adatok állnak rendelkezésre. A népszámlálás adatai alapján az országban 205.720 fő vallotta magát cigány (illetve romani, beás) kisebbségbe tartozónak, Hajdú-Bihar megyében 11.742 fő (a lakosság 2,12 %-a). Más kisebbséghez tartozók elhanyagolható számban élnek a kistérségben. Foglalkoztatási szempontból a roma népesség magasabb aránya kedvezőtlen folyamatokat vetít előre. A tapasztalatok szerint sajnos még mindig jellemző a negatív diszkrimináció a munkaerő-piacon, ugyanakkor az is sajnálatos tény, hogy a roma népességben belül sokkal nagyobb a képzettség nélküli, sőt még az általános iskolát sem befejezők aránya, ami nagyon megnehezíti elhelyezkedésüket a munkaerő-piacon, illetve szinte lehetetlenné teszi az ideiglenes, vagy fekete munka köréből való kitörést. A romák munkaerő-piacra történő integrációja a kisebbségi önkormányzatok és az önkormányzatok foglalkoztatáspolitikai és szociális eszközei ellenére is egyre nagyobb problémát jelent.

A foglalkoztatás szempontjából kiemelt fontosságú, hogy a kistérségben milyen az alap és a középfokú (esetleg felsőfokú) oktatási lehetőség, milyen képzésekre nyílik lehetőség, és a lehetőségek vizsgálata mellett milyen a lakosság tényleges képzettsége. A foglalkoztatás feltételeinek vizsgálatához szorosan kapcsolódik a lakosság iskolázottságának, oktatási és képzési lehetőségeinek ismerete és feltérképezése. Az oktatási feltételek megléte alapvetően meghatározza, hogy egy-egy család az adott településen marad-e (tehát a település népességmegtartó képességét) illetve az oktatás minősége befolyásolja a munkaképes korú lakosság munkába állásának lehetőségét. A foglalkoztatás szempontjából kiemelten fontos, hogy a lakosoknak milyen az iskolai végzettsége, mely jelentős mértékben meghatározza a munkavállalók munkaerő-piaci lehetőségeit. Egy térség iskolázottsága több tényezőtől függ:

- Az oktatási intézményekkel való ellátottság: Bihardancsháza kivételével a kistérségben mindenhol biztosított az óvodai és az általános iskolai ellátás. Középfokú iskolai ellátást nyújt a kistérség települései számára Püspökladány.
- A népesség korösszetételétől: a kistérségben a lakosság átlagéletkora kismértékben növekszik. Az idősebb lakosság körében alacsonyabb az iskolai végzettség. Mindennek köszönhetően a térség alacsonyabb iskolázottsági mutatókkal rendelkezik.

- A kistérségben, illetve a közelében lévő városok száma: általános tendencia, hogy a városokban lévő lakosság iskolázottsága magasabb, mely a munkahelyek létének köszönhető. A kistélepüléseken általában kevesebb a munkalehetőség, amelynek köszönhetően a magasan kvalifikált munkaerő elvándorol.

Legalább 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik a lakosság 70,27 %-a (388.601 fő) megyei szinten, a Püspökladányi kistérségben a lakosság 66,1 %-a. A kistérségben jóval alacsonyabb a 8 általános iskolát végzettek aránya, mint a megyében. A 18 évnél idősebb korosztály 34 %-a 144.969 fő rendelkezik (26,2 %) a megyében legalább középiskolai érettségivel (a Püspökladányi kistérségben 17,8 %). A kistérségben jóval alacsonyabb a megyei átlagnál a legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya. Egyetemi, főiskolai oklevéllel bír a 25 évesnél idősebb megyei lakosságból 39.277 fő (a megye összes lakosságának 7,1 %-a). A Püspökladányi kistérségben a teljes lakossághoz viszonyítva 3,6 %, tehát jóval a megyei átlag alatt van. A kistérség adatait tekintve tehát alacsonyabb a magasan kvalifikált munkaerő aránya, amely jelentősen meghatározza az elhelyezkedési lehetőségeket is. Ugyanakkor a szakképzett munkaerő hiánya miatt a szaktudás és munkaigényes ágazatok nem fognak a térségben megtelepedni. Mindez azonban tovább növeli az alacsonyabb képzettségűek körében a munkanélküliséget.

Összességében tehát a kistérségben jóval alacsonyabb az iskolai végzettség az országos összehasonlításban, amely alapvetően meghatározza a térség foglalkoztatási viszonyait. Az alacsonyabb iskolai végzettségűek aránya magasabb az országos átlagnál, ugyanakkor a diplomás (főiskolai, egyetemi stb.) munkavállalók aránya jóval alacsonyabb. Ez azonban tovább erősíti azt a most is meglévő tendenciát, mely szerint a vállalkozások, társaságok abban az esetben telepednek le egy adott régióban, kistérségben, településen, hogyha ott megfelelő a munkaerő képzettsége.

Hulladékgazdálkodás

Az energia- és hulladékgazdálkodási szektor legfőbb küzdelme a klímaváltozás.

Ezek megfeleltethetőek az Európai Unió 2020-ra meghatározott célkitűzéseinek:

- -14% megújuló energia
- -20% széndioxid kibocsátás csökkenés
- -20% növekedés az energiahatékonyságban

Az EU egyik elsődleges célja a hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentése és a képződő hulladék minél nagyobb arányú hasznosítása. A hulladék-megelőzést újabb, a hulladék keletkezésének mérséklését célzó kezdeményezésekkel, jobb erőforrás felhasználással és a fenntartható felhasználási mintákra való átváltással szeretné elérni. Ennek elősegítésére az új irányelv 6 évre szóló nemzeti hulladék-megelőzési programok kidolgozására kötelezi a tagországokat.

A cél a Közösség VI. Környezetvédelmi Akcióprogramja értelmében 2002-2012. között a hulladék mennyiségének 20%-os, 2050-ig 50%-os csökkentése, különleges hangsúlyt fektetve a veszélyes hulladékok mennyiségének redukálására.

A hulladék keletkezése emberi tevékenység eredménye, és mint ilyen a keletkező probléma megoldása vagy legalábbis kezelése szintén csak emberi tevékenység lévén valósítható meg. A hulladékkal összefüggő tevékenységek rendszerét, beleértve a hulladék keletkezésének megelőzését, mennyiségének és veszélyességének csökkentését, kezelését, ezek tervezését és ellenőrzését, a kezelő berendezések és létesítmények üzemeltetését, bezárását utógondozását, a működés felhagyását követő vizsgálatokat, valamint az ezekhez kapcsolódó szaktanácsadást és oktatást együttesen hulladékgazdálkodásnak nevezzük.

Biharnagybajom területén a szilárd hulladék gyűjtését jelenleg az Debreceni AKSD Kft. végzi és szállítja el településünkről a hulladékot.

Az Európai Unió hulladék keretirányelve szerint a hulladékgazdálkodás hierarchiájának megfelelően minden tevékenységet úgy kell folytatni, hogy a hulladék képződése és kezelése ne veszélyeztesse a környezetet és az emberi egészséget. Ennek érdekében törekedni kell a hulladék-képződés megelőzésére, a képződő hulladék mennyiségének és veszélyességének minimalizálására, a képződött hulladék minél nagyobb arányú hasznosítására, végül gondoskodni kell a nem hasznosított hulladék biztonságos ártalmatlanításáról.

Biharnagybajomban a nemzetközi és a hazai tendenciáknak megfelelően évről-évre egyre több kommunális hulladék keletkezik. Ez a háztartási és a háztartási jellegű ipari, intézményi hulladék esetében is igaz.

Egyéb településre jellemző adatok összefoglaló táblázata

Víz:				
Számlázott víz	m3/év	86165	81710	82612
Számlázott víz	m3/fő	30	28	29
Szennyvíz:				
Kezelt	m3/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Kezelt	m3/fő	26	27	27
Kezeletlen	m3/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Kezeletlen	m3/fő	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Csatornára kötött lakások	%	0	0	0
Vízbázist veszélyeztető anyagok:				
Hígtrágya	m3/ha	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Mútrágya	t/ha	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Istállótrágya	t/ha	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Növényvédőszer	t/ha	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Hulladékkezelés	m3/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Hulladékkezelés	m3/lakás	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Veszélyes hulladék	t/év/település	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Energia gazdálkodás:				
Fa	MJ/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Szén	MJ/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Gáz	MJ/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Elektromos energia	MJ/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Fűtőolaj	MJ/év	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Évi összenergiai fogyasztás/fő	MJ/év/fő	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Évi energiafogyasztás /lakás	MJ/év/lakás	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat
Közvilágítás	KWh/év	104850	105510	108012
Közvilágítás/	KWh/év/fő	36,17	36,36	37,75
Tájhasználat:				
Szántó	ha	4580	4583	4585
Kert, gyümölcs	ha	76	74	76

Legelő és rét	ha	650	651	651
Erdőterület	ha	219	219	219
Erdő az összes felülethez arányítva	%	5	5	5
Nádas	ha	3	3	3
Halastó	ha			
Művelés alól kivett terület	ha	587	586	586
Művelés alól kivett az összes terület arányában	%	13	13	13
Az összes terület	ha	6115	6116	6120
Az összes terület/fő	ha/fő	2,11	2,11	2,11
Lakosság	fő	2899	2902	2861
Évi vízfogyasztás számlázott	m3	86165	81710	82612
Egy személyre jutó évi vízfogyasztás	m3/lakó	30	28	29
Évi kitermelt víz	m3/év	109624	103912	104379
Egy személyre jutó évi kitermelt víz	m3/fő	38	36	37
Segélyben részesülők száma	fő	36	38	42
Területhasznosítás	Egy főre jutó zöldterület nagysága	950	949	962
Háztartások száma	db	1169	1170	1170
Háztartások száma a háztartásban élők száma szerint	Egy háztartásban élő személyek átlagosan	2,48	2,48	2,48
Könyvtári látogatások száma	Látogatás/év	1487	1421	1310
Települési szolgáltatási pontok	db	17	17	17

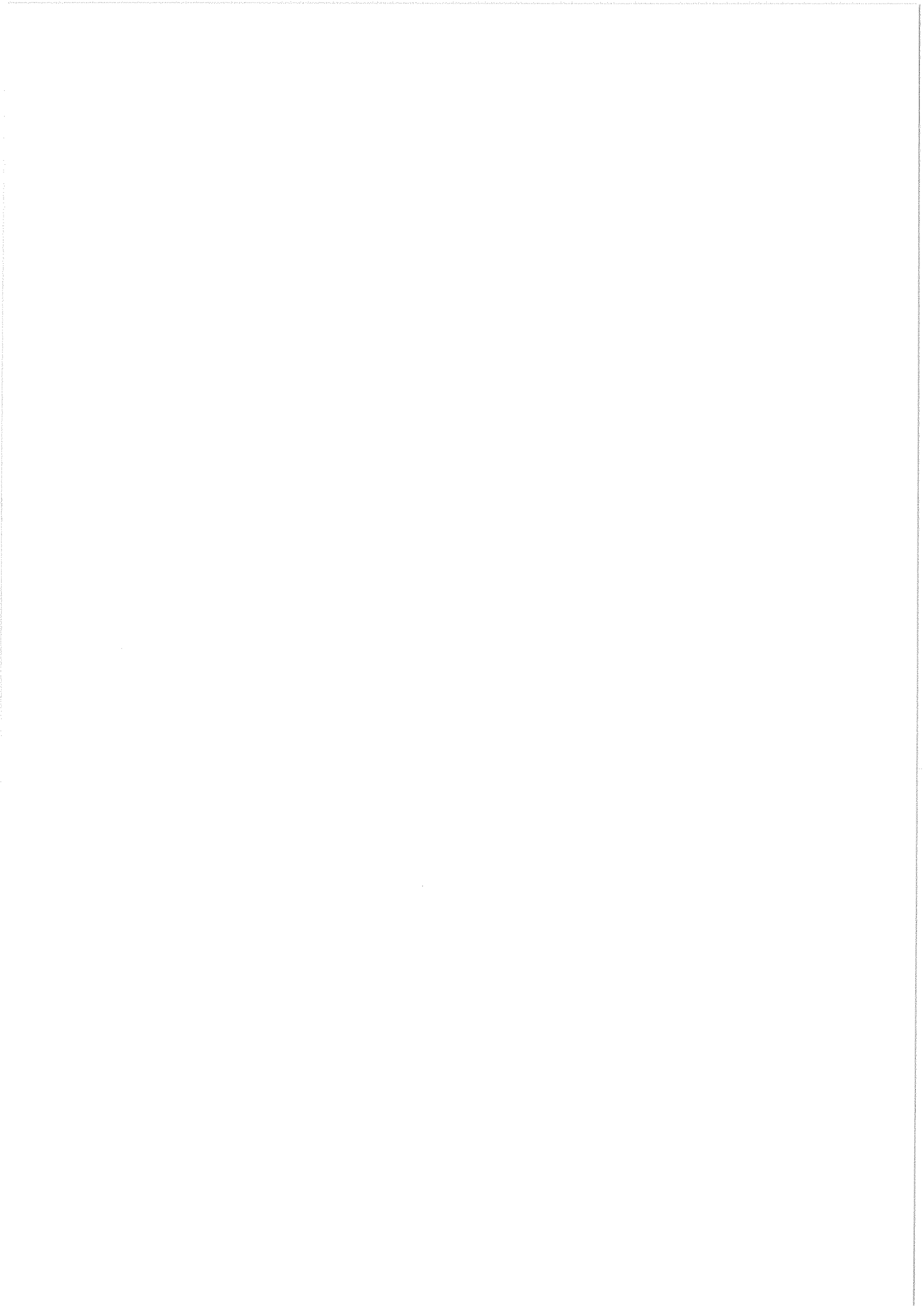
száma				
Helyi önkormányzat adóbevételei	ft	36939000	35639000	41469000
Zajproblémás környezetben élők aránya	%	0	0	0
Egy főre jutó lakás	db	0,4	0,4	0,4
Segélyben részesülők száma	fő	36	38	42

Hulladékgazdálkodási adatok főcsoportok szerint 2014

Hulladék főcsoport	Nem veszélyes (kg)	Veszélyes (kg)	Összesen (kg)
02 - Mezőgazdasági, kertészeti, vízkultúra termeléséből, erdőgazdaságból, vadászataból, halászatból, élelmiszer előállításból és feldolgozásból származó hulladékok	470	0	470
07 - Szerves kémiai folyamatokból származó hulladékok	44 360	0	44 360
12 - Fémek, műanyagok alakításából, fizikai és mechanikai felületkezeléséből származó hulladékok	0	1 000	1 000
13 - Olajhulladékok és folyékony üzemanyagok hulladéka (kivéve az étolajokat, valamint a 05, 12 és 19 fejezetekben felsorolt hulladékokat)	0	3 760	3 760
15 - Hulladékdá vált csomagolóanyagok, közelebbről nem meghatározott abszorbensek, törlőkendők, szűrőanyagok és védőruházat	4 327	4 975	9 302
16 - A jegyzékben közelebbről nem meghatározott hulladékok	0	510	510
18 - Emberek, illetve állatok egészségügyi ellátásából és/vagy az ezzel kapcsolatos kutatásból származó hulladékok (kivéve azokat a konyhai és éttermi hulladékokat, amelyek nem közvetlenül az egészségügyi ellátásból származnak)	0	48 037	48 037
19 - Hulladékkezelő létesítményekből, szennyvizet kezelésük telephelyén kívül kezelő szennyvíztisztítókból, illetve az ivóvíz és iparvíz szolgáltatásból származó hulladékok	35 270	0	35 270
20 - Települési hulladékok (háztartási hulladékok és az ezekhez hasonló, kereskedelmi, ipari és intézményi hulladékok), beleértve az elkülönítetten gyűjtött hulladékokat is	83 875	30	83 905
Végösszeg	168 303	58 312	226 615

Forrás: Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer

Zajszennyezés

Biharnagybajom gazdasági jellegét tekintve mezőgazdasági település, ami zaj- és rezgésterhelés szempontjából is megnyilvánul. Jelenleg a településen minimális az ipari tevékenység van.

A zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 8/2002. (III. 22.) KÖM-EÜM együttes rendelet mellékletei tartalmazzák a települést érintő, lakó és intézményterületekre vonatkozó ipari-és építőipari, illetve közlekedési eredetű zaj- és rezgésterhelési határértékeket.

Üzemi létesítményekben folytatott tevékenységtől származó zaj megengedett egyenértékű A-hangnyomásszintjei

Területi funkció	Megengedett egyenértékű A-hangnyomásszint LAeq, dB	
	Nappal 6-22 h	Éjjel 22-6 h
Lakóterület (kisvárosias)	50	40

Az építési munkákból származó zaj megengedett egyenértékű A-hangnyomásszintjei

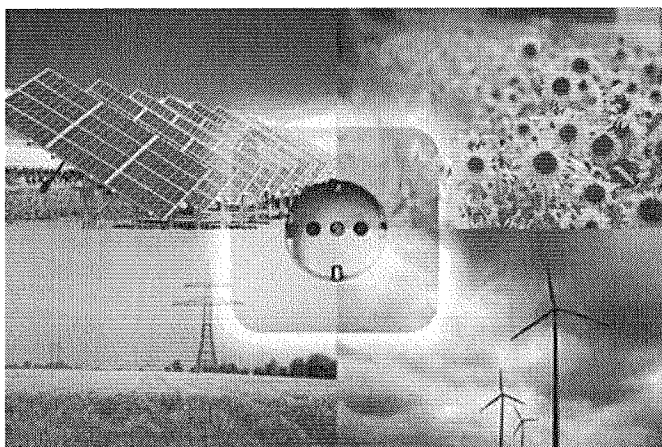
Területi funkció	Megengedett egyenértékű A-hangnyomásszint LAeq, dB					
	Ha az építési munka időtartama					
	1 hónapnál kevesebb		1 hónap – 1 évig		1 éven túl	
Nappal 6-22 h	Éjjel 22-6 h	Nappal 6-22 h	Éjjel 22-6 h	Nappal 6-22 h	Éjjel 22-6 h	
Lakóterület (kisvárosias)	65	50	60	45	55	40

Energia ellátás (0,4 kV)

Megvizsgálva a meglévő kiefeszültségű hálózatot megállapítható, hogy a hálózat keresztmetszete a mai terhelési értékeknek részben megfelel, de egyes helyeken az egyenletes terhelés eloszlás szempontjából rekonstrukcióra lenne szükség. Az elvégzett vizsgálatok, számítások alapján a jelenleg üzemelő transzformátor állomások a távlati igényeket csak kis részben vagy már nem tudják kielégíteni. A növekvő lakossági energiaigényeknek megfelelően a transzformátor állomások kapacitásának növelésével párhuzamosan a meglévő hálózat szerkezetét és keresztmetszetét is növelni kell.

A jövőben arra kell törekedni, hogy a sűrűbben lakott, illetve beépített részeket kiszolgáló vezetéke SSZV 3x95+35/95mm²-es legyen és ettől kisebb keresztmetszetek SSZV

3x50+35/50mm² esetleg csak a rövidebb távolságon forduljanak elő.

A legkisebb vezeték keresztmetszet a 3x50+35/50 mm² maradjon. A vezetékek cseréjét a karbantartási munkák, illetve hálózatrekonstrukciós munkák keretén belül lehet elvégezni.

A hálózatok keresztmetszetének növelésével egy időben a még előforduló faoszlopok vb. oszlopokra történő cseréjét is végre kell hajtani.

A hálózaton lévő csatlakozásokat szabványosítani kell és megfelelő kötőelemekkel a hálózatra, rákötni. A légvezetékes csatlakozók átszerelésénél szintén kötőelemes csatlakozó szerelvényeket kell alkalmazni.

Közvilágítás

A meglévő közvilágítási rendszer a kiefeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelt lámpatestekből és az elosztóhálózat alatt elhelyezett működtető vezetékekből áll. A közvilágítás működtetése központi vezérléssel történik. A jelenlegi kapcsolóórás, illetve alkonykapcsolós vezérlés helyett a későbbiekben hangfrekvenciás vezérlést kell alkalmazni.

2.5 Kérdőívek kiértékelése

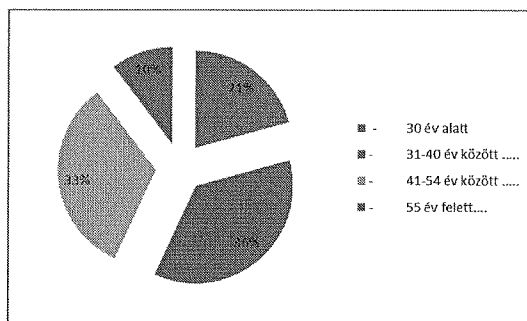
A helyzetértékelés során kvantitatív kérdőíves megkérdezési módszert is alkalmaztunk. Az általános iskola felső tagozatos diákjai, valamint a lakosság körében tettünk fel olyan kérdéseket, amelyre a megkérdezettek önkéntesen, írásban válaszoltak. A kérdőív összeállítása során figyelembe vettük a település környezeti-, gazdasági-, és társadalmi jellemzőit is, nyitott és zárt kérdéseket tettünk fel. A gyerek kérdőívben a zárt kérdéseknél főleg a szelektív és a skála módszert használtuk, a felnőtt kérdőívek már összetettebb eredmény kimutatására is alkalmassá váltak. Az iskolában a felső tagozatos diákok egy-egy óra elején vagy osztályfőnöki órán töltötték ki a kérdőívet, mivel ez önkéntes, így volt aki nem töltötte ki. A felnőtt kérdőíveket az ügyfelek körében osztottuk ki, ezt ügyfélfogadási napokon tettük meg. A település intézményeiben is helyeztünk ki felnőtt kérdőíveket, A Local Agenda 21 program a helyi közösség és a lakosság együttes részvételén alapszik. Azok a döntések, amelyek a felső-, és a településvezetés körében születnek meg, azok a lakosságon csapódnak le és ők érzik ezeknek a következményeit. A mindennapi élet elengedhetetlen része az információáramlás, az együttműködés és kapcsolattartás. A helyi különböző társadalmi-, és civil szervezetek jelentik a kapcsolódási pontot az önkormányzat és a lakosság között. Fontos a véleményük, értékrendjük és a pozitív hozzáállásuk. A hosszú távú célok elérése érdekében alappillér az együttműködés.

Felnőtt kérdőív kiértékelése

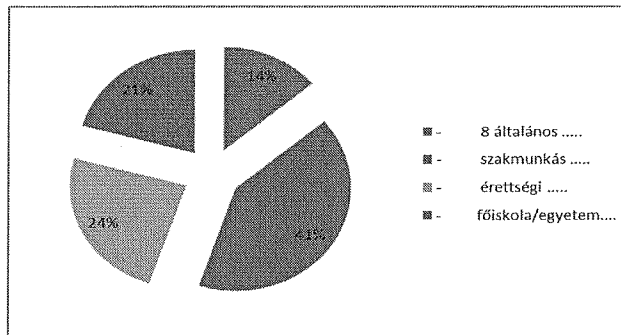
A kérdőíveket kitöltő személyek neme:

- Nő 67 %;
- Férfi 33 %;

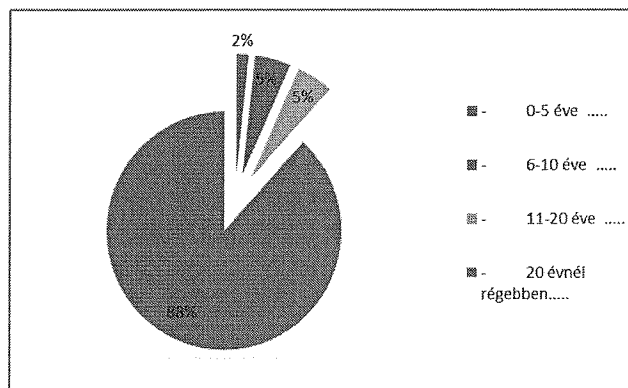
A kérdőíveket kitöltő személyek kormegosztása

A kérdőíveket kitöltő személyek iskolai végzettsége

A kérdőíveket kitöltő személyek Biharnagybajomban való lakásának ideje?

Találkozott-e korábban a „fenntartható fejlődés” kifejezéssel?

- Igen, találkozott: 43 %
- Nem, sohasem halott róla: 57 %

Mit értenek a kérdőíveket kitöltő személyek a „fenntartható fejlődés” kifejezésen?

Leggyakoribb válaszok: „Maximális fejlődési ráta, amit fenn lehet tartani egy adott településen.”, „A település fejlesztése.”, „Folyamatos, egyenletes fejlődés hosszú távon.”, „Semmit.”.

Egyéb említésre méltó előforduló meghatározások: „Ha egyszer egy fejlődés elkezdődik, az legyen folyamatos, ne szakadjon meg, ezáltal lesz fenntartható.”, „Harácsolás, pusztítás, képmutatás.”, „Pénz, pénz, pénz.”, „Azt, hogy a település fejlődésének színvonala ne csökkenjen.”, „Tánc közben nem lépünk a másik lábára.”,

Lényegében helyes meghatározásokkal is gyakran találkoztunk, mint például:” A környezeti ártalmak csökkentésével egyidejűleg történnek fejlesztések.”, „A fejlődést úgy érjük el, hogy közbe ne tegyük tönkre környezetünket, a szükségleteink kielégítése során.”, „Az a fejlődés, amely nem veszélyezteti a jövő generációjának fejlődési lehetőségeit.”, „Olyan fejlődés, melynek eredményei, hatásai hosszútávon is működnek.”.

A kérdőíveket kitöltő személyek szívesen élnek Biharnagybajomban?

- Igen 76 %
- Nem 24 %

A biharnagybajomi gyermekek, ha felnőnek, el fognak majd költözni erről a településről, vagy itt maradnak inkább?

- elköltöznek 19 %
- van aki megy, van aki marad 78 %
- maradnak 3 %

Az egész település hangulatáról mi a véleménye a megkérdezetteknek?

- 32 % izgalmasnak gondolja, de 13 % nagyon unalmasnak tartja;
- 10 % nyugtalanak tartja, 31 % találja nyugodtnak, míg 19 % nagyon nyugodtnak érzi;
- 52 % nagyon szomorúnak tartja, 30 % szomorúnak, és csak 8 % véli vidámnak;

- 44 % nagyon nyomasztónak érzi, 23 % nyomasztónak, és csak 10 % érzi egyáltalán nyomasztónak;
- 26 % feszültnek és 16 % oldottnak tartja a város hangulatát;
- 11 % nagyon hangulatosnak találja, míg 33 % szerint nem hangulatos a település.

Tudja-e, hogy mennyi kilowatt-óra villanyt, hány m³ gázt és vizet fogyaszt Ön, vagy az Ön lakásában élő személyek együttesen 1 hónap alatt?

- Igen 62 %
- Nem 38 %

Hajlandó-e a jövőben jobban takarékoskodni az energiával (villany, gáz) és a vízzel?

- Igen 100 %

Milyen fűtési rendszerrel rendelkeznek?

- nincs fűtés 2 %
- villanykályha 0 %
- távfűtés gázkazán 40 %
- alternatív vegyes fűtés 29 %
- gázkonvektor, héra 29 %

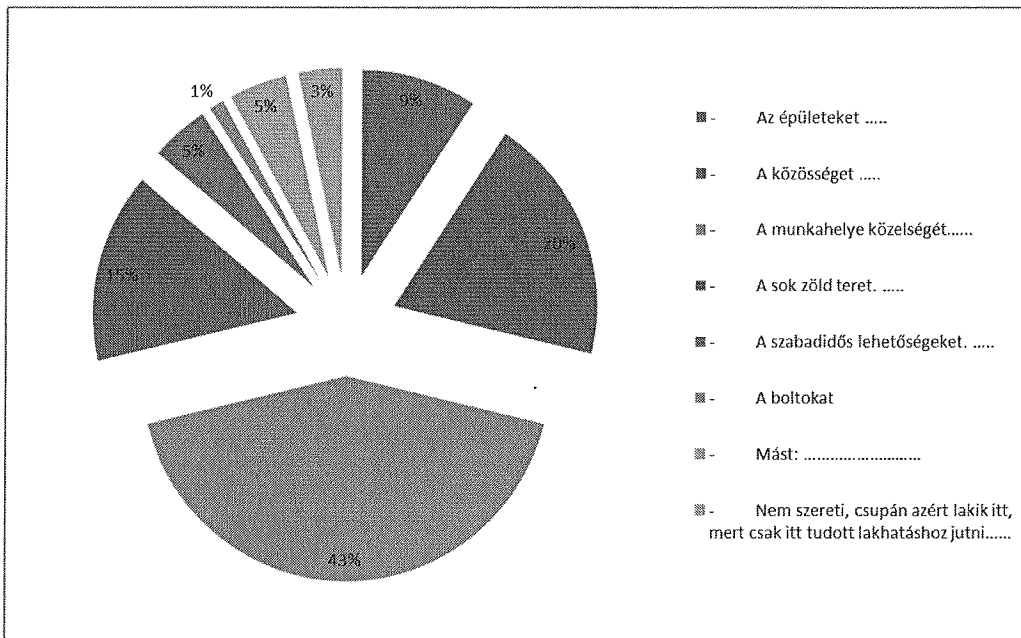
A településen működő boltok és egyéb szolgáltatóegységek kielégítik a kérdezettek szükségleteit?

- Igen 66 %
- Nem 34 %

Szeretné, hogy a településen több olyan bolt és szolgáltatóegység legyen, ahol a lakók dolgozhatnak?

- igen 81 %
- nem 1 %
- elég bolt van már 18 %

Mit kedvelnek leginkább a településen a megkérdezetteknek?

Mit szeretne leginkább az alábbi, közlekedéssel kapcsolatos fejlesztések közül a településen az elkövetkezendő 20-30 évben?

- kerékpáros közlekedés, kerékpárút fejlesztés 34 %
- közösségi autóbusz közlekedés fejlesztését 26 %
- gyalogos közlekedés, járdák, zebrák fejlesztését 28 %
- parkoló-kialakítást 12 %

A megkérdezettek megelégedettsége az alábbiakkal kapcsolatosan országos szinten:

- A levegő tisztaságával 32 % elégedetlen, 56 % szerint még éppen elfogadható
- A közellátással 20 % elégedetlen, 44 % szerint még éppen elfogadható
- A tömegközlekedéssel 48 % elégedett
- A szórakozási lehetőségekkel 42 elégedett, 12 % nagyon elégedetlen
- A továbbtanulási lehetőségekkel 52 % elégedett, 18 % nagyon elégedett
- A közbiztonsággal 24 % nagyon elégedetlen, 36 % elégedetlen, 2 % nagyon elégedett
- A vállalkozások sikerességével 36 % elégedetlen, 10 % elégedett
- Az idősebbekkel való törődéssel 53 % szerint még éppen elfogadható
- A fiatalok helyzetével 18 %, nagyon elégedetlen, 54 % elégedetlen,
- Az egészségügyi helyzettel 40 % elégedetlen, 2 % elégedett
- A lakáshelyzettel 42 % elégedetlen, 34 % szerint még éppen elfogadható

- Az utcák, terek, parkok állapotával 26 % elégedetlen, 48 % szerint még éppen elfogadható

-

A megkérdezettek megelégedettsége az alábbiakkal kapcsolatosan biharnagybajomi szinten:

- A levegő tisztaságával 34 % elégedett
- A közellátással 34 % elégedett
- A tömegközlekedéssel 38 % elégedett
- A szórakozási lehetőségekkel 30 % nagyon elégedetlen, 30 % elégedetlen
- A továbbtanulási lehetőségekkel 18 % elégedetlen, 22 % elégedett
- A közbiztonsággal 22 % nagyon elégedetlen, 22 % elégedetlen
- A vállalkozások sikerességével 32 % elégedetlen, 42 % még éppen elfogadható
- Az idősebbekkel való törődéssel 22 % elégedetlen, 38 % elégedett
- A fiatalok helyzetével 20 % nagyon elégedetlen, 54 % elégedetlen
- Az egészségügyi helyzettel 28 % elégedetlen, 48 % szerint még éppen elfogadható
- A lakáshelyzettel 10 % nagyon elégedetlen, 36 % elégedetlen,
- Az utcák, terek, parkok állapotával 36 % elégedett, 10 % nagyon elégedett

Ön szerint mi lenne a legmegfelelőbb megoldás a környezetszennyezés problémájára?

- a károkozó tevékenység betiltása 20 %
- a környezetszennyezők megbírságolása 54 %
- a környezetbarát technológiák bevezetésének anyagi támogatása 46 %
- a károk ellensúlyozása különböző fejlesztésekkel, beruházásokkal, azaz kompenzáció 16 %
- a károsultak pénzbeli kártérítése 8 %
- egyéb, mégpedig: ellenőrzés fokozása, nagyobb ellenőrzés, szemléletváltozás, megfelelő hulladéklerakó helyek (építési, mezőgazdasági), globális felmelegedést okozó tevékenységek radikális csökkentése 10 %

Ha oda költözhetne, ahová akarna, hova költözne a legszívesebben?

- tanyára 14 %
- kis faluba 10 %
- nagyközségbe 2 %
- város környékre 13 %
- kisvárosba 78 %

- külföldre 22 %
- sehová, maradna ahol lakik 33 %

Ön milyen környezetben élne a legszívesebben?

- egy kulturált kertvárosban 45 %
- egy nem túl magas házakkal beépített belvárosban 3 %
- egy magas házakkal beépített világvárosban 1 %
- egy békés tanyán 18 %
- egy nagyobb faluban 2 %
- egy a hagyományokat őrzött történelmi városban 4 %
- olyan környezetben, amilyenben most él 31 %

Az alábbi tevékenységek közül melyek jellemzők a megkérdezettekre?

- rendszeresen kerékpárral közlekedik 49 %
- szelektíven gyűjti a hulladékot 35 %
- energiatakarékos égőt használ 29 %
- hazai élelmiszert részesíti előnyben 38 %
- egyik tevékenységet sem folytatja 2 %

Mi a véleménye a helyi értékek (épületek, telek, utcák, a környék állapotáról)?

Nagyon jó 1 %   Jó 39 %   Kevésbé jó 58 %   Rossz 1 %   Nagyon rossz 1 %

Milyen a természet (erdő, folyók, parkok, tavak, vadon élő állatvilág) állapota?

Nagyon jó 0 %   Jó 20 %   Kevésbé jó 78 %   Rossz 0 %   Nagyon rossz 2 %

Milyen környezet (víz, levegő, talaj, a település tisztasága) állapota?

Nagyon jó   Jó 52 %   Kevésbé jó 40 %   Rossz 8 %   Nagyon rossz.....

Hogyan ítéli meg a város gazdasági helyzetét?

- az ipar fejlettsége Biharnagybajomban

Nagyon jó 2 %   Jó 10 %   Kevésbé jó 60 %   Rossz 26 %   Nagyon rossz 2 %

- a mezőgazdaság fejlettsége Biharnagybajomban

Nagyon jó 10 %   Jó 65 %   Kevésbé jó 25 %   Rossz 0 %   Nagyon rossz 0 %

- szolgáltatások (kereskedelem, közlekedés, oktatás, egészségügy) fejlettsége Biharnagybajomban

Nagyon jó 1 %   Jó 42 %   Kevésbé jó 55 %   Rossz 2 %   Nagyon rossz 0 %

- az emberek képzettsége, tanultsága Biharnagybajomban

Nagyon jó 0 %   Jó 23 %   Kevésbé jó 61 %   Rossz 15 %   Nagyon rossz 1 %

A megkérdezettek szerint a szociális célra rendelkezésre álló pénzüsszegeket

- inkább segélyezésre vagy 13 %
- inkább a szociális intézmények fejlesztésére kellene fordítani? 87 %

A megkérdezettek szerint a hatóságoknak:

- emelniük kell a jól élők adóit, hogy gondoskodhassanak a bajba jutott rászorulókról 31 %
- más módon kell megoldaniuk ezt a problémát 64 %
- ez nem is feladatuk, hanem mindenkinek magának kell gondoskodnia magáról, ha bajba kerül 5 %

Hogy gondolják a megkérdezettek: itt a környéken 100 ember közül hánynak van szüksége valamilyen segélyre?

számtani átlag 69 fő

... és mit gondol: 100 igénylő közül hányan kapnak ténylegesen valamilyen segílyt?

számtani átlag 70 %

Hogy gondolja: lakásának/házának állapota kielégítő vagy nem?

- kielégítő 64 %
- részben, is-is 33 %
- nem kielégítő 2 %

Módjában állna tatarozni most lakását?

- Igen, módjában állna 5 %
- Nem, nem állna módjában 95 %

Számítanak-e a megkérdezettek arra, hogy valaki a családjából munkanélküli lesz?

- igen 68 %
- nem 32 %

Hogyan informálódnak a megkérdezettek leginkább környezetük és a világ dolgairól?

- országos sugárzású TV adókat nézek 83 %
- helyi TV-t nézek 8 %
- országos sugárzású rádiókat hallgatok 16 %
- helyi rádiót hallgatok 5 %
- országos terjesztésű újságot olvasok 14 %
- helyi újságot olvasok 18 %
- otthon vagy munkahelyemen internetről 35 %
- a legtöbb értesülést környezetemtől, szóban kapom 14 %

Milyen terület fejlődését szeretné elérni a településen a megkérdezettek többsége?

Fontossági sorrendben:

1. Mezőgazdaság
2. Lakásépítés
3. Ipartelepítés
4. Oktatás
5. Szolgáltatások
6. Közlekedés
7. Turizmus
8. Hagyományőrző kézműipar

egyéb:

1. Utak aszfaltozása
2. Munkahelyek teremtése
3. Egészséges életmód programok
4. Sportolási és szabadidős tevékenységek
5. Lovas napok

Az alábbiak közül minnek a megőrzését, védelmét tartják leginkább fontosnak a megkérdezettek?

Fontossági sorrendben:

1. Természeti környezet, erdők
2. Táj
3. Egyes építmények, házak
4. Szőlőkultúrák
5. Gyümölcskertek
6. Védett gyepek

egyéb:

1. Fiatalok
2. Magán ingatlanok védelme
3. Termőföld
4. Közbiztonság

Milyen módon, milyen szervezetek, intézmények segítségével lehetne legjobban a települést fejleszteni a megkérdezettek szerint?

- helyi, rendszeres lakossági fórumok 14 %
- képviselő testület 10 %
- polgármesteri hivatal 12 %
- a megyei szintű szervezetek 16 %
- regionális szervezetek 11 %
- sajtó, TV, rádió 12 %
- társadalmi szervezetek 39 %
- nemzetközi segítséggel 16 %

Hogyan tudnának a helyi lakosok, civil szervezetek ebben részt venni?

- tanácsadással, ismeretterjesztő tevékenységgel 36 %
- önkéntes munkával 39 %
- fizetett munkával 17 %
- pénzbeli hozzájárulással 8 %

Részt vennének-e lakóközösségi vagy önkormányzati kezdeményezésekben a megkérdezettek?

- bizonyosan részt venne 20 %
- valószínűleg részt venne 40 %

- attól függ 18 %
- nem valószínű, hogy részt venne 16 %
- biztosan nem venne részt 6 %

Milyen lakóközösségi vagy önkormányzati kezdeményezésekben vennének részt az alábbiak közül a megkérdezettek?

- Közterületek takarítása 12 %
- Fa- és virágültetés közterületen 28 %
- Vitafórumokon részvétel 6 %
- Hulladékok szelektív gyűjtése 56 %
- Megfelelő szervezés esetén a fenntarthatósággal kapcsolatos tájékoztatáson való részvétel 16 %
- Környezetvédelmi rendezvényen való részvétel 26 %

A megkérdezettek véleménye szerint a belátható jövőben az alábbiak közül melyik három lesz Európa legnagyobb problémája?

- az ivóvíz biztosítása 44 %
- a levegőszennyezés 42 %
- a hulladék elhelyezése 52 %
- a természetes környezet, a zöld területek csökkenése 12 %
- a biológiai sokszínűség csökkenése 0 %
- a városi stressz 28 %
- az oktatás színvonala 2 %
- a terrorizmus 16 %
- a megélhetés 79 %
- a gyermekek jövője 51 %
- a betegségek, az egészségügyi problémák 33 %

.....és a lakóhelyén élő embereké?

- az ivóvíz biztosítása 16 %
- a levegőszennyezés 19 %
- a hulladék elhelyezése 32 %
- a természetes környezet, a zöld területek csökkenése 15 %
- a biológiai sokszínűség csökkenése 4 %

- a városi stressz 15 %
- az oktatás színvonala 14 %
- a terrorizmus 6 %
- a megélhetés 85 %
- a gyermekek jövője 77 %
- a betegségek, az egészségügyi problémák 41 %

Melyik három települési probléma megoldását tartják a legsürgősebbnek a megkérdezettek?
Munkahelyteremtés, Bűnözés/közbiztonság, Ivóvíz minősége

Szeretné-e, hogy a fenntartható fejlődésről több információ jusson el Önhöz?

- igen, de csak a településről 22 %
- igen 68 %
- általában nem 10 %

Kérdőív az oktatás-nevelés helyzetének felmérésére

A gyerek kérdőív összeállításban kíváncsiak voltunk arra, hogy mi a véleményük és a gondolatuk a magyarországi, valamint a lokális környezeti helyzetről, mennyire tudatosak a 8-14 éves gyerekek és a környezetük megóvása, fenntartása érdekében mit cselekednek.

Neme:

Fiú: 42 %

Lány: 58 %

Kora :

10 év alatt 50 %

10-20 év között 50 %

Mióta élsz a településen?

- 0-5 éve 2 %
- 6-10 éve
- 11-20 éve 96 %

A gyermekek véleménye szerint mennyire jelent problémát ma Magyarországon a környezetszennyezés?

- a) Nagyon komoly problémát jelent.
- b) Eléggé komoly problémát jelent.
- c) Viszonylag jelentéktelen problémát jelent.
- d) Nem jelent problémát.

A gyermekek szerint mennyire jelent problémát a közvetlen lakóhelyeden a környezetszennyezés?

- a) Nagyon komoly problémát jelent 21 %
- b) Eléggé komoly problémát jelent 68 %
- c) Viszonylag jelentéktelen problémát jelent 9 %
- d) Nem jelent problémát 3 %

A gyermekek érdeklődnek-e a környezetvédelmi kérdések iránt?

- a) Igen, folyamatosan 65 %
- b) Igen, de csak egyes eseményekkel kapcsolatban 24 %
- c) Egyáltalán nem 11 %

Ha igen, mi volt az a legutóbbi környezeti probléma (kérdés), ami felkeltette a gyermekek érdeklődését?

- Szelektív hulladékgyűjtés
- Komposztálási program
- Ózonréteg vékonyodása
- Erdőirtás
- Utak környezetének elszemetesedése

Milyen forrásból jutnak hozzá eddig a gyerekek leginkább környezetvédelmi ismeretekhez, információkhoz?

- a) Az iskolai tanórákon, tantárgyakon keresztül 24 %
- b) Egyéb iskolai rendezvényeken (szakkör, klub, kirándulás, stb.) 9 %
- c) TV, rádió híradásaiból, műsoraiból 18 %
- d) Újságokból, folyóiratokból 3 %
- e) Barátokkal, szülőkkel, ismerősökkel folytatott beszélgetés során 39 %

Van-e tudomásuk arról, hogy lakóhelyükön vagy az iskolában környezetvédelmi szervezet (egyesület, klub, szakkör) tevékenykedik?

- a. Igen, ismerek ilyen szervezetet, például: nem tudtak példákat felsorolni
2 %
- b. Nincs tudásom ilyen szervezet működéséről 98 %

Részt vettek már környezetvédelemmel kapcsolatos rendezvény programján?

- a. Igen, mert tagja vagyok környezetvédelmi szervezetnek. A szervezet neve: 0 %
- b. Igen, rendszeresen részt veszek ilyen rendezvényeken 7 %
- c. Csak ritkán veszek részt ilyen rendezvényeken 55 %
- d. Még soha nem vettem részt környezetvédelmi rendezvényen, programon 38 %

A környezetvédelem „jeles napjai” közül iskolánkban az alábbiakról szoktak valamilyen módon megemlékezni:

- a. Környezetvédelmi Világnap (június 5.) 0 %
- b. Föld Napja (április 22.) 95 %
- c. Madarak és Fák Napja (május) 81 %
- d. Egyéb, éspedig: nem érkezett válasz
- e. Iskolánkban nincsenek ilyen megemlékezések 0 %

Szeretnének-e többet tudni, tanulni a környezetvédelem kérdéseiről?

- a. Igen, főleg az iskolai tananyagon keresztül 32 %
- b. Igen, elsősorban a tanórán kívüli foglalkozások (szakkör, klub, alkalmi rendezvények, stb.) keretében 42 %
- c. Elégnek tartom a jelenlegi lehetőségeket 26 %

A gyermekek véleménye szerint kinek az elsőrendű felelőssége és feladata a települések környezeti állapotának a védelméről gondoskodni?

- a. az országot irányító kormányé 43 %
- b. a településeket irányító helyi önkormányzatoké 81 %
- c. a vállalkozásoké, intézményeké 67 %
- d. a különböző civil szervezeteké (egyesületek, alapítványok, stb.) 22 %
- e. az egyes személyeké, családoké 16 %

Az alábbiakban felsorolt „környezetbarát” megoldások közül melyeket jelölték meg, amelyekre a gyermekek is odafigyelnek otthon vagy az iskolában!

- a. Takarékos világítás, fűtés 9 %
- b. Takarékos vízhasználat 54 %
- c. Környezetbarát csomagolású termékek választása 13 %
- d. Hulladékok valamilyen célra történő hasznosítása 39 %
- e. Nem gondoltam még a fenti lehetőségekre 6 %

A gyermekek véleménye szerint az emberek fogyasztási (vásárlási) szokásai szerepet játszanak-e a környezeti problémák fokozódásában?

- a. Igen, jelentősnek tartom a fogyasztási (vásárlási) szokások környezetterhelő hatását 12 %
- b. Igen, néha lehetnek a fogyasztási (vásárlási) szokásoknak is környezetterhelő hatásai 63 %
- c. Nem tartom a fogyasztási (vásárlási) szokásokat környezetterhelő hatásúnak 4 %

Próbáltak-e már olyan terméket használni (vásárolni), melyről tudták, hogy kevésbé terheli a környezetet:

- a. Igen, nagyon gyakran. (Ha tudod, nevezd meg a terméket: bevásárló szatyor, zöldség, gyümölcs) 71 %
- b. Nagyon ritkán 27 %
- c. Soha 2 %

Tájékozottnak tartják-e magukat a gyermekek lakóhelyük gazdasági, szociális, környezetvédelmi stb. ügyeiben, kérdéseiben?

- a. Igen, megfelelően tájékozott vagyok lakóhelyem ügyeiben 6 %
- b. Csak ritkán szoktam foglalkozni lakóhelyem dolgaival 90 %
- c. Egyáltalán nem érdekelnek lakóhelyem dolgai, ügyei 4 %

A gyermekek az alább felsoroltakkal mennyire vannak megelégedve lakóhelyükön!

- a. A levegő tisztasága, a természeti környezet állapota 54 % elégedett
- b. A tömegközlekedés 86 % elégedett
- c. A tanulási, továbbtanulási lehetőségek 89 % elégedett
- d. A szórakozási lehetőségek 95 % elégedetlen
- e. A közbiztonság 88 % elégedetlen
- f. A munkavállalási lehetőségek 91 % elégedetlen
- g. Az egészségügyi helyzet 78 % elégedett
- h. A lakáshelyzet 65 % elégedetlen
- i. Az utcák, terek, parkok állapota 58 % elégedetlen
- j. A település egészének hangulata 52 % elégedett

Szívesen élnek a gyermekek Biharnagybajomban?

- a. Igen 74 %
- b. Ha volna lehetőségem, elköltöznék erről a környékről 26 %

Az előzőekben említettek közül melyik három települési probléma megoldását tartják a gyermekek a legsürgősebbnek!

Szórakozási lehetőségek bővítése

3. Fenntarthatóság fejlesztéspolitikai keretei

A Tanács 1083/2008/EK Rendelete az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról (továbbiakban: Általános Rendelkezések) a támogatások egyik horizontális alapelveként (17. cikk) határozta meg a fenntartható fejlődés biztosítását. „Az alapok célkitűzéseit a fenntartható fejlődés keretében, valamint a környezet védelme és állapotának javítása céljának a Közösség általi előmozdítása keretében kell megvalósítani, a Szerződés 6. cikkében megállapítottak szerint.”

3.1 Nemzetközi kitekintés a fenntarthatóság fogalmával kapcsolatban

A Stockholmi Nyilatkozat, 1972

Az ENSZ a Római Klub első jelentéseire reagálva hívta össze 1972-ben Stockholmban az első Környezeti Világkonferenciáját, melynek célja az emberi környezet megóvásával foglalkozó világméretű program kidolgozása volt. A konferencia résztvevői első alkalommal foglalták nyilatkozatba a környezetvédelemnek azon alapelveit és feladatait, melyek mind a mai napig érvényesek. Ezen alapelvek és feladatok érvényesítésére, megvalósítására és a nemzetközi erőfeszítések összehangolására létrehozták az ENSZ Környezetvédelmi programját (UNEP).

A világkonferencia záró momentumaként a Stockholmi Nyilatkozat keretében elfogadták a fenntartható fejlődés alapvető céljának tekinthető emberhez méltó környezethez való jogot. A nyilatkozatot aláíró nemzetek általános célként kötelezettséget vállaltak arra, hogy megóvják, és jobbá teszik az emberek környezetét a mai és a jövő nemzedékek számára. A dokumentumban elfogadták továbbá az ökológiailag fenntartható fejlődés érdekében érvényesítendő környezetvédelmi szemlélet és gazdálkodás gondolatát.

A Stockholmi Nyilatkozatban lefektetett alapelvek határozták meg a későbbiekben a nemzeti illetve a helyi fenntarthatósági stratégiákat.

Közös Jövők, 1987 (Brundtland-jelentés)

Az ENSZ 1984-ben hozta létre a Környezet és Fejlődés Világbizottságot, melynek feladata a környezetvédelmi szempontok a társadalmi fejlődés összefüggéseinek vizsgálata, a problémák feltárása és javaslatok kidolgozása volt. A 22 tagú bizottság 1987-re készítette el Közös Jövők című jelentését, melyet a bizottság vezetőjéről, a norvég Gro Harlem Brundtland norvég miniszter asszonyról elnevezve Brundtland-jelentésnek is hívnak.

A Brundtland-jelentés áttekintette a legfontosabb ágazatok helyzetét, problémáit és javaslatokat tett a cselekvésekre. Ezek a területek a következők voltak: népesség és az emberi erőforrások, az élelem biztosítása, fajok és ökoszisztémák, energia, ipar, városok. Nagy figyelmet fordítottak továbbá a nemzetközi együttműködésre és az intézményi reformok szükségességére. Összekapcsolták a környezetvédelem és a gazdasági növekedés és fejlődés feladatait és következményeit. Javasolták, hogy a jövőben a környezetpolitikát és a gazdaságpolitikát egységes rendszerben kell szemlélni és kezelni a tervezés és a végrehajtás minden szintjén.

A jelentés fő üzenetét a fenntartható fejlődés koncepciójának felszínre hozatala és központba való állítása jelentette. Minden cselekvést a fenntarthatóság elvei szerint javasolták újraértékelni. A következő definíciót fogadták el: „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen generáció szükségleteit anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő generáció esélyeit arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket.”

A fenntartható fejlődés tehát nem veti el, sőt szükségesnek tartja a gazdasági fejlődést, de a környezeti szempontok maximális figyelembevétele mellett, a természeti erőforrások jelentette határok tiszteletben tartásával.

Feladatok a 21. századra-Agenda-21

Az ENSZ 1992-ben Rio de Janeiróban megrendezett Környezet és Fejlődés Világkonferenciája előkészítésekor a Közös Jövők jelentés megállapításait vették alapul. A konferencia több elfogadott dokumentuma közül az Agenda-21 nyilatkozat számít a legfontosabbnak a fenntarthatóság szempontjából.

A négy részből álló Agenda-21 első fejezete a gazdasági és társadalmi dimenziókról, a második az emberi erőforrásoknak a fejlődés érdekében történő megőrzéséről és kezeléséről, a harmadik rész a nagyobb csoportok szerepének megerősítéséről, míg az utolsó mindezen célok megvalósításának eszközeiről szól.

A dokumentum hangsúlyozza a helyi fenntarthatósági tervek kidolgozásának szükségességét, továbbá az alábbi irányelveket fogalmazza meg ezekkel kapcsolatban:

- „Minden helyhatóságnak párbeszédet kell kezdenie a lakossággal, a helyi szervezetekkel és a magánvállalkozókkal, majd pedig elfogadni egy „helyi Agenda-21-et”.
- A tárgyalások és a közmegegyezés során a helyi hatóságok megismerhetik az állampolgárok, a helyi, a civil, a közösségi, az üzleti és az ipari szervezetek egyéni, sajátos kezdeményezéseit és megszerezhetik a legjobb stratégiák kialakításához szükséges információkat.
- A tárgyalások nyomán növekedne a háztartások tudatossága a fenntartható fejlődés különböző területein.
- A helyi hatóságok programjait, politikáját, törvényeit és szabályozását az Agenda 21 céljainak elérése érdekében fel kellene mérni és módosítani kell az elfogadott helyi programoknak megfelelően.“

Az Agenda-21 a megfogalmazott ajánlások sikerességét a kormányzatok politikai felelősségvállalásának és elkötelezettségének függvényévé teszi. Több helyen kiemeli, hogy a jövő gazdasági és társadalmi problémáinak megoldására, a fenntarthatósági problémák kezelésére sem országos, sem helyi szinten nem alkalmas a hagyományos ágazati szemléletmód alkalmazása a tervezésben. Továbbá konkrétan megfogalmazza:

- a fenntarthatósági elvek integrációjának szükségességét a fejlesztési stratégiákba,
- az ágazati fejlesztések fenntarthatósági szempontú összehangolásának fontosságát,
- a társadalmi csoportok bevonásának szükségességét a tervezési és döntési folyamatokba.

Agenda 21 az utazásról és turizmusról - a környezetvédelmileg fenntartható fejlesztés felé

A fentiekben bemutatott Brundtland-jelentés és az Agenda-21 – habár törekedtek a komplex, átfogó szemléletre, nem foglalkoztak a turizmussal, mint önálló szektorral. E hiányosságot

orvosolandó, a WTO Turisztikai Világszervezet, az Utazási és Turisztikai Világtanács valamint az Earth Council 1995-re kidolgozta az Agenda 21 az utazásról és turizmusról– a környezetvédelmileg fenntartható fejlesztés felé című jelentést. A dokumentum a fenntartható turizmusra az alábbi, ma már világszerte elfogadott fogalmat határozza meg:

„a fenntartható turisztikai fejlesztés egyrészt kielégíti a jelenlegi turisták és a fogadó területek szükségleteit, másrészt védelmezi és növeli a jövő lehetőségeit. Az elképzelések szerint lehetővé teszi az erőforrások olyan módon történő menedzselését, hogy miközben az emberiség kielégítheti társadalmi, gazdasági, esztétikai igényeit, ugyanakkor megőrizheti az alapvető ökológiai folyamatokat, a biológia változatosságát és az életet fenntartó rendszereket, valamint a különböző népek és csoportok kulturális integritását is.” (WTO, 1998, p.21.)

A WTO által kiadott dokumentum hangsúlyozza a kormányzat, a „turisztikai ipar” és a civil szervezetek közti együttműködések fontosságát, elemzi az utazás és a turizmus gazdasági és stratégia szerepét a világ és a nemzetek gazdaságában és társadalmi fejlődésében valamint bemutatja azokat az előnyöket, melyek az ágazat fenntarthatóvá tételéből fakadnak.

A fenntartható turizmus alapelveit az alábbiakban határozza meg:

- A turizmus természeti, történeti, kulturális és egyéb erőforrásait úgy kell megőrizni a jövőbeli folyamatos felhasználáshoz, hogy közben a jelen társadalomnak is hasznot hozzanak.
- A turizmus fejlesztéseit úgy kell tervezni és menedzselni, hogy ne okozzon súlyos környezeti vagy társadalmi-gazdasági problémákat a térségben.
- A turisztikai térség általános környezetvédelmi minőségét fenn kell tartani, és ahol lehet, ott fejleszteni kell.
- A turisták magas elégedettségi szintjét úgy kell fenntartani, hogy a turisztikai desztinációk megtartsák értékesíthetőségüket és népszerűségüket.
- A turizmus haszna az egész társadalomban érzékelhető, így a helyi közösség támogatni fogja azt.

A természeti, kulturális és társadalmi erőforrások hosszú távú megőrzése, kíméletes használata és fejlesztése alapvető fontosságú a turisztikai szektor számára, hiszen a turizmus alapvetően ezekre az erőforrásokra épül.

A Lisszaboni Stratégia

Az Európai Unió állam és kormányfői 2000 márciusában fogadták el a Lisszaboni Stratégia című átfogó reformprogramot, melynek célja, hogy 2012-re Európa a világ legdinamikusabban fejlődő tudásalapú gazdaságává váljon, mely képes a fenntartható fejlődésre.

A stratégia az alábbi fő célkitűzéseket fogalmazza meg:

- Hatékony belső piac megteremtése: Hatékony belső piac működésének legfőbb akadálya, hogy a szolgáltatások piacának liberalizálódása még továbbra is elmarad a kívánatostól.
- Energetikai és közlekedésfejlesztések: Vasúthálózatokba való fokozott befektetését javasolja. Kiemelt célkitűzés továbbá az, hogy 2012-ig az EU energiafelhasználásból 12%-kal részesedjenek a megújuló energiaforrások.
- A K+F tevékenységek ösztönzése: A lisszaboni stratégia célja, hogy 2012-ig a GDP 3%-ára kell emelni a K+F arányát az EU-ban. Ezt leginkább a magánszféra számára megteremtett innováció-barát gazdasági környezettel lehet elérni (innovatív KKV-k támogatása, kockázati tőkéhez való hozzájutás megkönnyítése stb.). Szintén komoly gondot jelent, hogy Európában – az USA-hoz és Japánhoz képest – kevés a tudós és kutató, növelni kell Európa vonzerejét a kutatók számára. Az európai gazdaságok további gyengesége, hogy nem képesek kutatóik eredményeit megfelelő mértékben a gyakorlatba átültetni. Ez az egyetemek és a vállalkozások közötti K+F kapcsolatok erősítésével lehet serkenteni.
- A foglalkoztatás bővítése: A Lisszaboni Stratégia egyik legfőbb célja a foglalkoztatottság növelése. A célok elérésének egyik eszköze a munkavállalói mobilitás növelése, és az Európai Szociális Alap forrásainak képzésre, az aktív munkaerő-piaci politikákra való fordítása. Munkaerő-piaci reform elemei: a KKV-k támogatása; az élethosszig tartó tanulás, a fiatalok, a nők és az idősök foglalkoztatottságának növelése, illetve a reáltudományok támogatása.

A Lisszaboni Stratégia megvalósítási idejének felénél, 5 évvel annak elfogadása után az Unió értékelte a kitűzött célok megvalósítását, és megállapította, hogy azok nagy része nem teljesült, vagy nem fog teljesülni az időszak végére. Az eredmények fokozása érdekében úgy

döntöttek, hogy az egész stratégiát át kell strukturálni és le kell egyszerűsíteni úgy, hogy annak a középpontjába a gazdasági növekedés és a foglalkozást kell, hogy kerüljön.

Az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiája (a Göteborgi stratégia)

A Lisszaboni Stratégia kritikusai már elfogadásának pillanatában azt hozták fel legnagyobb hiányosságaként, hogy figyelmen kívül hagyja azt a felismerést, hogy a környezeti, társadalmi és gazdasági kérdések és problémák összefonódnak és nem lehetséges őket egymással gyakorta ellentmondó külön stratégiákban, külön prioritásrendszerek mellett kezelni. Az Európai Tanács a Lisszaboni Stratégia e hiányosságát pótolta, amikor 2001-ben Göteborgban elfogadta az Európai Bizottság által készített Fenntartható Fejlődés Stratégiát.

A Stratégia a Lisszaboni folyamat célkitűzéseire épül, azokhoz kapcsolódik, illetve azokat egészíti ki a környezeti fenntarthatóság aspektusából. Megállapítja, hogy „a gazdasági növekedésnek, társadalmi kohézióknak és környezetvédelemnek együtt kell járnia”.

Az EU saját fenntartható fejlődését fenyegető veszélyekként az alábbiakat azonosítja:

- a globális felmelegedés;
- új antibiotikum rezisztens kórokozó törzsek megjelenése;
- veszélyes kémiai anyagok hosszú távú hatásai;
- élelmiszerbiztonsági veszélyek;
- szegénység;
- öregedő társadalom;
- a biodiverzitás csökkenése;
- a gyorsan növekvő hulladékmennyiség;
- a talajpusztulás;
- a közlekedési torlódások;
- a növekvő regionális különbségek.

A fenntartható fejlődés megvalósítása érdekében az alábbi hosszú távú célokat fogalmazza meg:

- az éghajlatváltozás megállítása és a tiszta energia felhasználásának növelése;
- a közegészséget rontó problémák kezelése;
- nagyobb felelősségtudat a természeti erőforrások kezelésében, a biológiai sokféleség megőrzése;

- a közlekedés, szállítás és földhasználat fenntarthatóvá tétele.

Ennek érdekében szükségesnek tartja

- a gazdasági különböző szektorainak összehangolását,
- a környezeti szempontok termékek árába történő beépítését,
- a befektetéseket a tudományba és kutatásba,
- a kommunikáció fejlesztését,
- a globális dimenziók számbavételét.

A stratégia akciótervei:

Az éghajlatváltozás megállítása:

- a kiotói kritériumok teljesítése az EU és más fejlett országok által (az üvegházhatású gázok kibocsátásának mérséklése 8%-al az 1990-es szinthez képest);
- az energiatermékek adójáról szóló direktíva kidolgozása (2002-ig);
- 2012-ig összes üzemanyag fogyasztás 7%-ka, 2020-ig 20%-ka megújuló forrásból történjen;
- az energiahatékonyság növelése;
- az összes energia 12%-ka megújuló energia-forrásból származzon 2012-ig;
- GDP növekedésének szétválasztása a közlekedés, energiafelhasználás növekedésétől;
- direktíva kidolgozása az üvegházhatású gázok kereskedelméről.

A környezet-egészségügyi helyzet javítása:

- az élelmiszerbiztonság és minőség javítása;
- a járványok kitörésének megakadályozása és az antibiotikum rezisztencia kezelése;
- az Európai Élelmiszerügyi Hatóság felállítása;
- a fogyasztók informálása;
- minőségi mezőgazdasági termelés kialakítása;
- Közösségi Stratégia az Egészséges és Biztonságos Munkahelyek érdekében.

A természeti erőforrások fenntartható használata, a biológiai sokféleség csökkenésének megállítása:

- a fajok csökkenésének megállítása 2012-re
- a biológiai biztonság megteremtése
- a Madár- és Élőhely Direktívák jobb végrehajtása
- a közösségi agrárpolitika reformja: a direkt kifizetéseket jó környezeti teljesítményekkel kell párosítani,
- integrált termékpolitika kidolgozása,
- a Fenntartható Erőforrás-használati Stratégia kidolgozása

A környezeti szempontok integrációjához szükséges eszközök fejlesztése:

- integrált termékpolitika kidolgozása a teljes termékciklusra vonatkozóan;
- a hulladékképződés megelőzése, minimalizálása, újrahasznosítása;
- a környezetvédelmi innovációk kidolgozásának támogatása a 7. kutatás-fejlesztési keretprogramban (FP 7);
- piaci szabályozó eszközök kialakítása és önkéntes megállapodások ösztönzése.

A közlekedés, szállítás, földhasználat fenntartható fejlesztése:

- a GDP és közlekedés növekedésének szétválasztása;
- a tömegközlekedés előtérbe helyezése;
- a közúti közlekedés szintje 2012-re azonos legyen az 1998-as szinttel;
- Szállítás tartalmazza a külső költségeket 2005-re;
- 2003-ra úthasználati díj bevezetése;
- a távmunka támogatása;
- a vidékfejlesztés támogatása.

A stratégia és akcióprogram lehetséges és várható gazdasági hatásai:

- ökológiai adóreformok végrehajtása – az adózás az anyag és energiafelhasználást érinti, a beszedett adó a munkaoldali terheket csökkenti,
- a támogatási politikák felülvizsgálata – a környezetileg káros támogatások megszüntetése, a támogatások környezeti hatásainak mérlegelése,
- a környezeti felelősség érvényesítése – a környezeti kárért az okozó viseli a felelősséget.

A Fenntartható Fejlődés Világkonferencia

Tíz évvel a riói konferencia után 2002-ben Johannesburgban rendezték meg az ENSZ harmadik nagyszabású konferenciáját a fenntartható fejlődésről. Értékelték az Agenda-21 által megfogalmazott célok megvalósulását, az elért eredményeket és a megvalósítást gátló tényezőket. Megállapították, hogy a kormányzatok nem tettek hatékony intézkedéseket a környezeti és fejlesztési szempontoknak a gazdasági tervezésben és döntés-hozatalban történő integrálása érdekében annak ellenére sem, hogy az AGENDA-21 óta eltelt évtized folyamán nemzetközileg elfogadottá vált a társadalmi-gazdasági fejlődés és a környezet védelme közti szoros kölcsönhatás.

Habár számos sikeres együttműködés történt a nemzetközi környezetvédelem terén, de a közösségek általános környezeti állapota összességében mégis erőteljesen romlott. Egyre sürgetőbbé vált a globális éghajlatváltozás növekvő kockázatával, az ózonréteg elvékonyodásával, és egyéb környezeti problémák kezelésének érdekében történő nemzetközi összefogás. Szintén negatív fejleményként megállapításra került továbbá, hogy a társadalmak közötti fejlettségi, életminőségbeli különbségek is jelentősen növekedtek, amiben nagymértékben közrejátszanak az erőforrásokhoz való hozzáférésben, azok hasznosításában, hasznosításának hatékonyságában megmutatkozó különbségek.

A helyzet elemzése, a problémák feltárása után, azok mielőbbi megoldása érdekében a világkonferencián résztvevő államok elfogadtak egy politikai nyilatkozatot és a végrehajtási tervet, amely az alábbi főbb pontokat tartalmazza:

- **globalizáció:** a terv elismeri, hogy a globalizációnak van jó és rossz oldala. Miközben új lehetőségeket nyújt a világgazdasági növekedéshez és a magasabb életszínvonal eléréséhez, a szegényebb országok különleges hátrányokat szenvednek, s emiatt a sürgősen bevonandók a profitálók körébe.
- **energia:** megegyezés született az energiahordozókhoz való minél szélesebb hozzájárásról, de az Európai Unió és az Egyesült Államok közötti nézeteltérések miatt nem sikerült konkrét célokat meghatározni a megújuló energiaforrások (például nap- és szélenergia) egyre növekvő kihasználásával kapcsolatban.
- **kereskedelem:** a tervezet támogatja a kereskedelmet és a környezetvédelmet, anélkül, hogy említést tenne a WTO néhány határozatáról, amelyek ellentétben állnak nemzetközi környezetvédelmi egyezményekkel. Mindenesetre a zöldek lobbi győzelmének fogható fel, hogy az akcióterv e kitétele nem veszélyezteti az üvegházhatású gázok kibocsátás csökkentésével foglalkozó kiotói jegyzőkönyvet. A

gazdag országok megerősítették, hogy csökkentik a saját termelőknek juttatott pénztámogatásokat.

- **szegénység:** a nyilatkozat megállapítja, hogy a szegénység jelenleg a "legnagyobb globális kihívás, amivel a világnak szembe kell néznie". A résztvevők megállapodtak a segélyeket kiegészítő szolidaritási alap létrehozásában, amelybe önkéntes módon utalhatnak át összegeket az államok.
- **vízellátás/közegészségügy:** a cél 2015-ig felére csökkenteni azoknak a számát, akik nem jutnak ivóvízhez, illetve még a minimális közegészségügyi szolgáltatásokat is nélkülözik.
- **halászat:** 2015-ig újra kell szaporítani a túlhalászat miatt kipusztulással fenyegetett halfajokat, mert ennek elmaradása veszélyeztetheti a tengerek élővilágát. A tengeri élővilág egyensúlyának felborulása a halászat által biztosított élelem-utánpótlásban is gondokat okozhat később.
- **vegyi anyagok:** 2020-ig el kell jutni odáig, hogy a vegyi anyagokat az emberi egészségre és a természetre nem ártalmas módszerekkel állítsák elő. A veszélyes hulladék tárolását vagy megsemmisítését szintén ellenőrzött és biztos módon kell végrehajtani.
- **egészségügy:** elfogadták a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) korábbi határozatát, amely kimondta: a gyógyszergyártók szabadalmi nem akadályozhatják meg a szegény országokat, hogy akár nem szabadalmaztatott gyógyszerekkel is enyhítsék a rászorulókat bajait. Ez abból a szempontból fontos kérdés, mivel a legtöbb fejlődő ország nem képes például a drága AIDS gyógyszerek megvételére, így a kór áldozatainak élete megpecsétlődik.
- **segélyek:** az akcióterv a fejlődő országok számára juttatott segélyek növelését támogatja, szorgalmazza, hogy a gazdag országok nemzeti jövedelmük 0,7 százalékát utalják át segélyként számukra.
- **nők helyzete:** az egészségügyi ellátásnak figyelemmel kell lennie az alapvető emberi jogokra, de a helyi vallási és kulturális hagyományokra is.
- **kormányzat:** az akcióterv kimondja, hogy a fenntartható fejlődéshez mind nemzeti, mind nemzetközi szinten alapvető fontosságú a felelősségteljes politikai kormányzati tevékenység. A gazdag országok szándéka szerint a segélyeket csak olyan államokba volna szabad eljuttatni, amelyekben a demokratikus intézmények már működnek és a korrupció visszaszorulóban van.

- biológiai sokféleség: 2012-ig mérsékelni kell a kihalófélben lévő állat- és növényfajok pusztulásának folyamatát.
- **stratégiák:** a részt vevő országok megállapodtak, hogy 2005-ig stratégiai terveket dolgoznak ki az erőforrások megőrzéséről a jövő nemzedékek számára.

A helyi fenntarthatósági terv elkészítésére vonatkozó legfontosabb részt a Johannesburgi Végrehajtási Terv 19. cikkelye foglalja össze: „Ösztönözzék minden szinten az érintett hatóságokat, hogy a fenntartható fejlődés szempontjait vegyék figyelembe a döntéshozatalban, beleértve a nemzeti és a helyi szintű fejlesztési tervezést, az infrastrukturális beruházást, a vállalkozásfejlesztést és a közbeszerzést.

Nürnbergi Deklaráció

2009 márciusában az EU tagállamok állam- és kormányfői megállapodást írtak alá, miszerint vállalják, hogy 2020-ra:

- az EU primer energiatermelésének 20%-a megújuló energiahordozókból származzon,
- az üvegházhatású gázok emisszióját 20%-kal csökkentik,
- 20%-os hatékonyságjavulást érnek el az energiafelhasználásban (Gyulai, 2011).

Megújuló energia technológiai útiterv

A Nürnbergi Deklaráció megvalósulását hivatott elősegíteni a megújuló energia technológiai útiterv (továbbiakban Útiterv) (Renewable energy action plan), amely energiátípusokra lebontva tartalmazza az elérni kívánt célokat, valamint ismerteti az egyes megújuló energiaforrásokat és fejlesztési lehetőségeiket. A 8. táblázat az Útiterv célkitűzéseit foglalja össze.

Az EU megújuló energia céljai 2020-ra energiátípusonként

Energiatípus	Fogyasztási célérték 2020-ra
Villamos áram	1370 TWh
- szél	477 TWh
- víz	384 TWh

- fotovoltikus	180 TWh
- biomassza	250 TWh
- geotermikus	31 TWh
- szolártermikus	43 TWh
- óceán	5 TWh
Hőtermelés	139 Mtoe
- biomassza	120 Mtoe
- szolártermikus	12 Mtoe
- geotermikus	7 Mtoe
Üzemanyag	34 Mtoe
- biohajtóanyag	34 Mtoe

Forrás: Útiterv

2003/30/EC direktíva

A bioüzemanyagok piacát alapvetően meghatározza a 2003/30/EC direktíva, amely előírja, hogy 2012-ig a teljes üzemanyag-felhasználás energiatartalmának 5,75%-át, 2020-ig 10%-át megújuló üzemanyagokból kell biztosítani. Ez utóbbi célkitűzést 2010-ban a drámaian hullámzó szemestermény-árak, valamint élelmezésbiztonsági, humanitárius és nem utolsó sorban egyéb megújuló energetikai üzemágak lobby-tevékenységének hatására az EU Ipari bizottsága úgy módosította, hogy csak 6%-ot képviselhetnek az első generációs bioüzemanyagok, a fennmaradó 4%-ot elektromos, vagy hidrogén meghajtású járművek forgalomba állításával, illetve második generációs bioüzemanyagokkal kell teljesíteni (Harrison, 2010). Bár a 2012-es célkitűzések nem valósultak meg, 2020-ra az Unió megpróbálja behozni lemaradását.

2009/0297 EC direktíva

Az új személygépkocsikra vonatkozó kibocsátási követelményeknek a könnyű haszongépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának csökkentésére irányuló közösségi integrált megközelítés keretében történő meghatározásáról szóló 2009/0297 EC rendelet 2012-ig a személygépjárművek átlagos CO₂-kibocsátását 130 g/km-ben maximalta. E cél egy integrált megközelítés részét képezi és további intézkedésekkel fog kiegészülni, amelyek további 10 g/km mértékű csökkentést irányoznak elő egy 120 g/km-ben meghatározott közösségi szén-

dioxid-kibocsátási célérték elérése érdekében, miként azt a COM(2009) 19 bizottsági közlemény előírja.

Az Európai Parlament – tekintettel a hosszabb távú célkitűzésre – ragaszkodott ahhoz is: az új gépkocsik átlagos szén-dioxid-kibocsátása 2020-ig csökkenjen 95 g/km-re, 2025-ig pedig lehetőség szerint 70 g/km-re, amely értékeket a Bizottság legkésőbb 2016-ban megerősíti vagy felülvizsgálja.

2012-től kezdve minden olyan naptári évre vonatkozóan, amelyben a gyártó átlagos fajlagos szén-dioxid-kibocsátása meghaladja a gyártó ugyanazon évi fajlagos kibocsátási célértékét, a Bizottság a szóban forgó gyártót, illetőleg – csoportosulás esetében – a csoportosulás vezetőjét többlet-kibocsátási díj megfizetésére kötelezheti. A díjat a következőképpen kell fizetni: (többletkibocsátás) x (új személygépkocsik száma) x (kibocsátási díj). A kibocsátási díj mértéke a következőképpen alakul:

- 2012: 20 EUR
- 2013: 35 EUR
- 2014: 60 EUR
- 2015-től: 95 EUR

A szabályozás közvetetten, a környezetbarátabb járművek terjedésének elősegítésével járul hozzá a CO₂-kibocsátás csökkentéséhez.

2012/31/EC direktíva

Az irányelv az épületek energiahatékonyságát szabályozza. Kimondja, hogy 2018 végétől a közszférában, 2020 végétől pedig a magánszférában is kötelező minden új építésű épületnek teljesíteni a passzívházra vonatkozó (15 kWh/m²) energetikai követelményeket.

8/2010/EC európai parlamenti és tanácsi irányelv

Az EU egyik elsődleges célja a hulladék mennyiségének és veszélyességének csökkentése és a képződő hulladék minél nagyobb arányú hasznosítása. A hulladék-megelőzést újabb, a hulladék keletkezésének mérséklését célzó kezdeményezésekkel, jobb erőforrás felhasználással és a fenntartható felhasználási mintákra való átváltással szeretné elérni. Ennek

elősegítésére az új irányelv 6 évre szóló nemzeti hulladék megelőzési programok kidolgozására kötelezi a tagországokat.

3. 2 Hazai kapcsolódó programozási és stratégiai dokumentumok

Az Új Széchenyi Terv

Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) nemzeti fejlesztési tervdokumentum, amelynek célja, hogy az ország hosszú távú terület- és gazdaságfejlesztési céljaival összhangban álló stratégiát fogalmazzon meg az Európai Unió Strukturális Alapjaiból és Kohéziós Alapjából származó támogatások

2013-2020 közötti felhasználására. (Az ÚSZT az Új Magyarország Fejlesztési Terv (ÚMFT) némileg átstrukturált utódjának tekinthető, mely hasonló célokat fogalmazott meg a 2009-2012 közötti időszakra vonatkozóan.) A fejlesztési tervben Magyarország számot ad arról, hogy milyen stratégia alapján tervezi saját és az Európai Unió fejlesztési forrásainak felhasználását a hosszú távú célok elérése érdekében.

Az Új Széchenyi Terv középpontjában a foglalkoztatás dinamikus bővítése, a pénzügyi stabilitás fenntartása, a gazdasági növekedés feltételeinek megteremtése, valamint hazánk versenyképességének javítása áll.

A célok megvalósítását az alábbi hét tematikus program segíti elő:

- Gyógyító Magyarország – Egészségipari Program;
- Zöldgazdaság-fejlesztési Program;
- Otthonteremtési Program;
- Vállalkozásfejlesztési Program;
- Tudomány – Innováció Program;
- Foglalkoztatási Program;
- Közlekedésfejlesztési Program.

Az EU támogatási források felhasználását szabályozó ÚSZT ezért stratégiai célként jelölte meg a fenntartható fejlődéshez való hozzájárulást, és mint a horizontális célkitűzéshez való hozzájárulást minden projektjavaslat esetén befogadási feltételként határozza meg.

Minden támogatott projekt esetében mind a tervezés, mind a megvalósítás során a fenntartási időszakban a következő célok eléréséhez szükséges hozzájárulni

- a természetes térszerkezet megőrzése;

- a természeti erőforrások megőrzése;
- a jó környezet-egészségügyi állapot megőrzése (a károsodások elkerülése);
- a közösségek megőrzése (társadalmi felelősségvállalás).

Az ÚSZT által támogatott projektek abban az esetben tekinthetők teljes egészében fenntarthatónak, ha a projektekre értelmezhető horizontálisan és nem horizontálisan meghatározott fenntarthatósági szempontok mindegyike érvényesül, ezzel hozzájárul a természeti és humán erőforrások takarékos használatához, funkcióik megőrzéséhez és károsodásuk megelőzéséhez. A figyelembe veendő fenntarthatósági szempontokat az operatív programokhoz külön-külön készített fenntarthatósági útmutatók tartalmazzák.

A Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégia

A magyar kormány széleskörű társadalmi egyeztetést követően 2009 közepén elfogadta az ország Nemzeti Fenntartható Fejlődési Stratégiáját, melynek célja az EU göteborgi stratégiai célkitűzéseinek nemzeti szintű megvalósítása. A stratégia fő célkitűzése, hogy elősegítse a hazai társadalmi-, gazdasági-, környezeti folyamatok közép-, illetve hosszú távon fenntartható pályára való áttérését, figyelembe véve a hazai adottságokat és a tágabb folyamatokat, feltételeket. Egy hosszú távú keretstratégiai jellegű dokumentum, mely valamennyi társadalmi, gazdasági és környezeti területre pozitív, fenntartható, társadalmasítható jövőképhez vezető, hosszú távú cél- és ennek megfelelő eszközrendszerrel vázol fel, mely illeszkedési alapként szolgál más szakágazati és területfejlesztési stratégiák, települési fenntarthatósági tervek számára.

Horizontális célkitűzések:

- a közösségi tudásbázis növelése, a tudományos kutatás és tudáscsere erősítésével, és a kutatási eredmények elérhetővé tételével;
- a fenntarthatóságról szóló tudás két irányból, a közoktatás és a média felől történő közvetítése;
- a társadalmi csoportok és a gazdasági szereplők bevonása a közpolitikai döntési folyamatokba;
- a közpolitikák fejlesztése, illetve átalakítása és hatékony megvalósítása a fenntarthatóság elvei és gyakorlata alapján;
- az intézményrendszer fejlesztése, illetve átalakítása;

- a változások monitoringja és értékelése, amelynek eredményei visszahatnak a tudásbázisra, illetve minden más cselekvési területre is.

A stratégia prioritásai:

- a) A fenntartható népesedési politika kialakítása, amely növeli a gyermekvállalási kedvet, biztosítja a vállalt gyermekek nyugodt felnevelését, emellett kialakítja a harmonikus együttlét feltételeit a különböző generációk, valamint a hazai és migráns rétegek között.
- b) A társadalom egészségi állapotának javítása, melynek eredményeként nő a lakosság születéskor várható élettartama és az egészségben eltöltött évek száma. Új lakossági szűrőprogramok indítása a betegségek megelőzésére.
- c) A társadalmi kohézió és a foglalkoztatás javítása: melynek eredményeként javul a hátrányos helyzetű csoportok (romák, testi és mentális sérüléssel élők, nők) társadalmi elfogadottsága. A foglalkoztatás arányának kiterjesztése a hátrányos helyzetű csoportok munkához juttatásával és a nyugdíjasok munkaerőpiacon tartásával, mely elősegíti ezen csoportok társadalmi integrációját.
- d) A természeti értékek védelme: a természetes ökoszisztémák működőképességének megőrzésével, a természeti értékek védelmének hatékonyabbá tétele az intézményes és az önkéntes természetvédelem megerősítésével.
- e) A klímaváltozás elleni küzdelem az üvegházhatású gázok légkörbe való kibocsátásának csökkentésével és a változó időjárási és éghajlati hatásokra való állami és lakossági felkészülés elősegítésével.
- f) A fenntartható vízgazdálkodás megteremtése az ivóvízminőség javításával, a közműháló bezárásával, a felszíni vizek védelmével és minőségének javításával, a felszín alatti vízkészletek szennyeződésektől való védelmével és kímélő használatával.
- g) A versenyképesség fenntartható erősítése a „hazai Lisszaboni Stratégia” kidolgozásával és folyamatos monitoringjával, javításával.
- h) A fenntartható termelési eljárások és fogyasztói szokások erősítése a termelés természeti erőforrásigényeinek csökkentésével, a „tisza technológiák” hazai elterjesztésével, aktív fogyasztói szemléletformálással.

- i) Az energiagazdálkodás átalakítása a hazai megújuló energiaforrások feltárásával és használatuk növelésével, az energiatakarékosság és a megújuló energetikai innovációk ösztönzésével.
- j) A fenntartható mobilitás és térszerkezet kialakítása a területi különbségek mérséklésével, a kiegyensúlyozott funkcionális településhálózat megteremtésével, mely csökkenti a hosszú távú lakossági közlekedési igényt. A környezetbarát tömegközlekedés szerepének erősítésével és az úthálózat fejlesztésével csökkenthető a közlekedés üvegházhatású gáz kibocsátása.
- k) A fenntartható fejlődést elősegítő gazdaságösztönzési rendszer kialakítása a költségvetési egyensúly megteremtésével, a megelőző szemléletű törvényi szabályozással, az adóterhek élők munkájáról a környezethasználatra történő átcsoportosításával, a környezeti irányítási rendszerek és a termékciklusmenedzsment bevezetésének ösztönzésével.

Észak-alföldi Regionális Operatív Program 2009-2013

Az Észak-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács 2009. május 10-i ülésén megtárgyalta és jóváhagyta az Észak-Alföldi Operatív Programot (ÉAOP). Az operatív programot az Európai Bizottság a tagállammal folytatott egyeztetéseket követően 2009. augusztus 1-én hivatalosan is elfogadta.

Az ÉAOP végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások – koherenciában a 1083/2008-os általános rendelet IV. fejezetének 17. cikkével, az ÚMFT horizontális céljaival és az Európai Tanács által elfogadott (2008. június 15-16.), megújított Fenntartható Fejlesztési Stratégia fő kihívásaival – támogatják a fenntartható fejlődést, valamint a környezet védelméhez és állapotának javításához kapcsolódó célkitűzéseket, ezen belül az éghajlatváltozás korlátozását.

Ahhoz, hogy a fejlesztéspolitika ne élje fel a hosszabb távú fejlődés erőforrásait, a fejlesztéseknek maradéktalanul meg kell felelniük a fenntarthatóság elvének környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból egyaránt, a götebörgi célkitűzéseknek megfelelően.

Fenntarthatónak tekinthető az a fejlesztés, amely tekintettel van a természeti és emberi erőforrásokra (beleértve a természeti értékeket, területeket, tájakat, a biológiai sokféleséget, az emberi egészséget, a társadalmi kohéziót, a demográfiai jellemzőket is), azok terhelhetőségének degradációt nem okozó mértékére, az épített környezet és kulturális

örökség megóvására, gazdaságilag fenntartható módon történő hasznosítására. A fejlesztést szabályozó feltételként figyelembe veszi egy adott terület ökológiai rendszerének (beleértve az ott élő embereket is) eltartóképességét. Így regionális fejlesztéspolitikai szinten kiemelt figyelmet kap a fenntarthatóság, azon belül kiemelten a környezetvédelem kérdése, amely mind tervezési, mind pedig megvalósítási és monitoring szinten érvényesül. A környezetvédelmi fenntarthatóság mellett kiemelt figyelmet kell fordítani a fejlesztések társadalmi fenntarthatóságára, azaz olyan fejlesztések támogatására kell törekedni, amelyek nem károsítják a helyi közösségeket, erősítik a helyi társadalmat, hozzájárulnak a társadalmi értékek megőrzéséhez és fejlesztéséhez, valamint csökkentik a társadalmi szereplőket fenyegető kockázatokat.

Az OP végrehajtása során megvalósítandó egyes beavatkozások, kiemelten az integrált településfejlesztési műveletek - koherenciában a 2008/32 EK irányelvvel, az Unió Energiahatékonysági Akciótervének 6. prioritásával és a 1080/2008 EK rendelet 7. cikkével – kiemelten támogatják az energia-hatékonysági és -takarékosági beruházásokat, azon belül a több családos lakóházak és a hatósági vagy nonprofit szolgáltató tulajdonában lévő, az alacsony jövedelmű háztartások, vagy a különleges szükségletekkel rendelkezők számára lakóhelyül használt épületek megújítását.

Az ÉAOP a horizontális fenntartható fejlődést elsősorban az alábbiak szerint értelmezi az egyes beavatkozások keretében:

- A program keretében csak olyan fejlesztések támogathatók, amelyek nem haladják meg a természeti környezet eltartó képességét és terhelhetőségét, valamint nem okoznak visszafordíthatatlan károsodást a természeti környezetben.
- A fejlesztések esetében mindenhol előnyben kell részesíteni az anyag- és energiatakarékos, hulladékcsökkentő megoldásokat, az elérhető legjobb technológiák (BAT) alkalmazását.
- Az egyes beavatkozásoknál az ingatlanok fejlesztésénél törekedni kell az energiahatékonyság és energiatakarékosság megvalósítására.
- Csak olyan fejlesztések támogathatók, amelyek nem haladják meg a társadalmi környezet terhelhetőségét.
- Csak olyan fejlesztések támogathatók, amelyek gazdasági és pénzügyi fenntarthatósága biztosított.
- A fejlesztések esetében előnyben kell részesíteni a földhasználat-kímélő és környezetbarát, zöldfelület-növelő megoldásokat.

- A programból támogatott fejlesztéseknek – kiemelten az ipari területekre, úthálózatra, turisztikai attrakciókra és település-rehabilitációra vonatkozó fejlesztéseknek – különös figyelmet kell fordítaniuk a régió Natura 2000 területeire, a fejlesztések károsan nem befolyásolhatják ezen területek természeti értékeit.

Az Észak-alföldi operatív program átfogó céljának megvalósulását az alábbi specifikus célok segítik elő:

1. specifikus cél: A régió kis- és középvállalkozói szektorának megerősítése.
2. specifikus cél: A turizmus jövedelemtermelő képességének javítása.
3. specifikus cél: A lakosság mobilitásának javítása.
4. specifikus cél: A humán erőforrás fejlesztése.
5. specifikus cél: Az épített és természeti környezet állapotának javítása.

Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója

Hajdú-Bihar megye területfejlesztési koncepciója és stratégiai programja a megye következő Európai Unió költségvetési periódusra való felkészülésének fontos tervdokumentumai, amelyekben megfogalmazásra kerültek a megye hosszú távú fejlődésének stratégiai irányai és a fejlesztés célrendszere.

A jövőkép és a misszió alapján meghatározásra kerültek Hajdú-Bihar megye területfejlesztésének stratégiai céljai: „A gazdasági versenyképesség erősítése”, és „Az életminőség javítása”.

A megye adottságai és a bemutatott stratégiai célok elérése érdekében tehát a következő fejlesztési prioritások kerültek kijelölésre.

- a) Tudásbázis fejlesztése
- b) Idegenforgalmi versenyképesség növelése
- c) Vállalkozási környezet fejlesztése
- d) Agro-business ágazat erősítése
- e) Területi felzárkózás és a megye belső kohéziójának erősítése

A dokumentumban vázolt jövőkép szintén utal a környezetipar kiemelkedő fontosságára. Ez az ágazat mind a nemzetközi tendenciákat figyelembe véve, mind az Európai Unió és hazai fejlesztési elképzelések alapján egyre jelentősebb szerepet tölt be a gazdaságban. A környezetipar és a hozzá kapcsolódó tevékenységek, valamint az ágazat fejlesztési és kutatási

bázisa a gazdaság rendkívül széles spektrumát ölelik fel. Többek között a környezetvédelem, a kommunális közszolgáltatások, az energetika, a vegyipar, a biotechnológia, a gépipar, és a mezőgazdaság bizonyos területei alkotják a környezetipart. Akárcsak az egészségipar, a környezetipar is több ágazathoz és fejlesztési területéhez kapcsolódik.

3.3 Biharnagybajom fejlesztési dokumentumainak fenntarthatósági vonatkozásai

A települési környezetvédelmi program kapcsolódási területei

A LA21 építőköveit tekintve a fenntartható fejlődés értelmében vett cselekvés előfeltétele a település fennálló helyzetének ismerete, pl. (környezeti problémákra fókuszálva) ismeretek:

- az önkormányzat területén a környezetterhelés és a természeti erőforrások felhasználásának mértékéről,
- az igazgatásban a környezet- és erőforrás menedzsmentről.

A **valós helyzet részletes feltárása**, az egyes szegmensek áttekintése, az információk összegyűjtése, a jelen állapot teljes körű meghatározása lehetővé teszi, hogy a megvalósításnál a helyi Agenda 21 minden vonatkozását és területét figyelembe vehessük, és a megfelelő célokat és programokat fogalmazzuk meg.

A helyzetértékelési (állapot felmérési) vizsgálatokat rendszeres időközönként meg kell ismételni, hogy megállapítható legyen, az Agenda 21 keretében megvalósított programok tényleg a megfelelő célok megvalósításához vezetnek-e. A megvalósítás során hosszabb távon hasznos lehet különösen a Polgármesteri Hivatal és egyéb önkormányzati intézményekre vonatkozóan környezetközpontú irányítási rendszer kiépítése és működtetése.

Az előzőekben leírtak alapján látható, hogy a Környezetvédelmi Program kiemelt jelentőséggel, számos kapcsolódási ponttal bír az LA21 elkészítéséhez. Az LA21 kulcsszerepet szán a helyi önkormányzatoknak a helyi fenntarthatóság megvalósításában. Összességében több mint egy környezetvédelmi program ("zöld" terv).

Feladata integrálni a helyi környezeti, társadalmi, gazdasági és kulturális kérdéseket, problémákat, hosszú távon biztosítani a helyi polgárok életminőségét a fenntartható fejlődés

alapelvi alapján. A feladatok megfogalmazásába és megvalósításába bevonja a helyi közösség valamennyi résztvevőjét és szektorát, és támogatja a helyi demokratikus folyamatokat. A helyi önkormányzatok és a közigazgatási területükön működő érdekelt felek egyaránt fontos szereplők a program megvalósításában. A komplex program és hatékony megvalósítása feltételezi, hogy minden érintett lehetőségeinek és igényeinek megfelelően részt vesz a kidolgozásban és a megvalósításban. Természetesen a helyi hatóságok és az érintett vezetők feladata, hogy a cselekvési lehetőségeket maximálisan kihasználják.

A következő fejezetekben a vizsgálandó terület bemutatására, környezeti elemeinek helyzetfeltárására, a megtett intézkedések, eredmények bemutatására, stratégiák, eredmény-mutatók meghatározására kerül sor az elfogadott Környezetvédelmi Program alapján.

4. Fenntarthatósági stratégia megfogalmazása

4.1 A Local Agenda 21 szerkezete

Amint azt a fenntartható fejlődés lényegének megfogalmazásakor is kiemeltük, a LA21 három terület – a társadalom, a környezet és a gazdaság – egységes rendszerbe foglalása, ahol a fenntarthatóság elve alapján a természeti-környezeti értékeknek van elsőbbsége.

A fenntarthatóság lokális programja:

Ökológiai szempontból a helyi környezet káros anyagoktól való védelmével és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával garantálja a lakosság hosszú távú jólétét, valamint a növény- és állatvilág életkörülményeit és sokféleségét.

Gyakorlati megvalósulása:

- biztosítja a levegő, a víz és a talaj védelmet,
- kihasználja az energiafelhasználás hatékony és megújuló lehetőségeit,
- védi az emberi életet a zajtól és egyéb káros behatásoktól,
- gondoskodik a növény- és állatvilág számára szükséges természetes körülményekről.

Gazdasági szempontból – jelentős mértékben támaszkodik az emberi munkaerőre, a megújuló erőforrásokra és a nemzetgazdaság egésze szempontjából optimális gazdálkodási formációkra.

Tehát egy helyi gazdasági rendszer akkor fenntartható, ha:

- törekszik a minél értelmesebb munkamegosztás kialakítására,
- ösztönzi a jövő orientált gazdasági tevékenységeket,
- előnyben részesíti a helyi lehetőségeket, adottságokat és erőforrásokat,
- a környezeti- és egyéb társadalmi költségek a gazdasági kalkuláció részét képezik.

Társadalmi szempontból helyi konszenzus az alapértékekről, az egészséges életkörülményekről, a jelenlegi és a jövőgenerációk számára szükséges feltételek biztosításáról.

Gyakorlati megvalósulása:

- fennáll a szociális egyenlőség és szolidaritás,
- a polgárok számára adott egy szociokulturális bázis a további fejlődéshez,
- a kerület törekszik az építészeti és esztétikai minőség kialakítására,
- társadalom- és környezet konform műszaki-technikai és szociális infrastruktúrát működtet,
- a hatóságok ösztönzik és támogatják az egészséges, biztonságot nyújtó, attraktív élettér kialakítását.

A fenti hármas kapcsolatrendszeren belül fontos, hogy **fokozatosan átalakítsuk a társadalom-természet-gazdaság hagyományos kapcsolatrendszerét a fenntartható fejlődés stratégiai elvének megfelelően.**

A társadalom-természet-gazdaság hármas rendszerének egységes programba foglalása olyan elméleti séma, amely a gyakorlatban valószínűleg jelentősen módosul. Nem valószínű, hogy minden lépés ebben a sorrendben következik be.

A régióra, megyére, településekre készült különböző koncepciók, tervek alapvetően meghatározzák az egyes területek lehetséges fejlesztési, fejlődési irányait. A Local Agenda 21 programban megfogalmazott hosszú távú fejlesztési irányelvek, ill. rövidtávon megvalósítható programok, projektek összhangban állnak a tervhierarchia magasabb szintjén álló dokumentumokkal, tervekkel.

A Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Koncepció célkitűzései között szerepel, hogy a megye minőségi életszínvonalat biztosítson a lakói számára, támaszkodjon a helyi adottságokra, belső erőforrásaira, valamint hangsúlyozza az együttműködés fontosságát. Külön célként jelenik meg az idegenforgalom fejlesztése, többek között a turizmus, a természethez kötődő aktív- és hobbiturizmus és az ökoturizmus szerepének erősítése. Az

irányvonalak, a hosszú távú fejlesztési elképzelések meghatározásakor nem lehet csak a településre, ill. annak közvetlen környezetére koncentrálni.

Minden esetben figyelembe kell venni a tágabb környezetben zajló folyamatokat, mert azok alapvetően befolyásolják a településfejlesztés lehetőségeit. A célterületen kívül történt fejlesztések pozitív hatással lehetnek a közvetlen célterületre, javíthatják az életminőség színvonalát, de ugyanúgy előfordulhatnak negatív irányú következmények is, melyek az adott területet tekintve káros folyamatokat indítanak el. Fontos szempont, hogy törekedni kell az együttműködésre, nemcsak az Önkormányzat és a lakosság, vagy a gazdasági és civil szervezetek között, hanem tágabb értelemben véve, a térségi, kistérségi szinten is. Az így létrejött kapcsolatok hatékony fellépést tesznek lehetővé a térségi, települési programok és egyéb fejlesztési elképzelések megvalósítása során.

Biharnagybajom Fenntarthatósági Stratégiájának kidolgozása során figyelembe vettük a község érvényben lévő fejlesztési koncepcióit, dokumentumait, melyek tételes megnevezésére és hivatkozására az anyag korábbi fejezeteiben már sort kerítettünk.

A fent említett dokumentumok alapján megállapítható, hogy Biharnagybajom jelenleg rendelkezik fejlesztési célrendszerrel. A helyi fenntartható fejlődési stratégiának nem célja egy teljesen új stratégia kialakítása, inkább egy tervezési szemléletváltást kíván elősegíteni fejlesztési célok megállapítása, csoportosítása és végrehajtása során a fenntarthatóság elveinek figyelembevételével.

4.2 SWOT analízis

A SWOT analízis a stratégiai tervezés egyik módszere, eszköze, amelynek segítségével az adott település, jelen esetben Biharnagybajom a helyzetelemzési részben kifejtett gazdasági, társadalmi és környezeti adottságokból eredő erőforrásainak felhasználásával az európai piaci életképesség ismeretében olyan feladatokat és stratégiai szempontokat határozott meg, amely vizsgálatával (SWOT analízis erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) a fenntarthatósági programját meg kívánja valósítani.

A SWOT analízis módszerével megvizsgálva a stratégiai célterületeket (társadalmi, gazdasági és környezeti erőforrások), az alábbi táblázatban olyan tényeket és realitásokat vettünk számba, amelyek a Fenntarthatósági terv megvalósíthatóságát befolyásolhatják.

Erősségek	Gyengeségek
<p><u>Társadalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A fiatalok aránya az össznépességben kedvező. ▪ A fiatal lakosság fokozott érdeklődése a környezetvédelem kérdéseivel kapcsolatosan. ▪ A kistelepülési közösség jó összetartó ereje. ▪ Nagyon erős lokálpatriotizmus a települési lakosok túlnyomó részének körében. ▪ A szelektív hulladékgyűjtés működéséhez a lakosság rendkívül pozitívan áll hozzá. ▪ Erős a helyi társadalomban rejlő kulturális potenciál. ▪ A településen dolgozó, munkaszerető emberek élnek. ▪ Sok a kreatív, ötletgazdag, problémaorientált gondolkodás módú ember. ▪ Színes a lakosság összetétele, aktív hagyományápolása. ▪ A lakosok körében kiemelten pozitív vélemény tapasztalható településsel kapcsolatos érzelmek tekintetében. ▪ Magas a települési együttműködési készség a lakosság részéről. ▪ A község régi, védelemre méltó épületei jelentős településképi értéket képviselnek. <p><u>Gazdaság:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A magas napfényes-óraszám kedvező a mezőgazdaságnak és a turizmusnak. ▪ A talaj sík, könnyen művelhető, jól melegedő, értékes termőtalaj. ▪ Gazdag természeti hagyományok, tapasztalatok: szántóföldi zöldség, gyümölcs kultúrák, valamint állattenyésztés területén. ▪ A település területén az elsősorban kommunális, mezőgazdasági és ökológiai célú felszíni vízellátás biztosítható. A település kellő mennyiségű öntözővízzel ellátható a Nyugati-főcsatornából. 	<p><u>Társadalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A fiatal lakosság alacsony informáltsága a környezetvédelem kérdéseivel kapcsolatosan. ▪ Az össznépesség képzettségi szintje alacsony. ▪ A településen megfigyelhető csökkenő gyermekvállalási hajlandóság. ▪ Kevés a civil szervezet és a civil kezdeményezés. ▪ Költséghímélő szabadidős lehetőségek száma növelendő. ▪ A munkanélküliek magas száma. ▪ Hiányos tömegközlekedés, a lakosság a terület fejlesztését igényli. ▪ A civil szervezetek jobb anyagi körülmények között nagyobb eredményességgel működhetnének. ▪ A település belterületi részei nem összefüggő egységet alkotnak. A központi résztől időnként jelentős távolságra találhatóak a lakott tanyaközpontok, amelyek infrastrukturális szempontból elmaradtak. <p><u>Gazdaság:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A mezőgazdaságban nincs elegendő kézimunkaerő. ▪ Elaprózott mezőgazdasági birtokszerkezet. ▪ Egypólusú, az agrárágazatra épülő gazdaság. ▪ Kevés a helyi munkalehetőség, főleg a magasabban képzett munkaerő számára. ▪ Nem megfelelő a településen a középvállalati réteg jelenléte. ▪ A belterületi zöldterületi fejlesztésekhez szükséges helyi anyagi keret nagysága alacsony. ▪ A gazdaság szereplői közötti összefogás alacsony. ▪ A településen a környezetkímélő technológiák alacsony aránya. ▪ A településen az útburkolat minősége

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Megfelelő víz, gáz, villamos energiaellátás. ▪ Települési családi gazdaságok jó aránya, bio-termesztés jó lehetőségei. <p><u>Környezet:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Alacsony a környezetszennyezés, egészséges a környezet. ▪ Élhető, lakható település. ▪ Arányaiban nagy zöldfelülettel rendelkezik a település. ▪ A táj környezetvédelmi szempontból védett és kiemelt értékei, a művelt és művelésen kívüli terület megoszlása. ▪ A helyi termelő és szolgáltató szektor környezetterhelése kicsi. ▪ Biharnagybajom település egyik legfőbb értéke a természeti és tájképi értékekben gazdag természeti környezet. ▪ A természeti értékek, a csendes, jó levegőjű táj, és az elfogadható minőségű utak jó alapot teremtenek a környezeti nevelés, ökoturizmus, a kerékpáros turizmus megvalósításához. ▪ A csatornák és tavak remek feltételeket biztosítanak a kis léptékű, a környezetére káros hatást nem gyakorló horgászturizmus számára. 	<p>külterületen rossznak nevezhető.</p> <p><u>Környezet:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kevés a fejlesztésre fordítható forrás. ▪ A lakosság bizonyos részénél igénytelenség a települési környezet iránt. ▪ Nem megfelelő minőségű a földúthálózat. ▪ Nem kielégítő az informatikai infrastruktúra. ▪ A település területén található csatornák egy része évtizedek óta nem karbantartott, erősen feliszapolódott, és növényzettel benőtt. ▪ Biharnagybajom területének jelentős része közepesen belvíz veszélyeztetett, a talajvíz általában kis mélységben található.
Lehetőségek	Veszélyek
<p><u>Társadalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A jelenlegi színes kultúrpotenciálra épített rendezvényekkel, programokkal a társadalmi összefogás és a civil szféra erősítése. ▪ A lakosság szereti a települését és a nehézségek ellenére is kötődik hozzá. ▪ A helyi diákság körében a környezettudatos nevelés bevezetése, előtérbe helyezése, majd annak megtartása. ▪ A települési gyalogos közlekedés, járdák, zebrák fejlesztése, a lakosság körében megjelenő egyértelmű igénynek megfelelően. ▪ A lakosság kifejezetten pozitív hozzáállása a szelektív hulladékgyűjtéshez, a települési fa- és virágültetéshez, közterületek 	<p><u>Társadalom:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A külterületi népesség fokozatosan előregedik. ▪ Még mindig fogy a népesség. Főleg a képzett, fiatal generációk elvándorlása jelenthet veszélyt. ▪ A gyerekek elvitele más városi iskolákba erősítheti az előbbi folyamatot. ▪ A közösségi ügyek iránti passzivitás a lakosság részéről gátolhatja a fejlődést. ▪ Erősödhet a települési felnőtt lakosság érdektelensége a környezetvédelem iránt. ▪ A települési elvándorlási ráta növekedése. ▪ Az öregedési index növekedése. ▪ A meglévő lokálpatriotizmus fokozatos háttérbe szorulása. <p><u>Gazdaság:</u></p>

takarításához.

- A települési boltok és szolgáltatóegységek számának növelése, új vállalkozások betelepülésének elősegítése, a helyi lakosság nagyobb megelégedésére.
- A települési illegális szennyvízszikkasztók megszüntetése, a csatornahálózatra történő rákötések számának növelése.
- Vízhálózat-rekonstrukció a település területén, szakértői anyag előírásai szerint.
- A közösségi tudat erősítése.
- Magasabb végzettségű lakosok helyben tartása.
- Új helyi munkahely-teremtési lehetőségek vizsgálata, kiemelt tekintettel a munkanélküli családokra, és a gyermekes nők munka világába való visszatérésére.
- Egészséges ivóvíz biztosítása (A Észak-alföldi Régió Ivóvízminőség javító Program helyi megvalósulásának segítése).
- Légszennyező anyag kibocsátásának mérséklése, elsősorban a lakossági tüzelés korszerűsítése által.

Gazdaság:

- Szabad munkaerő kapacitás főleg a nők körében.
- Jó adottságok a falusi turizmushoz.
- A terület extenzív, biogazdálkodásra alkalmas.
- Az erdőterületek növekedése a turizmus, erdő- és vadgazdálkodás és a méhészet fejlődését eredményezheti.
- Megújuló energiaforrások hasznosítása.
- Új, korszerű, környezetet kevésbé károsító energiahordozók racionális felhasználása.
- Az ökológiai adottságoknak legjobban megfelelő talajhasználat bővítése, és fenntartható mezőgazdaság megvalósítása, terjesztése.
- Az intenzív talajhasználat felváltása extenzív talajhasználat megvalósításával,

- Az egyoldalú agrárágazati dominancia túlérzékennyé teheti a gazdaságot.
- A kertészeti tevékenységet sújtó EU intézkedések, a működést korlátozó jogi rendelkezések a gazdálkodók agrártevékenységi szándékát korlátozza
- Az EU agrárpiaci helyzetének függvényében a helyi gazdálkodási szándék az adottságok kihasználását korlátozza
- Illegális vendégmunkások jelenléte.
- Az infrastruktúra fejlesztésére jelenleg rendelkezésre álló hitelek, támogatások beszűkülése.
- A mezőgazdasági termelés nem párosul környezetvédelmi beruházásokkal, a környezetvédelmi beruházások háttérbe szorulnak.
- A nem megfelelő talajművelés sok helyen a talajok minőségét rontja.
- Biharnagybajom a megye egyik kevésbé dinamikus fejlődő területén fekszik.

Környezet:

- Csapadék hiány, elsivatagosodás.
- Vízgazdálkodási problémák: belvízelvezetés, illegális kutak helyi öntözési céllal történő használata.
- Kevés központi fejlesztési forrás jut a településnek.
- A meglévő hasznosítható hulladékok kikerülnek a településről az Hajdúböszörmény HHG Kft.-vel kötött szerződés miatt.
- Környezetterhelő tevékenységek betelepülése a térségbe.
- A talajok kimerülése.
- A felszín alatti vizek szennyezettségének növekedése.
- A légszennyezettség növekedése (mezőgazdasági idényben porszennyezés révén).
- Az allergén növények számának időszakos növekedése.

<p>a környezetileg érzékeny és gyenge termőképességű területeken.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A környezetvédelem fejlesztését elősegítő támogatások igénybevétele. <p><u>Környezet:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A logisztikailag kedvező földrajzi elhelyezkedés: jó megközelíthetőség, közeli városok, aránylag nagy átmenő forgalom. ▪ A térségi kistelepülések igény szerinti szolgáltatásainak biztosítása a település intézményei és vállalkozói körének lehetőségével. ▪ A helyi környezetvédelmi program felülvizsgálatának elkészítése. ▪ Rendszeres parlagfű-mentesítés. ▪ Zöldfelület-fejlesztés, rendezés. 	
--	--

Fenntarthatósági szempontból legjelentősebb problémák és megoldandó feladatok

Fenntarthatósági szempontból is jelentős probléma, hogy a helyi, helyben előállított, vagy feldolgozott termékek iránti kereslet alacsony, a Biharnagybajomi lakosság előnyben részesíti a döntően importból származó olcsó, tömegtermékeket.

A helyzetfeltárás megállapítása alapján Biharnagybajomban a humán erőforrás képzettsége a megyei átlagnak megfelelő, azonban a Biharnagybajomba települni szándékozó vállalkozások számára mégsem áll rendelkezésre megfelelő végzettségű és tapasztalt munkaező (a közép- és felsőfokú műszaki végzettséggel rendelkezők száma alacsony, a képzési rendszer lassan tud csak reagálni a piaci igényekre).

Fenntarthatósági szempontból probléma a megújuló energiákban rejlő lehetőségek kihasználatlansága, a lakosság megújuló energiaforrások, energiahatékonysággal kapcsolatos konkrét (saját beruházásaikhoz hasznosítható) ismeretének hiánya. Biharnagybajom napfényes település, a napenergia hasznosítás mintatelepülése is lehetne, ha az ebben rejlő lehetőségeket kiaknázná, valamint a beruházás költségeinek csökkentését célzó támogatásokat nagyobb mértékben venné igénybe.

A lakosság nem rendelkezik elegendő információval életmódjának (közlekedési módok, környezetvédelem, fenntarthatóság, energiatudatosság) környezeti hatásairól, ezért sok esetben a döntéshozatal a fenntarthatósági szempontok figyelembevétele nélkül történik.

Az összefogás, együttműködés alacsony szintje általános probléma a település civil-, önkormányzati-, képzési-, vállalkozói szereplői között, és ezáltal Biharnagybajom fejlődésének korlátjává is válhat.

4.3 Biharnagybajom fenntarthatósági stratégiájának főbb céljai

A település adottságainak, lehetőségeinek és jelenlegi helyzetének figyelembevételével kerültek kijelölésre Biharnagybajom fenntarthatósági stratégiai irányai, valamint a hosszú távú célok elérését segítő projektötletek.

Fenntarthatósági szempontból célszerű a helyi, helyben előállított vagy feldolgozott termékek fogyasztásának ösztönzése, ezáltal nő a helyi vállalkozások, termelők által a munkahelyteremtés, valamint a munkahelymegtartás. A Biharnagybajomi adottságoknak megfelelően cél egy olyan nagyvállalat betelepítése, mely kihasználja azt a lehetőséget, hogy Biharnagybajom agrártermelő és élelmiszeripar-alapú település.

A megújuló energiaforrások kihasználása, hasznosítását célzó rendszerek kialakítása során célszerű helyi szakemberek bevonása, vállalkozók ösztönzése.

Olyan szemléletformáló aktivitásra van szükség, amely nem elvontan közelíti meg a klímaváltozás okozta következményeket és nem nevelni akarja helyes viselkedésre a lakosságot, hanem közelebb hozza a megújuló energiák által kínált lehetőségeket és az ezeket közvetlenül érintő gazdasági racionalitásokat az emberekhez. Ahhoz, hogy hatékony intézkedések és eredmények valósuljanak meg, alapos, összehangolt, egymásra épülő tudatformálási munka szükséges, hogy a társadalom és a gazdaság minden szereplője bekapcsolódhasson a folyamatokba.

A Fenntartható Fejlődési Program környezeti célkitűzései:

Átfogó célok

- Szemléletformálás, a mindennapi élet környezettudatossá tétele;
- Környezettudatosság a településfejlesztés során;
- Környezetvédelmi program megvalósítása;
- Oktatás, nevelés, képzés.

Egyéb célkitűzések:

- Parkosítás, zöldfelületek arányának növelése;

- Kerékpárutak kialakítása, túraösvények létesítése;
- Környezetvédelmi szemlélet erősítése az oktatásban;
- Energiafelhasználás mértékének csökkentése;
- Településrendezési terv alakítása során környezettudatosság fokozott érvényre juttatása;
- Közlekedésből származó környezetterhelés minimalizálása;
- Illegális hulladéklerakások felszámolása, jelentősen megemelt bírságtétel meghatározása;
- Környezeti Információs Rendszer Kialakítása, nyilvánossá tétele;

A Fenntartható Fejlődési Program társadalmi célkitűzései:

Elsődleges célok:

- A fenntartható fejlődés elveinek széleskörű ismertetése (LA 21, Riói csúcs)
- Hátrányos helyzetű csoportok (kisebbségek, fogyatékkal élők) képviselőinek bevonása döntéshozatali folyamatokba, jogalkotási metódusba
- Egészséges életmódra való nevelés.
- Ifjúsági sport és szabadidős tevékenység lehetőségének biztosításával és rendezvényekkel fellépés a drogfogyasztás ellen
- Közterhek arányosságának biztosítása

Egyéb célkitűzések:

- Kisgyermekes Családok részére programok szervezése;
- Kommunikáció és tájékoztatás minőségének javítása a lakosság felé;
  - Kerékpárút építése- turizmus fellendítése;
  - Esélyegyenlőség megvalósítása az oktatásban;
  - Közintézmények létesítése során akadálymentesség biztosítása;
  - Az önkormányzati intézetekben az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvét érvényesíti, ennek érdekében felülvizsgálja a bérezési rendszerét és az esetleges hátrányos helyzetek kialakulásának okait.

A Fenntartható Fejlődési Program gazdasági szempontú célkitűzései:

Elsődleges célok

- Településfejlesztés a fenntartható fejlődés elvének érvényesítésével;
- Forrásteremtés, pályázatok készítése, kisvállalkozások segítése;
- Infrastruktúrafejlesztés.

Egyéb célkitűzések

- Energiatakarékosság érvényesítése;
- Környezetpolitika és a gazdasági fejlesztések harmonizációja;
- Új vállalkozások létesítésének támogatása, ezzel munkahelyek létesítése.

Kiemelten fontos célterületek

1. Szemléletformálás a fenntarthatóság érdekében – környezettudatosságra ösztönző marketing, egészséges életmódra és helyi termékek fogyasztására ösztönző, tudatos vásárlási döntések meghozatalát elősegítő marketing és szemléletformálás.

A fenntarthatósággal kapcsolatos stratégiai teendők közül az egyik legfontosabb a helyi lakosság és a döntéshozók szemléletében a környezetvédelmi szempontokra való odafigyelés, a hosszú távú gondolkodás „csírájának elültetése”. A gondolkodásmód váltás beruházási igénye lényegesen alacsonyabb egyéb környezetvédelmi fejlesztéseknél, csupán minőségi és gyakorlatorientált tájékoztatásra/képzésre, jó minták/példamutatásra van szükség (megjegyzendő azonban, hogy a szemléletmód, kultúra változtatása időigényes feladat).

A fenntarthatóságot szolgáló döntések és cselekedetek egy része nem igényel többlet pénzbeli ráfordítást, vagy túlzott mértékű befektetett munkát/időráfordítást (pl. szelektív hulladékgyűjtés, energiatakarékosság).

A fenntarthatósági stratégia megállapítása alapján pusztán a szemléletmódbeli változtatással a tudatosabb, átgondoltabb vásárlási döntésekkel jelentős mértékben csökkenthető Biharnagybajom környezetterhelése. Amennyiben a Biharnagybajomi vásárlók (lakossági, vállalati és önkormányzati/egyetemi szféra) vásárlásaik/beszerzéseik során előnyben részesítik a helyi termékeket és szolgáltatásokat, azáltal – jellemzően – hozzájárulhatnak környezetvédelmi szempontokhoz, a lokális szintű munkahelyteremtéshez és munkahelymegtartáshoz a jövedelmek helyben tartásához.

2. Mintaszerű energiafelhasználás különös tekintettel a megújuló energiákra – a Biharnagybajomi adottságoknak leginkább megfelelő megújuló energiák (pl. napenergia, geotermikus energia) mintaszerű felhasználása.

Biharnagybajom fenntarthatósági programjában stratégiai cél a megújuló energiákban rejlő lehetőségek kihasználása, az energia-felhasználás környezetterhelő hatásainak csökkentése.

Stratégiai cél tehát Biharnagybajom energetikai mintatelepüléssé alakítása. Fenntarthatósági cél a helyi lehetőségek felmérése és elemzése után olyan mintaértékű megújuló energiahasznosítási projektek valósuljanak meg, melyek tapasztalatai, eredményei széles körben elérhetővé válnak a lakosság és a vállalkozások számára; továbbá a megújuló energiára vonatkozó ismereteket olyan mértékben bővítik, amely alapján a helyi szereplők meg tudják hozni döntéseiket.

A mintaprojekt hatékonysága érdekében megújuló energiák használatát ösztönző, népszerűsítő kampányok, rendezvények szervezése is indokolt.

Amennyiben a mintaprojekt sikeres, úgy a megújuló energiák hasznosítását célzó rendszerek iránti helyi kereslet növekedni fog, melyet Biharnagybajomi szakemberek bevonásával célszerű kielégíteni. Ezért a fenntarthatóságot szolgáló, megújuló energiát hasznosító rendszerek telepítésre specializálódott szervezetek tevékenységét is támogatni, ösztönözni szükséges.

3. Fenntartható gazdaságfejlesztés - Gazdasági fejlődés két fő pillér mentén: Minőségi helyi termékek előállítására (és pl. mezőgazdasági termékek feldolgozása) mentén valamint élelmiszeripar mentén.

Fenntarthatósági szempontból célszerű a helyi, helyben előállított vagy feldolgozott termékek fogyasztása (elsősorban a szállítás környezetterhelő hatása miatt) – ennek azonban előfeltétele, hogy a lokális kínálat megfelelő színvonalú legyen, legyenek olyan termékek és szolgáltatások, melyekre fizetőképes kereslet mutatkozik Biharnagybajomban és környékén.

E stratégiai cél a helyi vállalkozások, termelők általi munkahelyteremtést, munkahelymegtartást hivatott szolgálni, termékfejlesztés és vállalkozásfejlesztés (illetve a vállalkozóvá válás ösztönzése) révén, valamint azon logika mentén, hogy a Biharnagybajom és környékén előállított termékek vásárlása hozzájárulhat a fenntarthatóbb gazdaságfejlesztéshez.

A magas hozzáadott érték előállítását és a munkahelyteremtést együttesen, rövid- és középtávon szem előtt tartó cél érdekében technológia-intenzív nagyvállalat Biharnagybajomba telepítése indokolt (a Biharnagybajomi adottságok mentén) – ez

ösztönzőleg hathat a spin-off cégeke is (pl. tapasztalatok, know-how alapján) és ez által hozzájárulhat a korábbi koncepciókban rögzített célokhoz is. A betelepülő nagyvállalat tevékenysége esetében preferált a környezetbarát technológiák alkalmazása és kerülendő/korlátozandó a nagy környezetterheléssel járó feladatok ellátása.

4. A fenntartható turizmus megteremtése - Kulturális/ifjúsági programokhoz /kapcsolódó turizmus.

A fenntarthatósági stratégia készítése során rögzítettük, hogy a természeti erőforrások felhasználásával, a kulturális értékek megőrzésével a tömegturizmus nem lehet célja Biharnagybajomban. Az Biharnagybajomi turizmus fejlesztése akkor lehet fenntartható, ha figyelembe vesszük Biharnagybajom turisztikai befogadóképességét és a helyi adottságokat és kultúrát, valamint a minőségi turisztikai szolgáltatások iránti keresletet ösztönözzük a mennyiségi szolgáltatások helyett.

Az előzőekben rögzítettek mentén a jelenleginél nagyobb hangsúlyt kell fektetni a környezetbarát, öko-. Illetve aktív turizmusra (pl. EuroVelo – kerékpárturizmus) – s akár marketing eszközökkel is ösztönözni az ilyen irányú keresletet Biharnagybajomban.

A minőségi turizmus mellett a szezonális kiküszöbölése és a hosszabb tartózkodási idő elérése a cél, melyhez a turisztikai szervezetek együttműködése (pl. TDM szervezet által), a helyi, térségi turisztikai programok összehangolása, „környezetbarát” turisztikai csomagok kínálása lehet az eszköz.

Kiugrási lehetőségként definiálható településünk esetén a helyi vallási, szakrális műemlékek látogatásának felfuttatása, vallási rendezvényeken való részvétel (hitélethez kapcsolódó ünnepek kapcsán, vagy egyházi kultúrájú zenei programokon, koncerteken való részvétel) zarándoklatok, lelkigyakorlatok szervezése. A vallási turizmus keretén belül a látogatók nagyon sokszor igénybe veszik az egyházi intézmények környékén található szálláshelyek szolgáltatásait. A látogatók fogadása plusz munkát és ezzel együtt bevételt is jelent, mivel fel kell készülni a látogatókra, takarítás, személyzet, világítás.

5. “Együttműködő település” - Összefogás, együttműködés a civil, önkormányzati, oktatási, vállalkozói szereplői között Biharnagybajom fejlődésének érdekében.

A település fejlődése jelentősen függ a döntéshozók együttműködésétől (önkormányzat - vállalkozások) és az érintettek (első sorban a lakosság) támogatottságától. A magyarországi együttműködési hajlandóság lényegesen alacsonyabb, mint más európai országokban

tapasztalható átlagos érték, ezért stratégiai cél, hogy Biharnagybajom érdekében, a település fejlődése céljából erősödjön a kooperáció.

Az együttműködés közös érdekek mentén valósulhat meg hatékonyan – egy közös, mindenki által elfogadott cél lehet a fenntarthatóság és/vagy a környezetvédelem. A közös gondolkodás, közös célok meghatározása érdekében a település életének meghatározó döntéshozóinak rendszeres egyeztetését javasoljuk, valamint felhívjuk a figyelmet a lakosság és civil szféra bevonására – már a döntés előkészítési fázisban. A megfelelően előkészített – széles társadalmi réteg bevonásával előkészített fejlesztések megvalósítása várhatóan egyszerűbb, hatékonyabb, a lakosság által nagyobb arányban támogatott.

Az együttműködési készség, és a „csapatmunka” erősítése érdekében a település életének különböző területein javasoljuk „csapatépítő” szándékkal rendezvények, szakmai programok szervezését (pl. ifjúsági és kulturális programok, fenntarthatósági rendezvények).

4.4 Fenntarthatósági megvalósítási terv

Biharnagybajom település fenntarthatósági tervének megvalósítását elősegítik a megfogalmazott célkitűzések és az ezekhez kapcsolódó intézkedési javaslatok, amelyek környezeti, társadalmi és gazdasági téren egyaránt összefoglalják az aktuális, helyi szinten beazonosítható problémákat, és ezekre vázolnak fel megoldási lépéseket.

Jelen fenntarthatósági tervek és célok kidolgozása konzultáción alapul. A konzultáción meghatározásra került az elvégzendő feladatok, elérendő célkitűzések, intézkedések köre.

A környezetvédelem terén kitűzött célokat a környezetvédelmi program részletesen tartalmazza, így a jelen terv a környezetvédelem mellett elsősorban a gazdasági és társadalmi területre koncentrál. Jelen terv a környezetvédelem terén azonosított, illetve a környezetvédelmi programban nem szereplő (esetleg attól eltérő) célokat is megfogalmaz.

A célokon túl szinten meghatározásra került elérésének tervezett időtávja (rövid, közép vagy hosszútáv) és azok megvalósításához, eléréséhez tervezett intézkedések köre.

Az ütemezés meghatározásakor az adott feladat, cél fontosságán túl figyelembe vételre került az előkészítés, megvalósítás időszükséglete is. Így előfordul, hogy egy fontosnak ítélt feladat végrehajtása – az előkészítés időszükséglete miatt – csak középtávú célként jelenik meg.

Épített környezet és természeti értékek védelme

A helyi környezet káros anyagoktól való védelmével és a természeti erőforrások hatékony hasznosításával járul hozzá a lakosság hosszú távú jólétéhez, valamint a növény- és állatvilág életkörülményeinek fenntartásához és sokféleségének megőrzéséhez.

Épített környezet védelme

Cél: a kevesebb környezeti stressz hatást eredményező, megfelelő környezeti állapotjellemzőkkel rendelkező települési környezet fenntartása és kialakítása.

Megvalósítási terv:

A meglévő építészeti, helytörténeti és természeti értékek megőrzése, védelme és fejlesztése érdekében az alábbi szükséges feladatokat kell elvégezni:

- a népi építészeti értékek feltérképezése, értékvédelmi karbantartásuk támogatása;
- a természet-közeli állapotú területek védelmének biztosítása;
- új beépítéseknél kerülni kell a település arculatától idegen építészeti formákat és anyaghasználatot;
- szabályozási tervben biztosítani a hagyományos tájhasználat, beépítési mód kedvezőtlen változásainak elkerülését;
- a helyi védelemre javasolt területek, épületek, létesítmények valamint az építészeti örökség védelmét önkormányzati rendeletben kell biztosítani.

Természeti értékek védelme

Cél: Az országos és helyi jelentőségű védendő értékek feltárása, védett és védendő értékek állagának megóvása

Megvalósítási terv: Az ex lege természetvédelmi területek védelme mellett az ökológiai hálózat értékes elemeinek minősíthető, birtokvédelem megváltozásából adódó területhasználatok a területre hagyományos gazdálkodás figyelembe vételével bővíteni kell, a meglévők megóvásáról gondoskodni szükséges.

Zöldfelület fejlesztés és felújítás

Cél: A településen a zöldfelületek növelése, illetve a meglévő zöldterületek minőségének javítása, a zaj- és porszennyezés csökkentése mellett pedig a levegő tisztaságának növelése.

Megvalósítási terv: A fejlesztés keretében elsősorban út menti fasorok létesítése a cél, a felújítás tárgykörében pedig meglévő parkok és erdők felülvizsgálat utáni minőségjavítása a feladat. Mind a felújítást, mind a fejlesztést egy hosszú távú koncepció alapján kell végezni, a településközpontból indulva az egész belterületet érintő, átfogó program keretében. A központ korszerűsítésének keretében a település utcái, úthálózata, járdái, felújítása, zöldövezetének kialakítása a pályázati lehetőséggel biztosítani kell.

B, Környezetvédelem

Levegőtisztaság-védelem

Cél: A jó levegőminőség fenntartása, a település környezeti levegőminőségének javítása. Szén-dioxid kibocsátás csökkentése. Allergén anyagok csökkentése

Megvalósítási terv: A közlekedésből származó szilárd szennyezőanyag kibocsátását csökkenteni szükséges a kedvezőbb levegőminőségi állapot elérése érdekében. Továbbra is fokozott figyelmet kell szentelni a palagfű és más allergén gyomnövények elleni védekezésnek a közterületeken a mentesítés megszervezésével, a magánterületeken a megfelelő védekezés kikényszerítésével.

A következő lépések megtétele javasolt:

- a kerékpárral történő közlekedés népszerűsítése;
- palagfű mentesítési akciók meghirdetése;
- az elavult technológiai fűtőberendezések korszerűsítésével párhuzamosan (intézményi és lakossági, vállalkozói szinten) felülvizsgálata szükséges. A felülvizsgálatot célszerű abból a szempontból elvégezni, hogy, hatékonyabb energiafelhasználású fűtőberendezések létesítésével, hulladékokból gyártott pellett, mint tüzelőanyag felhasználásával a levegőtisztaság védelme érdekében a szennyezőanyag kibocsátás mértékét csökkenteni lehessen.

A felszíni- és felszín alatti vizek védelme, talajvédelem

Cél: A szennyvíz-csatornahálózatnak szakszerű üzemeltetésével gondoskodni lehet a talaj, a felszíni és felszín alatti vizek minőségének védelméről.

Megvalósítási terv: Az új beépítésre szánt területeket kialakítani, illetve igénybe venni csak teljes közműépítéssel, illetve a gerincvezetékek kiépítéséig szennyvíztároló közműpótló

alkalmazásával lehet. A csatornahálózattal ellátott területen növelni szükséges a rákötöttségi arányt. A szennyvíztisztítóban keletkező szennyvíziszapot, annak energiahordozó értéke miatt hasznosítását célszerű regionális szintű iszaptechnológiai telephely építésével megvalósítani.

Hulladékgazdálkodás

Cél: Települési szelektív hulladékgyűjtés lehetőségeinek bővítése, illegális hulladéklerakás visszaszorítása.

Megvalósítási terv: Az országos, regionális és helyi hulladékgazdálkodási tervek prioritásainak érvényesítése, a megelőzés szempontú hulladékgazdálkodás kialakítása. Környezetbarát és „a szennyező fizet” elven alapuló rendszer kialakítása. A termelési és a lakossági hulladékcsökkentés ösztönzése.

Lakossági veszélyes hulladékmennyiség csökkentése és szervezett begyűjtés megvalósítása. A begyűjtött hulladékkezelés az AKSD Kft. debreceni telephelyén megoldott. Nagyobb probléma az illegális hulladéklerakás, melynek visszaszorítása a hatékonyabb ellenőrzéssel, hulladékgyűjtési akciókkal lehetséges. A település agrárgazdálkodási helyzetéből adódó mezőgazdasági melléktermékek (törköly, söprű, venyige, gyümölcsmaradékok, egyéb zöldhulladékok, közterületi falevél) ipari mértékben történő hasznosítására biogáz telep létesítése indokolt.

A szelektív hulladékgyűjtés tervezésénél a település már 2005 évtől kezdve nagy hangsúlyt fektet a vezető személyek, és a lakosság tájékoztatására egyaránt. Jelentős tudatformálást lehet elérni lakossági fórumok összehívásával, előadások tartásával, valamint szórólapok kibocsátásával, melyek közvetlenül a lakók otthonába jutnak el. A folyamatos tájékoztatás és a változások könnyebb elfogadása, hétköznapi életbe való beillesztése érdekében fontos szerepet kap a helyi média, melyet jól érthetően, pontosan informálni kell.

A hulladékok szelektív gyűjtésére szolgáló gyűjtőedényzetek helyét forgalmas, jól megközelíthető helyen tanácsos kijelölni. Optimális lehet nagyobb élelmiszerüzlet mellett, a közintézmények közelében, valamint az általános iskola mellett. Ezáltal környezeti nevelési hatást is elérhetünk a tanulók körében.

Kerti hulladékok komposztálásának elősegítése, esővíz-gazdálkodás ösztönzése is kiemelten fontos feladat kell legyen. A zöld hulladék hasznosításnak két módja lehetséges:

1. A zöld hulladék külön gyűjtése és központi komposztálása.
2. Házi komposztálás.

Az első változat megvalósításához a plusz gyűjtőedényzet biztosítása és a külön gyűjtött hulladék elszállításának és a komposztálás feltételeinek biztosítása szükséges.

A házi komposztálás mértékének növeléséhez az ingatlanulajdonosok tájékoztatása és meggyőzése szükséges. Fontos célkitűzés az ésszerű vízgazdálkodás ösztönzése is, mely része a fenntartható fejlődésnek.

Veszélyes hulladékok elkülönített gyűjtéséhez kapcsolódóan lakossági begyűjtési akciók szervezése szükséges évente 2 alkalommal. A lakossági veszélyes hulladékok állandó gyűjtő helyeinek kiépítése, a lakosság ösztönzése a jól működő visszagyűjtő rendszerek használatára napjainkban már alap elvárás.

Zaj- és rezgésvédelem

Cél: A lakosság egészségvédelme, a településen pihenést, kikapcsolódást kereső vendégek nyugalma érdekében a környezeti zajok határértékeknek megfelelő szintre mérséklése.

Megvalósítási terv: A közlekedési zajszint csökkentése szükséges minden jelentősebb útvonal környezetében, ahol határértéket meghaladó terheléssel van jelen. Az üzemi tevékenységből származó zajokat (a zavaró telephelyeken elvégzett zajvédelmi intézkedések eredményeként) sikerült a megengedett értékek alá szorítani, ezek betartása szükséges a továbbiakban is. Az ipari és mezőgazdasági létesítmények körében zajforrások feltérképezése és a zajkibocsátás csökkentésnek felmérése.

Környezet tisztasága

Cél: Kevesebb környezeti terhet eredményező települési környezet kialakítása és fenntartása

Megvalósítási terv: A települési járdák, utak állapota, rendezettsége – nagymértékben javíthatja az ott élők közérzetét. A közterületek rendszeres takarítása szerepet játszik az ott élők közérzetének alakulásában, a káros környezeti hatások (pl. portterhelés) csökkentésében.

Az Önkormányzatnak be kell tartatnia a közterületekre vonatkozó helyi rendeletet, a szemelőkkel szemben hatékonyabb fellépés és bírság kiszabása jelent megoldást. A helyi önkormányzat vagy településgazdálkodási feladatokat ellátó szervezet igénybe vételével szükséges a használaton kívüli ingatlanok gondozásának ellenőrzése. Gondoskodni kell a települési hulladéktárolók és gyűjtők elhelyezéséről és rendszeres ürítéséről.

A felnőtt lakosság környezeti nevelése érdekében fel kell használni azokat a média adta lehetőségeket, amelyek minden korosztályhoz eljuttatja Biharnagybajom tisztaságának környezetének javítása érdekében meglévő eredményeket, tervezett intézkedéseket, ill. a környezetvédelemmel kapcsolatos aktualitásokat.

C, Infrastruktúra

Ivóvízellátás és szennyvízelvezetés

Cél: A lakosság egészséges ivóvízellátásának biztosítása, a települési szennyvízelvezetési infrastruktúra rendeltetésszerű, a lefedettsége megfelelő, a szennyvíztisztítási kapacitások hatékonysága növelés nélkül biztosítja a még szolgáltatásba be nem vont intézmények, lakosság által kibocsátott szennyvizek kezelését. A szennyvízcsatorna hálózat kiépítése hozzájárul a környezet és az ivóvízbázis védelméhez, a jobb életfeltételek megteremtéséhez, valamint vállalkozások, cégek betelepüléséhez is. A megvalósítással a település lakosainak infrastrukturális ellátottsága teljessé válik. A szennyvízhálózat kiépítést követően a település célja, a felszín alatti vizek szennyeződésének csökkentése, a talaj, talajvíz és rétegvíz minőségének megóvása a további szennyeződésektől.

Megvalósítási terv: Mivel a lakossági ivóvízellátás belterületen megfelelően biztosított, a hangsúly a külterületi ivóvízellátás minőségi fejlesztésén van.

Energiagazdálkodás

Cél: A jelenleg is használt energiák felhasználásának optimalizálása, megújuló energiák használatának elősegítése, fűtési alternatívák bevezetése

Megvalósítási terv: A megújuló energiák alkalmazásának alapvető szerepe van a fenntartható fejlődésben, mivel az ilyen módon nyert energia lényegesen kisebb környezetterheléssel jár a hagyományos, főleg fosszilis üzemanyagokon alapuló energiatermeléshez képest. A megújuló energiaforrások felhasználási arányának növelése, környezetbarát technológiák bevezetése, energiatakarékosságra való törekvés, melyhez szükség van a megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére. Települési, vagy intézményi szinten megvalósítható alternatív energiaforrások felhasználási lehetőségeinek számbavétele, megvalósítása. A lakosság rendszeres tájékoztatása az energiák ésszerű, takarékos használatáról. A közintézményekben törekedni kell az energiatakarékos izzók használatára. Alternatív energiák használata (biomassza erőmű, földhő) lehetőségek szerint. Megvizsgálandó Biharnagybajom

energiafelhasználásának csökkenése milyen mértékben javítható, egy biogáz erőmű, ill. saját célra használatos pellett/brikett/apríték tüzelés esetén a lakosságnál meglévő gázfogyasztás csökkentése.

Közlekedés fejlesztése

Cél: A biztonságos és a környezetbarát, esztétikus közlekedés kialakítása

Megvalósítási terv:

A meglévő szilárd útburkolattal ellátott úthálózat előregedett szakaszainak korszerűsítése.

- Az utak folyamatos és rendszeres karbantartása.
- Az elhasználódott, balesetveszélyes közterületi burkolatok felújítása, esztétikus, épített környezet kialakítása.
- A lehetséges kerékpárutak megépítése.
- A kerékpáros és gyalogos közlekedés népszerűsítése.

Környezettudatosság megteremtése

Cél: Az oktatás minden szintjén a környezetvédelmi tudatformálás integrált megjelenítése.

Megvalósítási terv: Az oktatás pedagógiai célrendszerében helyet kell adni a környezettudatos gondolkodás kialakításának, a fenntartható fejlődés előmozdításának. Rendkívül fontos a helyi környezeti értékek és problémák megismertetése a helyi lakossággal, illetve ezek kezelése. Cél egy olyan társadalom kialakítása, mely „úgy elégíti ki a jelenben élők szükségleteit, hogy az ne veszélyeztesse a jövő generációk szükségleteinek kielégítését”. A környezeti tudatosság társadalmi beágyazódásának elősegítése a szemléletformálás, környezettudatos gondolkodás kialakítása, az ismeretközvetítés, a környezeti információk terjesztése, aktív állampolgárrá nevelés és közösség fejlesztés révén.

Tervezett intézkedés:

1.) Nyilvánosság a község környezeti ügyeivel kapcsolatban

A környezeti tudatosság növelése mellett biztosítani szükséges a nyilvánosság részvételét az egyes tevékenységekkel kapcsolatos döntéshozatalban.

Ennek érdekében:

- lehetővé kell tenni a nyilvánosság számára a közmeghallgatást, vagy írásbeli bejelentés formájában a véleménynyilvánítást,

- elő kell segíteni az Interneten a közérdekű környezeti információk, adatok, éves jelentések nyilvánosságát,
- a település honlapján a közérdekű környezetvédelmi ügyekkel kapcsolatos fórum létrehozása.

Tudatformálás

Cél: Intézményi hulladékcsökkentő megoldások bevezetése. Alternatívák alkalmazása.

Megvalósítási terv: Az önkormányzati oktatási és kulturális intézményi hálózaton keresztül lehetőség van a keletkező hulladékmennyiség csökkentését szolgáló, a helyi hulladékgazdálkodási tervben részletezett nevelési és szemléletformálási programok teljesítésére.

Az Önkormányzat és a közszolgáltató közös hulladékgazdálkodási akciók megvalósítása:

- A környezetvédelmi ismeretek terjesztése érdekében ismeretterjesztő kiadvány térítése az általános iskola számára.
- Szakmai segítség biztosítása az oktatók részére.
- Jeles környezetvédelmi akciók keretében szervezett iskolai programok támogatása.
- Iskolában és óvodában a szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő oktatóprogram, szelektív hulladékgyűjtést népszerűsítő akciók.
- általános iskolások számára vetélkedősorozat szervezése a szelektív hulladékgyűjtés témakörében.

4.5 Cselekvési terv

A fenntartható fejlődés azt jelenti, hogy a ma élő generációk szükségleteit úgy kell kielégíteni, hogy az ne veszélyeztesse a jövő nemzedékek szükségleteinek kielégítését. Olyan fejlődés vízióját kínálja számunkra, melyben összhangban vannak a jelenlegi és a hosszú távú, valamint a helyi és a globális szükségletek, és amely a társadalmi, gazdasági és környezetvédelmi szükségleteket az emberi fejlődés egymástól elválaszthatatlan és egymástól kölcsönösen függő elemeiként kezeli.

A fenntartható fejlődés nem csak politikák végrehajtása révén valósul meg: a társadalom egészében kell elfogadásra találnia olyan vezérelvként, amelyet figyelembe vesz minden egyes polgár napi választásai során éppúgy, mint a döntéshozók a nagyhorderejű, számos

embert érintő politikai és gazdasági döntések meghozatalánál. E vízió megvalósításához alapvető változásokra van szükség a gondolkodásban, a gazdasági és szociális struktúrákban, továbbá a fogyasztási és termelési mintákban.

Elengedhetetlen változások a fenntarthatóság érdekében

- Az oktatásban, a politikai és közgondolkodásban fel kell ismerni azt az alapvető tény, hogy az ember a természet része, múltja, jelene és jövője szempontjából meghatározó a környezet minősége, az erőforrások bősége, s mindezek megőrzésének érdekében harmonikus illeszkedése környezetéhez.
- Helyre kell állítani a társadalmi jólét elsőbbségét a gazdasági növekedéssel szemben. Az emberi fejlődés célja a folytonos szociális jólét megvalósítása, amelyben a gazdaság eszköz, a környezet pedig feltétel.
- Társadalmunk formálásában lényegesen nagyobb figyelmet kell szentelnünk azoknak az erkölcsi, etikai normáknak, amelyek meghatározzák az egyes emberek, egyes társadalmak és környezetük között fennálló viszonyrendszert. Az új etika nem képzelhető el az egyes emberek értékrendjének megváltozása nélkül. Az egész társadalom feladata, hogy ezt az új rendet felállítsa, s hogy az egyes emberek szintjéig nyúljon a megoldás érdekében.
- Az erőforrásokhoz való igazságos hozzáférés lehetősége teremtheti meg a legtöbb ember boldogulását, alkotó szellemi vagy fizikai kibontakozását. A megosztás készségének kialakítása a személyes boldogság és biztonság, megelégedettség feltétele is. A különböző társadalmi csoportok megkülönböztetése az egyes társadalmakon belül sürgő feloldást igényel. A megoldás egyik módja, ha ezeket a társadalmi csoportokat ne rekesztjük ki a társadalom ügyeinek intézéséből, csak azért mert etnikailag másak, nők, öregek, fiatalok, vagy másként vélekednek
- Az iskolarendszer és oktatás gyökeres reformjára van szükség, az analitikus, tantárgy szemléletet a holisztikus látásmódnak és az ennek megfelelő tantárgyi integrációnak kell felváltania.
- A szektorok felett átívelő intézményrendszert kell létrehozni, az integráltságot a jogi és közgazdasági szabályozórendszerben is meg kell testesíteni.
- Ki kell alakítani, és széles körben alkalmazni kell a fejlődés nyomon követésére alkalmas fenntarthatósági mutatókat.

- A globálizációs, centralizációs törekvésekkel szemben elsőbbséget kell adni a helyi közösségek kibontakozásának, a szubszidiaritás gyakorlásán keresztül biztosítani kell ezek önmeghatározási lehetőségét.
- A megfelelő környezet-minőség biztosítása érdekében olyan jogi szabályozórendszert kell létrehozni, amely tiltja, és hosszú távon felszámolja azokat a tevékenységeket, amelyek negatív externális hatása a környezet visszafordíthatatlan károsodásához vezet, illetve olyan gazdasági szabályozókat kell bevezetni, amelyek a természeti erőforrások értékének elismerésén alapulnak.
- A fogyasztói és termelői mintázatokat egy rendszerben kell kezelni, s messze nem elegendő csak a termelés technológiai oldalaira koncentrálni. A fogyasztói mintázatok átalakításának iránya az anyag- és energia-intenzív termékektől és szolgáltatásoktól, az anyag- és energiaszegény termékeken és szolgáltatásokon keresztül a tudás és kultúra fogyasztásának irányába mutat.
- A helyi erőforrások hasznosítása kulcskérdés a fenntartható erőforrás-gazdálkodás szempontjából. A helyi gazdálkodás a közösség és környezete viszonyrendszerében valósul meg, szervesen illeszkedik a közösség életéhez, lehetővé teszi a szerves kultúra folyamatosságát, a közösség együttműködését, a helyi környezeti értékek megbecsülését.
- A környezeti rendszereket azok átalakítása helyett adottságaiknak megfelelően kell hasznosítani, oly módon, hogy az ne változtassa meg a környezet ökológiai jellemzőit.
- Látnunk kell tehát, hogy a fenntarthatóság elérése nem azt diktálja, hogy óriási pénzeket áldozunk a jelenleg és korábban elkövetett bűneink orvoslására, hanem, hogy ne bűnözzünk tovább. Ahhoz, hogy meglévő problémáinkat felszámoljuk, előbb meg kell előznünk az újabbak létrejöttét. A megoldás tehát kevésbé technikai jellegű, inkább emberi és környezeti viszonyrendszerünk átértékelését, új etikát, szemléletet, megközelítéseket követel. S valljuk be, ezeket a változásokat nehezebb elérni, mint technikai válaszokat találni a fennálló kérdésekre

A feladat elvégzése a jól definiált és könnyen érthető elvek ellenére sem egyszerű, tekintve, hogy a gondolkodásmód átformálását igényli mind gazdasági, mind településvezetési (politikai), mind lakossági szempontból.

A program megvalósításához tudatosítani kell minden érintett szereplővel, hogy a fenntarthatósági célok elérése közös érdek, és a szükséges áldozatok meghozatalával hosszú

távú –több generációra előre mutató hasznok (illetve az elkerülhető károk) mértéke felbecsülhetetlen. Éppen ezért a kapcsolatok építése, a folyamatos kommunikáció, érdekegyeztetés és a közös célok megteremtése elsődleges fontosságú.

Legfontosabb elvégzendő tevékenységek

1. A környezetvédelmi célok elérését szemléltető adatok, illetve ezek változásának folyamatos gyűjtése, igény esetén statisztikai információk nyújtása.
2. Jelen fenntarthatósági terv kétévente történő felülvizsgálata (november 30-ig), a módosítások átvezetése.
3. Partnerség építés jelen tervben meghatározott célok elérése érdekében. A partnerség építés a projekt során folyamatosan tervezett, a lakossággal, a vállalkozókkal, a nyilvánosság eszközeivel.
4. Projektbeszerzései során a másodlagos alapanyag felhasználás arányának növelése a teljes alapanyag felhasználáson belül, amilyen mértékben csak lehetséges, az együttműködési szervezet, Önkormányzat és vállalkozó körök kapcsolatával közös projektek szervezése.
5. Projektbeszerzései során a környezeti szempontok figyelembe vétele, amilyen mértékben csak lehetséges (pl. már a közbeszerzési dokumentációk előírásai között is).
6. Az Önkormányzat által szervezett rendezvények, egyeztetések, megbeszélések körülményei (pl. saját tulajdonú épületben, környezettudatos szemléletnek megfelelő helyiségben) által a környezettudatosság tükrözése.
7. Alapoktatás keretében az oktatási intézményeknek előírt nevelési, egészségi és környezetvédelmi tervekben az intézményeken keresztül Biharnagybajom környezetvédelemmel szemben elkötelezettségének érvényesítése. A Fenntarthatósági terv megvalósításában Biharnagybajomra és a járásra/kistérségre történő széleskörű együttműködés szorgalmazása.

Projektjavaslatok

Szemléletformálás a fenntarthatóság érdekében – Környezettudatos marketing, egészséges életmód, helyi termékek marketingje

Az intézkedés célja: A fenntartható fejlődés elvének széles körben való megismerése.

Megnevezés	Ismeretterjesztő előadások, lakossági fórumok szervezése környezetvédelmi témákban
Az intézkedési célon belüli rész cél	Olyan ismeretterjesztő előadások és lakossági fórumok megtartása, ahol a környezettudatos magatartás és a környezetvédelem, valamint a fenntartható fejlődés elveinek részletes megismerésére nyílik módja a közösségnek.
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő(k)	<ul style="list-style-type: none"> - Biharnagybajom Települési Önkormányzat - Helyi média - Meghívott előadók (szelektív hulladékgyűjtés, komposztálás, tudatos vásárlás, energiagazdálkodás, fenntartható fejlődés témakörökben) - Civil szervezetek
A projekt megvalósításához szükséges keret	50.000 Ft/év

Megnevezés	A környezetvédelem oktatásának elősegítése a tanórákon, és tanórán kívüli elfoglaltságok keretében egyaránt.
Az intézkedési célon belüli rész cél	Az iskolai tanórák anyagának lehetőség szerinti bővítése környezetvédelmi témákkal, tanórán kívüli választható elfoglaltságok, környezetvédő szakkör szervezése a környezettudatos magatartás és a

	környezetvédelem elveinek tanulókkal való megismertetésére, természetjáró szakkör szervezése. Környezetvédelmi, természetismereti témájú rajzverseny, esszé-pályázat vagy vetélkedők bevezetése az éves iskolai rendezvénytárba.
Megcélzott szegmens	Tanulók
A projekten dolgozó szereplő(k)	<ul style="list-style-type: none"> - Biharnagybajom Települési Önkormányzat - Iskolai dolgozók, tanárok, diákok - Meghívott előadók (környezetvédelem, természetjárás, szelektív hulladékgyűjtés, tudatos vásárlás témakörökben)
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projekttartalomtól függően 30.000-80.000 Ft/év

Tevékenységek

- Óvodások környezeti nevelése: A gyerekek ösztönösen tisztelik a természetet és rácsodálkoznak sokszínű élővilágunkra. Segítsünk nekik abban, hogy megmaradjon bennük ez az eredendő képesség és felnőtté válva is képesek legyenek harmóniában élni a természettel!
- Interaktív Környezetvédelmi Oktatóterem,
- Játékos, kreatív, élményközpontú foglalkozások
- Általános- és középiskolai tanulók környezeti nevelése
- Iskolák közötti versenyek környezetvédelmi témában
- Zöld „Ki Mit Tud?”
- Rajzpályázat
- Hulladékgyűjtő verseny

Önkormányzati ügyintézés és civil kapcsolatok javítása

Az intézkedés célja: A települési szervezetek hatékonyabb munkavégzése, gyorsabb ügyintézés, jobb civil kapcsolatok.

Megnevezés	A civil szféra és az önkormányzat kapcsolatának erősítése, új civil szerveződések létrejöttének támogatása, a civil szervezetek pályázati munkájának segítése.
Az intézkedési célon belüli rész cél	Internetes vagy előadásokat követő fórumok megrendezése az önkormányzat és a civil szervezetek között, lakossági részvétel biztosításával, pályázati munkában segítségnyújtás a civil szervezetek részére, új civil szerveződések ösztönzése, tanácsadás, segítségnyújtás gyakorlati kérdésekben.
Megcélzott szegmens	<ul style="list-style-type: none"> - Lakosság - Civil szféra - Biharnagybajom Önkormányzata
A projekten dolgozó szereplő(k)	<ul style="list-style-type: none"> - Biharnagybajom Települési Önkormányzat - Helyi civil szervezetek - Helyi média
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függően 0-50.000 Ft/év

Megnevezés	Új, rendszeres lakossági fórumok megtartása a településfejlesztés aktuális kérdéseiben, kétirányú véleménynyilvánítási lehetőség a helyi lakosság és az önkormányzat kapcsolatának erősítésére, közös megoldások kidolgozására, a lakossági vélemények rendszeres és közös megvitatása.
Az intézkedési célon belüli rész cél	Lakossági fórumok megszervezése a településfejlesztés kérdéseiben, közös megoldások kidolgozására.
Megcélzott szegmens	<ul style="list-style-type: none"> - Lakosság - Biharnagybajom Önkormányzata

A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Önkormányzatának és Polgármesteri Hivatalának dolgozói
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függően 20.000-50.000 Ft/év

Oktatás, képzés fejlesztése

Az intézkedés célja: Oktatásfejlesztés, környezettudatos nevelés.

Megnevezés	Környezettudatos nevelés bevezetése
Az intézkedési célon belüli rész cél	A projekt célja, hogy a jelenleg Biharnagybajom településen tanuló gyermekek megismerjék a környezettudatos életmód alapelveit, és elsajátítsák a fenntartható fejlődés elveivel összhangban álló életmód követésének lehetőségeit az oktatási rendszerben megjelenő előadások, fórumok útján. A fórumok tartására rendszeres időközönként a települési oktatási intézményben kerülhet sor, osztályonként osztályfőnöki óra keretében, valamint az iskolai és közösségi rendezvényeken előadások megszervezése útján. Emellett lehetőség nyílik új iskolai szakkörök indítására, környezetvédelmi és természetjárás témákban, valamint évenkénti környezetvédelmi tanulmányi verseny létrehozására is.
Megcélzott szegmens	<ul style="list-style-type: none"> - Iskolások - Tanárok
A projekten dolgozó szereplő (k)	Iskola oktatói és tanulói
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projekttartalomtól függően

Megnevezés	„ÖKO iskola” programban való részvétel megtartása
Az intézkedési célon belüli rész cél	Az „Öko-iskola” cím megtartása színvonalas környezeti nevelés által.
Megcélzott szegmens	<ul style="list-style-type: none"> - Iskolások - Oktatók - Tanárok
A projekten dolgozó szereplő (k)	<p>Biharnagybajom Önkormányzat</p> <p>Biharnagybajomi oktatási intézmények</p>
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projekt méretétől függően

A helyi közlekedés fejlesztése

Az intézkedés célja: A biztonságos kerékpáros és gyalogos közlekedés feltételeinek biztosítása a település minél nagyobb területén. Infrastruktúra fejlesztése.

Megnevezés	A települési biztonságos kerékpáros közlekedés megteremtése.
Az intézkedési célon belüli rész cél	A kerékpáros közlekedést széles körben biztonságossá tevő kerékpárutak létesítése és fedett kerékpártárolók építése.
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő (k)	<ul style="list-style-type: none"> - Biharnagybajom Települési Önkormányzat - Helyi civil szervezetek
A projekt megvalósításához szükséges keret	Beruházás méretétől függően

Települési és helyi épített környezet

Az intézkedés célja: A települési önkormányzat helyi dokumentumaiban a környezeti értékek védelmének fokozott figyelembe vétele, jó lakókörnyezet és jobb életminőség elérése.

Megnevezés	Települési zöldterületek körültekintő fenntartása
Az intézkedési célon belüli rész cél	A települési parkok folyamatos, körültekintő fenntartása (az előregedett fák cseréje, pázsitgondozás, virágos település program megvalósítása). A közparkok, a játszóterek állapotának megóvása, az utak melletti gyomfelhalmozódások megelőzése, kezelése.
Megcélzott szegmens	<ul style="list-style-type: none"> - Lakosság - Településre látogatók
A projekten dolgozó szereplő(k)	<ul style="list-style-type: none"> - Biharnagybajom Települési Önkormányzat - Helyi civil szervezetek - Lakosság
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függően

A jobb energiafelhasználás lehetőségei

Az intézkedés célja: Hatékony energiafelhasználás kialakítása a településen.

Megnevezés	Előadások tartása az energiafelhasználásról
Az intézkedési célon belüli rész cél	A lakosság energiahasználattal kapcsolatos ismereteinek bővítése. Az önkormányzat lehetőségeinek vizsgálata, kiemelt tekintettel a települési megújuló energia hasznosításának módjaira.
Megcélzott szegmens	Lakosság

A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Megnevezés	Smart City – energia-felhasználás szempontjából Biharnagybajom mintatelepüléssé alakítása pályázati támogatás igénybevételével
Az intézkedési célon belüli rész cél	Biharnagybajom energetikai mintatelepüléssé alakítása – Környezetvédelmi szempontok erősítése Biharnagybajom (üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, energiahatékonyság fokozása) A projekt célja egy „Tudás Háza” felépítése, amely bemutatja a lakosságnak, hogy milyen energia-megtakarítási és fosszilis-energia kiváltási lehetőségek vannak, és hogy mekkora ráfordítással milyen megtakarítás érhető el.
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Tevékenység:

- Mintaház kialakítása különös figyelmet fordítva a település természeti adottságaira (napenergia- és geotermikus energia-hasznosítási példák) és az elérhető energiatakarékos technológiákra;
- Energia-megtakarítási tippek, ötletek és házi praktikák összegyűjtése és szemléltetése;

- Mintaszerű energiafelhasználást ismertető részletes, és gyakorlati útmutatókat tartalmazó kézikönyv vagy tájékoztató füzet elkészítése;
- Mintaprojektek megvalósítása (önkormányzat és egyetem együttműködésével);
- Biharnagybajomi megújuló energiával kapcsolatos projektek adatbázisának összeállítása és publikálása Interneten (pl. összes napkollektor mennyiségre vonatkozó tapasztalatok, számszerű eredmények, fórum – ez segítség a fejlesztést tervezőknek is);
- Helyi lakosság és vállalkozások ösztönzése megújuló energia felhasználására, energiahatékony berendezések alkalmazására (pl. (új) Biharnagybajomi lakás vásárlásakor jelentősebb mértékű támogatást kaphassanak, ha energetikailag kedvezőbb besorolásút vesznek);

Megnevezés	Energiatakarékos beruházások a közintézményekben (hőszigetelés, nyílászáró csere stb.)
Az intézkedési célon belüli rész cél	A közintézményekben megvalósítandó energiatkarékos beruházások mind az országos energiatkarékos mutatók javítása, mind az önkormányzatok gazdasági helyzete szempontjából egyre nagyobb jelentőségűek. A projekt célja a közintézmények energiatkarékos mutatóinak javítása az energiatkarékos beruházások előkészítése által.
Megcélzott szegmens	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekten dolgozó szereplő(k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Tevékenységek:

- Energetikai felülvizsgálatok, auditok elvégzése,
- Megvalósíthatósági tanulmányok elkészítése,
- A finanszírozás megszervezése,

- Versenytárgyalás lebonyolítása,
- Engedélyezési eljárások lefolytatása

A hulladékgazdálkodás fejlesztése a településen

Az intézkedés célja: A települési hulladékgazdálkodási tervben foglaltak megvalósítása.

Megnevezés	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás
Az intézkedési célon belüli rész cél	Házi komposztálás és esővíz-gazdálkodás ösztönzése, tájékoztató kampányok létrehozása
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő(k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Megnevezés	A hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítése
Az intézkedési célon belüli rész cél	<p>A hulladékok szelektív gyűjtésének elősegítése 2005-óta működik a településen, összhangban a lakosság és a tanulók szemléletformálását célzó projektekkel, különös tekintettel a lakossági veszélyes hulladékok gyűjtésére és az iskolában és a boltokban található elemgyűjtők gyakoribb lakossági használatára. A boltok melletti szelektív hulladékgyűjtő sziget területén az üveg, papír, műanyag és fém hulladékok elkülönített gyűjtésének, valamint a lezárt hulladéklerakó területén lévő új hulladékgyűjtő udvarban a lomtalanításból származó hulladékok gyűjtésének népszerűsítése.</p> <p>A településen képződő állati hulladék lakossági bejelentésének ösztönzése, mivel az ATEV ZRt. arról csupán így szerezhet tudomást,</p>

	és azt csak bejelentés után szállítja el.
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Gazdaság

Az intézkedés célja: Megújuló energiát előállító (vagy a fenntarthatóságot egyéb módon szolgáló) rendszerek telepítésre specializálódott vállalatok létrehozása, illetve az e területen működő Biharnagybajomi vállalkozások megerősítése támogatása

Megnevezés	Megújuló energiát előállító rendszerek telepítésre specializálódott vállalatok támogatása
Az intézkedési célon belüli rész cél	<p>A megújuló energia hasznosító berendezések épületbe történő beszerelése, installálása kevesebb tőkebefektetéssel járó, helyi vállalkozók által végezhető feladat. Ilyen szervezetek Biharnagybajom környékén jelenleg is működnek pl. Zöldipari Klaszter, ENEREA;</p> <p>Cél a megújuló energiát előállító (vagy a fenntarthatóságot egyéb módon szolgáló) rendszerek telepítésre specializálódott szervezetek tevékenységének erősítése, támogatása. E szervezetek közötti együttműködés elősegítése, megfelelő információk biztosítása e szervezetekről mind a helyi lakosság, mint a hasonló területen dolgozó vállalkozások számára.</p> <p>Cél továbbá új vállalkozások alapításának előteremtése, melyek megfelelő színvonalon képesek kielégíteni a helyi és környékbeli igényeket.</p>

Megcélzott szegmens	Biharnagybajomi megújuló energia-hasznosító rendszereket telepítő, összeszerelő vállalkozók, ill. e területen vállalkozás indítását tervezők / befektetők
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Önkormányzata (adatbázis kialakítása – NFP-vel együtt) Megújuló Energiában járatos kormányzati szervek (pl. Energiaközpont NKft) E témában járatos szervezetek, szövetségek (Pl. Zöldipari klaszter)
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Megnevezés	Megújuló energia hasznosítására alkalmas eszközök részlemeinek gyártása Biharnagybajomban és környékén
Az intézkedési célon belüli rész cél	Biharnagybajomi beszállítói kör megteremtése/működésének ösztönzése a megújuló energia hasznosítását célzó eszközök előállításának terén. A helyi adottságokra és ismeretekre alapulva olyan kis és közepes méretű vállalkozások alapításának ösztönzése, melyek megújuló energiák felhasználását lehetővé tevő eszközök, berendezések előállításával foglalkoznak, illetve beszállító tevékenységet végeznek hazai vagy külföldi megújuló nagyvállalatoknak.
Megcélzott szegmens	Biharnagybajomi vállalkozók, ill. vállalkozás indítását tervezők / befektetők
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához	Projektmérettől függő

szükséges keret	
-----------------	--

Mezőgazdaság

Az intézkedés célja: A fenntartható fejlődés elveivel összhangban működő mezőgazdaság kialakítása, mely jó megélhetési forrást biztosít a településen élőknek.

Megnevezés	Biotermesztés elősegítése
Az intézkedési célon belüli rész cél	Kiváló minőségű élelmiszer előállítása.
Megcélzott szegmens	Lakosság
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Megnevezés	Helyben és Biharnagybajom környékén előállított termékek fogyasztására ösztönző kampányok megvalósítása – hangsúly: minőségi és egészséges termékek
Az intézkedési célon belüli rész cél	Kereslet megteremtése/fokozása a helyben és Biharnagybajom környékén előállított és/vagy feldolgozott minőségi termékekre (pl. élelmiszeripari termékekre), megfelelő színvonalon nyújtott szolgáltatásokra Helyi (mezőgazdasági) termékek értékesítését elősegítő marketing tevékenység fokozása
Megcélzott szegmens	- Mezőgazdasági termelők;

	<ul style="list-style-type: none"> - lakosság – külön kezelve az alacsony jövedelműeket, magasabb - jövedelműeket, illetve a jövedelemmel nem rendelkező fiatal korosztályt;
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Tevékenységek:

- Biharnagybajom kiskereskedelmi forgalmának jelentős hányadát adó kiskereskedelmi üzletek ösztönzése a helyi termékek értékesítésére;
- Biharnagybajomi piac népszerűségének növelése, mind kínálati mind keresleti oldalról;
- Kampányok, marketing akciók a Biharnagybajomi termékek fogyasztására való ösztönzés érdekében (pl. biharnagybajom.hu honlapon, rendezvényeken, reklámfelületeken – minimális cél: a multinacionális cégek (nagy távolságról szállított – helyben is rendelkezésre álló termékek vásárlására vonatkozó) marketing-tevékenységének ellensúlyozása!

Megnevezés	Tudatos vásárlók számának növelése
Az intézkedési célon belüli rész cél	<p>Biharnagybajom lakosságának ismeretei bővüljenek a fogyasztás hatásainak</p> <p>környezeti hatásairól. Pl. csomagolás, 30 km-es körzeten belülről származó termékek vásárlásának előnyei, túlfogyasztás, takarékoság. A helyben, illetve Biharnagybajom környékén előállított termékek vásárlásából származó előnyök megismerése: pl. CO2 kibocsátás csökkentése, helyi munkahelyteremtés/megtartás, egészségesebb életmód.</p>

	A minőségi termékek preferálása a mennyiséggel szemben.
Megcélzott szegmens	Biharnagybajom lakossága – különösen a fiatal, 20 év alattiak és a családosok
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom Települési Önkormányzat
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Megnevezés	Az energianövények termesztésének elterjesztése
Az intézkedési célon belüli rész cél	A projekt célja az energiafüggőség csökkentése és a megújuló energiaszektor üzleti lehetőségeinek kihasználása az energianövény-termesztés elterjesztésével
Megcélzott szegmens	Biharnagybajom környéki mezőgazdasággal foglalkozó vállalatok, akik lehetőséget látnak az energianövény termesztésében, illetve eddig kis haszonnal termeltek vagy parlagterületekkel rendelkeznek.
A projekten dolgozó szereplő (k)	Biharnagybajom környéki mezőgazdasággal foglalkozó vállalatok, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal, pályázatíró cégek
A projekt megvalósításához szükséges keret	Projektmérettől függő

Tevékenységek:

- Energianövény-ültetvény telepítési program elkészítése;
- Segítségnyújtás az Biharnagybajomi gazdáknak a termesztés módszereinek elsajátításában
- pályázatok felkutatása;
- tájékoztatói és promóciós tevékenységek;

- Energianövény termelők és felvásárlók közötti kapcsolat megteremtése;
- Kapcsolt tevékenységként jelenhet meg az energianövény fűtőanyagként történő hasznosítását lehetővé tevő berendezések gyártása.

4.6 Monitoring és visszacsatolás

Annak érdekében, hogy a fenntarthatósági terv céljai megvalósuljanak, a célok az idővel aktualizálásra kerülő nemzeti és nemzetközi célokkal összhangban maradhassanak, továbbá, hogy a tervben rögzített elvek érvényesülni tudjanak, szükséges a megvalósulás nyomon követése (monitoringja), illetve a célok számszerűsítése.

A Local Agenda 21 program megfelelő színvonalú nyomon követése, a kitűzött célok elérése nehezen állapítható meg előre meghatározott monitoring rendszer nélkül. A Local Agenda program eredményességét tehát előre definiált mutatók alapján, a fenntartható fejlődés három pillére mentén szükséges nyomon követni – a gazdasági aktivitás szintjén, a szociális viszonyok alakulásán és a környezet minősége mentén..

A monitoring tevékenység a kitűzött célokhöz viszonyított tényleges eredmények vizsgálatát jelenti, a program megvalósulásának folyamatos nyomon követése alapján. A monitoring tevékenységet célszerű független, e témára szakosodott szakértő bevonásával megvalósítani.

A Local Agenda egyes résztevékenységei előrehaladásának mérésére meghatározott indikátorok, a lebonyolításhoz kapcsolódó szigorú írásos dokumentációs rendszer, az eredmények rendszeres értékelése és a tervezett állapothoz viszonyítása a megfelelő monitoring alapelvei.

A jól működő monitoring rendszer a Local Agenda 21 program előrehaladásának, sikerességének ellenőrzése mellett lehetőséget biztosít a hatékonyság jelzésére is.

A monitoring rendszer kialakításának első lépése a megfelelő indikátorok meghatározása. A fenntarthatósági stratégia monitoringjához alkalmazott indikátorokkal szembeni alapvető követelmény, hogy a gazdasági aktivitás szintjét, a szociális viszonyok alakulását és a környezet minőségének változását precízen felmérje, valamint e területek kölcsönhatását nyomon kövesse. Az indikátorok kialakításával kapcsolatos további követelmény, hogy azok a hatásosság/eredményesség mérésére alkalmas mutatók legyenek, ezeket a nemzetközi gyakorlatban SMART (Specific, Measurable, Achievable, Realistic and Time-based) mutatóknak nevezik – vagyis elvárás, hogy az indikátor konkrét, mérhető, rendelkezésre álló, valóságos és idő-alapú legyen.

- konkrét: az indikátor egyértelmű, az adott projektre jellemző legyen
- mérhető: valamilyen számmal és mértékegységgel kifejezhető legyen
- rendelkezésre álló: az adatok jelentős költség nélkül gyorsan beszerezhetőek legyenek
- valóságos: összefüggésben kell lennie a vizsgált tevékenységgel
- idő-alapú: a mutatóhoz valamilyen időtáv hozzárendelhető legyen (pl. 1 év)

A fenntarthatósági terv elvárt, 5 éven belül megvalósítandó számszerűsíthető eredményei az alábbiak:

- a gépjárművek fajlagos üzemanyag fogyasztása 5 %-kal csökken;
- a papírfelhasználáson belül az újrahasznosított papír aránya eléri a 15 %-ot;
- a Polgármesteri Hivatal fajlagos villanyáram igénye 10 %-kal csökken;
- a felhasznált ivóvíz mennyisége egy főre vetítve az irodákban 5 %-kal csökken,
- a helyi munkatársak aránya nem csökken,
- a Polgármesteri Hivatal 1 légm³-re vetített fűtési hőigénye 15 %-kal csökken;
- a fűtésre felhasznált energián belül legalább 25 %-ot ér el a megújuló energiaforrások aránya;
- a beszerzésekben minden esetben megjelenik a zöld közbeszerzés szempontja;
- a beszerzésre kerülő irodatechnikák esetén legalább 75 %-ban a korábbinál jobb fajlagos energiaigényű gép jelenik meg.

A fenti célok és elvek nyomon követését az éves környezeti értékelés keretében végzi Biharnagybajom Önkormányzata.

4.7 Potenciális indikátorok

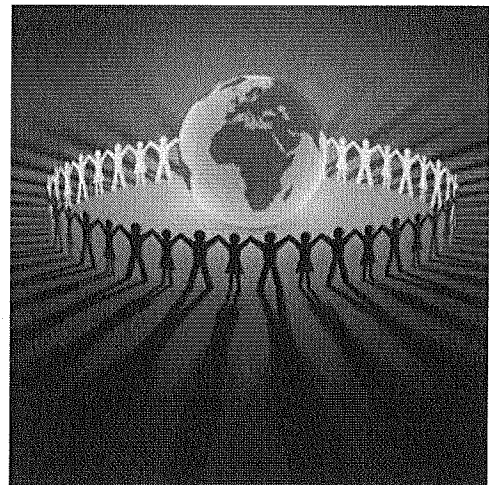
Az indikátorok első megközelítésben azok a részterületek, melyeken a társadalom kultúrája, civilizációja, növekedése és fejlődése elsősorban vizsgálendő és az ott található problémák elsősorban megoldandók. Az indikátorok akkor vannak jól kiválasztva, ha mind társadalomelméleti, mind pedig gyakorlati szempontból lényegesek. Társadalomelméleti szempontból az a lényeges, ami a kérdéses társadalom struktúráját elvont, absztrakt, tehát fogalmi szinten tükrözi. Ilyen például az értékrend. Gyakorlati szempontból viszont az a

lényeges, ahol számottevő problémák regisztrálhatóak. Minekutána 4. számú ábránk szerint az indikátorok összesen négy típusát készülünk azonosítani: a kultúra növekedésének, a kultúra fejlődésének, a civilizáció növekedésének és – végül – a civilizáció fejlődésének indikátorait, hosszabb távon nem elégedhetünk meg azokkal az indikátor-listákkal, amelyeket a tárgyra vonatkozó kutatások többé-kevésbé öltetszerűen hordtak össze. Viszont le sem mondhatunk e listákról, mint a további rendezést szolgáló alapokról. Az efféle listák még azt is szolgálhatják, hogy a Magyar Professzorok Világtanácsának a keretein belül működő SD-Klub szakmai kapcsolatban maradjon a többi, ugyanezen a területen dolgozó szakmai csoporttal. A következő oldalakon egy ilyen listát mutatunk be pusztán illusztrációs célokból.

A fenntartható fejlődés Európai Unió által elfogadott indikátorai (Hungarian Commission on Sustainable Development Budapest, 2002) négy csoportba sorolhatók: a szociális indikátorok, a környezeti indikátorok, a gazdasági indikátorok, végül az intézményi indikátorok.

A szociális indikátorokhoz az alábbiak tartoznak:

- A jövedelmi különbségek mértéke;
- A munkanélküliség mértéke;
- A szociális gondoskodás egy főre eső összege;
- Férfi-nő arány a foglalkoztatottságban;
- Gyermekjólét;
- A népesség ellátottsága táplálékkal;
- Halálozás mértéke a fontosabb halálokok esetén;
- Várható életkor;
- Egészségügyi ellátás;
- Népegészségügy;
- Gyermekkori járványos megbetegedések elleni védekezés;
- Legmagasabb iskolai végzettség;
- Lakáskörülmények;
- Bűnesetek száma;
- Népességnövekedés;
- A migráció mértéke;

A környezeti indikátorok:

- Üvegházhatású gázok kibocsátása;
- Az ózonréteget csökkentő anyagok jelenléte az iparban;
- Települések légszennyezettsége;
- A mezőgazdálkodásban hasznosított terület, biogazdálkodás;
- Műtrágyák és szerves trágyák felhasználása;
- Erdők területe és hasznosításuk;
- A vízfelhasználás mértéke;
- Folyóvizek biokémiai eredetű oxigénigénye;
- Tavak vízminősége, eutrofizációja;
- A biodiverzitás mértéke, a védett fajok száma;

Gazdasági indikátorok:

- Egy főre jutó GDP - A beruházások mértéke;
- A gazdaság főbb szektorainak bevétele;
- Az infláció mértéke;
- Külföldi tőkeberuházások;
- Kormányzati költségvetési hiány;
- Anyagfelhasználás mértéke;
- Energiafelhasználás jellege;
- Az energia termelésének mértéke, energiahordozók arányai;
- Kommunális hulladék mennyisége és elhelyezése;
- Ipari hulladéktermelés;
- Veszélyes (pl. radioaktív) hulladékok mennyisége és elhelyezésük;
- Papír és üveghulladékok hasznosítása;
- Utasforgalom mértéke;
- Szállítási módok;
- Környezetvédelmi ráfordítások;

Intézményi indikátorok:

- Kommunikációs infrastruktúra és internet hozzáférhetőség, hálózatos telefonvonalak száma és mobiltelefonok száma 100 főre esően;
- K + F felhasználás a GDP százalékában.

4.8 Európai uniós pályázati projektekben vállalható teljesítések

Települési Környezetvédelmi program felülvizsgálata és megvalósulásának dokumentálása

Az 1995. évi Környezet védelmének általános szabályairól szóló LIII. törvény 46. §-a alapján az önkormányzatok a környezet védelme érdekében, összhangban a Nemzeti Környezetvédelmi Programmal és helyi rendezési tervvel környezetvédelmi programot készítenek, melyet a képviselő testület (közgyűlés) rendelettel hagy jóvá.

A települési önkormányzat gondoskodik a települési környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kíséri az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint - de legalább két évente - felülvizsgálja.

A települési környezetvédelmi program felülvizsgálatát a fentiek alapján a környezetvédelmi törvény 47. § (1) bekezdésében meghatározott tartalom figyelembe vételével végeztük el.

A program felülvizsgálata és aktualizálása során a környezetvédelmi törvény előírásain túl figyelembe kell venni:

- a Nemzeti Környezetvédelmi Program II.-ben és alprogramjaiban:
  - a Nemzeti Környezet-egészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Akcióprogramban,
  - Települési környezetminőség Akcióprogramban,
  - a Nemzeti Természetvédelmi Alaptervben foglalt követelményeket; továbbá
- Biharnagybajom képviselő testülete által jóváhagyott Szabályozási Terv előírásait;
- Biharnagybajom képviselő testülete által elfogadott, a környezet védelmét érintő helyi rendeletekben foglalt előírásokat, valamint
- Biharnagybajom képviselő testülete által elfogadott Helyi Hulladékgazdálkodási Tervet,

A környezeti program megalapozott felülvizsgálatához feltétlenül szükséges az eltelt 2 év során végrehajtott intézkedések által megváltozott környezeti állapot lehetőség szerinti minél teljesebb bemutatása, a változások értékelése, melynek ismeretében lehet meghatározni az elérendő környezetvédelmi célokat. A célok, célállapotok ismeretében lehet meghatározni az azokhoz vezető feladatokat, programokat és az azok megvalósításához szükséges erőforrásokat.

Az Európai Unió partnerségi elvének betartásával a tervezési folyamat során megbízott szakértőknek folyamatos kapcsolatot kell fenntartani a települési önkormányzat képviselőivel, a polgármesteri hivatal munkatársaival, a civil szervezetek és a hatóságok képviselőivel.

Igazolásának módja: Az önkormányzat képviselőtestülete által jóváhagyott, és érvényes (két éven belül létrehozott vagy felülvizsgált) környezetvédelmi program.

Önkormányzati környezetvédelmi alap működtetése

Biharnagybajom Községi Önkormányzat környezetvédelmi feladatai megoldásának elősegítése érdekében "Környezetvédelmi Alap"-ot hozott létre.

Az Alap bevételi forrásai a következők lehetnek:

- a) az önkormányzat által jogerős határozattal kiszabott környezetvédelemmel kapcsolatos bírság befolyt összege;
- b) az önkormányzat által jogerős határozattal a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 80. § (4) bek. b) alapján kiszabott természetvédelemmel kapcsolatos bírság befolyt összege;
- c) a környezetterhelési díjak és az igénybevételi járulékok külön törvényben meghatározott része;
- d) Biharnagybajom Község Önkormányzata bevételeinek az önkormányzat éves költségvetési rendeletében környezetvédelmi célokra elkülönített összege;
- e) egyes környezet- és természetvédelmi célú egyéb bevételek;
- f) az e célra teljesített önkéntes befizetések;
- g) az Alap lekötéséből származó bevételek;
- h) a környezet védelmének általánosan szabályairól szóló 1995. évi LIII. tv. 58. § (6) bekezdés alapján az önkormányzatot arányosan megillető megosztott bevétel;
- i) környezet- és természetvédelmi pályázatokból származó bevételek;

j) egyéb bevételek.

Az Alapot Biharnagybajom Község közigazgatási területén, kizárólag környezetvédelmi és természetvédelmi célokra lehet felhasználni, más célra azok még ideiglenesen sem vonhatók el. A Képviselő-testület évente a költségvetési rendelet megalkotásával, illetve a zárszámadás elfogadásával rendelkezik az Alap pénzüsszegének nagyságáról. Az Alap felhasználásáról a Képviselő-testület dönt. Az Alap felhasználását az éves környezetvédelmi állapotjelentéssel egy időben nyilvánosságra kell hozni.

Az Alapot az következő meghatározott célokra javasolt fordítani:

- a) a környezetvédelmi szempontból károsodott környezet javítása, helyreállítása érdekében;
- b) levegőtisztaság-védelmi célokra;
- c) vízminőség-védelemre;
- d) talajvédelem céljaira;
- e) környezeti nevelés, oktatás, tájékoztatás céljaira;
- f) környezetvédelmi felmérések, elemzések, tanulmányok finanszírozására;
- g) a helyi természeti erőforrások és értékek megőrzésére, fenntartására;
- h) környezetszennyezést megelőző és csökkentő beruházások támogatására;
- i) monitoring rendszer üzemeltetése;
- j) környezetvédelmi célú rendezvények, szakmai programok költségeire;
- k) környezet- és természetvédelmi célú pályázatokhoz forrás biztosítására;
- l) egészségre káros közterületen növő gyomok irtására;
- m) emberi egészség védelme, az életminőség javítása;
- n) zaj- és rezgésvédelemre;
- o) közterület tisztaság elősegítése, illegálisan kialakított hulladéklerakó helyek megszüntetése./ zöldfelület védelmére és tisztán tartására.

A talajterhelési díjból származó bevétel csak a talaj valamint a felszín alatti víz mennyiségi, minőségi védelemre használható fel, ezen belül különösen a csatornázás, a szennyvíztisztítás, a vízbázisvédelem, a tartós környezetkárosodások kármentesítése, a potenciális és tényleges szennyező-források szennyezésének megelőző, illetve utólagos műszaki védelme.

Igazolásának módja: Önkormányzati rendelet a környezetvédelmi alapról, beszámoló (a zárszámadás részeként) az alap bevételeiről és forrásainak felhasználásáról

Környezetvédelmi/fenntarthatósági megbízott vagy környezeti nevelési, fenntarthatóság- oktatási felelős, munkacsoport kijelölése

Biharnagybajom Polgármesteri Hivatalában a környezetvédelemmel és fenntarthatósággal kapcsolatos pontosan meghatározott feladatokat (hatósági bejelentések, nyilvántartások, adatszolgáltatás, hulladékgyűjtés, haváriák, stb.) teljes munkaidős munkatárs látja el. A munkatárs szakirányú végzettséggel nem rendelkezik, de folyamatosan részt vesz továbbképzéseken, szemléletformáló előadásokon. A munkavégzés feltételeit az alkalmazott munkaköri leírása, a Polgármesteri Hivatal Szervezeti és Működési szabályzata és egyéb szabályozási dokumentumok tartalmazzák.

Igazolásának módja: Munkaköri leírás vagy a feladat ellátására vonatkozó szerződés, szervezeti szabályozások, dokumentumok.

Környezeti auditok lefolytatása

A környezetvédelmi auditálás rendszeresen végzett, szisztematikus felépítésű, transzparens, dokumentált és objektív értékelést biztosító környezetvédelmi teljesítményértékelés. A környezetvédelmi auditálást arra feljogosított auditorok (szakemberek vagy szakintézmények) végezhetik. Az auditor az önkormányzat megbízásából végzi tevékenységét. Az auditálási jelentés az önkormányzat tulajdonát képező bizalmas jellegű dokumentum. A környezetvédelmi auditálás minden esetben egy telephelyre vonatkozik. A több telephellyel rendelkező szervezetek auditálási dokumentációja az egyes telephelyek auditálási dokumentációjának összesítése alapján készíthető el.

A környezetvédelmi auditálási programok kedvező hatásai a következőkben foglalhatók össze:

- A környezetvédelmi felelősséggel kapcsolatos nagyobb tudatosság kialakítása a vezetőkben és alkalmazottakban.
- A környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés dokumentálása, ebből eredően az önkormányzat tekintélyének és piacképességének növelése.

- A környezetvédelemért felelős személyek átlátják és jobban megértik az önkormányzat működését és a környezetvédelmi követelmények hatását.
- Összehasonlíthatóság a hasonló egységek (telephelyek) között, lehetőség a legjobb módszerek bevezetésére egy vállalati több egységében (telephelyén).

A környezetvédelmi auditálás előnyei és hátrányai az auditálást végzetető önkormányzat szempontjából a következők:

Előnyök:

- A követelményeknek való jobb megfelelés a feltárt hiányosságok kiküszöbölése révén.
- Kisebb bírságok, ill. a bírságok elmaradása a környezetvédelmi követelmények teljesítésének eredményeképpen.
- Kedvezőbb megítélés az alkalmazottak, a hatósági szakemberek, a lakosok részéről.
- Ez utóbbiak abban érdekeltek, hogy lakhelyükön az önkormányzattal ne legyen „gond”.
- Megtakarítási lehetőségek, részben a bírságok, szankciók elmaradása, részben pedig a jobb, racionális módszerek vállalaton belüli elterjesztése révén.

Hátrányok:

- Forrásigény, az auditálás költségei az első teljesítményértékelés esetében jelentősek, a későbbiekben végzett rendszeres auditálások esetében kisebbek lehetnek.
- A működés zavarása, az auditálás folyamata időlegesen gátolhatja a normál üzemvitelt, az érintett vállalati személyek igénybevétele és az esetleges vizsgálatok végrehajtása miatt.
- A hatóságok a feltáró audit alapján beavatkoznak a vállalat működésébe, esetenként indokolatlan szigorúsággal sújtanak le a vállalatra a korábban általuk nem ismert, de a környezetvédelmi auditálás során feltárt hiányosságok megszüntetése érdekében. Előfordulhat visszamenőleges hatályú szankcionálás is.
- Beruházási és üzemeltetési költségek felmerülése a környezetvédelmi követelményeknek való megfelelés érdekében.

A helyesen és eredményesen végzett környezetvédelmi auditálás előnyei kompenzálják a felmerülő hátrányokat. A környezetvédelmi követelményeknek való meg nem felelést ugyanis mindenképpen meg kell az önkormányzatnak szüntetnie. Fel kell azonban hívni a figyelmet

az auditor és a megbízó, valamint az auditálás eredményét, a környezetvédelmi teljesítményértékelést a környezetvédelmi hatóságnak benyújtó önkormányzat és a hatóság közötti korrekt, a környezetvédelmi problémák megoldását elősegítő együttműködés fontosságára.

Szólni kell a kevésbé hatékony környezetvédelmi auditálási programok okairól is. Ezek a következők lehetnek:

- A környezetvédelmi auditálás tárgyának és céljának helytelen megválasztása.
- Rossz szervezés, az időbeli ütemezés és a forrásigény helytelen felmérése.
- Nem megfelelően összeállított auditáló teamek, megfelelő képzettségű szakemberek hiánya.
- A menedzsment támogatásának hiánya.
- Hiányosságok a problémák gyökereinek feltárásában. Ugyanis az eredményes auditálás egyik célja éppen a problémák megoldása a kiváltó okok feltárása és a negatív hatások kiküszöbölése útján.
- Helytelenül elkészített jelentések, amelyek nem felelnek meg a szisztematikus felépítés, átláthatóság, dokumentáltság és objektív értékelés követelményeinek.
- A környezetvédelmi auditálás megállapításainak és javaslatainak mellőzése a vállalat további tevékenysége során.

Igazolásának módja: dokumentumok, feljegyzések, auditterv, auditprogram, auditori megbízások, ellenőrzési lista, audit feljegyzések, auditjelentés melyek nem lehetnek egy évvel régebbiek.

Nyilvánosság számára aktuális környezeti információkhoz való hozzáférés rendszeres és a kötelező mértéken felüli biztosítása

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 46. §. (1) e) pontja alapján az önkormányzat köteles illetékességi területén a környezet állapotát elemezni és értékeli, és arról szükség szerint, de legalább évente egyszer a lakosságot tájékoztatni. A szempont tehát akkor fogadható el, ha a jogszabályi előírásnál túli évi egy tájékoztatáson felül a pályázó további aktualizált tájékoztatást vállal és igazolja a tájékoztatás megtörténtét.

Az időszakosan készülő környezet állapot értékeléseket célszerű az önkormányzatnál rendelkezésre álló frissebb adatokkal, információkkal rendszeresen aktualizálni. Külső kommunikációs eszköz lehet tájékoztató füzetek, prospektusok készítése vagy a honlapon

való elérhetőség biztosítása. Ezen információkkal kiegészített elemzést ismeretterjesztő csatornákon (honlap, helyi újság, tv, szórólap, lakossági fórum stb.) keresztül nyilvánosságra kell hozni.

Igazolás módja: A környezet állapot bemutatását tartalmazó dokumentum, valamint az ismeretterjesztő csatornákon való közzététel tényének dokumentációja.

Megújuló energia arányának növelése a teljes energiafelhasználáson belül.

A szempont célja a lehetőségekhez mérten a megújuló energiák használatának növelése, mert a megújuló erőforrások a természetben rövidtávon újratermelődnek. A szempont csak saját felhasználású rendszereknél választható (ahol nem vagy nem teljes egészben hálózatról vásárolják az energiát). Megújuló erőforrásokon alapul pl. termálvizes fűtés, napelemes áramfejlesztés, szolártermikus áramfejlesztés, hőszivattyúk, hőkollektorok, szélenergia, folyóvízi erőmű, biomassa, árapály erőmű.

Számítása: megújuló erőforrás felhasználás (kWh) / teljes energia felhasználás (kWh)

Amennyiben a pályázó a pályázat benyújtáskori és adatokkal, számításokkal megalapozott értékének legalább 5%-os növelését vállalja. Amennyiben a szempont jelenlegi értéke eléri a 15%-ot, akkor a szempont jelenlegi értéke is elfogadható (új funkció fejlesztésekor is ezt a feltételt kell alkalmazni).

Fenntarthatósági Terv elkészítésének és rendszeres aktualizálásának vállalása

Biharnagybajom Önkormányzata 2012-re kidolgozza és elfogadja Fenntarthatósági Tervét, amelyet minden második évben áttekint, és megfelelően aktualizál. A Fenntarthatósági Terv egyes elfogadott elemeit beépíti szervezeti működésébe, majd azok alapján törekszik az itt megfogalmazott elvek, célok és tevékenységek mind erőteljesebb érvényesítésébe úgy a saját, mint a vele kapcsolatba kerülő, vele együttműködni szándékozó partnerei működése során.

A fenntarthatósággal kapcsolatos tudásmegosztáson részt vett munkavállalók aránya

A környezeti, környezeti nevelési, fenntartható fejlődéssel kapcsolatos oktatáson, továbbképzésen vagy képzésben évenként résztvevő munkavállalók száma a szervezet összlétszámához viszonyítva. A tudásmegosztásba azok a saját munkavállalók is beleszámíthatók, akik a képzéseket tartják, vagy a fenntarthatósági tartalmú tanulási folyamatot szervezik. Számítása: tudásmegosztásban részt vevők száma előző évben [fő]/összmunkavállalói létszám [fő].

Feltételek / ellenőrzés: A szervezet meghatározott rendszerességgel, a különböző munkakörökhöz illeszkedően környezetvédelmi, környezeti nevelési, fenntarthatósági kérdésekben oktatásokat tart, vagy külső továbbképzésekre küldi munkatársainak legalább 25%-át. Oktatási jegyzőkönyv, napló, jelenléti ív, oktatásokat szabályozó dokumentum, továbbképzési, képzési szerződés, tanfolyami, részvételi igazolás az ellenőrzés alapja.

A vállalat teljesítésének megítélése az oktatási-képzési tervek, és a képzés végrehajtásáról szóló dokumentumok vizsgálatával lehetséges.

Környezeti szempontokat alkalmaz eszközök, termékek, alapanyagok, szolgáltatások beszerzésénél

Környezeti szempontból előnyösebb eszköz, termék, alapanyag (továbbiakban: eszköz): azon eszköz, amely erre irányuló védjeggyel rendelkezik, vagy olyan eszköz, szolgáltatás, amelynek előnyös környezeti tulajdonságai a termékismertetőből vagy a szerződési, vagy a szállítási feltételekből egyértelműen megállapíthatók. Ajánlatkérés esetén a szempontot megjelenítheti a beszerzés tárgyában, részletes leírásában, a beszállítótól elvárt követelmények között (pl. alkalmassági feltétel), a szerződés feltételeiben, vagy a kiválasztásban.

Feltételek / ellenőrzés:

A vállalat azt jelenti, hogy a projekthez kapcsolódó összes beszerzésben értelmezi a környezetvédelmi szempontok (1. természeti erőforrások megőrzése, beleértve anyagtakarékosság, energiatakarékosság, és megújuló erőforrások használata azok megújulási kapacitásán belül; 2. természetes térszerkezet megőrzése; 3. károsodások elkerülése) mindegyikét. Az ajánlatkérés tárgya, részletes leírása, a beszállítótól elvárt követelmények, a kiválasztás, és a szerződés feltételei körében, és az ajánlatkérés minél több, de legalább egy szakaszában, vagy a dokumentációban valamelyik környezetvédelmi szempontot adekvát, de

egyértelműen azonosítható formában alkalmazza. Valamint a beszerzés környezetkímélő szempontjait tudatosítja az érintettekben (munkavállalók, beszállítók, partnerek, célcsoport stb.). Igazolása pályázati/közbeszerzési felhívás, vagy beszerzési dokumentációk és/vagy belső szabályozó dokumentum, termék, alapanyag ismertetők, szerződések vonatkozó részei alapján.

A vállalás a tervek és a megvalósíthatósági tanulmány értékelése alapján ítélt meg. Vizsgálandó a pályázó tenderezési, vállalatba adási szabályrendszere s gyakorlata. A vállalás teljesítettnek tekinthető, ha a dokumentumok egyértelműen előnyben részesítik azokat a szállítókat, kivitelezőket és eszközöket, amelyek ebből a szempontból megfelelnek.

Hasznosításra átadott hulladék arányának növelése

A termelés, szolgáltatás, közszolgáltatás, vagy rendszeres napi működés során keletkező hulladék más termék alapanyagául szolgálhat, ezzel csökkentve a lerakásra/égetésre kerülő hulladék mennyiségét. Figyelembe vehető a szervezeten kívül gyűjtött, a hasznosító koordináló szervezetnek átadott és a komposztált hulladék is. A szervezetnek érdemes vizsgálnia a projekttervezés vagy a tevékenysége során keletkező hulladék összetételét és a hasznosító piac meglétét. Az értékesített hulladék a szervezet számára bevételt jelent, amely javítja a szervezet költség-haszon mutatóit.

Számítása: az újrahasznosításra kerülő hulladék mennyisége évente / a szervezetnél termelt összes hulladék mennyisége évente (megelőző lezárt pénzügyi évre).

Feltételek / ellenőrzés: Amennyiben a pályázó a benyújtáskori érték legalább 5%-os növelését vállalja projekt befejezéséig (ha a hányados nő), és legalább az elért arány megőrzése a fenntartási időszakban. Amennyiben a szempont jelenlegi értéke eléri a 60%-ot, akkor a szempont jelenlegi értéke is elfogadható (új funkció fejlesztésekor is a 60%-os feltételt kell alkalmazni). Értékesítési számlák, szállítólevelek, SZ-jegyek alapján ellenőrizhető a teljesítés.

Összes keletkezett hulladék mennyiségének csökkentése

A hulladékkeletkezés megelőzése a legmagasabb rangú környezeti célkitűzés a hulladékhierarchiában. A szempont célja, hogy a pályázó fordítson figyelmet a hulladékok keletkezésének megelőzésére. Hulladék keletkezését gondos beszerzésekkel és folyamattervezéssel kell elsősorban megelőzni. Ahol lehet, rendszeren (szervezeten) belüli anyaghasznosítási lehetőségeket kell keresni. A folyamattervezéshez kapcsolódó, hulladékszegénységet (is) célul kitűző anyagforgalmi, teljesítményértékelési, beszerzési tervek is alkalmasak. A fejlesztést végrehajtó szervezet egyéves működése során keletkező szilárd, és hasznosítónak vagy ártalmatlanítónak (akár szállítón keresztül) átadott, azaz a szervezet területét elhagyó szilárd hulladék mennyiségét kell megadni a pályázat benyújtását megelőző évre, valamint a projekt befejezés évre. Nem szabad beszámítani az egyszerű kapacitáscsökkentésből, teljesítménycsökkentésből származó hulladékcsökkentést.

Feltételek / ellenőrzés: Amennyiben az Önkormányzat a mutató benyújtáskori értékének legalább 20%-os csökkentését vállalja a projekt befejezésére, vagy amennyiben a projekt befejezésekor nem (és esetleg jelenleg sem) keletkezik semmilyen hulladék, a szempont elfogadható. Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredménye-ként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál. Vállalati, szervezeti hulladék nyilvántartások, vagy szállítólevelek és számlák alapján igazolható a teljesítés.

A vállalat teljesítése megítélhető a projekt terveiből, illetve a megvalósíthatósági tanulmányból.

Üvegházhatású anyagok kibocsátásának csökkentése (CO₂e)

A légszennyező anyagok közül kiemelten fontos a globális felmelegedést fokozó gázok, elsősorban a szén-dioxid (CO₂) kibocsátás csökkentése. A CO₂ kibocsátás csökkentés elsősorban energia-megtakarítás révén vagy a -felhasználás hatékonyságának növelésével érhető el. A kibocsátás mértéke kötelezően megadandó indikátora az ÚMFT-nek, míg horizontális értékelési szempontként csak akkor választható, ha a pályázó saját tüzelőberendezéssel, vagy pontosan mért szén-dioxid megtakarítással rendelkezik (amely lehet saját célú, de akár szolgáltató is), és kibocsátás-csökkentést vállal. Számítása: Legalább három forrást figyelembe kell venni: (egy év alatt fogyasztott) fűtőanyag + üzemanyag + villamos áram; azaz intézményépület fűtése + (legalább a saját tulajdonú) járművek közlekedése + elektromos berendezések használata. Számítás a vonatkozó jogszabályok, szennyvíziszap-kezelés esetén a vonatkozó útmutatók alapján, vagy becslés, pl. a következők

szerint: {fogyasztott üzemanyag (kWh, liter, m³ vagy kg) x B}, ahol B = az üzemanyag széndioxid "termelése" 1 liter, 1 kg vagy 1 m³ üzemanyag elégetésekor. B = 0,411 kg/kWh villamos áram; 2,733kg/kg szén; 2,341kg/l benzin; 2,678 kg/l diesel; 1,502 kg/m³ földgáz esetében. Más becslés is elfogadható, a becslés módszerét meg kell adni a pályázatban.

Feltételek / ellenőrzés: Amennyiben a pályázó a pályázat benyújtáskori értékének legalább 10%-os csökkentését vállalja a projekt befejezéséig. Új funkció fejlesztésekor igazolni kell, hogy fejlesztés eredményeként legalább ennyivel jobb az adott ágazatban használatos megoldásoknál. A meglévő jogszabályok alapján ismert számítási szabályok vagy megadott becslési módszer szerinti és évente megismételt kibocsátás számítás/becslés alapján ellenőrizhető.

Önkéntes gondnokság: a működési területen a kulturált, tiszta környezet fenntartásának segítése

Az önkormányzat működési területén önkéntes környezet fenntartási tevékenységet végez pl. elhagyott szemét rendszeres gyűjtése, közterület gondozás, környezettudatos útkarbantartás, szemétszedés, parlagfű mentesítés, virágültetés stb. A szempont vállalása esetén az önkéntesen ellátott (gondozott), vagy a kötelezően ellátott de a kötelező mértéken felül gondozott terület nagyságát kell számítani. Működési területnek legfeljebb a projekt hatásterületébe legalább félig beletartozó kistérségek érthetők.

Feltételek / ellenőrzés: Amennyiben a pályázó vállalja a mutató benyújtáskori értékének növelését a projekt befejezéséig, vagy ha ez eléri vagy meghaladja a 1000m²-t, ezen tevékenység fenntartását. Az ellátott tevékenységeket tervező és igazoló dokumentumok, számlák alapján ellenőrizhető.

Környezettudatos menedzsment és tervezés

Az Önkormányzat vállalja, hogy a környezettudatos menedzsment szempontokat működése során érvényesíti. A fenntartható fejlődés megvalósítása olyan cél, amit a környezeti nevelés és egyéb, például gazdálkodási és környezettudatosságot erősítő tevékenységei során érvényesíthet.

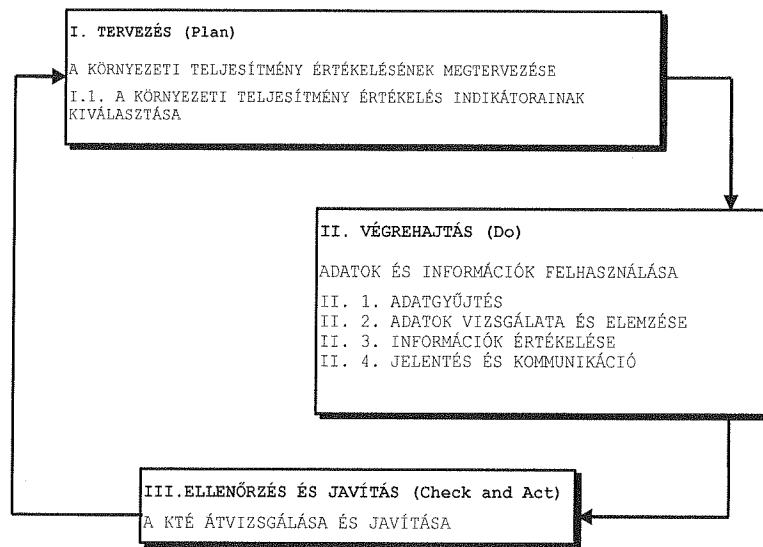
A Önkormányzat szervezeti működése során törekszik a fenntartható fejlődés elvének a jogi és pénzügyi lehetőségei közötti maximális érvényesítésére. Az irodai működés kapcsán cél a papír-, és energiatakarékosság, újrahasznosítás, szelektív hulladékkezelés és az újrafelhasznált alapanyagra való építkezés megvalósítása. Biharnagybajom Önkormányzata törekszik kombinált, anyag- és energia-takarékos, kétoldalas nyomtatásra is alkalmas irodatechnikai készülékek beszerzésére és alkalmazására. Továbbá törekszik az épített infrastruktúrájának kezelése, fejlesztése során az energiatakarékosság érvényesítésére. Ennek érdekében fejleszti a megvilágítási rendszereit és annak technikáját (energiatakarékos izzók, kompakt fénycsővek, LED technológia alkalmazása), továbbá csökkenti a fűtési- és hűtési energiaigényt, amit ezen túl lehetőség szerint megújuló, helyben előállított megújuló energiaforrásokra épít.

A Polgármesteri Hivatal mobilitási igényeiből adódó fajlagos környezetterhelését csökkenti. A járművek, eszközök beszerzései során szem előtt tartja a hatékonyságot, a Co2 kibocsátás minimalizálását, továbbá a legjobb elérhető technikák alkalmazását. Ez utóbbi (BAT) elvárását az Önkormányzat minden beszerzése során, a pénzügyi lehetőségei figyelembe vétele mellett érvényesíti.

A Polgármesteri Hivatal rendszeres környezeti teljesítményértékelésének bevezetése

A vállalati környezeti teljesítményértékelés (KTÉ) önkéntes eszköz, alkalmazásának fő célja az ésszerűbb és környezetkímélőbb gazdálkodás megvalósítása. Leggyakoribb felhasználási módja a megtakarítások azonosítása, azaz a szervezet működése során a lehető legkisebb környezeti terhelés elérése, ami a szervezeti célok veszélyeztetése nélkül még megvalósítható.

A KTÉ egy belsőirányítású folyamat, mely indikátorokat használ, hogy információkat szolgáltatson a szervezet múltbeli és jelenlegi környezeti teljesítményének összehasonlításához a környezeti teljesítmény kritériumaival szemben. A környezeti teljesítésértékelés a Tervezés – Végrehajtás – Ellenőrzés - Javítás (Plan – Do – Check - Act) vezetési modellt követi.

A KTE alkalmazását Biharnagybajom Település Polgármesteri Hivatala bevezeti, és annak eredményeit infrastrukturális és szervezeti működésére vonatkozó fejlesztései során hasznosítja. Ezen feladatok ellátására kinevez egy felelőst, akinek munkaköri leírásában rögzíti a vele szemben támasztott szakmai elvárásokat.

Igazoló dokumentumok: Környezeti teljesítményeket igazoló feljegyzések (mérési jegyzőkönyvek, szolgáltatói számlák) és az ezek alapján készült fajlagos és abszolút mutatószámokról készült értékelő feljegyzések, melyek legfeljebb egy évesek lehetnek.

A környezetvédelmi szempontból előnyösebb, továbbá helyben rendelkezésre álló termékek, és kapacitások előnyben részesítése a beszerzések során

A szempont célja, hogy ösztönözze az önkormányzatot kisebb erőforrás igénybevétellel járó beszállítók kiválasztásában, például a szervezethez legközelebbi kapacitások használatában. A helyben rendelkezésre álló kapacitások használatával hozzájárul az adott térség gazdasági és társadalmi erőforrásainak fennmaradásához, a térség kohéziójához és fejlődéséhez, ugyanakkor csökkenti a közlekedéssel és szállítással kapcsolatos környezetterhelést.

Alacsony természeti erőforrás használattal járó beszállító lehet: alternatív közlekedési módokat igénybe vevő beszállítók, alacsonyabb üzemanyag felhasználású beszállítók, környezetbarát logisztikai módszereket alkalmazó beszállítók stb.

Helyi kapacitás: olyan termékek, szolgáltatások beszállítóinak kiválasztása, akiknek az önkormányzattal megegyező kistérségben van az állandó lakóhelye, székhelye vagy telephelye, vagy a szomszédos kistérségben, de 30 km-nél közelebb.

A Önkormányzat fejlesztéseinek tervezése és megvalósítása, továbbá napi működése során törekedni fog a fenntarthatóságot jobban szolgáló anyagok, eszközök, szolgáltatások beszerzésére, továbbá a fenntarthatósági szempontok érvényesítésének kötelezettségét beépíti a közbeszerzési szabályzatába, majd alkalmazza ezt úgy a központosított, mint az egyedi közbeszerzési, illetve beszerzési eljárásai során.

A Biharnagybajomi önkormányzat beruházásai és beszerzései során törekszik helyi előállítású, kis szállítási igényű, és a környezeti erőforrásokkal takarékosan gazdálkodó, lehetőleg megújuló erőforrások alkalmazásával való előállítású anyagok, termékek és szolgáltatások beszerzésére.

Infrastruktúra fejlesztései során törekszik a lehető legkisebb energiaigényű, minél inkább környezetbarát anyagokat és megoldásokat alkalmazó megoldások megvalósítására.

Szolgáltatások beszerzése során törekszik rá, hogy partnerei minél inkább figyelembe vegyék a környezeti szempontokat, amit valamilyen igazolható módon érvényesítsenek működésük során.

Teljesítettnek tekinthető a vállalás, ha a beszállítót e szempontból értékeli és legalább 30%-uk e szempontból kedvezően értékelt beszállító.

Igazolás módja: Nyilvántartás a beszállítók és a szervezet közötti távolságról, a beszállítók által alkalmazott közlekedési módokról, valamint a beszerzési dokumentációk stb.

Partnerség építés

Az Biharnagybajomi önkormányzat teljes működési területére - ahogy Magyarország területének többségére is - igaz, hogy a lakosság, a vállalkozók és az itt működő intézmények, szervezetek körében jelentős szemléletváltásra van szükség ahhoz, hogy a fenntartható fejlődés elve érvényesülhessen. Az Önkormányzat szerepe e tekintetben is jelentős, hiszen

példaértékű lehet a lakosság számára. Amennyiben az Önkormányzat működése példaértékű tud lenni, úgy fenntarthatósági szemléletet továbbít, aminek jelentős hatása lehet az erre nyitott lakosság és szervezetek irányába.

Hosszabb távon el kell érni, hogy a partnerek és a lakosság minél jobban ismerje meg Biharnagybajom Település Polgármesteri Hivatalát, a Önkormányzat céljait és működésének eredményeit, ismerje fel azok jelentőségét saját és közössége szempontjából, továbbá tekintse példának a Polgármesteri Hivatal működését a fenntartható fejlődés tekintetében is.

Ehhez a célhoz a felnövekvő generációkra kell hatást gyakorolni. Legyen cél, hogy a környező települések iskoláskorú gyerekei - kivétel nélkül – már az iskolapadban tanuljanak a környezettudatos életmódról. A helyi lakosság számára is lehetőséget kell nyújtani a természeti értékek megismerésére, illetve a település által nyújtható szolgáltatások igénybevételére - mindezt költségtérítés nélkül, vagy kedvezményes keretek között. Ezek az intézkedések várhatóan hozzájárulhatnak a természetvédelmi érdekek szándékos vagy tudatlanságból fakadó megsértésének elkerüléséhez.

Cél, hogy alakuljon ki a térségbeli civil szervezetekkel olyan szoros együttműködés, amelynek eredményeként azok is részt vesznek az Biharnagybajomi Önkormányzat működésének jobb megismertetésében, és az együttműködés térségi erősítésében.

Cél továbbá, hogy erősödjön az együttműködés a térségi önkormányzatokkal, így segítve elő, hogy a fenntarthatósági szempontok érvényesülhessenek a döntéshozatali folyamatainkban.

A projekt egyik sikere, hogy az érintettek bevonásával határozzák meg a célokat, a megoldandó problémákat, és a célközönséget folyamatosan bevonják a projekt tervezésébe, monitoringjába, értékelésébe.

A szempont vállalása esetén a bevont társadalmi szervezetnek helyi és a térség fenntartható fejlődését szolgáló társadalmi szervezetnek kell lennie, amely legalább egy teljes naptári év működéssel rendelkezik.

Igazolás módja: Együttműködési megállapodás.

A kistérségben élők foglalkoztatásának növelése

Az Biharnagybajomi polgármesteri hivatal törekszik rá, hogy munkatársai túlnyomó többsége helyből vagy a kistérségből (a területileg érintett kistérségekből) származzon – ezzel járulékos előnyként csökkentve a közlekedési terhelés szintjét is, illetve fenntartva a helyi foglalkoztatottság összes többi társadalmi és környezeti előnyét. Amennyiben a beszerzések során is érvényesíthető, hogy helyi, környezetbarát termékek és szolgáltatások kerüljenek kiválasztásra, úgy a helyi foglalkoztatásra gyakorolt hatás ezen beszállítókon keresztül tovább erősíthető.

A fenntartható társadalom fontos eleme a helyi munkaerő foglalkoztatása, a helyi igények kielégítése. A szempont számítása: Az önkormányzat kistérségében állandó lakhellyel rendelkező és a szervezettel munkaviszonyban lévő emberek aránya a teljes munkavállalói létszámhoz viszonyítva.

Igazolás módja: munkaügyi nyilvántartások.

Környezettudatosság a papírhasználat, energiateljesítmény és közlekedés során

Biharnagybajom Polgármesteri Hivatala törekszik rá, hogy működése során a környezetet a legkevésbé terhelő anyag- és eszközhasználatot, továbbá energiateljesítményt és mobilizációt valósít meg.

Az Önkormányzat tudatában van azoknak a környezet éró terheléseknek a természeti erőforrásokra és ökoszisztémákra kifejtett jelentős hatására, amelyet az intézmények és cégek okoznak a természeti rendszerekben. Mindez jelenlegi társadalmunk fenntarthatóságát teszik lehetetlenné. A Önkormányzat éppen a kiemelt társadalmi szerepe miatt nem engedheti meg magának, hogy működése során ne járjon elől jó példával, előremutató alkalmazások bevezetésével.

Ennek megfelelően Biharnagybajom Önkormányzata törekszik:

- a papírhasználata során ésszerű mértékben a papírmentes működés kialakítására (e-mail és digitális archiválás lehetőségeinek maximális kihasználása), a felhasznált papír újrahasznosítására, illetve az újra feldolgozott papír alapanyag alkalmazására;
- energiafelhasználása során törekszik energiaigénye csökkentésére úgy a világítási, mint a fűtési-, hűtési rendszerei fejlesztése, működtetése révén:
- új infrastruktúra kiépítése esetén a nappali fény maximális kihasználása, a fűtési-hűtési energiaigény minimalizálása, továbbá a megújuló energiaforrásokra építkező autonóm épületek létesítése a cél (megvilágítási módok és munkahelyek, fényigények tudatos tervezése, fénykémények alkalmazása, passzív vagy aktív épületek tervezése)
- meglévő épített infrastruktúrája felújítása során a megvilágításhoz szükséges energiaigény minimalizálása a cél;
- a jelenlegi világítási rendszerekben a lehetőségek között az energiatakarékos világító testek (kompakt izzók) beszerzése a cél ahol lehetséges és amennyiben azt a pénzügyi lehetőségek lehetővé teszik, a Legjobb Elérhető Technikák körébe tartozó megoldások kiépítésére törekszik (lásd fénykémények, LED technológiák beépítése, energiatakarékos fűtési rendszerek, és magas hatékonyságú hőszigetelő rendszerek, technológiák kiépítése)
- a hőigény és hűtési igény kielégítése során elsősorban ezen igények csökkentése, e lehetőségek kimerülését követően pedig az energiatakarékos és lehetőleg megújuló energiaforrásokra alapuló technológiák kiépítése a cél – a meglévő épületek hőigényét nyílászáró cserékkel, utólagos hőszigeteléssel, egyidejűleg energetikailag hatékony légcserélő rendszerek kiépítésével szükséges megoldani a meglévő irodai és termelési rendszerek keretein belül az ésszerű és környezettudatos használatra kell törekedni. (áramtalanítás munkaidőn túl, csak a szükséges mértékű hőszabályozás, nappali fény használata, stb.);
- a Polgármesteri Hivatal mobilitási igényei kielégítése során szükséges törekedni a tömegközlekedés arányának növelésére, illetve ha ez nem lehetséges, a gyűjtőfuvarok megoldására és csak a feltétlenül szükséges mértékű motorizált közlekedésre;
- új eszközök beszerzése során azok energiaigényének minimalizálása, az azokban felhasznált alapanyagok között az újrahasznosított alapanyagok mind magasabb arányára, továbbá a karbantartás energia-, és időigényének csökkentésére kell

törekedni. A beszerzések során a beszerzendő termékek árát és a várható üzemeltetési időszakuk során felmerülő energia-, munkaerő és költség igényét együttesen kell vizsgálni. A kiválasztási szempontok között ennek meg kell jelennie, a beszerzések során a minél kisebb járulékos környezetterheléssel és minél magasabb pozitív társadalmi hatással járó termékek, szolgáltatások és építések beszerzésére.

- Biharnagybajom Polgármesteri Hivatala működése során törekszik munkatársai és rendszeres partnerei fenntartható fejlődés elvei mentén való képzésére, informáltságának javítására, hogy azon keresztül a fenntarthatósági terv megvalósítása is eredményesebb lehessen.

A vállalat teljesíthető, ha az önkormányzat papírfelhasználásában az újrahasznosított papír aránya eléri a teljes papírfelhasználás 15%-át, és ez időben nem csökken vagy vállalja ennek elérését.

Igazolás módja: Szállítójegyek, beszerzési dokumentációk, gyűjtőedények

A társadalmi bizalom szintjének növelése

Az adott szervezettel kapcsolatos társadalmi bizalom erősíthető, ha a szervezet a társadalom számára biztosítja az átláthatóságot a „tisztá” működésével kapcsolatban, és elkötelezettségét saját társadalmi és természeti környezete iránt. A Biharnagybajomi Polgármesteri Hivatal működése során törekszik a társadalmi együttműködés és bizalom szintjének emelésére, hiszen olyan helyi közösségekkel kell együtt gondolkodnia, amelyeket érdekeltté és motiválttá kell tennie a fenntarthatóság érvényesítésében.

A Hivatal törekszik rá, hogy javuljon a fejlesztéseinek és a működésének az átláthatósága, azok céljainak és várható eredményeinek megismerése, megértése. A honlapján ennek érdekében mind az üvegseb törvényben rögzített, mind azon túli információkat közzétesz. A projektek kommunikációja során a projektben részt vevők részére elvárás lesz a társadalmi és természeti környezet iránti elkötelezettségüknek bemutatása, érzékeltetése.

A társadalmi bizalmat erősítő megoldások lehetnek: pl. nyílt nap, kollektív szerződés, üvegseb, panaszkezelés, korrupcióellenes intézkedések stb.

Igazolás módja: A társadalmi bizalom erősítését szolgáló megoldások dokumentációja, az ezekkel kapcsolatos információk nyilvánosságának és elérhetőségének igazolása

5. Szervezeti és gazdasági feltételek

5.1 Az önkormányzat szerepe a Local Agenda 21 folyamatában

Az önkormányzati szervek, LA21 megvalósításában kapott központi szerepét a következő jellemzők indokolják:

- **Az önkormányzat a helyi közösséghez közel van**, könnyebben elérhető, mint a központi kormányzat vagy a nemzetközi szervezetek, így érzékenyebb a helyi problémákra (szubszidiaritás elve).
- **Kiterjedt szolgáltató-rendszer működtetője**. Az önkormányzatok általában jelentős befolyással rendelkeznek a helyi infrastruktúra (tömegközlekedés, csatornarendszer, vízszolgáltatás, hulladékkezelés stb.) felett (a főváros esetében a kerületeknek ez a befolyása gyengébb, sokszor csak kezdeményező, javaslattevő, lobbizó szerepük van).
- **Az erőforrások egyik legnagyobb felhasználója**. A legtöbb közösségben az önkormányzat az egyik legnagyobb munkáltató és erőforrás-felhasználó. Éppen ezért a hatékonyság növelését, a hulladék mennyiségének csökkentését célzó intézkedések és egyéb, a fenntarthatóságot szem előtt tartó belső akciói direkt módon is nagy hatással vannak.
- **A piacot befolyásoló erő**. Mint az áruk és szolgáltatások egyik legnagyobb szervezeti fogyasztója a területben, az önkormányzat jelentős befolyást gyakorolhat beszállítóira. A beszállítói lánc tagjainak szigorú követelményeket szabó „tiszta” beszerzési eljárások pozitív hatásai jóval a közösség keretein túl is érezhetőek lehetnek.
- **Példakép más szervezetek számára**. A környezetmenedzsment javuló gyakorlatával kapcsolatban szükség van a megfelelően tanulmányozott és jól dokumentált példákra. Az önkormányzat saját tapasztalatainak továbbadása ösztönzőleg hathat mások számára. Lehet, hogy a tapasztalatok egy része kifejezetten technikai jellegű – pl. egy új technológia energiahatékonyságának piaci tesztelése, vagy a hosszú távú környezeti

költségeket is kezelő számviteli rendszer bevezetése. A legnehezebb feladat az, hogy a magasabb szintű környezeti teljesítményt egy szervezet integráns részévé tegyünk, ezért az ezen a téren elért sikerek továbbadása felbecsülhetetlen értékkel bír és ritkán követel nagy tőkebefektetést.

- **Információszolgáltató.** Mindennapi életünk során folyamatosan hatalmas információtömegnek vagyunk kitéve komplex környezetünkkel kapcsolatban. Ebből a halmazból csak kevés szervezet és egyén képes kiszűrni a számára fontos tényeket, ezért az önkormányzat, mint „tolmács”, „szerkesztő” és „nevelő” fontos szerepet vállalhat. Egyre több helyen felismerik, hogy az információ könnyű elérésének lehetővé tétele nagyban támogatja a helyi közösséget.
- **Támogató.** A környezeti teljesítmény javítását sokszor csak kollektív cselekvésen keresztül lehet megvalósítani. Az önkormányzat kezében számos eszköz van arra, hogy stratégiai keretet biztosítson a polgárok személyes környezeti teljesítményének javításához. Sőt, számos nagy szervezet hagyatkozhat még a központi gondoskodásra: tömegközlekedés, hulladékfeldolgozás, oktatás.
- **Hálózatműködtető.** Amennyiben a közösség teljes erőforrásbázisát mozgósítani akarjuk, akkor az üzleti szektor, az önkéntes szektor és az állami szektor erőit egyesíteni kell és ebben nagy szerepe van a helyi önkormányzatnak. Képesnek kell lennie, hogy az együttműködések és társulások különböző formáin keresztül bevonja az említett csoportokat a folyamatba, ezzel biztosítva a nagyobb fenntarthatóságot.
- **Lobbizó és az általános megegyezést segítő fél.** Az önkormányzat szócsóként is kell, hogy működjön, ami eljuttatja a közösség reményeit és törekvéseit nemzeti és nemzetközi szintre.

5.3 A LA21 megvalósítását segítő módszerek

Fórumok, partnerségi kapcsolatok

A LA21 tervezési folyamatában a partnerségi kapcsolatok olyan együttműködési formát jelentenek, amin keresztül a közösség minden fontos csoportja részt vehet a fenntarthatóság jegyében zajló tervezési és megvalósítási tevékenységben úgy, hogy kívánságaik, értékeik, ideáljaik és jövőképük megjelenjen a folyamatban.

Egy, a közösséget képviselő érintett csoportokból álló fórum vagy hasonló testület különösen hasznos lehet a közösség támogatásának megszerzésében, irányításában és mozgósításában és az egész önkormányzati tervezési folyamatban hatékonyan részt vehet. A nagy érintett csoportokból létrehozott, egyes konkrét témákat megcélzó munkacsoportok különösen produktívak lehetnek.

Kollektív részvétel

A helyi társadalmak fenntarthatósága lényegében attól függ, hogy az érintett társadalmi csoportok milyen mértékben képesek konszenzusra jutni a fenntarthatóságot biztosító folyamatok irányításában. Ennek a konszenzusnak a megteremtését az alábbi feltételek érvényesítésével lehet elősegíteni:

- A lakosság bevonása a döntési folyamatokba és az érdekegyeztetési mechanizmusba.
- A helyi kezdeményezések, lehetőségek és szerveződések támogatása.
- Hatékony és költségkímélő hatósági apparátus kialakítása.
- Biztonságérzetet garantáló, a szociális kockázatokat kezelni képes településpolitikai.
- A kerület külső képet és az ott-tartózkodás minőségi feltételeit folyamatosan javító törekvések (kultúra, szabadidő, pihenés, stb.).
- Összhang a településfejlesztési politika és a finanszírozási lehetőségek között.

Egy település, kerület ökológiai fenntarthatósága megkívánja az erőforrások végességének, valamint az emberi élettér terhelhetőségi határainak figyelembe vételét. Ennek biztosítékai:

- A közösség példamutató, környezetkímélő magatartása
- A környezeti szabályok-előírások körültekintő alkalmazása.
- A környezeti problémák legteljesebb mértékű kezelése.

A szilárd partnerségi kapcsolatok szükségessége

A partnerségi kapcsolatokat az önkormányzati tervezési folyamat különböző szakaszaiban létre lehet hozni, bár valamilyen fórumot kifejezetten ajánlott már a lehető legkorábbi szakaszban életre hívni, hogy a település legaktívabb, legbefolyásosabb csoportjai a kezdetektől fogva bekapcsolódjanak a tervezésbe.

Így lehetőség nyílik a problémamegoldás alapjainak fejlesztésére már a folyamat legelején.

A létrehozott testület hatékony működése továbbá függ attól, hogy az érintettek tisztában vannak-e szerepükkel és feladataikkal, a folyamat céljával és kimenetével, elkötelezettek-e és rendelkezésre állnak-e megfelelő pénzügyi források.

Mindemellett, az érintett csoportoknak figyelembe kell venniük az erőforrásaikban és erejükben lévő különbségeket és kölcsönös tiszteleten és elszámoltathatóságon alapuló kompromisszumos együttműködésre kell törekedniük.

Az önkormányzati tervezési folyamat partnerségi kapcsolatai nem szükségszerűen járnak együtt az érintett csoportok közti kompromisszummal az elveket, célokat illetően. Az együttműködés nem jelenti azt sem, hogy a csoportoknak fel kell hagyniuk mindenféle kritikával és nyomásgyakorlással. Ezeknek a sikeres közösségi kooperáció integráns részét kell képezniük.

Kritikus lépések és ajánlások

- Sokféle érintettet vonjunk be, akik társadalom minden csoportját képviselik.
- Jelöljük ki a partnerségi kapcsolatok feladatát, szerepét és felelősségét.
- Dolgozzuk ki a döntéshozatal és a konfliktus-feloldás módját. Alakítsunk ki kommunikációs és információs stratégiát.
- Gondoskodjunk az érintett csoportok és a fórum számára biztos pénzügyi forrásokról és munkatársakról.

Oktatás, képzés

A fenntartható fejlődés folyamata lényegében a társadalom egészének és közösségeinek modernizációját jelenti. Ebben a folyamatban a természeti létfeltételek biztonságának a következetes garantálása, a gazdasági versenyképességnek a közösség által megfogalmazott szinten tartása és az életminőség munka- és jövedelembiztonságon alapuló fejlesztése mind egyenrangú célként jelennek meg. A célok megvalósításában jut döntő szerephez – a kutatás, a tudomány és a technológiák mellett – az oktatás-képzés.

Az új tudományos eredmények, és technológiai innovációk intelligens hasznosítása kulcsszerepet kap jelen évtizedeink ökológiai, gazdasági, társadalmi és kulturális kihívásainak megválaszolásában.

A fenntartható fejlődés központú oktatás módszereiben és tartalmában is integrálja a fenntarthatóság előzőekben említett egymást kölcsönösen feltételező szempontjait, annyiban több mint környezeti oktatás. Lényege abban áll, hogy az oktatási folyamat szereplőit képessé tegye arra, hogy azok életvitelük és munkájuk során az emberiség globális érdekeit felismerve és tisztelve legyenek aktív alakítói szűkebb környezetük fenntarthatósági (természeti környezeti, gazdasági, társadalmi-kulturális) dimenzióinak. Ebben a tágabb meghatározásban a fenntartható fejlődés központú oktatás tértől, időtől és generációtól független folyamat.

Az Agenda 21 globális programja negyven specifikus utalást tartalmaz a fenntarthatóság konkrét területeire. Az oktatás-képzés természetesen valamennyivel közvetlen-közvetett kapcsolatban áll, de a területre utaló legkonkrétabb megfogalmazással önálló fejezetben is találkozhatunk (36. fejezet: Az iskolarendszerű oktatás, a társadalmi tudatosság és a szakmai képzés és továbbképzés fejlesztése). Ennek fő üzenete, hogy az iskolarendszerű oktatásban alkalmazott stratégiában a környezet fejlődés témaköréit összevontan, mint „keresztmetszet-témát” kell tárgyalni minden oktatási szinten.

A dokumentum a „globális tanulás” fogalmát is bevezeti, arra utalván, hogy az oktatási-képzési folyamatok tervezésébe és megvalósításába be kell vonni az érdekelt csoportokat és nem állami (civil) szervezeteket, valamint támogatni kell azok programjait is.

A fenntartható fejlődés központú oktatás eredményességének alapvető kritériumát is megtaláljuk az idézett fejezetben, eszerint: „Az eredményesség biztosítása érdekében a környezeti és fejlődési oktatásnak mind a fizikai-biológiai, mind pedig a társadalmi-gazdasági

környezet és a humán fejlődés (ideértve az értelmi fejlődést is) dinamikájával foglalkozni kell, és be kell épülnie az összes tudományágba, továbbá formális és nem formális módszereket és hatékony kommunikációs eszközöket kell alkalmaznia.”

Az Agenda 21 dokumentum oktatási fejezete az általa átfogott mindhárom területen – (1) A fenntartható fejlődés központú oktatás kialakítása; (2) A társadalom tudatosságának fejlesztése; (3) Szakmai képzés és továbbképzés – rendszerezett gyűjteményét adja a vonatkozó területre érvényes alapelveknek, céloknak, konkrét teendőknek és megvalósítást támogató eszközöknek. Ezek figyelembe vételével összeállítható és megtervezhető a különböző szintű fenntarthatósági foratókönyvek oktatási-képzési-tudatformálási fejezete.

Környezeti tudatformálás

A környezetvédelmi törvény fő célkitűzéseként az ember és környezete harmonikus kapcsolatának kialakítását, a környezet elemeinek és folyamatainak védelmét és a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosítását fogalmazza meg. A törvény szerint minden állampolgárnak joga van a környezeti ismeretek megszerzésére és ismereteinek fejlesztésére. A nevelés állami és önkormányzati feladat.

A környezetvédelemben felmerülő problémák jelentős része vezethető vissza arra a tényre, hogy Magyarországon nem megfelelő szintű a környezeti tudatosság foka. A lakosság ismeretei a környezetről, a környezetvédelemlről, annak megóvásáról hiányosak, és többnyire nem megfelelő színvonalúak. A tudatosság erősítésében kiemelkedő szerepe van az Önkormányzat által fenntartott közoktatási, oktatási és kulturális intézményekben folyó tevékenységeknek.

A környezetünk tisztelete, ismerete, védelme nem magától értendő viselkedési forma. A nevelést már a gyermekkorban, a családban el kell kezdeni. A családdal közösen eltöltött programok megismertetik a környezetet, a természet szépségét és jóságát, megőrzésének lehetőségeit.

A környezeti szemléletformálás annál nagyobb hatékonyságú, minél fiatalabb korban kezdik el. A környezeti nevelés az ismeretközlésen túl az egész személyiség átformálását is jelenti.

Az életmód, életforma alapvető megváltoztatásához a szakmai ismereteken túl érzelmi beállítottságra is szükség van, ezért a lehetséges megoldásokra vonatkozó technikai ismereteket is ki kell egészíteni személyiségi motivációkkal.

Az óvodákban az alapismeretek, míg az általános iskolákban különböző tantárgyakhoz kötve már magasabb szintű környezeti ismeretek elsajátítására kell lehetőséget adni. Közép- és felsőfokú oktatási intézmények a tudás megfelelő átadásával, a fiatalok magukkal hozott környezetszeretettel környezettudatos ifjúságot képezhetnek.

Fontos szerepet kell szánni a pozitív példák gyakorlati bemutatására, a környezet megőrzése és a fenntarthatóság biztosítása érdekében. A környezeti szemléletformálás és nevelés kritikus szerepet játszik a jövő megalapozásában.

A környezeti fejlődés és tudatformálás megalapozását a mai, pályaválasztás előtt álló fiataloknál kell elkezdni. Annyi idő már nincs, hogy megvárjuk egy teljesen új generáció döntéshozókká való felnövekedését. A végső, hosszú távú megoldásnál elsősorban a kulturált családok kezében van a döntés. Ezután szükséges még a társadalom, az oktatási intézmények további segítő nevelő, környezeti tudatosságot hangsúlyozó szerepe.

A tudatos környezeti fejlődés menete csak megfelelő neveléssel terelhető fenntartható irányba. A változások, a nevelési rendszer környezettudatossá tételében leginkább az oktatási intézményeknek kell döntő szerepet felvállalniuk. Azonban hangsúlyozni szeretnénk, hogy nem elhanyagolható az Önkormányzatok szerepvállalása sem.

Ismeretterjesztő kiadványok, előadások, a média az idősebbek tapasztalata, példamutatása együttesen alakíthatja a környezettudatos magatartást.

A társadalmi tudatformálás egyrészt az iskoláskorúakat, másrészt a kerület felnőtt korú népességet célozza és a civil társadalom érdekérvényesítő képességét erősítheti a környezetvédelmi kérdésekben. A környezettudatosság javítása Biharnagybajom Önkormányzata által fenntartott intézményekben például szolgálhat a lakosság, az intézmények számára. Sajnálatos, hogy a környezeti tudatosság szinte teljes mértékben hiányzik az emberekből. A környezettudatos magatartás terjedésének meghatározó akadálya legfőképpen a környezetvédelmi alapismeretek hiánya.

Nagy szerepe van ezen hiányok pótlásának elősegítésében Biharnagybajom Önkormányzatának, a településszépítő egyesületeknek, illetve egyéb környezet- és természetvédő civil szerveződéseknek. Bevezetésre kerül a helyi újság Zöld Hírek rovata, ami a környezetvédelemmel, zöldfelületekkel kapcsolatos hírek, felhívások, ismeretterjesztés alapvető színtere lesz. Segítséget nyújt abban is, hogy a lakosságot folyamatosan tájékoztatni lehessen a kerület környezeti állapotáról.

További eszköz környezetvédelmi versenyek meghirdetése.

Kommunikációs lehetőségek (helyi média)

Jobban ki kell használni az Internet, helyi tv és adta lehetőségeket az információ lakossághoz történő eljuttatása érdekében.

Megalapozott, a fenntartható fejlődés alapelvei szerint hozott környezeti döntések előkészítésében nagy előnyt jelent, ha a különböző területek (önkormányzat, szakemberek, civil szerveződések, közvélemény-formálók) ugyanarra az információs bázisra támaszkodnak.

Rövidebb távon a ma elterjedt kommunikációs eszközök közül a lapkiadás lehetőségei a kerületben megközelítették az elérhető határokat. Hatókörében, műsoridejében bővíthet, és tartalmi munkájában jelentősen javulhat azonban a helyi televízió.

Az új információs technológiák társadalmi szerepük mellett közvetlen környezetszennyezőként is egyre jelentősebb szerepet töltenek be. Így rövidebb távon a településeknek, kerületeknek kell az információs technológia közvetlen szennyező hatásait minimalizálni, a problémára – legalábbis átmeneti időre – lokális megoldást találni.

5.4 Külső források

5.4.1 Európai Unió támogatások

Strukturális Alapok

Az EU jelenlegi Strukturális Alapjait a 2009-2013 költségvetési időszakra határozták meg. Az alapok

célja a regionális különbségek csökkentése. Az alábbiakban a Biharnagybajom Fenntarthatósági Terve szempontjából releváns alapokat ismertetjük:

- Az Európai Szociális Alap (ESZA, angolul ESF) célja, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott gazdasági és társadalmi fejlődést a tagállamok azon szakpolitikáinak támogatásával, melyek a teljes foglalkoztatás elérésére, a munka minőségének és a termelékenység javítására, továbbá a társadalmi befogadás előmozdítására és a foglalkoztatás nemzeti, regionális és helyi szintű egyenlőtlenségeinek csökkentésére irányulnak. Az Alap jellegéből kifolyóan elsősorban a SEAP keretein belül megvalósuló, új munkahelyek létrejöttével járó beruházások támogatására lehet érdemes pályázni.
- Az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA, angolul ERDF) a Strukturális Alapok legjelentősebb összetevője, hiszen a regionális politikára szánt összegek mintegy 45%-a ezen az alapon keresztül jut el az érintettekhez. Az ERFA célja a gazdasági és szociális kohézió erősítése a regionális egyensúlytalanságok csökkentésén keresztül. A cél elérésének érdekében az alaptámogatást nyújt a regionális gazdaságok fejlesztéséhez és strukturális igazodásához, amely magában foglalja a hanyatló ipari térségek átalakulásának támogatását is (ec.europa.eu).

Az EU kohéziós politikája keretében működő finanszírozási csomagok

Az EU kohéziós politikáján belül négy finanszírozási csomag hivatott elősegíteni a kohéziós politika céljainak megvalósulását, ezek a JASMINE, JASPERS, JEREMIE, illetve JESSICA nevekkel illetett programok, melyek közül az alábbi három jöhet szóba a Biharnagybajomi SEAP megvalósításakor:

- JASPERS: (Joint Assistance to Support Projects in the European Regions), jelentése: az európai régiók projektjeit támogató közös program. A programot az Európai Bizottság, az Európai Beruházási Bank (EBB), az Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD) és 2010 júliusa óta a Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW) finanszírozza. A JASPERS technikai segítséget nyújt az Unióhoz 2004-ben és 2009-ben csatlakozott 12 tagállam számára. Célja, hogy támogassa az új tagállamokat az uniós alapokból finanszírozandó jelentősebb projektek kidolgozásában. Ezen felül szakértői hálózatot bocsát rendelkezésükre a

hozzáférhető források leghatékonyabb kiaknázásának vizsgálata érdekében. A technikai segítség a projekt felépítésétől és az előkészítő szakasztól kezdődően a finanszírozás odaítélésére vonatkozó döntés meghozataláig nyújtható.

- JEREMIE: (Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises), jelentése: a mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források. Olyan pénzügyi eszköz, amelyet az Európai Bizottság az Európai Beruházási Bankkal (EBB) és az Európai Beruházási Alappal (EBA) karöltve hozott létre, és amely a mikro-, kis- és középvállalkozások forrásszerzési lehetőségeit hivatott kibővíteni az EU régióiban. Célja, hogy az innovatív tevékenységek ösztönzése és a vállalatok növekedésének elősegítése érdekében a regionális alapokból bizonyos összeget kockázattőke-finanszírozásra fordítson. A JEREMIE szakértőket és útmutatókat bocsát a vállalkozók rendelkezésére, hogy könnyen hozzá tudjanak férni ezen új finanszírozási lehetőségekhez. A kezdeményezés hatására az uniós régiókban több vállalkozás születhet és új üzletek jöhetnek létre. A JEREMIE program hozzájárul az EU növekedési és foglalkoztatási stratégiájához, amely az európai gazdaságot dinamikusabbá és versenyképessé kívánja tenni.
- JESSICA: (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas), a fenntartható településfejlesztési beruházásokat támogató közös európai kezdeményezés, amelyet az Európai Bizottság indított útjára, és amelynek létrehozására az Európai Beruházási Bankkal (EBB) és az Európa Tanács Fejlesztési Bankjával (CEB) együttműködésben került sor. A JESSICA kezdeményezés célja az, hogy támogassa Európa városi térségeiben a fenntartható beruházásokat, és elősegítse a növekedést és a munkahelyteremtést. A kezdeményezés a tagállami irányító hatóságok számára lehetővé teszi, hogy uniós regionális finanszírozási kötelezettségvállalások egy részét városfejlesztési alapokba fektessék. A városfejlesztési alapokból származó finanszírozás visszaforgatható kölcsönök, garanciák és tőke formájában történhet, továbbá igen sokféle városrekonstrukciós projektben felhasználható. A JESSICA kezdeményezéstől származó forrásokat a városi infrastruktúra fejlesztésére, az elhagyatott ipari területek rehabilitációjának elősegítésére, az energiafelhasználás hatékonyságának fokozására vagy szociális bérlakásokkal kapcsolatos projektek finanszírozása lehet fordítani (ec.europa.eu).

Mindezekon kívül a MOBILIS Program támogatja a fenntartható közlekedést érintő politikák és intézkedések széleskörű alkalmazását, így a projekt partnerek közötti tapasztalatcserét, illetve együttműködést. Az elért eredmények minél szélesebb körű elterjesztését a CIVITAS Program segíti, amelyhez minden, környezetbarát közlekedés iránt érdeklődő, annak kialakításában a jövőben tevékenyen részt venni kívánó európai város csatlakozhat.

MLEI-PDA (Helyi energetikai beruházások mozgósítása – Projektfejlesztési segítségnyújtás)

Az intézkedés célja kifejezetten a kis- és közepes méretű önkormányzatok, valamint az általuk létrehozott csoportosulások által (pl. a SEAP keretein belül) kidolgozott megújuló energetikai projektek előkészítésében és finanszírozásában való segítségnyújtás. A Projektfejlesztési segítségnyújtás keretében maximum 36 hónap áll rendelkezésre a megtérülő projektek kidolgozására, illetve a megvalósítás elkezdésére. Legalább 400.000 EUR fejlesztési költség (kivételes esetekben 200.000 EUR) esetén lehet pályázni, amely min. 6.000.000 EUR beruházást kell generáljon. A jelenlegi pályázatok benyújtási határideje: 2012. május 8. 17:00 óra brüsszeli idő szerint.

Önerő-támogatás

Évente frissülő rendelet alapján idén is pályázhatnak az önkormányzatok és jogi személyiségű társulásaik az EU Önerő Alapjából finanszírozott saját erő kiegészítő támogatásra a saját erő 30-60%-át kitevő összeg, maximum 900 millió forint erejéig. A támogatás igénybevételének feltételei a következők:

- Az uniós forrásról szóló - legalább első körös - támogatói döntés 2012. évben megszületett, és
- az uniós támogatási szerződés aláírására az előző évi rendeletben rögzített benyújtási határidőt követően került sor.
- A pályázó EU Önerő Alaptámogatást akkor igényelhet, ha a fejlesztés nem kezdődött meg, vagy amennyiben a fejlesztés megvalósítása folyamatban van, annak műszaki-pénzügyi lezárása az EU Önerő Alap támogatási igény benyújtását követő 60 napon belül nem történik meg.

- A pályázó az EU Önerő Alaptámogatásra benyújthatja igényét abban az esetben is, ha az uniós támogatást az általa fenntartott költségvetési szerv nyerte el.

A pályázatot a korábbi évek gyakorlatának megfelelően várhatóan 2012 és 2013 években is kiírják majd, így Biharnagybajom Fenntarthatósági Tervének megvalósításában is komoly szerepet játszhat.

5.4.2 Nemzeti támogatások

Zöld Beruházási Rendszer (ZBR)

Az ENSZ Keretegyezményének Kyotói jegyzőkönyve bevezette a csatlakozott fejlett államok közötti nemzetközi kvótakereskedelmet, azaz az üvegházgáz-kibocsátási jogok kereskedelmét. Magyarország jelentős kvótatöbblettel rendelkezik. Hazánk 2010-ban a világon elsőként értékesített kvótákat, amellyel úttörő szerepet töltött be a rendszer formálásában. A 2009. évi LX. törvény, a törvény végrehajtásának egyes szabályairól szóló 323/2009. (XII.11.) Korm. rendelet, illetve a kvótaszerződések alapján a kiotói egységek értékesítéséből származó bevétel az ún. Zöld Beruházási Rendszer (ZBR) keretében klímavédelmi felhasználásra kerül.

A ZBR alapelvei közé tartozik, hogy csak olyan intézkedéseket támogat, amelyekkel a legjelentősebb mértékben csökkenthető az üvegházhatású gázok kibocsátása. Olyan intézkedésekről van szó, amelyek a ZBR támogatása nélkül nem valósulnának meg, vagy nem olyan minőségben (azaz nem hoznának létre olyan mértékű kibocsátás-csökkentést) – ez az ún. addicionalitás elve. Fontos kritérium még, hogy a támogatott projektekkel elért kibocsátás-csökkentéssel el kell számolni a kiotói egységeket vásárló partnerek felé is. Ebből következik, hogy minden egyes projekt esetében ellenőrizni, illetve igazolni kell a projekt által elért közvetlen kibocsátás-csökkentést (zbr.kormany.hu). A ZBR tervezett alprogramjait az alábbi ábra szemlélteti.

Forrás: zbr.kormany.hu

Az új ZBR tervezett elemei

Mivel a SEAP végrehajtása jelentős mértékű ÜHG-emisszió csökkenést von maga után, számítani lehet a ZBR támogatására a cselekvési terv épületenergetikai, fűtést korszerűsítési pontjainak megvalósításakor.

Új Széchenyi Terv

Az Új Széchenyi Terv gazdaságfejlesztési programban a 2013-2013 időszakra elkészített, az uniós támogatások felhasználására irányuló akciótervek fő célja a gazdaságélénkítés és munkahelyteremtés. Az akciótervekben található pályázatok és kiemelt projektek igazodnak az ÚSZT hét kitörési pontjához, amelyek a következők:

- egészségipar,
- zöldgazdaság-fejlesztés,
- otthonteremtés,
- vállalkozásfejlesztés,
- közlekedésfejlesztés,
- tudomány-innováció,
- foglalkoztatás (www.nfu.hu).

Biharnagybajom SEAP-jának megvalósítása kapcsán a zöldgazdaság-fejlesztés, valamint a közlekedésfejlesztés kitörési pontokhoz kapcsolódó akciótervek keretein belül kiírt pályázatok jöhetnek szóba elsősorban fejlesztési forrásként.

KÖZOP

A Közlekedésfejlesztési Program keretein belül lehetőség van pályázni kerékpárutak létesítésére. Erre a célra 2013-2013 között várhatóan 6,43 Mrd. Ft támogatási összeg áll rendelkezésre. A 2013-es új elemek:

- lehetőség van kizárólag „projekt előkészítés”-re pályázni,
- az eddigi 85%-90%-os támogatási arány 100%-ra módosult,
- a fenntartáshoz szükséges új gépek, berendezési tárgyak, felszerelések beszerzési költségeinek elszámolhatósága lehetséges, maximum 2 millió Ft értékben a Bíráló Bizottság egyedi döntése alapján.

Norvég Alap

Tervezési ciklusonként mintegy 12 Mrd. Ft fordítható a Norvég Alap keretein belül a „zöld ipari innováció”, az energiahatékonyság, a klímaváltozás elleni küzdelem és megújuló energia célterületekre. A pályázható keretek jogcímeinek megoszlása a következő:

- Zöld ipari innováció (5,8 Mrd. Ft): a zöld vállalkozások versenyképességének növelése, ideértve a működő ipar zöldítését, a zöld innovációt, és a zöld vállalati megoldások támogatását. A program felelőse a gödöllői Szent István Egyetem, együttműködésben az Innovation Norway nevű norvég innovációs szervezettel.
- Energhatékonyág (2,3 Mrd. Ft): célja az épületek energiahatékonyságának javítása, melynek révén csökkenthető az üvegházhatású gázok és légszennyező anyagok kibocsátása. E program keretében támogatás nyújtható nemzeti, regionális és helyi szintű kapacitásfejlesztésre energiahatékonysági intézkedések megvalósítása érdekében. A cél a tudatosság fokozása és oktatása az energiahatékonyság területén. A program felelőse a Nemzeti Fejlesztési Ügynökség Környezetvédelem és Energia Programok Irányító Hatósága.
- Megújuló energia (2,1 Mrd. Ft): a program kiemelt célja geotermikus energiát hasznosító fejlesztések megvalósítása, valamint egy kis összegű támogatási alap segítségével a tudatosság és oktatás erősítése a megújuló energiaforrások

alkalmazása területén. A program felelőse az Energia Központ - Energiahatékonyság, Környezeti és Energia Információs Ügynökség, együttműködésben az Izlandi Nemzeti Energia Hatósággal (OS).

- Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz (1,9 Mrd. Ft.): célja az ember és az ökoszisztéma éghajlatváltozással szembeni sérülékenységének csökkentése stratégiák és intézkedések kidolgozása révén, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás érdekében. A program működtetésére a Finanszírozási Mechanizmus Iroda kap megbízást, mely az érintett magyar kormányzati szereplőket felkéri a program kidolgozásában és végrehajtásában való tanácsadásra. A program kidolgozásában a donor országok részéről a Norvég Püspökladányi- és Katasztrófavédelemi Igazgatóság (DBS) vesz részt partnerként (www.palyazatihirek.eu).

Lakásvásárlási/-építési támogatások

Vissza nem térítendő állami támogatás (ún. szocpol) vehető igénybe új lakás építéséhez, illetve vásárlásához, amennyiben hagyományos ház esetében az építési/ vásárlási költség nem haladja meg a 300 eFt/m², passzív ház esetén 350 eFt/m² összeget (telekár nélkül). A támogatás összege a gyermekek számától, illetve a vásárolni/ építeni szándékozott lakás méretétől függően változik. Amennyiben magasabb energiakategóriájú lakást épít/ vásárol a pályázó, a támogatási összeg „A” energiakategória esetén 10%-kal, „A+” energiakategória esetén 20%-kal, passzív ház esetében 30%-kal magasabb (256/2013 (XII.6.) korm. rendelet).

A „szocpol” keretében igényelhető támogatás mértéke

Lakás hasznos alapterülete (m ²)	Eltartott gyermekek száma	Támogatás mértéke (eFt)			
		Alapeset	„A”	„A+”	Passzívház
60-75		800	880	960	1040
75-90	2	1000	1100	1200	1300
90-		1300	1430	1560	1690
70-85	3	1200	1320	1440	1560
85-100		1500	1650	1800	1950

100-		2000	2200	2400	2600
80-95		1600	1760	1920	2080
95-110	4-	2000	2200	2400	2600
110-		2500	2750	3000	3250

Forrás: 256/2013 (XII.6.) korm. rendelet alapján

Tavaly két pályázati lehetőség is volt passzívházak építésére, azonban nem tudni, hogy idén is meghirdetik-e ezeket, vagy ezekhez hasonló pályázatokat:

- ÚSZT-ZBR-MO-2013: „Mi otthonunk felújítási és új otthon építési alprogram”. A pályázatot 2013. augusztus 15.-én nyitották meg. Felújítás esetén azok pályázhattak, akik a támogatás igénybevételével minimum 3 osztályt javítottak otthonuk energetikai besorolásán (x. ábra) és elérték ezáltal legalább a „B” kategóriát. Új építésű házak esetében kizárólag „A”, illetve „A+” besorolású ingatlanokra lehetett pályázni. A támogatás mértéke 3-6 millió forint között változott (x. ábra). A pályázat keretösszege 1,6 Mrd. forint volt. A keret a kiírást követő néhány napon belül betelt.

A ZBR keretein belül elnyerhető lakásépítési/felújítási támogatás mértéke 2013-ben

	Felújítás			Új építés	
	I, H, G, F, E	D, C	B	A	A+
kiindulás - energetikai minősítési osztály	I, H, G, F, E			D, C	B
végző állapot - energetikai minősítési osztály amit minimum el kell érni	B			A	A+
fűtés és HMV fajlagos energiaigény - elvárt min. megtakarítás	50%	60%	nincs		
megújuló energiaforrás alkalmazása	nem szükséges	szükséges	szükséges	szükséges	szükséges
támogatási intenzitás	40% max 3 millió Ft.	50% max 5 millió Ft.	50% max 5 millió Ft.	40 eFt/m ² , max 4 millió Ft	60 eFt/m ² , max 6 millió Ft

Forrás: www.energiavadasz.hu

- BASF és Energia Unió Zrt. támogatása: Legalább „A” kategóriás besorolású ház építése esetén lehet pályázni, amennyiben az a BASF alapanyagaiból az Energia Unió Zrt. által gyártott elemek felhasználásával, ProKoncept technológiával készült. A támogatás természetben történt (építőanyag formájában), mértéke 25%-

A teljes dokumentum környezetbarát, újrahasznosított papírra van nyomtatva – Consulting Bt.

volt. Elvileg 2012-ben is kiírásra kerülne (hitelshop.co.hu), azonban az Energia Unió Zrt. honlapján még nem elérhető a felhívás.

A passzívházakkal szemben támasztott követelmény követelmény max. 15 kWh/m²/a energiafelhasználás; „A” energiaosztály eléréséhez 75 kWh/m²/a energia-fogyasztás elegendő. A jelenlegi magyar lakásállomány átlagosan „F” kategóriának (151-190 kWh/m²/a) felel meg (www.lakaszoldkartya.net).

A+		<55	Fokozottan energiatakarékos
A		55-75	Energiatakarékos
B		76-95	Követelménynél jobb
C		96-100	Követelménynek megfelelő
D		101-120	Követelményt megközelítő
E		121-150	Átlagostól jobb
F		151-190	Átlagos
G		191-250	Átlagost megközelítő
H		251-340	Gyenge
I		341<	Rossz

Forrás: www.lakaszoldkartya.net

5.4.3 Banki hitelek

„Sikerese Magyarországért” Önkormányzati Infrastruktúrafejlesztési Hitelprogram

Az MFB hitelprogramjának célja az önkormányzatok és önkormányzati társulások törvény által előírt vagy önként vállalt közfeladatainak ellátásához szükséges beruházások finanszírozása éven túli lejáratú, kedvezményes kamatozású hitel biztosításával. A kamat mértéke: az általános beruházási célok esetében 3 havi EURIBOR + legfeljebb 4%, minden egyéb hitelcél esetén 3 havi EURIBOR + legfeljebb 3,5%.

Új Magyarország Önkormányzati Infrastruktúrafejlesztési Kötvényfinanszírozási Program

A program célja az önkormányzatok és önkormányzati társulások által az Új Magyarország Fejlesztési Terv (UMFT) és az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program (UMVP) keretében megvalósuló beruházások pályázati önrészenek teljes körű, vagy részbeni finanszírozására kibocsátott kötvények MFB általi refinanszírozása éven túli lejáratú, kedvezményes kamatozású forrás biztosításával. A kamat mértéke: 3 havi EURIBOR + legfeljebb 3,5%/év, KEOP derogációs projektek megvalósítása esetén a türelmi időre legfeljebb 2,5%/év.

Megújuló Energiaforrás Hitel

Az Inter-Európa Bank által nyújtott lakossági hitel kedvező, lakáshitelekhez hasonló kamatozású jelzálog-alapú hitelkonstrukció, igénybe vehető minden olyan háztartási hőenergia- vagy villamosenergia-termelő rendszer kiépítésére, amely megújuló energiaforrások felhasználásával működik. Amennyiben az Önkormányzat a lakosságot is be kívánja vonni a SEAP megvalósításába, ez a hitel kedvező választás lehet.

Erste Zöld Program

Az Erste Zöld Program keretében az Erste Bank a passzívháznak minősülő, valamint az energiatakarékos minősítéssel (A, A+ Energetikai Tanúsítvány) rendelkező ingatlanok esetében a teljes futamidőre kamatkedvezményt nyújt. Passzívházak esetében a kamatkedvezmény mértéke 0,4 százalék, A+ energiahatékonyságú ingatlanok esetében 0,3 százalék, míg A energiahatékonyságú ingatlanok esetében a kamatkedvezmény mértéke 0,2 százalék.

Társfinanszírozás

Megújuló energetikai beruházások egyik jellemző finanszírozási formája az ún. ESCO finanszírozás. ESCO (Energy Saving Cooperation)-finanszírozásnak nevezzük azt a konstrukciót, amelynek keretén belül az energiacég előfinanszírozza a teljes beruházást, s költségei a működés során keletkező energia-megtakarításból – általában öt-tíz év alatt –

térülnek meg. Az ESCO-finanszírozás során tehát a kivitelező nemcsak a beruházás megvalósítását vállalja, hanem annak előfinanszírozását is (www.elmib.hu).

Jogszabályok rendeletek:

Településrendezési terv:

A SEAP megvalósításához szükséges egyes ingatlanfejlesztéssel járó beruházások kivitelezése előtt mindenképp tanulmányozni kell, szükség esetén lépéseket tenni módosítása érdekében.

Helyi adók:

Biharnagybajom rendeletei a következő helyi adókat határozzák meg:

- helyi iparűzési adó
- kommunális adó

A helyi adók a SEAP megvalósítását közvetve befolyásolhatják. Meghatározó az iparűzési adó, de a kommunális adófajta jelentősége is növekedik az utóbbi években.

5.5 Nemzeti szabályozás

Alaptörvény

Magyarország 2012. január 1-én hatályba lépő alkotmánya külön passzusokban foglalkozik az egészséges környezethez való joggal. Habár az alaptörvény ilyen irányú célkitűzéseit még meg kell tölteni tartalommal törvények és rendeletek segítségével, jól kifejezi a kormányzat igyekezetét a környezettudatosság elősegítésére.

Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2012-2020

A megújuló energia hasznosítási cselekvési terv (továbbiakban Cselekvési Terv) az Unió felé megjelölt 13%-os megújuló részarányánál valamivel nagyobb, 14,65%-os megújuló energia

résarány elérését is lehetővé teszi. Ennek elérése érdekében bemutatja és kijelöli azokat a pénzügyi ösztönzőket, amelyek a megújuló energiaforrások előállítását és hasznosítását előmozdító beruházások megvalósulását szolgálják. Felvázolja azokat a szabályozási ösztönzőket és adminisztratív eszközöket, amelyekkel előmozdítható az alternatív energiaforrások felhasználásának terjedése. Meghatározza azokat az egyéb intézkedéseket – mint például oktatás, szemléletformálás -, amelyek a célérték eléréséhez szükséges társadalmi feltételek alakítását segítik (NFM).

A Cselekvési Terv 2020-ra reális célkitűzésnek tartja a megújuló energiaforrások bruttó fogyasztásának legalább 120,56 PJ-ra történő növelését. A következő táblázat a különböző megújuló energiaforrások elterjesztésének elősegítéséhez alkalmazott finanszírozási jellegű állami beavatkozási területeket foglalja össze.

Az egyes megújuló energiaforrás típusok elterjesztéséhez alkalmazott, finanszírozási jellegű állami beavatkozási területek:

Megnevezés	Termelési támogatás	Közvetett ösztönzés	Beruházási támogatás	Zöld finanszírozás
Vízenergia				
Szélenergia				
Geotermikus energia				
Napenergia				
Hőszivattyú				
Biomassza				
Biogáz				
Bioüzemanyag				

Forrás: Cselekvési terv

A Cselekvési Terv által meghatározott megújuló energetikai célértékeket az 5. táblázatban foglaltuk össze.

A megújuló energiával kapcsolatos 2020-as nemzeti célkitűzés ütemterve

Megújuló	2011	2012	2013	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
----------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

energia (%)												
Fűtés/hűtés	5,4	9,0	8,8	8,6	8,5	9,1	9,8	11,8	13,7	15,7	17,4	18,9
Villamos energia	4,3	6,7	6,5	6,9	7,5	8,6	8,1	7,1	8,6	10,2	10,7	10,9
Közlekedés	0,22	3,7	4,6	5,0	5,0	5,2	5,4	5,8	6,4	7,3	8,0	10,0
Összes megújuló	4,2	7,4	7,3	7,4	7,5	8,0	8,3	9,3	10,7	12,3	13,4	14,65

Forrás: Cselekvési Terv

A Cselekvési Terv megvalósítását szolgáló hatályos és tervezett intézkedések az alábbi négy pillér köré csoportosulnak:

- Támogatási intézkedések, programok (hazai finanszírozás, EU-s társfinanszírozás, közvetlen EU-s források stb.)
- Egyéb (piaci, költségvetési) pénzügyi ösztönzők (zöldgazdaság-fejlesztés finanszírozása, kutatás-fejlesztés, zöldáram átvételének átalakítása, Bioüzemanyag kedvezmények, tarifák, adókérdések stb.)
- Általános szabályozási, átfogó programalkotási ösztönzők (fenntartható energiagazdálkodási törvény, megújulóenergia-törvény, engedélyezési eljárások egyszerűsítése, térségi energetikai programok kialakítása, épületenergetikai eljárások felülvizsgálata stb.)
- Társadalmi intézkedések (foglalkoztatás, országos és regionális képzés, társadalmi tudatformálás, energia-szakértői hálózat stb.)

Bioüzemanyag törvény

A bioüzemanyagok kötelező bekeverését a 2012. évi CVII. törvény szabályozza. A törvény előírásai értelmében 6 V/V% bioüzemanyag-komponenst kötelező bekeverni a töltőállomásokon forgalmazott üzemanyagba, ellenkező esetben a forgalmazó 35 Ft/MJ büntetést köteles fizetni a be nem kevert biokomponens energiatartalma után.

A törvény közvetetten befolyásolja az Biharnagybajomi SEAP megvalósulását, mert a bázisévhez viszonyítva a bekevert biokomponens által kiváltott CO₂-mennyiséggel hozzájárul a település ÜHG-megtakarítási törekvéseihez.

Távhőszolgáltatás szabályai

A távhőszolgáltatást a 2005. évi XVIII. törvény, valamint a 157/2005 (VIII. 15.) Korm. rendelet szabályozza. A törvény hatálya kiterjed mindazon jogviszonyra, amely a távhő termelését, szolgáltatását és felhasználását érinti. E törvény rendelkezéseit kell alkalmazni a távhő-szolgáltatási célra hőt termelő létesítményre, valamint a távhő továbbítására, elosztására szolgáló távhővezetésekre, a távhőt továbbító hőhordozó közeg kiadására, elosztására, fogadására, illetve átalakítására szolgáló hőközpontokra, és e létesítmények létesítésére, átalakítására, üzemeltetésére, megszüntetésére, valamint a távhő termelésére és szolgáltatására. A 157/2005 (VIII. 15.) Korm. rendelet szabályozza a távhő előállítására szolgáló megújuló energia hasznosításával kapcsolatos rendelkezéseket, a Magyar Energia Hivatal által kiszabható bírságok mértékét, a távhőtermelő és a távhőszolgáltató létesítési és működési engedélyének tartalmi elemeit, az idegen ingatlanra vonatkozó jogokkal kapcsolatos eljárási szabályokat, a távhőtermelő és a távhőszolgáltató közötti jogviszony és a távhőszolgáltatás korlátozásának általános elveit (EnergiaNova, 2013).

Napirenden van a lakossági távhő árképzésének államosítása, mely csak az alapidj mértékének megállapítását hagyná önkormányzati, illetve tulajdonosi hatáskörben.

Villamos energia törvény (VET)

Magyarországon alapvetően a 2009. évi LXXXVI. Törvény (VET) szabályozza háztartási méretű villamos energiatermelő rendszerek telepítését. Eszerint:

- Háztartási méretű kiserőmű: olyan, a kifeszültségű hálózatra csatlakozó kiserőmű, melynek csatlakozási teljesítménye egy csatlakozási ponton nem haladja meg az 50 kVA-t
- Kiserőmű: 50 MW-nál kisebb névleges teljesítőképességű erőmű

VET 116. § (1) a villamosmű, termelői vezeték, magánvezeték és a közvetlen vezeték építéséhez, üzemeltetéséhez, használatbavételéhez, fennmaradásához és megszüntetéséhez a hatóság (továbbiakban: Hatóság), mint sajátos építményfajtát engedélyező hatóság e törvényben előírt engedélyre szükséges.

(3) Nem kell a Hatóság 115. §-ban meghatározott engedélyét kérni

a) a háztartási méretű kiserőmű építéséhez,

b) A 0,5 MW-nál nem nagyobb névleges teljesítőképességű kiserőmű építéséhez, ha az nem csatlakozik villamosműhöz,

c) a magánvezetékre, ha a teljes magánvezeték egy épületen belül helyezkedik el,

d) a kisfeszültségű csatlakozó berendezésre, amennyiben az kizárólag olyan ingatlanon kerül megépítésre, amelynek tulajdonosa az építéshez hozzájárult.

Az épített környezet alakításáról és védelméről¹ szóló 1997. évi LXXVIII. törvényt (továbbiakban: ÉTV) a sajátos építményfajták, valamint a műemlékvédelem alatt álló építmények és területek tekintetében a rájuk vonatkozó külön törvényekkel, kormányrendeletekkel együtt, a bennük foglalt kiegészítésekkel és eltérésekkel kell alkalmazni. Az ÉTV 2.§ fogalom meghatározások között a háztartási méretű kiserőmű a sajátos építményfajta kategóriába tartozik, mint nem sugárzó torony.

A fenti jogszabályi helyek figyelembe vétele mellett a háztartási méretű kiserőműre, mint sajátos építményfajta (nem sugárzó torony) és komplett villamos energia termelő rendszerre, építési engedély beszerzése nem szükséges. A kivitelezést természetesen szakmai irányítás alatt kell végezni és a kiviteli dokumentációkat (megvalósulási terveket) el kell készíteni.

KÁT-(METÁR) rendszer

A megújuló energiaforrásokból előállított villamos áram kötelező átvételét az 56/2002 (XII. 29.) GKM rendelet, majd az azt 2010. január 1-től hatályon kívül helyező 389/2009 (XII. 23.) Korm. rendelet, valamint 2009. évi LXXXVI. törvény (villamos energia törvény) szabályozza. A rendszer lényege, hogy a megújuló energiahordozókból villamos energiát előállító regisztrált termelőegységektől az áramszolgáltatók kötelező jelleggel, szabott áron veszik át a villamos áramot. A rendszer eredetileg 2012-ig működő rendszert a villamos energia törvény értelmében 2015-ig meg lehet hosszabbítani. A hosszabbításról a Magyar Energia Hivatal döntött. A rendszer átalakításáról jelenleg is viták folynak, a MEH megbízásából a Pylon Kft. által elkészített vitairat energiaforrásonként differenciált átvételi árat javasol, ez látható a 6. táblázatban.

Javaslat a megújuló alapú energiatermelők kötelező átvételi árára (forint kilowattóránként, 2012-es áron)

Energiaforrás	Javasolt átvételi ár (Ft/KWh)
Vízenergia	24,4-33,0
Szélenergia	17,4-28,6
Napenergia	50,7-93,9
Geotermikus energia	29,3-38,6
Termál metán és geotermikus	16,9-19,6
Mezőgazdasági biogáz	30,7-43,5
Fásszárú biomassa	22,3-44,9
Lágyszárú biomassa	25,0-42,9

Forrás: Pylon Kft. 2013 in Leszák 2013

A megújuló villamos áram új támogatási rendszere (METÁR-rendszer) jelenleg EU-engedélyezési eljárás alatt áll, alapelvei a következők:

- hasznos hőtermelés ösztönzés (kombinált hő- és villamosenergia-támogatás),
- kiszámítható szabályok (átvételi árak kiszámításának és futamidejének jogszabályban történő rögzítése),
- versenyképesebb befektetői környezet (árak nagysága és differenciálása)

Új szabályozó elemek is megjelennek a szabályozásban: a minőségi és területi fenntarthatósági korlátozások, a teljesítményhatár és a határfok-követelmények. A támogatási rendszer pilléreit az eddigi villamos energia bázisáron kívül a zöldhő bónuszár és az egyéb bónuszár alkotja. Biomassa alapú energiatermelés esetében belép a barna tarifa rendszer (méret és alapanyag szerint differenciáltan), ahol a támogatás a biomasszából történő energiatermelés költsége és a piaci ár különbözetére nyújt fedezetet, az önköltség (elsősorban tüzelőanyag költségek) fedezése céljából. A konkrét értékek a későbbiekben válnak ismertté.

Épület-energetika

Az alábbiakban ismertetett 7/2008 (V. 24.) TNM rendeletnek a Fenntarthatósági Program keretében végrehajtott épület-energetikai korszerűsítések tervezésekor, kivitelezésekor lehet döntő szerepe. A rendelet alapján huzamos tartózkodásra szolgáló helyiségeket tartalmazó épületeket úgy kell tervezni, illetve megépíteni, kialakítani, hogy energetikai jellemzőik

megfeleljenek a rendelet mellékletében ismertetett határoló- és nyílászáró szerkezetek hő átbecsátási tényezőire vonatkozó követelményeknek.

2012-től kötelező a fűtött ingatlanok értékesítése, illetve hosszabb távú (1 évet meghaladó) bérbeadása előtt energetikai tanúsítványt készíttetni. A tanúsítvány „A+” és „I” közötti kategóriákba sorolja az ingatlanokat egy négyzetméterre vetített energia-felhasználásuk alapján, mely várhatóan az értéküket is befolyásolja majd. A cél jelenleg legalább a C kategória elérése, azonban a közeljövőben szigorodni fognak az Unió vonatkozó szabályozásai. A tanúsítvány 10 évig érvényes, ha közben nem változtatnak semmit az ingatlanon, amely annak energetikai tulajdonságait befolyásolná (Erdösi, 2013).

A kormány az uniós törekvésekkel összhangban 2015-től jelentősen szigorítaná az új építésű ingatlanokkal, illetve felújított vagy bővített épületekkel szembeni energetikai követelményeket. A falakra vonatkozó jelenlegi hő átbecsátási követelmény $0,45 \text{ W/m}^2/\text{K}$. A rendelettervezet 2015-től a hő átbecsátást $0,3 \text{ W/m}^2/\text{K}$ -ra csökkenti, és ez mérséklődik tovább 2019-től $0,24$ -re. A tetőtéri lakások - lakrészek - hő átbecsátási követelménye ma $0,25 \text{ W/m}^2/\text{K}$, ez előbb $0,2$ -re, majd $0,17$ -re csökken. Ez utóbbihoz legalább 40 centiméter vastag hőszigetelés kell, ma a legtöbb ilyen családi házban 10 centiméter vastag a hőszigetelő anyag. A kereskedelemben ma kapható, korszerűnek mondott kétrétegű üveggel készült - akár műanyag, akár fa szerkezetű - ablakok hő átbecsátása $1,1$ - $1,2 \text{ W/m}^2/\text{K}$, de a követelmény csak $1,6$. Ez utóbbi csökken két lépcsőben $1,3$ -ra, majd $1,15$ -re. A tetősík ablakok követelménye ma $1,7 \text{ W/m}^2/\text{K}$, és ez csökken $1,4$ -re, illetve $1,25$ -re - ez utóbbi már ma tudják teljesíteni ezek az ablakok (www.zoldtech.hu).

Rendeletek a levegő védelméről

2013 januárjától több új rendelet szabályozza a levegő védelmét. Az új rendeletek kibocsátásának elsődleges oka a 2010/50/EK irányelv (ún. levegőminőségi irányelv) jogharmonizációja volt, a szabályozás több olyan eleme is módosult azonban, amely az elmúlt évek jogalkalmazási gyakorlata alapján vált indokolttá. A 2013. január 15-vel hatályba lépett új jogszabályokat, valamint az általuk módosított, illetve hatálytalanított rendeleteket a 7. táblázat tartalmazza.

Az új levegővédelmi szabályozás keretében megjelent jogszabályok

306/2012 (XII. 23.) Korm. rendelet a levegő védelméről

Hatályát veszítő rendeletek:

-21/2001 (II.14.) Korm. rendelet a levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról

Módosuló rendeletek:

-30/1998 (IV. 21.) MT rendelet a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. tv. Végrehajtásáról

-310/2010 (XII. 20.) Korm. rendelet az ózonréteget lebontó anyagokkal és egyes fluortartalmú üvegházhatású gázokkal kapcsolatos tevékenységekről

-347/2008 (XII. 23.) Korm. rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, vízügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről

-253/1997 (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről

4/2013 (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről

Hatályát veszítő rendelet:

-14/2001 (V.9.) KöM-EüM-FVM együttes rendelet a légszennyezettségi határértékekről, a helyhez kötött pontforrások kibocsátási határértékeiről

5/2001 (I.14.) VM rendelet egyes miniszteri rendeletek levegővédelemmel összefüggő módosításáról

Módosuló rendeletek:

-9/1995 (VIII. 31.) KTM rendelet a motorbenzinek tárolásakor, töltésekor, szállításakor és áttöltésekor keletkező szénhidrogén-emisszió korlátozásáról

-10/2001 (IV. 19.) KvVM rendelet az egyes tevékenységek és berendezések illékony szerves vegyület kibocsátásának korlátozásáról

-4/2002 (X. 7.) KvVM rendelet a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről

-10/2003 (VII. 11.) KvVM rendelet az 50 MWth és annál nagyobb névleges bemenő hőteljesítményű tüzelőberendezések működési feltételeiről és légszennyezési anyagainak határértékeiről

-137/2004 (IX. 18.) FVM rendelet a Nemzeti Vidékfejlesztési Terv kihirdetéséről, valamint az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokkal összefüggésben a kedvezőtlen adottságú területek és az azokhoz tartozó települések megállapításáról

6/2013 (I. 14.) VM rendelet a levegőterheltségi szint és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos

szabályokról

Hatályát vesztő rendelet:

-17/2001 (VIII. 3.) KöM rendelet a légszennyezettség és a helyhez kötött légszennyező források kibocsátásának vizsgálatával, ellenőrzésével, értékelésével kapcsolatos szabályokról

Módosuló rendelet:

-33/2005 (XII. 27.) KvVM rendelet a környezetvédelmi, természetvédelmi, valamint a vízügyi eljárások igazgatási szolgáltatási díjairól

Forrás: Finkerné, 2013

Hazánk az Európai Unió által megkövetelt levegőminőségi előírásokat továbbra is kétféle szabályozási elv párhuzamos érvényesítésével teljesíti: egyrészt levegőminőségi (immissziós) követelményeket ír elő, másrészt a levegőminőségi célok elérése érdekében a légszennyező források kibocsátásait (emisszió) is szabályozza.

Az új rendeletekkel bevezetett változások döntően az immissziós előírásokat érintik (pl. határértékek, zónakijelölés, levegőminőségi terv, ózoncsökkentési program, expozíciócsökkentés, mérési és modellezési követelmények, stb.). Érdemes megemlíteni, hogy a szabályozás bevezeti a PM_{2,5} fogalmát (2,5 mikronnál kisebb méretű porrészecskék), hangsúlyozva ezek egészségügyi kockázatát. A 2010/50/EK irányelv ugyanis kimondja, hogy a PM_{2,5} finom szálló por esetében jelenleg nem ismert olyan azonosítható küszöbérték, amely alatt ez a frakció ne jelentene veszélyt az emberi egészségre. Ennek megfelelően ez a szennyező anyag nem is szabályozható ugyanolyan módon, mint más légszennyező anyagok. Fontos változás a levegővédelmi övezetek kijelölésének megszűnése. A korábbi gyakorlat ugyanis - miszerint a levegővédelmi követelményeknek a védelmi övezet határán kellett teljesülniük - az új irányelv értelmében nem folytatható tovább. A jövőben a levegővédelmi követelményeknek a légszennyező forrás hatásterületének egészén teljesülniük kell, így a védelmi övezetek kijelölésére a továbbiakban nincs szükség. Kivételt képeznek ez alól a bűzzel járó tevékenységek, hisz ez esetben a távolságnak nagy szerepe lehet a "megelőzésben". Ennek értelmében a környezeti hatásvizsgálat vagy egységes környezethasználati engedélyköteles bűzkibocsátással járó tevékenységeknél továbbra is indokolt a védelmi övezet kijelölése (habár határérték betartására vonatkozó kötelezettség nem értelmezhető). Ennek nagyságát a hatóság a légszennyező forrás határától számított 300-1000 méter távolságban állapíthatja meg.

Új előírásként jelenik meg a légszennyező forrásokra vonatkozó engedélykérelmek kötelező tartalmi elemeként a hatásterület lehatárolásának kötelezettsége, amely jelentős többlet terheket róhat az üzemeltetőkre (Finkerné, 2013).

A szélenergiát érintő jogszabályok

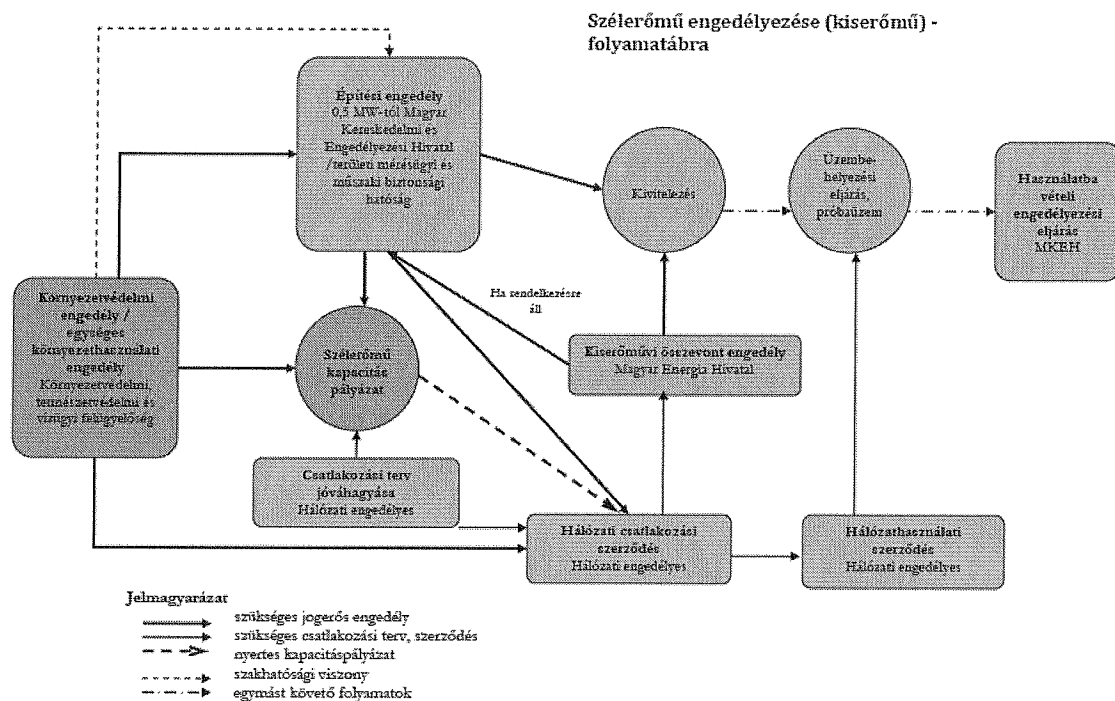
A legtöbb település rendelkezik olyan rendeletekkel, amelyek biztosítják, hogy az ott folyó tevékenységek és építmények biztonságosak, megfelelőek, és beleillenek a természetes és épített környezetbe. Általában rendelkeznek az önkormányzatok olyan szabályozással, amely meghatározza a szerkezetek maximális magasságát és esetleg egyéb jellemzőit.

A szélerőművek létesítésére irányuló pályázati kiírás feltételeit, a pályázati eljárást és a pályázat minimális tartalmi követelményeit a 33/2011 (VI. 30.) KÖHÉM rendelet szabályozza. A rendelet a 0,5 – 50 MW közötti, villamos energia-hálózathoz csatlakozó erőművek pályáztatásának szabályozásával foglalkozik (Energia Nova, 2013 alapján).

Szélerőmű létesítésének és működésének engedélyezése érdekében négy önálló eljárást szükséges megindítani négy különböző fórumon, melyből három közigazgatási szerv, egy pedig az illetékes hálózati engedélyes társaság, mindazonáltal az egyes eljárások több ponton kapcsolódnak, egyes eljárások a másik eljárás szükséges előzményei:

- a környezetvédelmi engedélyezési eljárás az építésügyi hatósági eljárás kezdeményezésének szükséges előzménye;
- a hálózati csatlakozási szerződés megkötésének a jogerős környezetvédelmi és építési engedély valamint a kapacitás létesítési jogosultság pályázaton történő megszerzése szükséges előzménye;
- a hálózati csatlakozási szerződés az energiaipari engedély szükséges előzménye;
- az építési engedély alapján kivitelezés kizárólag a jogerős energiaipari engedély birtokában kezdhető meg.

Szélerőművek engedélyezésének folyamata

Forrás: Energia Klub, 2012

Lényeges anomáliák az engedélyezési eljárásban:

- A hatályos Ket. szerint a kapcsolattartás fő szabály szerint elektronikus úton történik, és a Ket. csak eredeti jogalkotói hatáskörben kiadott kormányrendelet vagy önkormányzati rendelet esetében engedi meg, hogy az elektronikus kapcsolattartás tekintetében eltérően rendelkezzen. *A környezetvédelmi engedélyezéshez kapcsolódó 314/2005 (XII. 25.) kormányrendelet és a VET Vhr. is a Ket. rendelkezéseivel ellentétesen írja elő a kérelmező számára a kérelemnek az elektronikus és nyomtatott formában történő benyújtását.*
- A hálózati engedélyesekkel megkötendő hálózatsatlakozási szerződéshez sem a VET, sem a végrehajtási rendeletei nem írják elő eljárási határidőket, illetve más engedély rendelkezésre állására vonatkozó előfeltételt. Az Elosztói Szabályzat ugyanakkor a hálózat csatlakozás alapvető követelményeit fogalmazza meg, amikor jogerős környezetvédelmi és jogerős építési engedélyt ír elő, mint előfeltételt a hálózati csatlakozási szerződés megkötéséhez! A hálózati csatlakozás költségeinek meghatározása a hálózati engedélyes hatáskörébe tartozik, amely visszaélésre ad lehetőséget.

- A szélerőmű létesítési jogosultság biztosítására vonatkozó pályázat kiírásainak feltételeiről szóló 33/2011 KHEM rendelet több rendelkezése ellentétes a VET-tel.
- Általános jelleggel megállapítható, hogy az engedélyezések időben jelentősen elhúzódnak, melynek jelentős része arra vezethető vissza, hogy a szakhatóságok a jogszabályban előírt határidőt nem tartják be, a főhatóságok pedig a szakhatósági állásfoglalás bevárása nélkül nem hoznak határozatot. Az interjú tapasztalatok alapján a Nemzeti Közlekedési Hatóság, mint szakhatóság eljárása rendkívüli módon elhúzódó, illetve az engedélyezési eljárásban jelentős időbeli bizonytalansági tényező a Kulturális és Örökségvédelmi Hivatal, mivel e szakhatóság az építési engedélyezési eljárás során is észlelheti, hogy az érintett terület közelében lévő régészeti lelőhely jellege miatt szükség van régészeti feltárássra (Energia Klub, 2012).

Geotermikus energiát érintő jogszabályok

A következőkben a geotermikus energiára vonatkozó jogszabályokat ismertetjük röviden (EnergiaNova, 2013 és Complex Jogtár, 2013 alapján):

- 1995. évi LVII. törvény a vízgazdálkodásról – a vizek hasznosításával, hasznosítási lehetőségeinek megőrzésével és kártételeinek elhárításával összefüggő alapvető jogokat és kötelelességeket határozza meg. Hatálya kiterjed mind a felszíni, mind a felszín alatti vizekre
- 101/2009. (XII. 23.) KvVM rendelet a felszín alatti vízkészletekbe történő beavatkozás és a vízkútúrás szakmai követelményeiről – hatálya a felszín alatti vizek kitermelésével, visszatáplálásával, dúsításával, továbbá megfigyelésével kapcsolatos vízi létesítményekre (így pl. kutakra, foglalt forrásokra, hévízművekre), valamint vízi munkákra. Különösen azok tervezésére, kivitelezésére, üzemeltetésére és megszüntetésére, továbbá a tervezőt, kivitelezőt, az építtetőt és a műszaki ellenőrt a tárgyi tevékenységgel összefüggésben érintő jogokra és kötelezettségekre terjed ki.
- 219/2004. (VII. 21.) Kormányrendelet a felszín alatti vizek védelméről – célja a felszín alatti vizek jó állapotának biztosításával és annak fenntartásával, szennyezésének fokozatos csökkentésével és megelőzésével, hasznosítható készleteinek hosszú távú védelmére alapozott fenntartható vízhasználattal, a

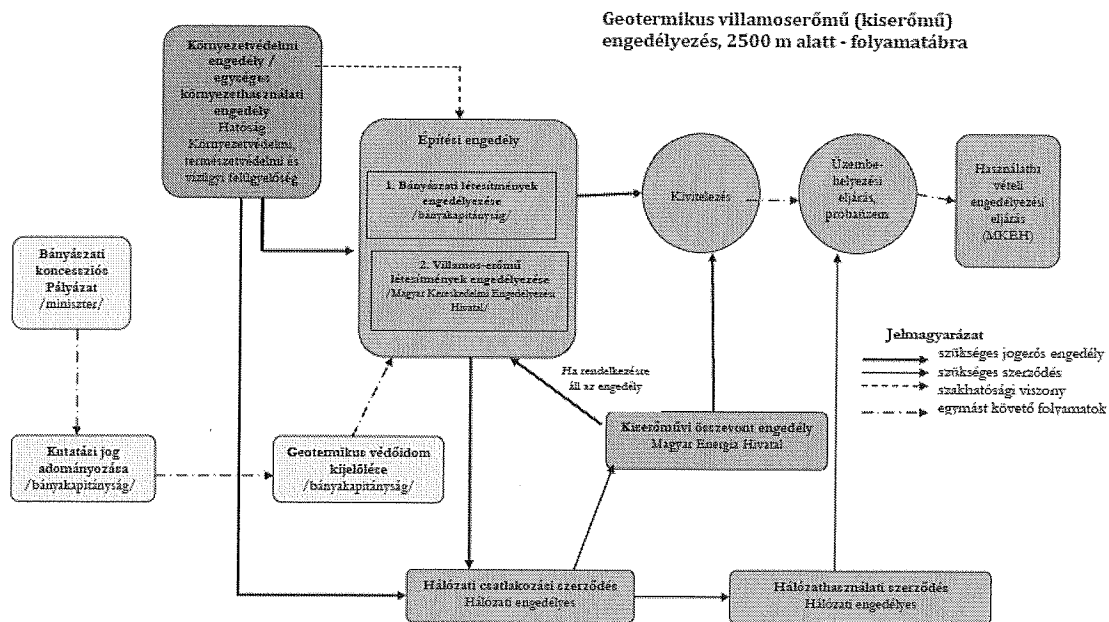
földtani közeg kármentesítésével összefüggő feladatok, jogok és kötelezettségek megállapítása.

- 18/1996 (VI.13.) KHVM rendelet a vízjogi engedélyezési eljárásról – elrendeli az elvi vízjogi engedély iránti kérelemhez, a vízjogi létesítési engedély iránti kérelemhez, a közcélú vízi létesítmény elhelyezéséhez, vízjogi engedély alapján üzemeltetett vízi létesítményhez történő csatlakozásra irányuló kérelemhez. A vízjogi üzemeltetés iránti kérelem, a meder és a part találkozási vonalának megállapítására irányuló kérelemhez, vízvezetési szolgalmi jog megállapítására irányuló kérelemhez szükséges mellékleteket, a tervezett műszaki megoldások ismertetését, a megbízás alapján eljáró tervező esetén a megbízás másolatát vagy az arról szóló igazolás csatolását, az engedély iránti kérelem és az engedélyezési tervdokumentáció kötelező tartalmi elemeit.
- 1993. évi XLVIII. törvény a bányászatról – célja az ásványi nyersanyagok bányászatának, a geotermikus energia (a földkéreg belső hőenergiája) kutatásának, kitermelésének, a szénhidrogén szállító vezetékek létesítésének és üzemeltetésének, továbbá az ezekhez kapcsolódó tevékenységeknek a szabályozása, az élet, az egészség, a biztonság, a környezet és a tulajdon védelmével, valamint az ásvány- és geotermikus energiavagyon gazdálkodásával összhangban.
- 103/2013. (VI. 29.) Korm. r. az ásványi nyersanyag és a geotermikus energia természetes előfordulási területének komplex érzékenységi és terhelhetőségi vizsgálatáról meghatározza a tevékenység folytatásához szükséges adatok, valamint a közreműködő szervek körét
- A hatályos bányatörvény értelmében „zárt területnek” minősül a geotermikus energia vonatkozásában az ország egész területén a természetes felszíntől mért 2500 m alatti földkéreg-rész. („Zárt terület”: meghatározott ásványi nyersanyag kutatása, feltárása, kitermelése céljából lehatárolt, koncessziós pályázatra kijelölhető terület). A természetes felszíntől mért 20 méteres mélységet el nem érő földkéreg részből történő geotermikus energia kinyerés és hasznosítás nem engedélyköteles. Geotermikus energia szempontjából nyílt területen, a felszín alatti vízkészletből termásvíz használatára adott vízjogi engedély egyidejűleg geotermikus energia kinyerési- és hasznosítási engedélynek is minősül. A koncessziós szerződés legfeljebb 35 év időtartamra köthető meg, amely egy alkalommal az időtartam felével meghosszabbítható.

Geotermikus villamos-erőmű engedélyeztetése (Energia Klub, 2012)

A geotermikus villamos-erőművek létesítésének és működésének engedélyezése érdekében a beruházó öt önálló eljárást köteles megindítani öt különböző fórumon, melyből négy közigazgatási szerv, egy pedig az illetékes hálózati engedélyes társaság, mindazonáltal az egyes eljárások több ponton kapcsolódnak egymáshoz, az egyes eljárások a másik eljárás szükségesei előzményei:

- a beruházónak elsődlegesen *bányászati koncessziót* kell szereznie pályázat útján, ami alapján a kutatási jogot és geotermikus védőidom-kijelölést kaphat;
- a bányászati koncesszió alapján megvalósítani kívánt tevékenység tekintetében lefolytatott *környezetvédelmi engedélyezési eljárás* az építésügyi hatósági eljárás szükséges előzménye;
- a környezetvédelmi és építési engedély a hálózati csatlakozási szerződés megkötésének előfeltétele;
- a hálózati csatlakozási szerződés megkötése az energiaipari engedély szükséges előzménye.
- az építési engedély alapján a villamos-energiaipari kivitelezés kizárólag *a jogerős energiaipari engedély* birtokában kezdhető meg .

Forrás: Energia Klub, 2012

6. Javasolt intézkedések

A javasolt intézkedéseket három csoportban mutatjuk be, először a 2012. óta már megvalósult/megvalósulóban lévő (6.1. alfejezetben), ezt követően rövidebb távon (2016-ig, 6.2. alfejezetben), majd a hosszabb távon (2016-2020 között, 6.3. alfejezetben) megvalósítandó javaslatokat. Ezen túlmenően a 7. fejezetben azokat a makrogazdasági tényezők várható hatását is bemutatjuk, melyeket az önkormányzat nem tud befolyásolni, ám az energia-fogyasztásra és a kibocsátásra jelentős hatással bírnak. Ezek várható hatása különböző: a villamos áram-fogyasztás várható stagnálásával szemben a közlekedési szektor változásai segítik a kibocsátási előírások teljesítését.

6.1. 2014 után megvalósult/megvalósulóban lévő energetikai korszerűsítések és mintaprojektek

Komposztálási projekt:

A komposztálás jelentősen csökkenti az emberi tevékenység következtében keletkező hulladék mennyiségét azáltal, hogy a szerves anyagokat nem kell elszállítani és a hulladéklerakókon tárolni. A komposzt előállítás és felhasználása megakadályozza a talajok romlását, amit ma a túlzott műtrágyahasználat okoz, így visszaállítja a természetben az anyagok körforgását. A komposztáló ember természetszemlélete pozitívan változik, felismeri a fogyasztói társadalom életmódjában rejlő veszélyeket, és igyekszik ezeket a hatásokat csökkenteni.

Ahogy a természetben az előző évek avarjából humusz keletkezik, ugyanezen az elven készíthet Ön is házi komposztot. Nincs más dolga, mint hogy a természet folyamatait utánozza, és máris értékes kerti talajjavítót állít elő, amellyel a környezetét is védi. A természettel együtt Ön is jól jár, hiszen csökkenti az elszállítandó hulladék mennyiségét, nem füstöl az avarégetéssel, valamint nem kell virágföldre sem költenie.

Biharmagybajom lakosai elkötelezettek környezet szerető és védő emberek. A település 90%-a műveli a házhoz tartozó kertjét.

Ivóvízellátás fejlesztése:

A vízigény számítás és üzemeltetési adatok alapján a vízmű a jelenlegi és távlati vízellátási igényeket ki tudja elégíteni. A vízbázis növelése nem szükséges, mivel a kutak vízhozama meghaladja a távlati igények vízhasználását is.

A kutak vize vízminőség szempontból az EU előírásoknál nagyobb nitrát tartalommal rendelkezik, ezért 2015-2016-ban megvalósítják a vízellátáshoz szükséges ivóvíz minőségű technológiai berendezések beépítését a nitrát mentesítésre. A meglévő hálózat kialakítása, kapacitása megfelelő. A nyitandó új utcákban vállalkozási területen kell vízvezetékét étesíteni, kapcsolódva a meglévő hálózathoz közvezeték rendszer fenntartásával. Az ágvezetékét meg kell szüntetni. Az új vezetékekre tűzivíz vételezés céljából földfeletti tűzcsapokat kell elhelyezni.

A meglévő vízellátó rendszer a település szükséges tűzoltóvizet biztosítani tudja. Vízvételzés a meglévő altalaj-földfeletti, valamint a létesítendő új vezetékek földfeletti tűzcsapjain keresztül lehetséges. A meglévő altalaj tűzcsapokat javasoljuk fokozatosan földfeletti tűzcsapokra átépíteni.

6.2.Rövidtávú javaslatok (2016-ig)

Az egyes hulladékfajtákkal összefüggő teendők, hulladékgazdálkodási javaslatok

Elektronikai hulladékok

Fel kell hívni a lakosok figyelmét arra, hogy az elektromos és elektronikai termékeket gyártó vagy forgalomba hozó cégek kötelesek a törvény által meghatározott mértékben visszagyűjteni és ártalmatlanítani az elektromos és elektronikus hulladékot (e-hulladék), továbbá a kereskedők új készülékek vásárlásakor kötelesek a tönkrement készülékeket visszavenni. A 264/2004 Kormányrendelet előírásai szerint a gyártók kötelezettsége 2005. augusztus 13-tól lépett érvénybe.

Lejárt szavatosságú gyógyszerek

Ismételten fel kell hívni a lakosok figyelmét arra, hogy 2005. december 1-től, a lejárt szavatosságú gyógyszereket a kerület összes gyógyszertárában visszaveszik.

Veszélyes hulladék

Továbbra is tájékoztatni kell a lakosságot, hogy a hulladékudvarban és szervezett akciók keretében térítésmentesen adhatják át veszélyes hulladékaikat.

Biológiailag lebomló hulladékok házi komposztálása

Az Önkormányzat feladata a házi komposztálás minél szélesebb körű elterjesztése, ami népszerűsíthető a lakosság körében, felvilágosító anyagokkal, szervezett tanfolyamokkal, a komposztáló program beindításával.

A települési szilárd hulladékok negyedrésze ugyanis kerti hulladékból és ételmaradékból áll, amelyet a keletkezési helyén kertes családi házakban sikeresen és olcsón hasznosítani lehet. A szerves anyagok otthoni hasznosítása csökkenti a hulladéklerakók szerves anyag terhelését, valamint javíthatja a talaj ill. növényzet tápanyag ellátottságát.

Az önkormányzat feladatai e témakörben:

- kerületi komposztáló program folytatása,
- komposztáló tanfolyamok szervezése,
- kisebb komposztáló területek kialakítása a nagyobb családi házas, kertes településrészekben, lakónegyedekben,
- házi komposztáló berendezések anyagi támogatása,
- tavaszi- őszi zöldhulladék elszállítási akciók szervezése.

Szárazelem, akkumulátor

A használt elemeket, akkumulátorokat 2005 szeptembere óta a lakosok térítésmentesen adhatják át a meghatározott gyűjtőpontokon, hulladékudvarokban. Erről „Az elemek és akkumulátorok hulladékainak visszavételéről” szóló 109/2005. (VI. 23.) Korm. rendelet rendelkezik.

Javasolt tájrendezési szempontú intézkedések:

A tervezett beépítési övezetekben a javasolt terület-felhasználások közül a településközpont különböző rész területein, az új utca és gyalogos kapcsolat nyitásokhoz kapcsolódó 2-3 szintes zöldsávok, a közparkok létesítésének megvalósulása nagyon fontos, vagyis ne maradjon terv szinten, hanem a mielőbbi telepítések kivitelezése elvárás. Ezen növényállományok telepítésének a települési klímára és a létminőségre gyakorolt hatása felbecsülhetetlen értékű. A közlekedési területek növényállománnyal való betelepítésének hasonlóan kiemelten nagy jelentősége van, a zöldfelületi rendszer különálló elemeinek

összeköttetését szolgáló fasorok, 2-3 szintes növényállományok telepítésének a települési klímára és a létminőségre gyakorolt hatása felbecsülhetetlen értékű.

Bioerőmű létesítése:

A METÁR-rendszer (megújuló energiaforrások támogatási rendszere) véglegesítése, a megfelelő szintű állami/EU-támogatások, valamint a 2020-as energetikai elvárások teljesítésének kényszere úgy véljük, hogy 2015-2020 között teszi gazdaságilag is ésszerűvé és biztonságossá a megvalósítást.

„TUDÁS HÁZA” létrehozása:

Az elméleti képzésnél és bemutatóknál még maradandóbb, ha a fiatalok maguk is részt vesznek ezzel kapcsolatos munkákban. Hazánkban már több helyen működnek olyan ököcentrumok, melyek kiemelt célja a megújuló energiák népszerűsítése az ifjúság körében. Ezek közül két példa:

- Zirc, Reguly Antal Szakképző Iskola
  - o Az intézmény energiaigényét megújuló energiaforrásokkal - energiatüzelővel és lágyszárú energianövényekkel - látják el, ezek termesztéséhez a megyei önkormányzat biztosítja a szükséges földterületet. Az iskola a megtermelt energiatüzelőt pelletálja (magyar gyártmányú gépekkel!), majd az itteni kazánokban égetik el. az iskolában energiatüzelőt pelletálnak, és a pellettel fűtenek hét kazánt. Az oktatási intézmény energiaköltségének csökkentése mellett az iskola gyakorlati képzőhelyet biztosít energetikusok képzéséhez, s a zirci iskolában már két évfolyamon végeztek diákok megújuló energiaforrás energetikusként. A projekt összértéke 302 MFt, amelyhez a Norvég Alaptól 233 MFt támogatást nyertek, a fenntartó megyei önkormányzat pedig 69 MFt-ot biztosított.

- Nagypáli, Innovációs Ököcentrum
  - o A 2009-ben átadott intézményben a következő működő technológiák biztosítják a teljes energia-ellátást és tekinthetők meg: napkollektor: 140 m², napelem 650 W, szélgenerátor 1,5 kW, pellet-tüzelésű kazán 50 kW. A létesítményben több szakmai konferenciát és tárgyalást bonyolítottak már le, valamint 6, megújuló energiával foglalkozó szaktanácsadó cég is

tevékenykedik. A fejlesztés forrásigénye 174 MFt volt, mely 90 %-os támogatással (Interreg III. Program keretében) valósult meg. Évente az energia-megtakarítás értéke 4,5-5 MFt-ot tesz ki.

Az előzőek alapján javasoljuk egy ököcentrum létrehozását a következő paraméterekkel:

- Energianövény-parcellákon különböző fajokból álló fásszárú és lágyszárú energetikai ültetvények létrehozása, részben bemutató jelleggel, részben az intézmény hőellátására, összesen mintegy 5 hektáron.
- Biosolár fűtés beépítése, nyáron napenergiával melegvíz-szolgáltatás, télen biomassza-fűtés és melegvíz-ellátás, napkollektoros rásegítéssel (30 m²).
- Kisméretű szélgenerátor, napelemek beépítése (összesen max. 500 W)
- A beruházási költség a helytől, a kapacitástól és a meglévő infrastruktúrától függ, valószínűleg 100-150 MFt-os bruttó összegből megvalósítható.
- Megtakarítások:
  - o Biomassza-fűtés (20 t/ha): 1,2 TJ hőenergia (földgáz)
  - o Napkollektor (1250 kWh/m²*nap): 37,5 MWh (135 GJ) hőenergia (földgáz)
  - o Szélenergia, napelem (2000 h/év): 1 MWh (3,6 GJ) villamos áram
  - o Összesen: 1340 GJ energia megtakarítása (cca. 6,4 MFt/év)
  - o Összesen: 76 t CO₂-megtakarítás

A szemléletformálás hatását a lakossági energia-megtakarításnál vettük figyelembe.

Környezetbarát építészet támogatása:

A hazai erdőkben tárolt szén mennyisége 380 Mt-ra becsülhető, ami 1,4 Mrd t légköri széndioxidnak felel meg. Egy hektár erdő átlagosan mintegy 10 t széndioxidot von ki a légkörből és építi be szervezetébe, melynek közel felét alkotja a szén. Az építkezésben a fa, illetve egyéb biomassza (pl. nád, szalma) felhasználása hosszú időre konzerválja ezt a megkötött széndioxidot, ellentétben annak egyszerű eltüzelésével. Véleményünk szerint ezeknek a környezetbarát módszereknek a támogatása ugyan nem jár olyan látványos környezetvédelmi hatással, mint az előzőekben javasolt módszerek, ám hosszabb távon igen jelentős hozadéka lehet. Referencia-értéke sem elhanyagolható, hiszen egyáltalán nem megszokott, hogy egy önkormányzat (vagy egyéb döntéshozó) felvállalja ilyen tágabbra mutató és hosszabb távon eredményt hozó módszerek menedzselését.

Ez irányú javaslatunk:

- Az Önkormányzat szervezzen a lakosság részére ismeretterjesztést (konferencia, kiadványok, internetes tájékoztatás) a biomasszával kapcsolatos építkezés témakörében, bevonva ezzel foglalkozó cégeket. Ezeket akár energetikai rendezvényekkel is egybe lehetne vonni.
- Külön támogatás a jelentős mennyiségű fát építési (tehát nem lakberendezési) célra felhasználó helyi cégeknek, vagy fogyasztóknak (kerítések, tetők, épületek, építmények).

Ezek várható hatásai:

- Működtetési költség: összesen kb. 1 MFt/év (2016-2020-ig: 4 MFt)
  - o Ismeretterjesztés: kapcsolt rendezvény szervezése esetén nem merül fel.
  - o A felsorolt építészeti jellegű, biomassza-alapú tevékenységek támogatására 1 MFt/év keretösszeg (max. 30 t fa építészeti felhasználására 30 eFt/t és max. 10 t egyéb biomasszára 10 eFt/t)
- Várható megtakarítás 2020-ig (4 év):
  - o 160 t biomasszában lévő 80 t tiszta szén kibocsátásának megtakarítása: 293 t CO₂/év (moltömegek arányosítása alapján)

7. A 2020-as év várható energia-fogyasztása és károsanyag-kibocsátása (MEI)

7.1. Makrogazdasági hatások

A 2020-as esztendő várható kibocsátási értékeinek meghatározásánál nem elegendő az alapesetben helyzetelemzésben szereplő és a 2012-es évek adatait, valamint a javasolt intézkedések várható megtakarításait figyelembe venni, hiszen közben változik az energiafelhasználás szintje is. Ez elvileg Biharnagybajom esetében a következő okokra vezethető vissza:

- A lakosság csökkenése véleményünk szerint várhatóan lassulni fog és 1600 fő körüli értéken stagnálni fog.
- Az árváltozások és a jobb műszaki színvonalú eszközök a földgáz, a távfűtés és a közlekedés esetében várhatóan nem növelik a felhasznált energia mennyiségét. A villamos áramnál viszont más a helyzet, hiszen a jobb életszínvonal sokkal több olyan (elsősorban háztartási) eszközt igényel, mely villamos árammal üzemel. Hosszú távú hazai adatok alapján 1 % GDP-növekedés 1 % emelkedést eredményez az elektromos áram felhasználásában is.
- A földgáz-fogyasztás igen jelentős mértékben lecsökkent mindhárom vizsgált szegmensben (önkormányzat, vállalkozások, lakosság), itt úgy véljük, hogy makrogazdasági és népesedés-politikai szempontból összességében nem várható további változás a felhasználásban.
- A villamos áram-fogyasztás az előzőnél lényegesen szerényebb mértékben csökkent, sőt a lakoságnál némi emelkedés volt tapasztalható. Utóbbi részaránya viszont csekély (12 %) az összefogyasztáson belül, amit ellensúlyoznak a vállalkozásoknál és az önkormányzatnál várható megtakarítások, valamint a népességszökkenés és az életszínvonal-javulás ellentétes tendenciái. Összességében itt is nullszaldónak feltételezzük a makrogazdasági hatást.
- A teljes körű adatbázisból rendelkezésünkre álló négyévi adatsor úgy véljük, nem teszi lehetővé megbízható statisztikai analízis készítését, ezért ilyen módon nem vizsgáljuk a várható változást.

Nem függ az önkormányzattól, ám 2020-ig minden bizonnyal jelentősen változni fog a normál hajtóanyagokba bekeverésre kerülő bio-üzemanyagok részaránya is. Hazánkban 2004-ben még 0 % volt a biohajtóanyag-hányad, 2011-ben 4,8 tf%, jelenleg 6 tf% - 2020-ra pedig a többször is megerősített EU-elvárás 10 e%. Napjainkban 7 tf%-ot lehetne bekeverni a szabvány minőségű normál hajtóanyagba, feltételezhetően 2020-ra ez 10 e%-ra fog emelkedni a bekeverés mértékében, de legalábbis a felhasznált összes üzemanyag átlagában. A továbbiakban ezt az üzemanyag-összetételt vesszük figyelembe a benzin- és gázolaj-üzemű lakossági gépkocsik és távolsági buszok vonatkozásában. További csökkenést okoz a kibocsátásban a személyautók várható széndioxid-kibocsátásának mértéke, mely 2004-ben átlagosan 161 g/km volt, az új autók esetében 2012-ben 140 g/km-re vállaltak az autógyártók garanciát, a 2009/0297 (COD) EU Tanács és parlament Rendelete pedig 2015-re 125 g/km, 2020-ra 95 g/km maximális kibocsátást ír elő az autógyártók számára. Mindez elsősorban az alacsonyabb üzemanyag-fogyasztással érhető el. A gépkocsipark jellemző átlagos élettartamát figyelembe véve, 10 %-kal kisebb átlagfogyasztással lehet számolni 2020-ra, amit véleményünk szerint éppen ellensúlyoz a településre látogató turisták számának várható növekedése és a helyiek birtokában lévő gépkocsik számának emelkedése. A távolsági tömegközlekedés töredék részaránya és a járművek lecserélésében, valamint a menetrendben rejlő bizonytalanságok miatt a motorok korszerűsödésében rejlő esetleges minimális megtakarítás számszerűsítésétől eltekintünk.

Összességében a Biharnagybajomi közlekedésben résztvevő járművek üzemanyag-fogyasztásának stagnálásával és 6-8 e%-os bio-hányaddal számolunk 2020-as kalkulációinkban.

- A 2012-es üzemanyag-fogyasztás: 38,9 TJ dízel (B-4,8tf), 22,1 TJ benzin (E-4,8tf)
  - Ennek összetétele: 37,1 TJ dízel + 1,8 TJ biodízel, 21,4 TJ benzin + 0,7 TJ bioetanol
- A 2020-as üzemanyag-fogyasztás: 38,9 TJ dízel (B-10e), 22,1 TJ benzin (E-10e)
  - Ennek összetétele: 35,4 TJ dízel + 3,5 TJ biodízel, 20,1 TJ benzin + 2 TJ bioetanol
- Kiváltott fosszilis üzemanyag 2012-hez képest: 1,7 TJ dízel és 1,3 TJ benzin

A széndioxid-kibocsátás mértékének várható csökkenése: 216 t CO₂.

7.2. A javasolt intézkedések és a makrogazdasági tényezők várható hatása

Összességében az 6. fejezetben bemutatott javaslatok és az előzőekben (6.1. alfejezetben) kifejtett makrogazdasági tényezők várhatóan a 42. táblázatban jelzett hatással járnak 2011-hez képest 2020-ban az energiafogyasztásra és a széndioxid-kibocsátásra.

A széndioxid-kibocsátást 2020-ig várhatóan befolyásoló tényezők

Intézkedés/tényező neve	Energia-kiváltás*	Helyettesített energiaforrás	CO₂-megtakarítás	CO₂-csökkentés forrása
	GJ/év		t/év	
Napelemek	385	vill.áram	61	napenergia
Kerékpárút	0	gázolaj, benzin	0	energia-megtakarítás
Energiahatékonysági Alap	0	-	0	pénzügyi fenntarthatóság
Lakossági felújítások / passzívházak	800 / 456	földgáz	45 / 26	energia-megtakarítás
Lakossági tudatformálás	4040	földgáz	227	energia-megtakarítás
	960	villamos áram	151	energia-megtakarítás
Lakosság bevonása a döntésekbe	0	-	0	társadalmi elfogadottság
Településrendezési Terv módosítása	0	-	0	társadalmi elfogadottság
Geotermikus energia**	3400 / 20000 / 73000	földgáz	191 / 1122 / 4095	geotermia
Bioerőmű	38000	földgáz	2132	bio-energia
	187000	villamos áram	29401	
Ökocentrum	1335	földgáz	75	bio-, nap-, szélenergia
	4	villamos áram	1	
Környezetbarát építészet	0	-	293	CO ₂ -beépítés
Biometán	34	földgáz	2	bio-energia
	374	gázolaj	28	
Összesen (alapesetben) TJ/év	242,7		33014	
Összesen (távfűtés I.) TJ/év	259,3		33945	
Összesen (távfűtés II.) TJ/év	312,3		36918	

Jelmagyarázat:

- az első érték az alapeset, a későbbiek az alternatív javaslatok várható hatását jelzik,

A javasolt intézkedések összességében elméletileg közel önellátóvá tehetik a települést energetikai szempontból. A többi intézkedés ugyan egyenként kisebb energetikai/környezetvédelmi haszonnal jár, ám megvalósításukat célszerűnek tartjuk, mert technológiailag előremutatóak, társadalmi hatásuk (referencia-értékük) jelentős és komplex értelemben gazdaságosak.

Az intézkedések kezdeményezésének mindenképpen az Önkormányzattól kell indulnia, de egyes fejlesztések végrehajtásában nélkülözhetetlen a helyi lakosság és – kiemelten – a nagyvállalkozások részvétele is.

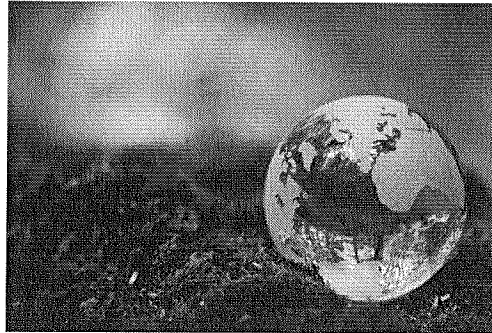
7.3. A 2020-as év várható értékei

A 2020-as évre vonatkozó EU-elvárások tekintetében a javasolt intézkedések végrehajtásának köszönhetően a helyzetelemzésben szereplő adatokhoz képest a következő megtakarítások várhatók a település energia-gazdálkodásában:

- **Energia-fogyasztás növekedése:** 8 %
- **Széndioxid-kibocsátás megtakarítása:** 73 %
- **Megújulók részaránya:** 85 %

Ezek az értékek az energia-megtakarítás kivételével jelentősen túlteljesítik az elvárásokat. Utóbbi azonban kizárólag a lakosság és az önkormányzat esetében jelentős megtakarításokból jelentkeznek. A Fenntarthatósági Program célja azonban a széndioxid-kibocsátás csökkentése, ami Biharnagybajom esetében elsősorban nem az energia-fogyasztás csökkentésével, hanem sokkal inkább a megújuló energiaforrások fokozott alkalmazásával érhető el. Ez teljes mértékben összhangban van a nagyvállalkozások gazdasági érdekeivel is. A javasolt intézkedések megtétele esetén Biharnagybajom gyakorlatilag önellátóvá válhat megújuló energiákból (85 % részarány) úgy, hogy egyúttal a széndioxid-kibocsátást is az elvárásoknál jóval nagyobb mértékben (73 %-kal) csökkenti. Ez véleményünk szerint gyakorlatilag

változatlan mind a település összesített adataira, mind az egy főre jutó fajlagos adatokra vonatkoztatva.

8. Forrásjegyzék:

1. 2009. évi LXXXVI. törvény a villamos energiáról
2. 2012. évi CVII. törvény A megújuló energia közlekedési célú felhasználásának előmozdításáról és a közlekedésben felhasznált energia üvegházhatású gázkibocsátásának csökkentéséről
3. 256/2013 (XII. 6.) Kormányrendelet A lakásépítési támogatásról
4. 56/2002 GKM rendelet az átvételi kötelezettség alá eső villamos energia átvételének szabályairól és árainak megállapításáról
5. 7/2008 (V.24.) TMN rendelet az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról
6. Az Európa Parlament és a Tanács 2012/31/EC irányelve az épületek energiahatékonyságáról
7. DIRECTIVE 2003/30/EC OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 8 May 2003 on the promotion of the use of biofuels or other renewable fuels for transport
8. Energia Klub (2012): Megújuló alapú energia-termelő berendezések engedélyezési eljárása. Kutatási jelentés. Energia Klub. Budapest, 2012. 141 p.
9. EnergiaNova (2013): Megújuló energiák – Jogi és gazdasági környezet, szabályozás Magyarországon
10. Erdősi, Cs. (2013): Papír, ami nélkülözhetetlen. Befolyásolja majd az ingatlanok árát az energiatanúsítvány. in Magyar Nemzet Online. <http://mno.hu/migr/papir-ami-nelkulozhetetlen-882983>
11. Finkerné Sulcz Á (2013): Új szabályozás a levegő védelméről. in Műszaki Fórum. <http://www.muszakiforum.hu/cikk/82751/uj-szabalyozas-a-levego-vedelmerol?area=160>
12. Harrison, P (2010): EU panel lowers biofuels goal, protects industry. <http://www.reuters.com/article/GCA-GreenBusiness/idUSBRU00673820100911?sp=true>
13. Leszák T (2013): Melyik megújuló mennyi támogatást kap? – itt vannak a tervek. in Napi gazdaság. http://www.napi.hu/magyar_gazdasag/melyik_megujulo_mennyi_tamogatast_kap_itt_vannak_a_tervek.488530.html

14. Magyarország Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terve 2012-2020
http://www.kormany.hu/download/3/b9/30000/Nyomtathat%C3%B3%20v%C3%A1ltozat_Meg%C3%BAjul%C3%B3%20Energia_Magyarorsz%C3%A1g%20Meg%C3%BAjul%C3%B3%20Energia%20Hasznos%C3%ADt%C3%A1si%20Cselekv%C3%A9si%20terve%202012_2020%20kiadv%C3%A1ny.pdf
15. Renewable Energy Technology Roadmap. European Renewable Energy Council
16. Magyar Urbanisztikai Társaság: Városklíma-kalauz. Magyar Urbanisztikai Tudásközpont Nonprofit Kft., Budapest, 2012.
17. Friedmann L.-né (Magyar Passzívház Szövetség): Passzívházakról elsőkézből. A Mi Otthonunk, 2013 január, p. 3.
18. Biharnagybajom költségvetési zárszámadása 2014

Internet: www.ehosz.hu, www.teir.vati.hu, www.eumayors.eu, www.enerea.hu,
www.energiaklub.hu, www.eh.gov.hu, www.energiainfo.hu, www.kormany.hu/hu/nemzeti-fejlesztési-miniszterium,
www.zoldtech.hu, www.complex.hu, www.1000ingatlan.hu,
www.display-campaign.org, www.energy-cities.org
www.maps.google.hu

5. napirendi pont

Előterjesztés

a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás „Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projekt 2015. december 30-ig felmerülő kifizetetlen számláinak önerő és ÁFA tartalmának megfizetésére

Előadó:

Szitó Sándor polgármester

Véleményező bizottság:

Pénzügyi Bizottság

BIHARNAGYBAJOM KÖZSÉGI ÖNKORMÁNYZAT
Polgármesterétől

ELŐTERJESZTÉS

a Képviselő-testület 2015. december 17.-ei ülésére
a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulás
„Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-
0003 azonosító számú projekt 2015. december 30-ig felmerült kifizetetlen számláinak
önerő és ÁFA tartalmának megfizetéséről

Tisztelt Pénzügyi Bizottság!
Tisztelt Képviselő-testület!

„Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” tárgyú KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 számú pályázati konstrukció megvalósítási szakasza a hatályos Támogatási Szerződés szerint 2015. november 21.-e. A Társulás 2015. december 3-án határidő hosszabbításra nyújtott be kérelmet a Közreműködő Szervezet javaslatára, így a befejezési határidő 2015. december 30.-a. A Közreműködő Szervezet kiutalta az október 31-e után kiállítandó számlák támogatás tartalmát, azaz 749.812.521,- Ft-ot. A Belügyminisztériumtól 6.749.926,- Ft BM Önerő előleget kapott a Társulás. Tehát a jelenlegi ismereteink szerinti számlák támogatás tartalma és saját forrás igénye a Társulás rendelkezésére áll.

2015. december 7.-én a Közbeszerzési Felügyeleti Főosztály megküldte az előzetes véleményezést a Vállalkozási Szerződés módosítására, melyben elismerte a teljesítési határidő módosítását 2015. 09.30-ról 2015.11.10-ig terjedő határidőig, összesen 41 nap terjedelemben támogatja.

A kivitelezés befejeződött. A próbaüzem megkezdése előtti műszaki átadás-átvételi eljárás 2015. november 10-én kezdődött meg és 2015. november 30-án befejeződött. A KEVIÉP Kft. kiállította és a Társulásnak kifizetésre benyújtotta a mérnökszervezet által is jóváhagyott 494.150.289,- Ft összegű 3. számú részszámláját 2015. október 30-ai teljesítéssel. Ez a számla fordított ÁFA-s, tényleges pénzügyi teljesítést nem igényel.

Az előterjesztéshez mellékeltem táblázatban felsoroltam azokat a számlákat, melyeket év végéig ki kell fizetni. A táblázatból látszik, hogy a számlák ÁFA tartalma 19.069.298,- Ft, a saját forrás igényük 42.508.977,- Ft.

A Társulás a KSH által utalt 749.812.521,- Ft előlegből fizeti ki a számlák támogatás részét, a 42.508.977,- Ft saját forrás részét a BM Önerő előlegből finanszírozzuk, viszont a 19.069.298,- Ft fizetendő ÁFA kifizetéséhez ismételten kéri a Társulás a két Önkormányzat segítségét, hogy kamatmentes kölcsön formájában biztosítsa.

Társulásnak 2014-ben és 2015-ben Önkormányzatok által átadott pénzeszközök:

2014- ben	Sárrétudvari Nagyközség Önkormányzata	Biharnagybajom Községi Önkormányzat
átadott pénzeszköz	3.489.200,- Ft	3.489.200,- Ft
Visszautalt pénzeszköz	2.911.000,- Ft	2.911.000,- Ft
Egyenleg	578.200,- Ft	578.200,- Ft
2015-ben		
átadott pénzeszköz 06.09-én	3.666.807,- Ft	3.666.808,- Ft
Visszautalt pénzeszköz 10.15.- én	4.245.807,- Ft	4.245.008,- Ft
átadott pénzeszköz 10.16-án	6.412.982,- Ft	6.413.000,- Ft

A 2015. október 16.-án kölcsön adott ÁFA-t nem utalta a NAV a Társulásnak, viszont nem kölcsönből megfizetett 1.491.000,- Ft ÁFA-t utalt a NAV.

A Társulás 2015. december 11.-ei egyenlege: 753.584.072.- Ft.

Az előlegből, 749.812.521,- Ft-ból 174.106,- Ft támogatás lett kártalanításként kifizetve a magánszemélye részére, ehhez a BM Önerőből 9.871,- Ft-ot kellett biztosítani. A mérnöki biztosítékot 1.745.800,- Ft-ot elkülönítetten kezeli a Társulás, **így összességében 2.219.599,- Ft „szabad” pénzeszköz van a bankszámlán.**

2015. októberétől újabb kiadás merül fel a próbaüzem során: 9 db átemelő áramdíja (bruttó 7.800,- Ft/hó/átemelő átalánydíjas), Sárrétudvariban az 1.sz. átemelő díja bruttó 118.000,- Ft/hó havonta olvasott fogyasztás). A szennyvíztelep áramfogyasztása is megkezdődött novemberben, melynek a Társulás részére kiszámlázott összege bruttó 311.000,- Ft (havonta olvasott fogyasztás) 2015. november 1-től november 30-ig. Ezeket a Társulás utalja az E-ON-nak, majd tovább számlázza a KEVIÉP Kft-nek **a próbaüzem időszaka alatt.** A KEVIÉP Kft. a kiszámlázott összegeket a Társulásnak utalja. Az összköltség az eddig kiállított villanyszámlák alapján 500.000,- Ft.

A szennyvízcsatorna hálózatra 1 hónap, a telepre 6 hónap próbaüzemet szükséges lefolytatni. A próbaüzem befejezése után üzemeltetői szerződést kell kötni, ezt követően az üzemeltető fizeti a az üzemeltetéssel kapcsolatos költségeket.

A villanyszámlák kiegyenlítéséhez ezért a Társulásnak rendelkeznie kell pénzkészlettel.

A Társulás arra kéri a két önkormányzat Képviselő-testületét, hogy biztosítsa a mellékelt táblázatban összesített számlák 19.069.298,- Ft ÁFA fizetési kötelezettségét kamatmentes kölcsön formájában 50-50%-os részarányban, azaz önkormányzatoként 9.534.649,- Ft összegben.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, vitassa meg az előterjesztést és biztosítsa a kifizetetlen számlák ÁFA tartalmának 50%-át a Társulási Megállapodás alapján.

Biharnagybajom, 2015. december 10.

**Szitó Sándor s.k.
polgármester**

HATÁROZATI JAVASLAT

a Képviselő-testület 2015. december 17-én tartandó ülésére

„Biharnagybajom és Sárrétudvari szennyvízkezelése” című KEOP-1.2.0/09-11-2013-0003 azonosító számú projektben 2015. december 30-ig felmerült kifizetetlen számlák ÁFA tartalmának megfizetéséről

A Biharnagybajom Községi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy határoz, hogy a pályázati konstrukció megvalósítási szakaszában az előterjesztésben megfizetendő költségeket az alábbiak szerint biztosítja:

Az előterjesztés mellékletében felsorolt kifizetetlen számlák **19.069.298**,- Ft összegű ÁFA tartalmának 50%-át, azaz **9.534.649,-** Ft-ot kamatmentes kölcsön formájában biztosít a Társulás részére a Társulási Megállapodás 3. számú mellékletében foglaltak alapján.

Így az alábbiak szerint oszlik meg a két önkormányzat által megfinanszírozandó ÁFA költsége:

	Biharnagybajom Községi Önkormányzat	Sárrétudvari Nagyközség Önkormányzata	Összesen (Ft)
Számlák ÁFA tartalmából megfinanszírozott összeg	9.534.649,-	9.534.649,-	19.069.298,- Ft

Fentiek alapján

- Biharnagybajom Községi Önkormányzat **9.534.649,-** Ft-ot biztosít a 2015. évi felhalmozási bevételei terhére a Biharnagybajom – Sárrétudvari Víziközmű Beruházási Társulásnak a keletkező ÁFA költségek kifizetése érdekében.

A NAV által történő 75 napos ÁFA utalást követően a fenti összeg visszautalásra kerül az önkormányzat részére, melyre 2016. évben kerül sor.

Határidő: 2015. december 20.

Felelős: Szitó Sándor polgármester

2015.11.19 után felmerülő számlák

Költségvetési sor	Számla nettó összege	Visszavont előleg összege	Elismartható nettó összeg	Társulás részéről fizetendő ÁFA összege	Bruttó összeg	Támogatási intenzitás	Igényelhető támogatás	Saját forrás
Építés	954 851 845	286 455 554	668 396 291		668 396 291	0,94634883	632 536 048	35 860 243
PIU	70 099 234	20 543 770	49 555 464		49 555 464	0,94634883	46 896 755	2 658 709
Jog	23 772 773	2 377 277	21 395 496	5 776 784	27 172 280	0,94634883	20 247 603	1 147 893
	3 500 000	-	3 500 000	945 000	4 445 000	0,94634883	3 312 221	187 779
FIDIC	15 712 200	1 454 833	14 257 367	3 849 489	18 106 856	0,94634883	13 492 443	764 924
PR	4 364 500	1 454 833	2 909 667	785 610	3 695 277	0,94634883	2 753 560	156 107
Eszközbeszerzés	4 652 500	-	4 652 500	1 256 175	5 908 675	0,94634883	4 402 888	249 612
3. vb-ben szereplő egyéb költségek (kártalanítás, szolg.jog)	23 800 000	-	23 800 000	6 426 000	30 226 000	0,94634883	22 523 102	1 276 898
	3 854 713	-	3 854 713	30 240	3 884 953	0,94634883	3 647 902	206 811
			792 321 498	19 069 298	811 390 796		749 812 521	42 508 977

Társulás által fizetendő ÁFA: 19 069 298

Társulás által fizetendő saját forrás: 42 508 977

Megjegyzés: a fenti költségek a könyvvizsgálói díjat nem tartalmazzák

2015.12.15 után elszámolásra kerülő számlák

Költségvetési sor	Számla nettó összege	Visszavont előleg összege	Elszámolható nettó összeg	Társulás részéről fizetendő ÁFA összege	Bruttó összeg	Támogatási intenzitás	Igényelhető támogatás	Saját forrás
Építés	954 851 845	286 455 554	668 396 291	-	668 396 291	0,94634883	632 536 048	35 860 243
PIU	70 099 234	20 543 770	49 555 464	-	49 555 464	0,94634883	46 896 755	2 658 709
Jog	23 772 773	2 377 277	21 395 496	5 776 784	27 172 280	0,94634883	20 247 603	1 147 893
	3 500 000	-	3 500 000	945 000	4 445 000	0,94634883	3 312 221	187 779
	15 712 200	1 454 833	14 257 367	3 849 489	18 106 856	0,94634883	13 492 443	764 924
FIDIC	4 364 500	1 454 833	2 909 667	785 610	3 695 277	0,94634883	2 753 560	156 107
PR	4 652 500	-	4 652 500	1 256 175	5 908 675	0,94634883	4 402 888	249 612
Eszközbeszerzés	23 800 000	-	23 800 000	6 426 000	30 226 000	0,94634883	22 523 102	1 276 898
szolg.jog	3 713 815	-	3 713 815	1 002 730	4 716 545	0,94634883	3 514 564	199 251
MÁV kártalanítás munkaadókat, telekalakítási eljárás díj Hrsz.:02/8 és 0311/51	112 000	-	112 000	30 240	142 240	0,94634883	105 991	6 009
telekalakítási eljárás díjHrsz.:02/8 és 0311/51	97 000	-	97 000	-	97 000	0,94634883	91 796	5 204
	66 400	-	66 400	-	66 400	0,94634883	62 838	3 562
			792 456 000	20 072 028	812 528 028		749 939 808	42 516 192

Társulás által fizete 20 072 028

Társulás által fizete 42 516 192

Megjegyzés: a fenti költségek a könyvvizsgálói díjat nem tartalmazzák

6. napirendi pont

Jelentés

a lejárt határidejű önkormányzati határozatok végrehajtásáról

Előadó:

Szitó Sándor polgármester

Jelentés
a lejárt határidejű képviselő-testületi határozatok végrehajtásáról

Tisztelt Képviselő-testület!

A Képviselő-testület lejárt határidejű határozatainak végrehajtásáról az alábbiak szerint számolok be:

158/2015. (XI. 26.) számú KT határozat az ételmezési nyersanyagnorma emelésére történő javaslattétel kidolgozásáról

A Képviselő-testület úgy határozott, hogy a Konyha ételmezési nyersanyagnorma emelésére kerüljön javaslat kidolgozásra. A Képviselő-testület kérte az ételmezésvezetőt, hogy készítse el a Konyha nagy értékű tárgyi eszköz szükségleteiről szóló kimutatást oly módon, hogy abban a fontossági sorrend kerüljön meghatározásra.

Végrehajtás

Az előterjesztés az ülésre beterjesztésre kerül.

171/2015. (XI. 26.) számú KT határozat Palczert Zsolt önkormányzati tulajdonú zártkerti ingatlanok vásárlásával kapcsolatos kérelméről

A Képviselő-testület Palczert Zsolt 4064 Nagyhegyes, Vasvári Pál utca 12. szám alatti lakos zártkerti ingatlanok vásárlására vonatkozó kérelmével kapcsolatban az alábbiakat határozta el: Palczert Zsolt kérelmező részére – Biharnagybajom Községi Önkormányzat tulajdonában lévő – a Biharnagybajom zártkertben található 1613 hrsz-ú, 2137 hrsz-ú, 1666 hrsz-ú, 2090 hrsz-ú, 1706 hrsz-ú és 2053 hrsz-ú ingatlanokat nem kívánja értékesíteni.

Végrehajtás:

A Képviselő-testület döntéséről az ügyfelet tájékoztattuk.

174/2015. (XI. 26.) számú KT határozat a Kabai Tamasz Csaladsegito es Gyermekjoleti Tarsulas tarsulasi megallapodasának modositásáról

175/2015. (XI. 26.) számú KT határozat a Kabai Tamasz Csaladsegito es Gyermekjoleti Tarsulas tarsulasi megallapodasának egyseges szerkezetbe foglalásáról

Végrehajtás:

A határozatok Kaba Város aljegyzője részére megküldésre kerültek.

A november 26-án tartott képviselő-testületi ülésen a 2016. évi belső ellenőrzési feladatok ellátásával kapcsolatos napirendi pont tárgyalása során elhangzott kérdésre válaszolva tájékoztatom a tisztelt képviselőket, hogy 2015. évben a belső ellenőrzési feladatok ellátását a Komplex-Revizor Kft. 380.000,- Ft-ért vállalta.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testülettől jelentésem tudomásul vételét.

Biharnagybajom, 2015. december 10.

Szitó Sándor s.k.
polgármester